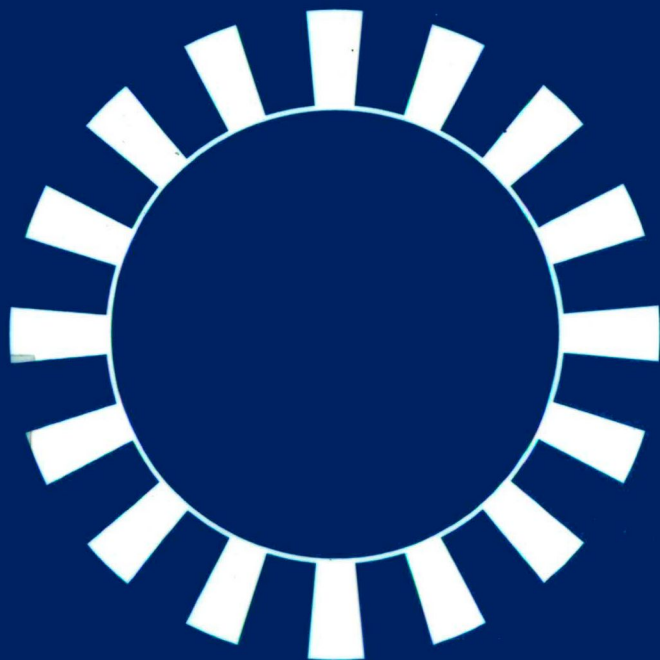

NAGYEZSDA MANOVA

KOMI-ZÜRJÉN NYELVKÖNYV

studia uralo-altaica

Redigunt

Á. BERTA

P. HAJDÚ

T. MIKOLA

A. RÓNA-TAS

B 161748

NAGYEZSDA MANOVA

KOMI-ZÜRJÉN NYELVKÖNYV

SZEGED

1998

A kötet a "Felsőoktatási Programfinanszírozási Pályázatok"

támogatásával jelent meg.

JATE Egyetemi Könyvtár

J000128453

B16 17 48

Technikai szerkesztő: Oláh Anikó

© JATE Finnugor Tanszék1998

Előszó

A „A komi-zürjén nyelvkönyv” című egyetemi tankönyv olyan bölcsészhallgatóknak készült, akik az élő komi nyelvet akarják megtanulni. A tankönyv célja tehát az, hogy megtanítsa a hallgatókat komi szövegek olvasására, komi szövegek magyarrá fordítására és arra, hogy köznapi témákról tudjanak komi nyelven beszélgetni.

A tankönyv 3 alapoó leckéből, a törzsanyagból, a nyelvtani mellékletből, eredeti (nem-adaptált) szövegekből, komi-magyar, magyar-komi szótárból áll, továbbá tartalmaz gyakorlatokat és megadja a helyes megoldások kulcsát.

Az alapoó leckék célja az, hogy megismertesse a hallgatókat a komi irodalmi nyelv hangtanával, a komi nyelv legfontosabb hangtani törvényszerűségeivel, továbbá a komi esetrendszerrel.

Az alapoó rész 3 leckéből áll, ezek anyagát szöveggyűjtemények, kisebb nyelvtani gyakorlatok, a legfontosabb udvariassági kifejezések és kiterjedelmű irodalmi alkotások (versek) képezik.

A tankönyv törzsanyaga 16 leckéből áll. A törzsanyag tartalmaz monológ-jellegű szövegeket, amelyek a szóbanfőrgő téma önálló kifejtésének módjára tanítanak, továbbá párbeszédet, amelyek módot adnak arra, hogy a különféle nyelvi fordulatokat a beszélgető felek szabadon alkalmazzák, hogy kérdezzenek és válaszoljanak a nekik feltett kérdésekre.

A szövegek és néhány esetben a gyakorlatok új szóanyaga a lecke szöveggyűjteményében található meg.

A tankönyvben nyelvtani és beszédközpontú gyakorlatok vannak. A nyelvtani gyakorlatok célja az, hogy lehetővé tegye a különféle nyelvtani formák begyakorlását, a beszédgyakorlatok elősegítik az egyes nyelvtani formák alkalmazását mind a monológ, mind a párbeszéd műfajában.

A csillaggal jelzett gyakorlatok helyes megoldását "A feladatok megoldása" című részben lehet megtalálni.

A nyelvtani melléklet a nyelvtani kérdéseket kifejtő paragrafusokból és táblázatokból áll. A nyelvtani mellékletben bemutatjuk a komi nyelv legfontosabb szerkezeti jellemzőit, amelyek nélkül a tankönyv anyagát nem lehet elsajátítani.

"A szövegek" című rész eredeti (nem-adaptált) szövegeket tartalmaz, és pedíg országismereti, irodalmi és publicisztikai, továbbá tudományos-ismeretterjesztő tartalmúakat. Vannak benne folklórszövegek és dalok is. A szövegek a könyv vége felé egyre nehezebbek.

A szótári rész komi-magyar szótárból (1900 komi szó), magyar-komi (1900 magyar szó) áll. A szótári rész a tankönyv szóanyagát tartalmazza.

A leckéket és a nyelvtant Nagy Beáta fordította, a szótár szavait Dobó Attila.

A szerző köszönetét fejezi ki Dr. Rédei Károlynak és dr. Szij Enikőnek a tankönyv összeállítására során nyújtott segítségükért.

Alapozó leckék

1. Alapozó lecke

I. A komi hangok és betűk

II. A magánhangzó fonémák rendszere. Képzésük, kiejtésük.

III. A helyhatározó esetragok

IV. Udvariassági kifejezések

A komi hangok és betűk

A komi ÁBÉCÉ. Magánhangzók és mássalhangzók.

А а	Б б	В в	Г г	Д д	Дь дь
a	b	v	g	d	d'
Дж дж	Дз дз	Е е	Е ө	Ж ж	Зз
ž	ž	je	jo	ž	z
Зь зь	И и	Й й	К к	Л л	Ль ль
ž	i	j	k	l	l'
М м	Н н	Нь нь	О о	Ө ө	П п
m	n	n'	o	e	p
Р р	С с	Сь сь	Т т	ТЬ ть	Тш тш
r	s	š	t	t'	č
У у	Ф ф	Х х	Ц ц	Ч ч	Ш ш
u	f	h	c	č	š
Щ щ	ь	Ы ы ь	Э э	Ю ю	Я я
č		i	e	ju	ja

A komi ábécé az orosz (cirill) ábécé betűin kívül 2 latin betűt is tartalmaz: i, ö, összesen 35 betűből áll.

A komi irodalmi nyelvben 33 fonéma van: 17 magánhangzó és 26 mássalhangzó. Továbbá van még 3 orosz jövevényfonéma: f (ф), h (х), c (ц) -- ezek csak orosz szavakban, illetve az orosz közvetítéssel átvett jövevényiszavakban fordulnak elő.

Sajátos komi hangnak tekinthető az i és az e.

A komi magánhangzók képzése és ejtése függ a szomszédos hangok milyenségétől, de ők maguk nem hatnak ezekre.

A komi magánhangzóknek csak egy időtartama van: mindig rövidek.

A komi szóhangsúly szabadnak tekinthető. Jóllehet megfigyelhető az első szótagi hangsúly tendenciája.

Az **i** fonémát a komi helyesírás kétféleképpen jelöli: 1) lágy mássalhangzók, kemény mássalhangzók után a szókezdeten **и**; 2) kemény mássalhangzók után **і**.

1. gyak. Olvassa el és írja át az alábbi szavakat, fordítson figyelmet az **i / и** előtti mássalhangzóra.

ним név	зіль szorgalmas
нин már	мунім mentünk
зильгис csilingelt, csengett	мунінныд mentetek
тильган csengő	муніс ment
вит őt	ті ti (ön, maga)
ки kéz	шонді nap (égitest)
ми mi	мича szép
ни fiú	

2. gyak. Olvassa el az alábbi szó szerkezeteket és mondatokat. Fordítsa le őket magyarra.

Мича ним, ним мича, муніс нин, ми мунім, вит тильган, тильган зильгис, зильгис нин, тильган зильгис нин, ті мунінныд, зіль пи, вит ки, шонді мича, мича шонді.

Az **a** fonémát a komi helyesírás kétféleképpen jelöli: 1) kemény mássalhangzók, a lágy é (**ч**), **з(из)** után és a szókezdeten: **a**. 2) hosszú mássalhangzók után és a **й + a** hangkapcsolatban **я**.

3. gyak. Olvassa el és írja át az alábbi szavakat, figyeljen az **a** előtti mássalhangzókra.

абу nem, nincs	чача játék
талун ma	нянь kenyér, gabona
на még	сям értelem, kedély, jellem
важ régi	тявьны ugat, csahol
видзаасим üdvözlöttük egymást	вья vajás
гажа vidám	ясыд világos
кар város	йй hús

4. gyak. Olvassa el az alábbi szó szerkezeteket és mondatokat. Fordítsa le őket magyarra.

Важ кар, важ ним, кар ним, чача ним, вья нянь, гажа шонді, шонді гажа, абу гажа, талун абу гажа, талун шонді абу гажа, абу ясыд, шонді талун абу, ми видзаасим нин, видзаасис нин, талун муніс.

Az **o** fonémát a komi helyesírás kétféleképpen jelöli: 1) szókezdeten, magánhangzók és kemény mássalhangzók, valamint a lágy é (**ч**), **з(из)** után **o** használatos; 2) lágy mássalhangzók és a **й + o** hangkapcsolatban **ө** betű írandó.

5. gyak. Olvassa el és írja át az alábbi szavakat, figyeljen az **î** előtti mássalhangzókra.

лов	lélek	лѣк	rossz
локны	jön, érkezik	лѣнь	négy
морг	ember	ѣн	erős
дзор	ősz, őszhajú	ѣрт	barát
чойй	húg, nővér	сѣ	száz
войй	éjszaka	овны	él

Az **u** fonémát a komi helyesírás kétféleképpen jelöli: 1) szó elején, kemény mássalhangzók után és a lágy **é (ч), з(тз)** mássalhangzók után az **y** használatos; 2) lágy mássalhangzók után és **й + y** kapcsolatban **ю** betű írandó.

6. gyak. Olvassa el és írja át az alábbi szavakat. Figyeljen az **u** előtti mássalhangzókra.

лун	nap (idő)	шомьявны	mosolyog
туйй	út	сюсь	okos
бур	jó	юр	fej
бура	jól	югъыны	kivilágosodik
жугъыль	szomorú		
чужан му	szülőföld		
уна	sok		

7. gyak. Állítson össze az eddig tanult főnevekből és melléknevekből szó szerkezeteket, majd az alábbi minta szerint változtassa meg a szórendet, és az így kapott névszói állítmányú mondatokat fordítsa le magyarra.

Minta: Мича кар	Кар мича.
Szép város	A város szép.

Az **e** fonémát a komi helyesírás kétféleképpen jelöli: 1) a páros mássalhangzók kemény párja és a szó elején **э** betű íródik; 2) lágy mássalhangzók és a nem páros kemény mássalhangzók, valamint a **й + э** hangkapcsolatban **e** betűt kell írni.

8. gyak. Olvassa el és írja át a következő szavakat és szóalakokat, figyeljen az **e** előtt álló mássalhangzó minőségére.

эв бур	nagyon jó	ме ветлі	én jártam
эм уна ю	sok folyó van	тэ ветлін	te jártál
енж югъд	az ég világos	вежон ветлі	egy hétig jártam
небыд	puha	кор ветлін?	mikor jártál (ott)?
небыд нянь	puha kenyér	шонді петіе	fölkelt a nap

Az **j** fonémát az **ы** jelöli, függetlenül a hangkörnyezettől.

9. gyak. Gyakorolja az alábbi szavak ejtését, állítson össze belőlük szó szerkezeteket és mondatokat.

войтыр нёр, emberek
кыдз нырфа
рыт est
тулысын tavasszal
шойчыны pihen
югыд világos, fényes

еджыд fehér
пыр mindig
тулыс tavasz
карын városban
ыджыд nagy

Helyjelölő esetragok 1.

Inessivus	Illativus	Elativus
 <p>Оло карын. Оло керкаын.</p>	 <p>Локтө карө. Пырө керкаө.</p>	 <p>Мунө карысь. Петө керкаысь.</p>

10. gyak. Olvassa el az alábbi szó szerkezeteket, mondatokat, és fordítsa le őket magyarra.

Еджыд нянь, зэв небыд нянь, эм небыд нянь, еджыд кыдз, зэв еджыд кыдз, эм зэв уна кар, эм зэв уна мича кар, югыд рыт, рыт югыд, рыт югыд нин, пыр югыд, пыр шойчыны, вежон шойчыны, тулысын шойчыны, пыр тулысын шойчыны, карын шойчыны, вежон карын шойчыны, пыр карын шойчыны, тулысын шойчыны карын, мунис карысь, муним карө.

Az **ç** fonémát az **ө** betű jelöli függetlenül a hangtani környezettől.

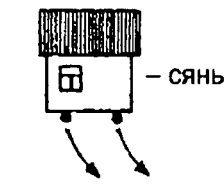
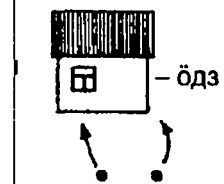
11. gyak. Írja át az alábbi szavakat, gyakorolja a kiejtésüket.

мунө ð megy
видзаасьö ð köszön
атгьðалö ð megköszöni
мунðны mennek
видзаасьðны köszönnnek

шойчоны pihenek
 чолмалоны üdvözölnek,
 köszönnek

сийö ö
 найö ök
 карö városba
 войтырöс embereket
 мортöс embert
 морткöд emberrel

Helyjelölő esetek 2.

Approximativus	Egressivus	Terminativus
 <p>- лань</p> <p>Муна керкалань. Муна карлань.</p>	 <p>- сянь</p> <p>Локтö керкасянь. Локтö карсянь.</p>	 <p>- öдз</p> <p>Муна керкаöдз.. Муна карöдз.</p>

12. gyak. Állítson össze a 11. gyakorlat szavaiból mondatokat, olvassa fel őket, és fordítsa le magyarra.

13. Olvassa el az alábbi komi udvariassági kifejezéseket.

Видза олан!	!Jó napot! Szervusz!
Видза оланныд!	!Szervusztok!
Чолöm!	!Szervusz!
Бур асыв!	!Jó reggelt!
Бур лун!	!Jó napot!
Бур рыт!	!Jó estét!
Бур вой!	!Jó éjszakát!
Бур туй!	!Jó utat!
Бура ветлыны!	!Jó utat!
Бура шойччыны!	!Jó pihenést!
Видза кольöй!	!Isten veled!
Аттьö!	!Köszönöm!
Ыджыд аттьö!	!Köszönöm szépen!
Нинöмысь!	!Nincs mit!

14. gyak. Olvassa el és fordítsa magyarra A. Misarina versét.

Видза олан, гажа тулыс!
 Видза олан, енэж шӧр!
 Видза олан, югыд шонді!
 Видза олан, ловзьысь вӧр!

Видза олад, помтӧм видзьяс!
 Видза олан, кӧдзӧм му!
 Видза олад, еджыд кыдзьяс!
 Видза олан, визув ю!

Видза олан, чужан муӧй!
 Коми войтыр, видза ов!
 Мед пыр шудлун тӱян туб,
 Кыпыдмӧ да югзьӧ лов!

A versben előforduló új szavak:

гажа vidám, szép
 шӧр közép, közepe
 енэж шӧр ég, égbolt
 ловзьыны feleled
 ловзьысь feleledő
 вӧр erdő
 олад I. видза оланьыд szervusztok,
 мед туб hadd áradjon, legyetek üdvözölve!
 помтӧм végtelen
 видз (видзьяс) rét (rétek)
 кӧдзны vet
 кӧдзӧм bevetett
 визув gyors, sebes

ю folyó
 чужан муӧй szülőföldem
 коми komi, zürjén
 видза ов! Szervusz! Légy
 üdvözölve!
 мед hadd (felszólító mód) видза
 туны árad
 шудлун boldogság
 тӱян шудлун boldogságatok
 кыпыдмыны felvidul,
 felemelkedik
 да és
 югзьыны felderül

Második alapozó lecke

- I. A komi nyelv mássalhangzó-fonémáinak rendszere
- II. Sajátos komi mássalhangzófonémák
- III. A j hang
- IV. A mássalhangzók lágyságának jelölése
- V. Udvariassági kifejezések

I. A komi mássalhangzó-fonémák rendszere

A képzés módja	A képzés helye	bilabialisok	labiodentálisok	dentálisok	alveolárisok	palatálisok	palatovelárisok
Explozívák	zöngétlen	p				t'	k
	zöngés	b		d		d'	g
Affrikáták	zöngétlen			(c)	č	č	
	zöngés				č̣	č̣	
Nazálisok		m		n		ń	
Spiránsok	zöngétlen		(f)	s	š	š	(x)
	zöngés		v	z	ž	ž	j
Likvidák	laterálisok			l		l'	
	tremulánsok				r		

* A zárójelben megadott fonémák csak orosz jövevényszavakban fordulnak elő. A táblázat Rédei Károly Chrestomathia syrjaenica, Budapest 1978 45.o. könyvéből való.

II. Sajátos komi mássalhangzó-fonémák

A komi mássalhangzó-fonémák között sajátosnak tekinthető a зь(ž), а сь(š), а дз(ž), а дж(ž) és а тш(č).

1. gyak. Olvassa fel az alábbi szavakat, amelyekben з/зь(z/ž) illetve с/сь(s/š) fonéma szerepel.

з/зь (зь selypitve ejtendő)

кывзыны hallgat
ээр eső
зілыны igyekszik
лөз кék

вензыны vitatkozik
зеп zseb
казытывны emlékszik
кизь gomb
кузь hosszú

с/сь (сь selypitve ejtendő)

со lám
сись korhadt
сөдз átlátszó

сёрон későn
сись gyertya
сөд fekete, sötét

сывны olvad
сус cédrus

сюсь okos
сьывны énekel

2. gyak. Olvassa fel az alábbi szó szerkezeteket és udvariassági kifejezéseket, figyeljen a **дз (з')** fonéma helyes ejtésére.

дзонь вежон egész hét
кӧдзыд ва hideg víz
дзик сӧдз egészen átlátszó

дзик дзор egészen ősz

мича дзоридз szép virág
ыджыд саридз nagy tenger
Аскиӧдз! Vizszontlátásra
holnapig!

Адзысьлытӧдз! Vizszontlátásra!

3. gyak. Írja át, olvassa fel az alábbi szavakat és szó szerkezeteket, figyeljen a **дж (ж)** fonéma helyes ejtésére.

мыдж tartó, támaszték, pillér
ыджыд nagy
джыдж parti fecske
вуджны átkel
удж munka
кӧдж folyókanyar
гыджгыны csivitel
ыджыд уджыс (удж) nagy munkája
ыджыд мыджӧд (мыдж) a nagy pilléren
джыджыд (джыдж) a parti fecske

вуджис (вуджны) átkelt
джуджыд magas, mély
жуджыд кӧджын (кӧдж) a
mély folyókanyarban
джыджлӧн поз fecskefészek
гыджгӧ (гыджгыны) ő turbékol
джыджлы a parti fecskének
уджавны [уджал-] dogozik
уджавтӧг оз позь tétlen nem
lehet

4. gyak. Olvassa fel és fordítsa magyarra Ny. Scsukin verses nyelvtörő monológját. Mindebben segít a 3. gyakorlat.

Бӧдждыд мыджӧд джыджыд вуджис.
Джуджыд кӧджын джыджлӧн поз.
Джыджыд гыджгӧ - ыджыд уджыс,
Джыджлы уджавтӧг оз позь.

5. gyak. Írja át, olvassa fel az alábbi szó szerkezeteket, mondatokat, figyeljen a **тш (щ)** helyes kiejtésére.

китш, китш kár, kár
катша китшкӧ : китш, китш a szarka cserreg : kár, kár
катша тшапа китшкӧ a szarka büszkén cserreg
нетшкӧ тшак kihúzza a gombát
нитшкысь нетшкӧ тшак kihúzza a gombát mohából
нетшкӧ тшӧгӧм тшак kihúzza a kövér gombát
тшаклӧн пытшкыс тшыкӧма a gomba belseje romlott
тшыкӧма нин elromlott már
тшыкӧм тшак a romlott gomba

тшыкӧм тшакыд тшап a romlott gomba büszke

тшыкӧм тшакыд век на тшап a romlott gomba még mindig büszke

6. gyak. Olvassa fel Ny. Scsukin verses nyelvtörőjét, fordítsa le magyarra az
5. gyakorlat szóanyagának felhasználásával.

Китш, китш -- тшапа

Катша китшкӧ.

Нитшкысь нетшкӧ

Тшӧгӧм тшак.

Тшаклӧн тшыкӧма нин пытшкыс.

Тшыкӧм тшакыд век на тшап.

III. A j hang

A j mássalhangzó a komi ábécében kétféleképpen jelenik meg: 1) szó belsejében mássalhangzó előtt, a szó végén, továbbá **и, ы, ӧ** előtt a **й** betű használatos, 2) az **а, э, о, у**, előtti j hangkapcsolatként az orosz (cirill) **я, е, ё, ю** betűvel jelölendő.

- 1) й ----- : **войтыр, вой, туй, чой**

й + и = йи : **вайи** hoztam

йи jég

сӧйи ettem

й + ы = йы : **йыв** csúcs, felső vég

йылысь -ről, -ről

й + ӧ = йӧ : **йӧв** tej

йӧз nép, emberek

- 2) й + а = я : **йя** hús

йя húsos

войяс éjszakák

й + э = е : **сн** isten

й + о = ө : **ӧн** erős

ӧна nagyon

ӧрт társ, elvtárs

й + у = ю : **ю, юр, югзыны**

IV. A mássalhangzók lágyságának jelölése

A komi nyelvben bármely mássalhangzó előtt állhat akár lágý, akár kemény mássalhangzó. Az orosz ábécé-használat a lágýság jelölésére a következőképpen alkalmas:

1) Kemény mássalhangzók, az **õ**, **ы** előtt és szóvégen a lágy-ságot az orosz (cirill) lágy-sággel (**ь**) jelöljük:

<u>з</u> и <u>ль</u> ны	<u>с</u> ь.õ <u>л</u> õм	<u>з</u> и <u>ль</u>
ка <u>з</u> ы <u>ть</u> и <u>ны</u>	<u>с</u> ь <u>ы</u> и <u>ны</u>	<u>с</u> и <u>сь</u>

Kivételt képez a rövid lágy **ч**, **дз**, **ш**.

кõч nyúl
мудз fáradtság
дош fájdalom

2) A mássalhangzó lágy-ságát a szókezdõ és szóbelseji helyzetben a **я**, **е**, **ё**, **ю**, **и** betûk jelölik.

<u>н</u> я <u>нь</u>	<u>з</u> е <u>п</u>	<u>ш</u> о <u>м</u> я <u>я</u> в <u>н</u> ы	<u>з</u> и <u>ль</u> м <u>у</u> н <u>н</u> ы	<u>л</u> ё <u>к</u>
<u>с</u> я <u>м</u>	<u>п</u> е <u>б</u> ы <u>д</u>	<u>с</u> ю <u>с</u> ь	<u>т</u> и <u>н</u> ь <u>г</u> ы <u>н</u> ы	<u>с</u> ё

Kivételek: 1): a nem páros kemény mássalhangzók. А **ш**, **к**, **б**, **г**, **ж**, **п**, **м**, **в**, **р** után **и**, **е** is állhat.

ш и fiú	г е <u>ж</u> õд ritka, gyér
б и tûz, fény	ж еõ гуенге
в и <u>р</u> vér	ш е <u>н</u> з <u>ь</u> ы <u>н</u> ы csodálkozik
к ер <u>к</u> а ház	р е <u>г</u> ы <u>д</u> gyorsan, hamarosan

2): A nem páros lágy **ч**, **дз** után **а**, **у**, **о**, **е**, **и** és nem **я**, **ю**, **ё**, **ю**, **и**, **ы**, **õ** írandó.

ч ар <u>д</u> би villám	д зес <u>к</u> ы <u>д</u> szûk
ч уж <u>н</u> ы születik	д зир <u>д</u> ав <u>н</u> ы[дзир <u>д</u> ал-] fénylik
д зор <u>и</u> д <u>з</u> ав <u>н</u> ы[дзор <u>и</u> д <u>з</u> ал-] virágzik	а д <u>д</u> з <u>ы</u> с <u>ы</u> ны viszontlát
	ч õс <u>к</u> ы <u>д</u> finom

7. gyak. Olvassa fel és fordítsa le A. Misarina versét magyarra. Keressen példákat a lágy-ság jelölésének fenti szabályaira és a kivételekre. Keresse meg a j hangokat.

Ловзъõд, тулыс, шоръяссõ,	Ловзъõд шуда мупымõс,
Ловзъõд парма-вõр.	Нюмъялас пыр мед.
Ловзъõд сõстõм коръяссõ,	Видзә олан, тулысõй,
Ловзъõд етõж шõр.	Муõдз копыр тэд.

Szókapcsolatok és szóalakok a fordításhoz:

ловзѳд (ловзѳдны) éleszd fel
 шоръясѳ (шор) a patakokat
 парма tajga
 парма-вѳр fenyves magas fennsíkon,
 tajga (költ.)
 сѳбѳѳм tiszta
 коръясѳ (кор[корй-]) a leveleket
 копыр meghajlás
 муѳдз (му) a földig

шуда boldog
 муным (му) földünk, országunk
 шуда мунымѳс boldog földünket
 мед пыр нюмыялас hadd
 mosolyogjon mindig
 тѳд = тѳныд neked

V. Udvariassági kifejezések

8. gyak. Olvassa fel az alábbi udvariassági kifejezéseket. Űgyeljen a helyes kiejtésre.

Кыдзи олан?	Hogy vagy?
Кыдзи олан-вылан?	Hogy vagy?
Кыдзи оланнды?	Hogy vagytok? Hogy van?
Кыдзи оланнды-выланнды?	Hogy vagytok? Hogy van?
- Бура.	- Jól.
- Зѳв бура.	- Nagyon jól.
- Важ моз.	- Mint régen.
- Ог элясь.	- Nem panaszkodom.
- Ог элясьѳй.	- Nem panaszkodunk.
- Сидз-тадз.	- Igy-úgy.
- Лѳка.	- Rosszul.
- Лѳкника.	- Nem valami fényesen.
- Зѳв лѳка.	- Nagyon rosszul.
- Эн юась...	- Ne is kérdezd...

Harmadik alapozó lecke

Néhány szabályszerűség a magánhangzók terén

I. Regresszív (visszaható) asszimiláció (hasonulás)

- 1) zöngésülés
- 2) zöngétlenedés
- 3) affrikálódás
- 4) alveolarizáció

II. А в/л váltakozás

III. й, к, м, т betoldás

IV. Udvariassági kifejezések

I. Regresszív (visszaható) asszimiláció (hasonulás)

Gyors beszédben a komi nyelvben a szomszédos mássalhangzók hasonulhatnak egymáshoz.

1) Zöngésülés. A zöngétlen mássalhangzók a zöngés mássalhangzók előtt zöngésülnek.

өддортны [ɛddortnɨ] idegennek tart

кӧч гӧн [kɛ ʒgɛn] nyúlbőr

пӧсь - пӧсьджык [pɛs - pɛʒʒɨk] forró - forróbb

2) Zöngétlenedés. A zöngés **д (d)**, **б (b)** а **т (t)**, előtt zöngétlenedik.

водтӧдны [vottɛdnɨ] lefektet

содтыны [sottɨnɨ] hozzáad, rátölt

вильскӧбтыны [vil'skɛptɨnɨ] elcsúszik

3): Affrikálódás. А **д (d)**, **т (t)** az utána álló **дж (ʒ)**, **дз (ʒ)**, **ч (c)** hatására affrikálódik.

вой югыд - вой югыдджык [voj juɡɨd - voj juɡɨʒʒɨk] az éj világos - az éj világosabb

вок ичӧт - вок ичӧтджык [vok icɛt - vok icɛʒʒɨk] a fivér kicsi - a fivér kisebb

пи бӧрдӧ - пи бӧрдӧдзис [pi bɛrdɛ - pi bɛr ʒʒɨs] a fiú sír - a fiú elkezdett sírni

сӧтӧн овны - сӧтӧ мунны [setɛn ovnɨ - setɛ munnɨ] ott élni - oda menni

4): Alveolarizáció.

a) A з (z) mássalhangzó тш (č), ш(š) előtt ж (ž) lesz.

лөз тшын [lež čjn] kék füst

из шом [Iž šom] kőszén

b) A с (s) mássalhangzó тш(č), ш(š) előtt ш(š) lesz.

пос шөр [poš šer] a híd közepe

пос тшүпөд [poš čurəd] létrafok

c) A з (z), с (s) mássalhangzó дж (ž), ж (ž) előtt ж (ž) lesz.

кос - кодзык [kos - kožžik] száraz - szárazabb

кыз жөч [kiž žəc] vastag lemez

1. gyak. Olvassa fel és írja át az alábbi szavakat. Határozza meg az asszimiláció fajtáját.

медтыкө bárcsak

троньөбтыны megszólal

тулысбыд egész ősszel

кузьмөс - кузьмөсджык hosszúkás - hosszúkásabb

лөз - лөздзык кék - kékebb

пөлдөс - пөлдөсджык ferde - ferdébb

сюсь - сюсьджык okos - okosabb

кос тшак száraz gomba

кытчө мунны? hová menni?

мөс баксө tehén bőg

мый сотчө? mi ég?

пөлдөс тшүпөд a ferde lépcső

юсь борд hattyúszárny

II. A в/л váltakozás

A в-re végződő szó végén a mássalhangzóval kezdődő toldalék előtt a в megmarad, magánhangzóval kezdődő toldalék előtt a в л -lé válik.

асыв
reggel

асывнас
reggel (hat.)

асылдөдз
reggelig

вөв
ló

вөвтөг
ló nélkül

вөлдөн
lóval

лов
lélek

ловсө
lelket

лодөй
lelkem

ныв
leány

нывкөд
leánnyal

нылдөс
leányomat

төв
tél

төвнас
télen

төлдөдз
télig

оз ов nem él	овны élni	ода élek
пукав! ülj!	пукавны ülni	пукада ülök

2. gyak.* Olvassa fel az alábbi mondatokat. A pontok helyére írja be az **в**-t vagy az **л**-t.

1. **Тө...ын кӧдзыд.** Télen hideg van.
2. **Тө...нас мунис.** Télen ment el.
3. **Ны...ыс мича.** A leány szép.
4. **Вензьӧ ны...кӧд.** Vitatkozik a leánnyal.
5. **Казьты...ис асы...нас.** Reggel emlékezett.
6. **Дыр нин пука...ӧ.** Régóta ül már.
7. **Локтис вӧ...ӧн.** Lovon jött.
8. **Позьӧ о...ны карын.** Városban lehet élni.

3. gyak. Keresse meg A. Misarina versében (1. alapozó lecke) az **в/л** váltakoztató szavakat.

4. gyak. Keressen ki a tankönyv végén lévő szótárból néhány olyan szót, amelyben a szótöbben lehetséges **в/л** váltakozás. A váltakozó töveket a következő módon adtuk meg:

вӧв|вӧл-|.

III. A **ӱ, к, м, т** mássalhangzó-betoldás.

A szavak egy bizonyos csoportjában a magánhangzóval kezdődő toldalék elé a szó tövéhez egy **ӱ, к, м, т** hang kerül. A mássalhangzó-betoldás történeti fonetikai folyamat eredménye..

- **ӱ** -

нз kő	нзла kőért	нзӱын kőben
пон kutyа	понла kutyáért	понӱыд kutyád
кыв nyelv	кывсӧ nyelvet	кывӱӧн nyelven

- К -

мөс tehén	мөсла tehénért	мөскөй tehennem
он medve	онлань a medve felé	онкөдз a medvéig
тош szakáll	тоштөм szakáll nélkül	тошкас szakállában

- М -

зон legény	зонлы a legénynek	зонмөй legényem
снн szem	сннным szemünk	сннмөй szemetem
ун álmom	унтөг álmatlan	унмөй álmom

- Т -

гөп pocsolya	гөплань a pocsolya felé	гөптүн pocsolyában
лок! gyere!	локны jönni	локтї jöttem
шеп kalász	шепө kalászt	шентын a kalászbán

5. gyak.* Olvassa el az alábbi mondatokat. A pontok helyére írja be -szükség esetén- a **й, к, м, т** mássalhangzót.

1. **Веньзө зон...көд.** Vitatkozik a legénnyel.
2. **Зон...ыд локтө.** A legényed jön.
3. **Мунис пон...ысла.** A kutyaért ment.
4. **Локтім пон...төг.** Kutya nélkül jöttünk.
5. **Снн...ыд мнча.** A szemed szép.
6. **Шеп...ьяс кузьөсь.** A kalászok hosszúak.
7. **Гөп...ыс джуджыд.** A pocsolya mély.
8. **Из...ыс ыджыд.** A kő nagy.
9. **Сьөд тош...а морт.** Fekete szakállú férfi.
10. **Мунис мөс... ьясла.** Elment a tehenekért.

6. gyak. Keressen a könyvvégi szótárban olyan szavakat, amelyek a mássalhangzó-betoldásra például szolgálhatnak. Az ilyen szavakat így adtuk meg: пон [понй-], локны [локт-].

IV. Udvariassági kifejezések

7. gyak. Olvassa fel az alábbi udvariassági fordulatokat. Határozza meg az aláhúzott szavak toldalékainak jelentését.

Сьблѡмсянѣ чолѡмала!	Szívből gratulálok!
Став сьблѡмсянѣ чолѡмала!	Teljes szívből gratulálok!
Став сьблѡмсянѣ чолѡм!	Szívélyes üdvözetlet!
Праздникѡн!	Boldog ünnepet!
Вьль воѡн, вьль шудѡн!	Boldog újévet! Búék!
Чолѡмала нимлунад!	Minden jót a névnapodra!
Чолѡмала чужан лунад!	Minden jót a születésnapodra!
Нянь да сов!	Jó étvágyat!
Кузь нэм да бур шуд!	Hosszú életet és jó szerencsét!
Дзоньвидзалуныд вѡсна!	Egészségedre!
Дзоньвидзалуныым вѡсна!	Egészségünkre!
Дзоньвидзалуныд вѡсна!	Egészségére! Egészségetekre!
Дзоньвидзалуныис вѡсна!	Egészségükre!
Рѡштвѡн чолѡмала!	Boldog karácsonyt!

Törzsanyag

Első lecke

*Az ige jelen ideje
Akkuzatívusz és adesszívusz
A birtokos személyjelek
Birtokos névmások
Párbeszéd: Ismerkedés*

1. gyak. Olvassa el és fordítsa magyarra a dialógusokat. Figyeljen a a) kérdőszavas és b) a kérdőszó nélküli kérdő mondatokra, valamint a válaszokra.

a) - Мый тэнад нимыд?
- Менам нимöй Илля.

- Мый Тиян нимныд?
- Менам нимöй Валентин.

- Мый тэнад нимыд?
- Илля.

- Мый Тиян нимныд?
- Валентин.

b) - Сылөн нимыс Андрей?
- Да, сылөн нимыс Андрей.

- Тэнад нимыд Дарья?
- Абу. Менам нимöй Анна.

- Сылөн нимыс Андрей?
- (Да,) Андрей.

- Тиян нимныд Иван?
- (Да,) Иван.

- Тиян нимныд Павел?
- Абу. Менам нимöй Николай.

- Сылөн нимыс Саш?
- (Да,) сылөн.

- Сылөн нимыс Максим?
- Абу сылөн.

A dialógusok új szavai:

мый mi
да igen
абу nem, nincs

мена enyém
тэнад tied
сылөн övé
тиян tietek

2. gyak. Tegyen fel kérdéseket a mondatokra.¹ Figyeljen a birtokos személyjelekre.

Minta: Менам нимдöй Сима. - kérdés: Мый тэнад нимыд?
Сылöн нимыс Ольöп. - kérdés: Мый сылöн нимыс?

1. Менам нимдöй Марья.
2. Тэнад нимыд Опонь.
3. Сылöн нимыс Педöр.
4. Нывлöн нимыс Катя.
5. Нылдöйлöн нимыс Ольга.
6. Ёртлöн нимыс Микул.
7. Ёртдöйлöн нимыс Степан.
8. Нылыслöн нимыс Агния.
9. Ёртыслöн нимыс Öньö.

3. gyak. Olvassa el a párbeszédet, fordítsa le magyarra. Figyelje meg a logikai hangsúly helyét és a kérdőnévmások használatát.

- 1) - Кутшöм тэнад овыд?
 - Менам овдöй Магöв.²
 - Кутшöм тэнад овыд?
 - Магöв.
- 2) - Кутшöм сылöн овыс?
 - Сылöн овыс Осипов.
 - Кутшöм сылöн овыс?
 - Осипов.

¹ A kanonizált (pravoszláv) orosz nevek, melyek a kereszténység felvételével bekerültek a komi nyelvbe is, a komi nyelv fonetikai szabályaihoz igazodtak. Például férfinevek:

Александр/Ольдоксан; Алексей/Ольдöп; Андрей/Öньö, Öндрей; Афанасий/Опонь; Василий/Василей, Вася; Дмитрий/Димитрей, Митрей, Мить; Егор/Ёгор; Николай/Микол, Микул, Микбля; Фёдор/Педöр.

Női nevek: Александра, Саша/Сандра, Саш; Надежда, Надя/Надежа, Надь; Ольга/Ольга; Фёкла/Пекла. Az orosz nevek komi változatait a mindennapi, nem hivatalos beszédben használták. Hivatalos szövegben az orosz változat szerepelt. Ma az átvett nevek komi variánsai ritkán használatosak, leginkább vidéki idősebb emberek beszédében és becenévként fordulnak elő (Пяля Вася - Василий Пяля fia).

A kereszténység előtti komi nevek csak a folklórban őrződtek meg: Туган 'facsúcs', Яг-морт 'erdei ember', Кöрт-айка 'vasember' stb.

² A XVII-XVIII. századig a koniknak nem volt vezetéknevük. Az azonos nevű emberek megkülönböztetésére az ösök nevein kívül gúnyneveket használtak, melyek a későbbi vezetéknevek alapjai lettek. Orosz mintára ezekhez kapcsolódtak az -ев/-ов, -ин képzők. Például: Магöв (майöв 'rózsa'), Томов (том 'fiatal'), Канев (кань 'maszka'), Рочев (роч 'oros'), Майбуров (майбыр 'szerencsés'), Пуртов (пурт 'kés'), Кузькоков (кузь кок 'hosszú láb'), Улыпыров (уль пыр 'nedves ort'), Коспырев (кос пыр 'száraz ort'), Космортов (кос морт 'vékony ember'), Кызыоров (кыз юр 'kövér/nagy fej'), Пызьоров (пыз юр 'köfej'), Пыстин (пыста 'cinke'), Пчеткин (пчöт 'kicsi'). A komi nyelvben az ов 'családnév' az orosz -ов családnévképzőből alakult ki.

- 3) - Кутшӧм Тiян овныд?
 - Менам овӧй Майбурова.
 - Кутшӧм Тiян овныд?
 - Майбурова.
- 4) - Кутшӧм тiян овныд?
 - Ми Томовьяс.
- 5) - Кутшӧм налӧн овныс?
 - Найӧ Рочевьяс.
- 6) - Тэнад овыд Чупров?
 - Да, менам овӧй Чупров.
 -(Абу, менам овӧй Тентюков.)
 - Тэнад овыд Чупров?
 - (Да), Чупров.
 -(Абу, Тентюков.)
- 7) - Абу-ӧ Кынев тэнад овыд?
 - Да, менам овӧй Кынев.
 -(Абу, менам овӧй Кузькоков.)
 - Абу-ӧ Кынев тэнад овыд?
 - Да, Кынев.
 - (Абу. Кузькоков.)
- 8) - Сылӧн овыс Симпелев?
 - Абу, сылӧн овыс Ульныров.
 -(Абу. Ульныров.)
- 9) - Абу-ӧ Симпелев сылӧн овыс?
 - Абу, сылӧн овыс Кузькоков.
 - (Абу. Кузькоков.)

A párbeszéd új szavai:

кутшӧм milyen
 ов családnev
 -ӧ -e, vajon

4. gyak. Olvassa el és fordítsa le a mondatpárokat. Alakítsa át őket összetett alárendelő mondatokká. Figyeljen a főmondat igei részére. Válasszon neveket.
 Minta:

Ме тӧда тэӧ. + Тэӧ шӧӧны Сашӧн. = Ме тӧда, мый тэӧ шӧӧны Сашӧн.
 Ismerlek téged. + Szásának hívnak. = Tudom, hogy téged Szásának hívnak.

Тэ тӧдац менӧ? + Менӧ шӧӧны Ольгаӧн. = Тэ тӧдац, мый менӧ шӧӧны Ольгаӧн?

Ismersz engem? + Engem Olgának hívnak. = Te tudod, hogy engem Olgának hívnak?

- 1) Сийё төдө сийёс. + Сийёс шуёны. . . = . . .
- 2) Ми төдам тэнё. + Тэнё шуёны. . . = . . .
- 3) Тi төданныд сийёс? + Сийёс шуёны. . . = . . .
- 4) Найё төдөны менё? + Менё шуёны. . . = . . .
- 5) Тэ төдан тайё нывсё? + Тайё нывсё шуёны. . . = . . .
- 6) Сийё төдө эсийё зонсё? + Эсийё зонсё шуёны. . . = . . .

Új szó: төдны ismer

5. gyak. Ragozza el az alábbi igéket kijelentő mód jelen időben.

вензыны, видаасьны, дзоридзавны, зильгыны, локны, мунны, овны, шойччыны.

6. gyak. * Használja mondatban az alábbi igék jelen idejű állító alakjait. Fordítsa le magyarra.

бура (тэ) сывны, ёна (ми) шензыны, лёка (тi) кывзыны, сiдз-тадз (найё) уджавны, вежон нин (лым) сывны, (ме) аттьёавны тэнё, (тэ) чолёмавны сийёс, (сийё) казътывны менё.

7. gyak. Ragozza el az alábbi igéket jelen időben tagadva.

кывзыны, локны, мунны, нпомъявны, пуканы, сывны, сывны, шензыны, элясьны

8. gyak. Válaszoljon tagadólag a feltett kérdésekre. Figyeljen a tagadó válaszok változataira.

Minta: Тэ менё төдан? - Ме тэнё ог төд. Nem ismerlek téged.
 Ismersz engem? - Ог төд. Ne, ismerlek.
 - Ог. Nem.

1. Ме сийёс төда?
2. Сийё тэнё төдө?
3. Ми сийёс төдам?
4. Тi төданныд менё?
5. Найё тэнё төдөны?

9. gyak. Olvassa el a párbeszédet, fordítsa le magyarra.

- 1) - Кыдз тэнё шуёны?
 - Менё шуёны Митрейён.
 (-Митрейён.)

- А вичыд (тэнад) кутшӧм?
- Вичӧй (менам) Николаевич.³
- (-Николаевич.)
- 2) -Кызди сийӧс шуӧны?
- Сийӧс шуӧны Аннаӧн.
- (- Аннаӧн.)
- А вичыс (сылӧн) кутшӧм?
- Вичыс (сылӧн) Ивановна.
- (- Ивановна.)
- 3) - Кызд Тянӧс шуӧны?
- Менӧ шуӧны Василий Петровичӧн.
- (- Василий Петровичӧн.)
- А овныд мый Тян?
- Овӧй (менам) Вежов.
- (- Вежов.)
- 4) - Тэӧ Ваяӧн шуӧны?
- Да, Ваяӧн.
- А вичыд кутшӧм?
- Михайловна.
- 5) - Тэӧ Лизаӧн шуны?
- (- Оз-ӧ тэӧ Лизаӧн шуны?)
- Оз. Галяӧн.
- А овыд кутшӧм?
- Изьюрова.

Új szavak:

кызд/ кызди hogyan
 шуны hív
 а és. de
 вичapai név

менӧ engem(et)
 тэӧ téged(et)
 сийӧс őt
 оз ő (ők) ....nem

10. gyak. Olvassa el a párbeszédet, fordítsa le magyarra. Keresse meg a már ismert párbeszédék közül a hasonló típusúakat.

1) - Коді тайӧ?

³A komi nyelvben az apai nevek mint megkülönböztető jegyek az orosz hatására jelentek meg. A komi вич 'apai név' az orosz apai név -вич képzőjéből alakult ki. A komiban az embernek két, három és akár több fokozatú elnevezése volt. A személyek megkülönböztetésére általában az apai vonal férfi őseinek a neveit használták. Pl.:

МИТЬ НАДЬ	apa
МИКОЛ МИТЬ НАДЬ	nagyapa
ТИМ МИКОЛ МИТЬ НАДЬ	dédapa

folytatás a következő oldalon.

Lehetséges volt a női vonal őseinek az emlegetése is. Pl.: КАТЬ (anya) ВАСЬ (apa) ОЛЬГА. Mostanság ez a fajta elnevezés a falusiak körében használatos, valamint álnévként Pl.: Илля Вась (Василий Ильич Лыткин költő), Тима Вень (Вениамин Тимофеевич Чисталёв költő).

2) - Тайо кодi?

- Тайо (миян) чойным.

- А тайо кодi?

- А тайо (налон) чойныс.

3) - Кодi тайо (мортыс)?

- Тайо (менам) пиой.

- А тайо кодi?

- А тайо (сылон) гöтырыс.

4)

a) - Тайо тэнад нылыд?

- Менам.

- А тайо кодi?

- (Сылон) верöсыс.

b) - Тайо тэнад нылыд?

- Абу. Чожлон.

- А тайо кодi?

- Сылон ёртыс.

5)

a) - Тайо тэнад нылыд?

- Нылой.

- А тайо кодi?

- А тайо (сылон) верöсыс.

b) - Тайо тэнад нылыд?

- Абу. Тайо моньой.

- А тайо кодi?

- А тайо (сылон) вокыс.

A dialógusok szavai:

кодi ki

тайо ez

мам anya

вок fivér (báty és öcs)

гöтыр feleség

верöc férj

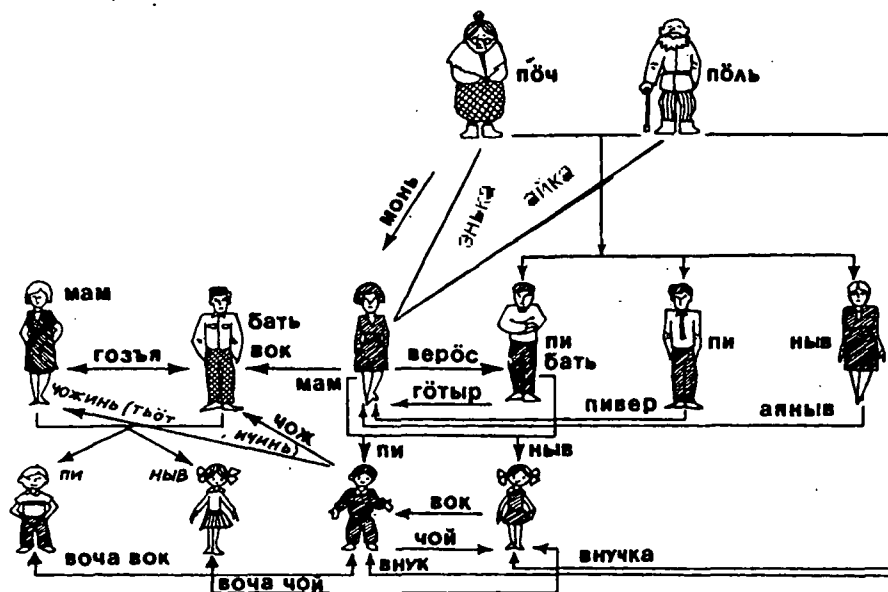
чож (anyai) nagybácsi

монь meny

11. gyak. A 10. gyakorlat dialógusai alapján állítson össze párbeszédet. Használja a rokonsági elnevezéseket:

морт, ёрт; верöc - гöтыр, вок - чой, пи - ныв, мам - бать; монь, чож

Családi viszonyok:

12. gyak. Olvassa el a dialógusokat, és fordítsa le magyarra. Figyeljen a zárójelben megadott változatokra. Állítson össze hasonló párbeszédet.

- 1) - Коді тайѡ (мортыс)?
 - Тайѡ мян Сергей.
 - А тэныд сійѡ коді лоѡ?
 - Сійѡ меным вокѡн лоѡ.
 (- Вокѡн.)
 (- Сійѡ меным вок.)
- 2) - Коді тайѡ (нѡвбабаыс)?
 - Тайѡ Лиза.
 - Тэныд сійѡ коді лоѡ?
 - Сійѡ меным лоѡ нѡвѡѣртѡн.
 (- Сійѡ меным нѡвѡѣрт.)

Új szavak:

нѡвбаба нѡ, asszony

нѡвѡѣрт barátнѡ

13. gyak. Olvassa el és fordítsa le magyarra a párbeszédeket. Alakítsa át őket oly módon, hogy állító helyett tagadó, tagadó helyett állító igealak álljon, amikor ez lehetséges.

- 1) - Чолóm, Вася!
 - Чолóm, Степан.
 - Тэ тóдан, кодí тайö?
 - Тóда. Тайö менам ёртöй.
 - Мый сылön нимыс?
 - Максим.
 - Кутшóm сылön овыс?
 - А овыс сылön Шуктомов.
- 2) - Алло! Мария Михайловна? Видза оланнЫд! Тайö Саша.
 - Бур рыт, Саша!
 - Мария Михайловна, тiян эм „Войвыв кодзув” журнал?
 - Абу.
 - А тi тóданныд, кодлön сийö эм?
 - Ог тóд.
- 3) - Тэнö оз шуны Вераöн?
 - Вераöн. А кыдз менö тэ тóдан? Ме тэнö эг на аддзЫв.
 - И ме тэнö первойЫсь аддза.
 - А тэнö кыдз шуöны?
 - Менö шуöны Ефим Рочевöн.

(П. Пунеговлön „Выль тóдсаяс” серти)

A párbeszéddek új szavai:

войвыв [войвыл-] észak
 кодзув [кодзул-] csillag
 журнал folyóirat
 эг én nem . . . (múlt idő)
 аддзывны [аддзыл-] lát

на még
 первойЫсь először
 выль új
 тóдса ismerős
 серти után

2. lecke

Az ige: jövő idő

A főnév többes száma

A melléknév többes számú állítmányként

A tőszámnevek

Szövegek: életkor, család

1. gyak. Olvassa el és fordítsa magyarra az alábbi párbeszédet.

- Видза олан, Егор!
- Чолцм, Семён! Сё во нин эгц аддзысьлцй!
- Да, важён нин. Кызди олан-вылан?
- Ог элясь. Ставыс лочки. А тэ кызди олан?
- Бура жё. Кёни тэ ёни олан, уджалан?
- Ме важён нин ола Вөркутаын, из шом перья.
- Тэ гётыра?
- Гётыра.
- Семьяд ыджыд?
- Абу ёна ыджыд. Кык ныв да ёти пи.
- Кымын арёсаёсь найё?
- Пиёй ичёт на. Сийё вит арёса. А нывьяс ветлөдлөны нин школаё. Раялы дас кык арёс, а Галялы таво көкьямыс тырас.
- Ыджыдось нин. А пиыдлөн мый нимыс?
- Питирим.
- Важ ним. Но, став бурёс тэныд!
- Аддзысьлытөдз.

A párbeszéd új szavai:

во év
 аддзысьлыны találkozik
 важён régen, régóta
 ставыс minden
 көни/көн hol
 ёни most
 Вөркутаын Vorkutában
 из шом köszén
 перйыны kihúz, bányászik
 гётыра nõs
 семья család
 кык két, kettõ
 ёти/ётик egy
 арёс -éves
 кымын арёса hány éves
 дас кык tizenkettõ

таво az idén
 көкъямыс nyolc
 тырны megtelik
 көкъямыс тырас nyolc éves lesz

2. gyak.* Válaszoljon komiul az első gyakorlatbeli kérdésekre.

1) Кызди шуоны ertьяссө? 2) Кызди олө Егор? 3) Көни олө Егор? 4) Мый вөчө Егор Вөркутаын? 5) Эм-ө Егорлөн семьяыс? 6) Ыджыд-ө Егорлөн семьяыс? 7) Коді эм Егорлөн семьяыс? 8) Кымын челядь Егорлөн? 9) Кызди шуоны Егорлысь нывъяссө? 10) Кымын арөсаөсь Егорлөн нывъясыс? 11) Кымын арөс Егорлөн пиыслы? 12) Мый нимыс Егор пиыслөн?

3. gyak. Alkosson az alábbi mintára szerkezeteket.

JELÉN IDŐ

Minta: Кымын арөс? Кымын арөса?
 "Mennyi idős vagy?" Szó szerint: "Hány éves?"

Меным 9 (өкмыс) арөс. Ме өкмыс арөса.
 "9 éves vagyok."

Тэныд 15 (дас вит) арөс. ....
 Сылы 23 (кызь куим) арөс. ....
 Леналы 24 (кызь нель) арөс. ....
 Батьлы 48 (нелямын көкъямыс) арөс. ....

JÖVŐ IDŐ

Minta: Кымын арөс лоас? Кымын арөса/арөсаөн лоас?
 Hány éves lesz? Hány éves lesz?
 Меным лоас 7 (сизим) арөс. Ме лоа сизим арөса/арөсаөн.
 7 éves leszek.

Тэныд лоас 30 (комын) арөс. ....
 Сылы лоас 16 (дас квайт) арөс. ....
 Леналы лоас 24 (кызь нель) арөс. ....
 Батьлы лоас 48 (нелямын көкъямыс) арөс. ....

A gyakorlat új szavai:

меным nekem
 тэныд neked
 сылы neki

4. gyak. Tudja meg, mennyi idősek szomszédjának a rokonai és ismerősei.

5. gyak.* Olvassa el a mini-dialógust a zárójelben lévő igék állító alakjainak felhasználásával, majd fordítsa le magyarra.

1. - Ме сийӧс лёка (тӧдны).
- И сийӧ тӧнӧ зэв лёка (тӧдны).
2. - Тэ важӧн нин (уджавны) ?
- Ме зэв важӧн нин (уджавны).
3. - Найӧ бура (овны).
- Тi зэв бура жӧ (овны).
4. - Ми уна из шом (перйыны).
- Найӧ зэв уна жӧ из шом (перйыны).

6. gyak.* Válaszoljon a kérdésekre, a zárójelben megadott szavakat először kijelentő mód állító ragozásban használja (a), majd használja a tagadott alakokat (b).

Minta: - Тэ сийӧс тӧдан нин? Te már ismered őt?

a) Ме сийӧс тӧда нин. Ён már ismerem őt.

b)- Ме сийӧс ог на тӧд. Ён még nem ismerem őt.

1. - Сийӧ уджалӧ нин?
- Сийӧ (уджавны) на/ нин.
2. - Тi мунанньд нин?
- Ми (мунны) на/ нин.
3. - Найӧ локтӧны нин?
- Найӧ (локны) на/ нин.
4. - Ныльд велӧдчӧ нин?
- Нылӧй (велӧдчыны) на/нин.

7. gyak.* Állítson össze a példa alapján mini-dialógust. Figyeljen az állító ragozású jelen és jövő idejű igealakok hasonlóságaira és különbségeire.

Minta: - Сийӧ мунӧ карӧ? -Ő megy a városba?

- Да, сийӧ мунӧ карӧ. -Igen, megy.

- Кыгчӧ сийӧ мунӧ? -Новá megy?

- Сийӧ мунӧ карӧ./ Карӧ мунӧ./Карӧ. A városba megy.

1. Сийӧ мунӧ Ингаӧ?
2. Сийӧ мунас сиктас?
3. Тэ таво мунан школаӧ?
4. Тэ ӧни мунан институтад?
5. Ёртъясыд гортаныс мунасны?
6. Чӧйыд гортад локтӧ?

8. gyak. Állítson össze a minta alapján dialógust. Figyeljen a névszók esetragos és birtokos személyragos alakjaira.

Minta: - Сійö оло Вөркутаын? -Ő Vorkutában lakik?
 - Да, сійö оло Вөркутаын. -Igen, ő Vorkutában lakik.
 - Кöни сійö оло? -Hol lakik?
 - Вөркутаын оло. / Вөркутаын. -Vorkutában lakik.

1. Сійö велöдö школаын?
2. Сійö уджалö карын?
3. Тэ уджалан сиктад?
4. Тэ велöдчан сиктад?
5. Вокыс оло Выхгорт сиктын?
6. Ленаыд велöдчö Ухта карын?
7. Нинаныд уджалö сиктаныд?
8. Нывъясныс кутасны уджавны грезданыс?
9. Пиныс кутас овны грезданыс?

9. gyak. Tegye többes számba az alábbi főneveket és az alábbi melléknévvel alkosson mondatokat a megadott mintára. Fordítsa le magyarra a mondatokat.

Minta: Ныв ичöт.
 Нывъяс ичöтöсь.

Фöнеvek: вок, чой, верöс, гöтыр, монь, чож, бать, мам, пöч, пöль, тöдса, ёрт.
 Melléknевек: бур, ён, жеб, ичöт, ыджыд, жугыль, дзор, мича, суюсь, том.

Kivétel: Пиöй ичöт. A fiam kicsi. Каньпи мича. A macskakölyök szép.
 Пиянöй ичöтöсь. A fiaim kicsik. Каньпмян мичаöсь. A macskakölyкök szépek.

10. gyak.* Fordítsa komira a zárójelben megadott szavakat. Ügyeljen arra, hogy a hol? és a hová? kérdésre felelö esetragok ugyanazok.

1. (Iskolánkban) уна дзоридз. 2. Чойным велöдчö (egyetemen). 3. (Náluk otthon) гажа. 4. (Nálatok otthon) шоныд. 5. Кызди тэнö шуöны (falutokban)? 6. Тэ ветлöдлан нин (iskolába)? 7. Кор тэ мунан (egyetem-re)? 8. (A mi házunkban) сійöс казэтылöны. 9. (A ti házatokban) оло? 10. (A falujába) мунö. 11. (Az ő falujában) велöдчö. 12. (Az ő falujukba) локтис. 13. (Az ő falujukban) эмöсь зэв важ керкаяс. 14. (A ti falutokban) гажа. 15. (A ti falutokba) мунис. 16. (A te faludban) эмöсь кызэяс? 17. Локтö (a falujából). 18. (Az én szülövárosom) Инта. Ме (Intából). 19. (Az ő szülövárosuk Pecsora. Ők Pecsorából valók.)

11. gyak. Olvassa el a szöveget, és fordítsa le magyarra.

Гортын менö шуöны Öльöшön, а школаын Алексейön. Овöй менам Симпелев. Ола сиктын. Велöдча школаын. Эм менам бать, мам, öти чой да öтик вок. Мам, бать да ме олам гортын, ас керкаын.

Батьöс сиктаным шуöны Петыр Гришön, а удж вылас нимтöны Григорий Петровичön. Сидзкö, менам вичöй лоö Григорьевич. Папö 50 (ветымын) арöса. Мамöс сиктаным нимтöны Степ Машön, а удж вылас шуöны Марья Степановнаön. Сылы 47 (нелямын сизим) арöс таво тырö.

Чойлön нимыс Нина. Нина чойöй олö Инта карын. Сийö верöс сайын. Öни сийö оз уджав. Сылön ичöt кага. Сийöс быдтö. Верöсылön нимыс Евгений. Сийö роч, Москваысь.

Воклön нимыс Афанасий, а пöчным да чожным шуöны сийöс важ моз Опоньön. Сийö велöдö университетын, олö Сыктывкарын. Сийö абу на гöтыра, но регыд гöтрася. Невестаыс миян сиктысь жö. Сийö велöдысь. Менö велöдö. Öни ме сийöс шуа Вера Александровнаön. А верöс саяс петас да, ог и тöд, кызди меным сийöс ковмас шуны.

A szöveg szavai:

горт ház, otthon
школа iskola

бать ара
сикт falu

велöдчыны tanuló
ас saját

удж вылас a munkahelyén
нимтыны hív, nevez

сидзкö tehát, így

верöс сайын férjnél

верöс сайö петö férjhez megy

кар város

кага gyermek

быдтыны nevel

роч orosz

пöч nagyanya

моз: важ моз mint régen

чож (anyai)nagybácsi

велöдны tanít

гöтрасьны megnöszöl

но de

регыд rövidesen, hamarosan

невеста/невестану menyasszony

ковмыны kell

велöдысь tanár

учитель tanár

учительница tanárnö

да és ; mikor, amikor

12. gyak. A 11. gyakorlat segítségével válaszoljon az alábbi kérdésekre.

1. Кöни олö Öльöш?
2. Кызди Öльöшöс шуöны школаас?
3. Кутшöм Öльöшлön овыс?
4. Ъджд-ö Öльöшлön семьяыс?
5. Кодкöд Öльöш олö гортас?
6. Мый батьыслön нимыс?
7. Кымын арöс Öльöш батьыслы?
8. Кызди шуöны Алексейлысь мамö сиктаныс?

9. Кызди шуоны Алексейлысь мамсö удж вылас?
10. Кымын арöса Алексейлөн мамыс?
11. Эм Ольшлөн чойыс?
12. Кызди шуоны Алексейлысь чойсö?
13. Чойыс верöс сайын нин?
14. Кутшöм карысь чойыслөн верöсыс?
15. Чойыслөн семьяыс ыджыд?
16. Ыджыд-ö Алексей чойыслөн кагаыс?
17. Ольшлөн чойыс уджалö?
18. Эм-ö Ольшлөн вокыс?
19. Кöни вокыс олö да уджалö?
20. Вокыс гöтыра нин?
21. Коді нимтö воксö Опоньöн?
22. Мый нимыс Опонь невестаыслөн?
23. Кöни олö вокыслөн невестаыс?
24. Кор вокыс гöтрасяс?
25. Кöни Вера Александровна уджалö?

13. gyak. A 12. gyakorlat kérdéseit felhasználva számoljon be saját családjáról vagy egy ismerős családról.

3. lecke

Az ige: múlt idő

A felszólító mód

A tárgyeset

Az egyenes beszéd függővé alakítása

Szöveg E. Kozlova nyomán: Mesemondás

1. gyak. Olvassa el és fordítsa le magyarra az alábbi szöveget.

Мойдчöм

Вöли пемыд. Аннуш пукалис Агния баб ордын да видзöдис ывлаö.

Ышмысь тöлыс кыськö помтöг вайис лым. Анналы вöли гажтöм, кöть пöчыс вöли орччөн да печкис.

- Агния баб, мыйкö мойд меным, - корис Аннуш.
- Став мойдсö нин мойдллі, нинöм нин эз коль, - висьталіс пöчыс.
- Мойд, - бара корис Аннуш.
- Тэ шуан: мойд, ме шуа: мойд. А еджыд ошкöс мойда али ог мойд?
- Мойд! - збоя вочавидзö нывка.
- Тэ шуан: мойд, ме шуа: мойд. А събд ошкöс мойда али ог?
- Но мойд!
- Тэ шуан: но мойд, ме шуа: но мойд. А кольквиж ошкöс мойда ог? - бара юалис бабыс.
- Сэтшöмыс оз овлы, - шуис Аннуш.
- Тэ шуан: сэтшöмыс оз овлы, ме шуа: сэтшöмыс оз овлы.

А лѳз ошкѳс мойда ог?

- Да мойд, мойд!

- Тѳ шуан: да мойд, мойд, ме шуа: да мойд, мойд. А гѳрд ошкѳс мойда ог?

- Но Агния баб!..

- Тѳ шуан: но Агния баб, ме шуа: но Агния баб. А алѳй ошкѳс мойда ог?

- Эн! - дѳзмѳмѳн вочавидзѳ Аннуш. - Тырмас!

- Тѳ шуан: тырмас, ме шуа: тырмас. А сера ошкѳс мойда ог?

- Нинѳм сѳсся ог шу! - горѳдѳс нывка.

- Тѳ шуан: нинѳм сѳсся ог шу, ме шуа: нинѳм сѳсся ог шу.

А турунвиж ошкѳс мойда ог?

- Да тырмас, тырмас! Огѳ сѳсся тадз мойдчѳй. Мыйкѳ бурѳс мойд, - корис нывка.

- Тшѳкты кѳтъ эн тшѳкты, но ме сѳсся нинѳм ог куж. Ачѳд кѳтъ ѳтиѳс мойд. Али он куж? - юалѳс Агния баб.

- Мыйла ог куж? Мойда, - кѳсйысис Аннуш.

Чѳв ольшѳтѳс. Мичаджыка пуксис. Сѳсся лѳсьѳдыштѳс платтъѳсѳ, киясѳѳ пуктѳс пидзѳс вылас да заводитѳс висьтавны:

- Олѳмаѳсь гозья. Налѳн вѳлѳма ѳти пи, Иван. Кѳркѳ Иван и шуѳма: "Ветла ме ылѳ муѳ-ваѳ, йѳзѳс видзѳдла, ачымѳс петкѳдла". Косьтѳма нянь, пуктѳма нѳпьяс да мѳдѳдчѳма. Мунѳма да мунѳма, мунѳма да мунѳма; мунѳма да мунѳма да мунѳма. Ю воѳма. Вуджѳма. Мунѳма да мунѳма. Сѳсся и бѳр гортас воѳма.

Аннуш ланьтѳс. Агния баб видзѳдлѳс внучкаыс вылѳ да юалѳс:

- Пом нин воис?

- Пом.

- А мыйкѳ зѳв дженъыд мойдыд да?

- Да-а, - вочавидзис Аннуш. - А мый дыра сйѳ мунѳс!

(Е.Козловалѳн "Лѳз клянича" серти)

Új szavak:

мойдчѳм mese, mesélés

мойдчыны mesél

мойдны mesél

мойд mese

вѳвны (вѳл-) van, létezik

пемыд sötét

пукавны|пукал-| ül

баб nagyanya

ордын -nál/-nél

видзѳдны néz, figyel

ывлаѳ ki, kifelé

ышмысь csintalan, pajkos

тѳв|тѳл-| szél

кыськѳ/кыгыськѳ valahonnan

помтѳг végtelenül, szakadatlanul

вайны hoz

лым|лымй-| hó

гажтѳм szomorú

кѳтъ jöllehet, bár

орччѳн sorban, mellette

печкыны fon

мыйкѳ valami

корны kér, kérlel

став egész, minden

нинѳм semmi

кольны marad

висьтавны|висьтал-| mond, elbeszél

бара ismét, újra

али vagy

збоя bátran

вочавидзны válaszol

юавны|юал-| kérdez

сэтшөм ilyen, olyan
 ньвкa kislány, leányka
 сьōд fekete
 кольквиж tojássárga
 овлыны él, létezik
 лōз kék
 гōрд piros, vörös
 алōй vérvörös, rózsaszínű
 дōзмьны (дōзмōмōн) neheztel, haragszik
 тырмас elég
 сeра foltos, mintás
 сeсcя aztán
 горōдны felkiált
 турунвиж zöld
 тадз/тадзи így
 тшōктыны parancsol, kér
 кужны tud
 ачьд te magad
 мьйла miért
 кōсийсьны megígér
 чōв csendben
 олыштны kis ideig ül
 пуксьыны leül
 мичаджыка kényelmesen
 лōсьōдыштны egy kicsit elrendez
 платтō руha

пуктыны tesz, helyez
 пидзōс térd
 заводитны kezd
 гозья házaspár
 коркō valamikor
 ветлыны jár
 ьлī messzi, távoli
 му-ва világ, természet
 видзōдлыны megnéz
 ачым én magam
 петкōдлыны megmutat
 косьтыны szárít
 ноп[нопй-] háti tarisznya
 мōдōдчыны elindul, felkerekedik
 воны megjön
 вуджны átkel
 бōр vissza, ismét
 ланьтны elhallgat, elcsendesedik
 внучка (leány)unoka: внучка ьлō
 unokára
 пом vég(e)
 дженьд rövid
 дыр sokáig, hosszú ideig: мьй дыра?
 mennyi ideig, meddig?
 ляничa üvegszilánk

2. gyak. A szöveg első bekezdésében a múlt idejű igealakokat tegye jelen időbe, Annus meséjében pedig a múlt idejű igealakokat cserélje - ahol lehet - úgynevezett szemtanúsági múlt idejű igealakokra.

3. gyak.* Ellenőrizze, helytállóak-e az alábbi kijelentések. Ha eltérnek az elbeszéléstől, akkor javítsa ki őket.

Minta:

Kijelentés:

- 1) Вōлі пемыд.
- 2) Аннуш эз видзōд ывлаō.
1. Пōчыс эз вōв орччōн.
2. Пōчыс печкис.
3. И Аннуш печкис.
4. Агния баб мойдс еджьд ошкōс.
5. Овлō кольквиж ош.
6. Ньвкa эз горōд.
7. Аннуш оз куж мойдны.
8. Иван ю вуджōма.
9. Иван абу вōма гортас.

Válasz:

- 1) Вōлі пемыд.
- 2) Аннуш видзōдс ывлаō.

4. gyak.* Cserélje az egyenes beszédet függőre. Figyeljen az igékre, amelyek az egyenes beszédben fordulnak elő, továbbá az alárendelő kötőszavakra (мый, медым, -õ).

Minta: - Агния баб, мыйкõ мойд, - корис Аннуш.
 -Агнуйа мама, месэлъ ел егу месэт. - кэрте Аннус.
 Аннуш корис, медым Агния бабыс мыйкõ мойдис.
 Аннус кэрте, hogy Агнуйа мама месэлъен ел егу месэт.

1. - Став мойдсõ нин мойди, нинõм нин эз коль, - висьталис пõчыс.
2. - Сэтшõмыс оз овлы, - шуис Аннуш.
3. - Бабõ, мыйкõ бурõс мойд, - корис нывка.
4. - Нылõй, пуксьы мекõд орччõн, - тшõктис мамыс.
5. - А визя ошкõс мойда ог? - юалис пõчыс.
6. - Аннуш заводитис висьтавны: "Олõмаõсь-вылõмаõсь гозья".
7. - Но мойд, Агния баб! - тшõктис Аннуш.

5. gyak. Cserélje fel a minta szerint az állító ragozású felszólító módú igealakokat tagadott alakokra.

Minta: Мун школаад! - Эн мун школаад!
 Менъ iskolába! - Ne menj iskolába!

1. Кор менõ.
2. Пукав Агния баб ордад.
3. Висьтав пõчыды.
4. Юав пõчыдысь.
5. Вочавидзõй нылыды.
6. Мойдõй сылы.
7. Пуксьõй орччõн.
8. Вуджõй ю.

6. gyak.* Fordítsa komira az alábbi mondatokat. Ügyeljen a felszólító módú igealakokra.

1. Агнуйа nagyanyó, месэлъ! 2. Кэрдезе меу а нõвэретмõл (хугомтõл)! 3. Монджа ел а батыамнак (õсэм-нек)! 4. Не үлъ ле! 5. Вáласзолъ некем! 6. Не нэзъ ки (аз utcára)! 7. Не менъ ел! 8. Менъюнк хаза! 9. Не кэрдезõскõджетеле тõле! 10. Кэрдезд меу, ханы éves õ! 11. Танулъ юл! 12. Мондд меу, hogy hívнак!

7. gyak. А мина alapján állитсон õсзе кэрдесекек ес вáласзокак а кõветкезõ тэмáра: melyik szín vagy színárnyalat illik jelzõкент а кõветкезõ szavakhoz: ош, син, юрси, енэж, коръяс.

Minta: а) - Кутшõм вермас лоны ош? Milyen lehet a medve?

- Ош вермас лоны ...	A medve lehet ... (sorolja fel a lehetséges színeket)
b) - Ош вермас лоны лöz?	A medve lehet kék?
- Оз.	Nem.
c) - Ош вермас лоны еджыд?	A medve lehet fehér?
- Вермас лоны.	Lehet.

Алöй, еджыд, веж, виж (кельыдвиж, пемыдвиж), гөрд (кельыдгөрд, пемыдгөрд), кольквиж, лöz (кельыдлöz, пемыдлöz), руд (кельыдруд, пемыдруд), рудов, рудовгөрд, рудоввиж, сера, сьöd, сьöдов, сьöдовгөрд, турунвиж, дзор.

A gyakorlat szóanyaga:

веж zöld, világos (szemű)	руд szóke
виж sárga	рудов szürkés
кельыд halvány, sápadt	сьöдов feketés

8. gyak. A megadott szó szerkezetek felhasználásával beszéljessen a szomszédjával a szem és a haj színéről: a) egymáséről, b) egy rokonáról, c) egy ismerőséről.

Менам юрсиöй .....
 Менам юрсиöй тшöтш .....
 Тэнад юрсиыд .....
 А менам юрсиöй .....
 Сылön юрсиыс .....
 Леналön юрсиыс .....
 Чойлön юрсиыс .....
 Вокыдлön юрсиыс .....
 Пöчыслön юрсиыс .....
 Чойнымлön юрсиыс .....
 Вокныдлön юрсиыс .....
 Пöчныслön юрсиыс .....

Melléknevek: веж, виж, кельыдвиж, пемыдвиж, гөрд, пемыдгөрд, лöz, кельыдлöz, пемыдлöz, руд, кельыдруд, пемыдруд, дзор, сьöd, кузь, дженьыд, ыджыд, ичöt, бур, мича, сюсь.

9. gyak. Válaszoljon a kérdésekre.

1. Код ордын пукалис Аннуш? 2. Код вайис лым? 3. Кутшöм овлö лым? 4. Кутшöм вöли ывлаыс? 5. Мый корö Аннуш? 6. Мый вочавидзис Агния бабыс? 7. Кутшöм ошъяс йылысь кöсийс мойдны Агния бабыс? 8. Кутшöм ошъяс оз вермыны лоны? 9. Кымын арöса вöли ичöt ныв? 10. Кужö оз мойдны ичöt ныв? 11. Код йылысь мойдис Аннуш? 12. Кузь-ö вöли Аннушлön мойдыс? 13. Висьтав и тэ Аннушпысь мойдсö.

10. gyak. Határozza meg „Кымөр локтö” című népdalban található igék idejét. Képezze az igék rövid tagadó alakját.

КЫМӨР ЛОКТӨ

Кымөр локтö, кымөр локтö,
Ог тöд, зэрас али оз.
Милöй локтö, милöй локтö,
Ог тöд, пырас али оз.

Кымөр локтис, кымөр локтис,
Кымөр локтис дай зэрис.
Милöй локтис, милöй локтис,
Милöй локтис дай пырис.

Кöни менам пыжöй, поскöй –
Сэн менам вуджанинöй,
Кöни менам муса зонмöй –
Сэн менам дольдлунöй.

Кольöма пö пыжöй, поскöй,
Кольöма перевозöй.
Колис кö пö милöянöй,
Колис пö дольдлунöй.

Ок, улöсöй, виж улöсöй,
Пуксьыла ме тэ вылö.
Ок, милöйöй, яндысьтöмöй,
Меысь пышйин зэв ылö.

Új szavak:

кымөр esőfelhő
зэрны esik az eső
милöй szerelmes
пырны bejön
пыж csónak
пос [поск-] híd
вуджанін átkelés, átjutás
дольдлун ögöm
муса szerelmes
кольны marad
улöс szék
пуксьывны [пуксьыл-] üldögeľni
яндысьтöм lelkiismeretes
пышйыны elfut
ылö messze

4. lecke

Szóalkotás: melléknévképzés

A melléknév fokozása

Párbeszéd: Az ember külseje

1. gyak. Olvassa el a párbeszédet, és fordítsa magyarra.

Борис: Илля, ме сёрнитчи өти ёрткөд талун аддзысьлыны "Парма" кинотеатр дорын. Но ме ог вермы. Талун сёрөн уджой помасьö. Ме кора тэнö ветлыны сэтчö да корсьны сийöс. Эм тэнад адыд?

Илля: Кымын часын ти сёрнитчинныд аддзысьлыны?

Борис: Сизим час рытын.

Илля: Сидзкö лоас кад. А кодi сийö?

Борис: Сийöс Василейөн шуöны. Сийö тöрыт воис Ижмаысь.

Илля: Но ме сийöс ог тöд.

Борис: А ме тэныд висьтала, кутшöм сийö. Öбликыс сьлөн синмö шыбитчана. Тэ сийöс öдийö тöдмалан. Сийö ьджыд тушаа. Кос мыгöра. Паськыд пельпома. Сюсь лöз синма да гöрд тошка, но устöм.

Илля: Öчкна?

Борис: Öчкитöм.

Илля: Кымын арöс сьлы?

Борис: Кызь куим.

Илля: Но, ме сийöс аддза. А мый висьтавны?

Борис: Тэ кö ачыд верман, локтöй веськыда гортö. Он кö вермы, медым Вася öтнас локтас. Сийö тöдö, кöни ме ола. Кодкö гортын лöб нин. Регьд и ме локта. Пукальштам, сёрнитыштам, ужнайтам öтлаын. Менам эмöсь выльторьяс. Кöсья тiянлы висьтавны.

Илля: Гөгöрвоана. Ставсö вöча, кьдзи коран. Аддзысьлытöдз.

Борис: Аттьö. Сидзкö, рытöдз.

Új szavak:

сёрнитчыны megállapodik, megbeszél
valamit

"Парма" кинотеатр "Parma" mozi

парма erdő (magaslaton), tajga

вермыны tud, képes (vmit csinálni)

сёрөн későn

помасьны befejeződik

сэтчö oda

корсьны keres

кад idő

час óra

тöрыт tegnap

рытын este

висьтавны[висьтал-] mond, elbeszél

öблик külső, külalak

шыбитчана jellegzetes

синмö шыбитчана szembetűnő

öдийö gyorsan

тöдмавны[тöдмал-] megtud, megismer

ьджыд тушаа magas természetű

тушаa termet

кос мыгöра sovány testalkatú

мыгöр testalkat

паськыд széles

пельпом váll

сюсь okos, eszes

тошка szakállas

тош[тошк-] szakáll
 устѳм bajusz nélküli
 ус[уск-] bajusz
 ѳчки szemüveg
 ѳчкиѳм szemüvegnélküli
 веськыда egyenesen
 кѳ ha
 мед/медым hogy, azért hogy
 ѳтнас egyedül

пукалыштны kicsit üldögél
 сѳрнитыштны kicsit beszélget
 ужнайтны vacsorázik
 ѳтлаын/ѳтилаын együtt
 кѳсйыны akár
 гѳѳрвоана érthetѳ
 ставсѳ mindent
 вѳчны csinál, tesz

2. gyak. Válaszoljon a kérdésekre a szöveg alapján.

1. Коді лоѳ Борис Иллялы? 2. Коджѳд Борис сѳрнитчис аддзысьлыны? 3. Асылын али рытын Борис сѳрнитчис аддзысьлыны? 4. Кымын часын Борис сѳрнитчис аддзысьлыны ѳртыскѳд? 5. Кѳні колѳ корсьны Борислысь ѳртсѳ ? Кытысь воѳма Василий? 7. Кор Василей воѳма Сыктывкарѳ? 8. Кутпѳм Василейлѳн ѳбликыс? 9. Ыджыд-ѳ Василейлѳн тушаыс? 10. Кутпѳм Василейлѳн пельпомыс? 11. Кутпѳм Василейлѳн синмыс? 12. Кытѳ корис Борис ѳртыяссѳ? 13. Мый кѳсйѳ висьтавыны Борис ѳртыясыслы?

3. gyak. Jellemezze rokonait vagy barátait életkoruk szerint az alábbi melléknevek segítségével.

Minta: a) Чойлы 18 арѳс.
 Сідзкѳ, сйѳ том.
 б) Чойѳй 18 арѳса.
 Сідзкѳ, сйѳ том.

A нѳвѳрем 18 éves.
 Tehát, ѳ fiatal.
 A нѳвѳрем 18 éves.
 Tehát, ѳ fiatal.

ичѳт kis
 том fiatal

арлыда koros
 олѳма élemedett, éltes

верстьѳ felnѳtt

пѳрнѳй idѳs
 пѳрысь ѳreg, vén

4. gyak. Állítson össze mondatokat a minta alapján, jellemezzen néhány embert termetük szerint. Figyeljen a többes számban álló névszói állítmányra!

Minta: Пѳчѳй пѳрысь. И пѳльѳй пѳрысь. > Пѳчѳй да пѳльѳй пѳрысьѳсѳ.

1. Чойыд том. И вокыд том: 2. Пиыс ичѳт. И нылыс ичѳт. 3. Воча вокѳй арлыда. И воча чойѳй арлыда. 4. Мамыд пѳрнѳй. И батыд пѳрнѳй. 5. Чожыс олѳма. И чожиныс олѳма.

5. gyak. Az alábbi mintára a megadott szavak felhasználásával állítson össze mondatokat, amelyek a rokonok, barátok életkoráról szólnak.

Minta:

Менам тушаой нейджд. Alacsony vagyok.
termetem alacsony.

Тэнад тушаыд нейджд. Alacsony vagy.
alacsony.

Сылөн тушаыс нейджд. Ő alacsony.
termete alacsony.

Вокыдлөн тушаыс нейджд.
A bátyád alacsony.

Ме нейджд тушаа. A

Тэ нейджд тушаа. A termeted

Сійө нейджд тушаа. A

Вокыд нейджд тушаа.
A bátyád termete alacsony.

ичөт/ичөтик туша alacsony termet
ичөт/ичөтик тушаа alacsony termetű
ляпкыд/ляпкыдик туша alacsony termet
ляпкыд/ляпкыдик тушаа alacsony termetű
шөркодь/шөркоддьөм туша közepes termet
шөркодь/шөркоддьөм тушаа közepes termetű
кузь туша magas termet
кузь тушаа magas termetű
ыджыд туша magas termet
ыджыд тушаа magas termetű
нейджд туша nem magas termet
нейджд тушаа nem magas termetű

6. gyak. Az alábbi szavak, szó szerkezetek segítségével az adott mintára jellemezze rokonait, barátait (egy és többes számban) külsőjük szerint.

Minta:

Менам мыгөрой лөсьыд.

Тэнад мыгөрыд лөсьыд.

Сылөн мыгөрыс лөсьыд.

Чойыслөн мыгөрыс лөсьыд.

Ме лөсьыд мыгөра.

Тэ лөсьыд мыгөра.

Сійө лөсьыд мыгөра.

Чойыс лөсьыд мыгөра.

лөсьыд мыгөр arányos alkat/termet
мича мыгөр szép alkat/termet
мисьтөм мыгөр csúnya alkat
кос мыгөр sovány termet
косіник мыгөр sovány termet
косіник kissé sovány
косньөд мыгөр sovány alkat
косньөд sovány
кыз мыгөр kövér alkat
кыз kövér, vastag
кызіник kövérkés, kissé kövér

7. gyak. A 3., 5., 6. gyakorlat szóanyagának felhasználásavai állítson össze olyan mondatokat, amelyekben a melléknév alap-, illetve közép fokban áll.

Minta: Анналөн мыгөрыс мича, а Раялөн мыгөрыс мичаджык.

Anna szép alakú, de Rája alakja még szebb.

Менам чойой ичот, а тэнад чойыд ичотДЖЫК.

A nővérem alacsony, de a te nővéred alacsonyabb.

8. gyak* Fordítsa komira az alábbi minta szerint a következő mondatokat.

Minta: Сійō чожысь олōмаджык/арлыдаджык.

Ő idősebb a nagybátyámnál.

1. Jogor Szyepánnál idősebb. 2. Anyád apádnál fiatalabb. 3. Az ő nagyanyja az én nagyanyámnál idősebb. 4. A leányom fiatalabb a barátnőjénél. 5. Ő okosabb nálam. 6. Lénánk karcsúbb nálad. 7. Az ő falujuk szebb, mint a mi falunk. 8. A ti házatok régibb, mint a miénk. 9. A mi Sziktivkárunk nagyobb az ő városuknál. 10. A te feleséged fiatalabb az övéénél. 11. Az én nagyapám a te nagyapádnál nem öregebb.

9. gyak. Állítson össze párbeszédet, amelyben a beszélgetőtársak szemének és hajának színét írja le és hasonlítja össze.

10. gyak. Hasonlítsa össze koruk, természetük, alakjuk, szépségük, szemük, hajuk színe szerint családtagjait. Gyakorolja az alap-, közép- és felsőfokú melléknevek képzését és használatát.

5. lecke

Az -a képzős melléknevek

A -mōm fosztóképző

Párbeszéd: Diákotthonban

1. gyak. Olvassa el a párbeszédet, és fordítsa magyarrá.

Коля: Андрей, тэно талун юасис кутшōмкō ныв. Но нимсō ассьыс эз висьтав. Шуис, мый пыралас талун рытнас. Тшōктис виччысьны.

Андрей: Коді нō тайō вōлі? А кутшōм сылōн обликыс?

Коля: Ме ногōн, сылы кызь кымын арōс. Мича. Небыд, мелі гōлōса.

Шōркоддьōм тушаа. Вōсньыдик.

Андрей: Юрсиыс кутшōм? Съōд? Руд?

Коля: Руд юрсиа.

Андрей: Дженьыд юрсиа либō кōсаа?

Коля: Кузь юрсиа, но абу кōсаа. Юрсиыс коскōдзыс.

Андрей: Чужōмыс гōгрōс али кузьмōс?

Коля: Помнитчō, мый кузьмōс.

Андрей: А синмыс кутшōм?

Коля: Рōмсō ог помнит. Помнита сōмын, мый синьясыс вōліны ыджыдōсь. Но ме ногōн, юрсиыс кō руд, сідзкō синмыс либō лōз, либō руд. Юрсиыс кō съōд, сідзкō и синмыс съōд.

Андрей: А! Тайō менам чойōй. Сійō музыкальнōй училищын велōдчō.

Тшōкыда татчō вольвлō.

Коля: А мый нӧ сы дыра юасян?! Кӧть и тшӧкыда волывлӧ чойыд, а вунӧдӧн, кутшӧм ӧбликыс?

Андрей: Эг эськӧ вунӧд, да мӧд нылӧс виччыся.

Szavak:

талун ma	дженъыд rövid
юасьны kérdezősködik	кӧса hajfonat, copf
кутшӧмкӧ valamilyen	чужӧм arc
ассыыс saját	кузьмӧс hosszúkás, ovális
шуны mond	кузь hosszú
пыравны/[пырал-] betér, bejön	рӧм szín
виччысьны vár(akozik)	помнитны emlékszik
нӧ hát	сӧмын csak, csupán
ме ногӧн szerintem (тэ ногӧн szerinted)	юрси haj
сы ногӧн szerinte)	музыкальнӧй zenei -
кызь кымын (арӧс) húsz (éves) körül	училище tanintézet, iskola
мелӧ finom, gyengéd	тшӧкыда gyakran
гӧлӧс hang	татчӧ ide
шӧркӧдльӧм közepes	вольвлыны jár, gyakran jön
вӧсньыл/вӧсньылдик karcsú, kissé karcsú	сы дыра olyan sokáig
сьӧд fekete	вунӧдны elfelejt
руд szőke	эськӧ feltételes mód
	да és, de, hanem

2. gyak. Válaszoljon komiul az 1. gyakorlat szövegére feltett kérdésekre.

1) Кодкӧд сӧрнитӧс ныв? 2) Код дорӧ волӧс ныв? 3) Кодӧ лоӧ Коля Андрейлы? 4) Мый тшӧктӧс висътавны нылыс Андрейлы? 5) Кодлы рӧдвужӧн лоӧ нылыс? 6) Кодӧ лоӧ нылыс Андрейлы? 7) Кыдзи юасис Андрей? 8) Кутшӧм ӧбликыс нылыслӧн? 9) Кодӧс виччысис Андрей?

3. gyak. Állítson össze az alábbi minta szerint olyan mondatokat, melyek valamilyen tulajdonságról adnak felvilágosítást..

Minta: Менам юрсидӧй руд.	Ме руд юрсиа.
Тэнад юрсид руд.	Тэ руд юрсиа.
Сылӧн юрсидыс руд.	Сийӧ руд юрсиа.
Чойлӧн	.....
Пӧдругалӧн	.....
Вокылдӧн	.....
Ӕртыслӧн	.....

Minta: Миян юрсидым руд.	Ми руд юрсиаӧсь.
Тиян	.....
Налӧн	.....

Чойяслөн .....
 Воча вокьяслөн. ....

4. gyak. A 3. gyakorlat mintái alapján az alábbi szavak felhasználásával írjon le valakit.

Főnevek: гӱлӱс, ки, кос/коск-, кӱса, мыгӱр, пельпом, син/синм-, тош/тошк-, туша, ус/уск-, чужӱм.

Melléknevek: вӱсньыд, вӱсньыдж, гӱгрӱс, дженьыд, еджыд, ичӱт, ичӱтик, кузь, кузьмӱс, кыз, лӱз, лӱссыд, мелі, мича, мисьтӱм, паськыд, пемыдгӱрд, рудов, сьӱд, сьӱдов.

5. gyak. Képezzen mellékneveket a -тӱм fosztóképzővel az alábbi főnevekből, és használja őket mondatokban az adott mintára.

Minta: тош/тошк-: тоштӱм szakáll nélküli
 Тоштӱм пӱль. - Тоштӱм пӱльяс.
 Пӱльӱй тоштӱм. - Пӱльясӱй тоштӱмӱсь.

Főnevek: гӱлӱс, ки, кӱса, ӱчки, син, ус/уск-, юрси.

6. gyak. Írja le valaki külsejét, használja az alábbi szavakat és a 3., 4., 5. gyakorlat szerkezeit.

син[синм-] szem:	лӱз, руд, сьӱд, турунвиж рӱма
синкым szemöldök:	векни, паськыд, гежӱд, тшӱкыд/сук
син лыс [син лыск-] szempilla:	кузь, дженьыд,
пель fül:	ичӱт, ыджыд, чургӱдчӱм/чурвидзысь
ныр ott:	кузь, чангыль, веськыд, гӱрба,
	ляс/плавкӱс
вом száj:	ичӱт, ыджыд
пар[парй-] ajak:	вӱсни, кыз, гӱрд, кельыд, лӱз, вылыс,
	улыс
сьылі nyak:	кузь, дженьыд, кыз, вӱсни
пинь fog:	гырысь, посни, гежӱд, еджыд, виж
юр fej:	ыджыд, ичӱт, куш
юрси haj:	кузь, дженьыд пашкыр, шыльыд/ мольыд, дзор, сук, гежӱд
кымӱс homlok:	паськыд, векни
плеш[плешк-] homlok:	паськыд, векни

'Megjegyzés: A komi nyelvben a páros testrészek (син 'szem', ки 'kéz', пель 'fül' stb.) rendszerint egyes számban használatosak. Ha csak az egyik szemről, kézről stb. van szó, akkor vagy a пӱв [пӱл-] 'fél' szó: син пӱлӱй 'egyik szemem' - vagy jelzői: шуйга 'bal', веськыд 'jobb', ӱти 'egy': шуйга кынд 'a te bal kezed', веськыд синмӱй 'az én jobb szemem', ӱти пельыд 'a te egyik füled'.

Melléknevek az -a képzővel: син пӱла 'egyszemű, félszemű', ки пӱла 'egykezü, félkezű', azonban a mai komi nyelvben kivételként előfordul a páros tárgyak többes számú alakban használata: Аннуш ... кыясӱ пуктӱс пидзӱс вылас ... (l. 3. lecke) 'Annus a térdre rakta a kezét.'

чужом arc, ábrázat:
 чужомбан arc, ábrázat, orca:
 бан arc, orca:

гӱгрӱс, кузьмӱс, чуқыра
 банийӱм, ропкысьӱм, кыз, тшӱг
 банийӱм, ропкысьӱм, кыз, тшӱг

Új melléknevek:

векни/векныйд szűk, keskeny
 гежӱд gyér
 тшӱкыд sűrű
 сук sűrű
 чургӱдчӱм kidudorodó, elálló
 чурвидзысь kidudorodó, elálló
 чангыль pisze
 веськыд egyenes
 гӱрба görbe
 ляс lapos
 гӱгрӱс kerek
 плавкӱс lapos

вылыс felső
 улыс alsó
 посни apró
 куш kopasz
 пашкыр göndör
 шылыыд lesimitott
 молыыд lesimitott
 чуқыра ráncos, barázdált
 банийӱм pirosposzsgás
 ропкысьӱм beesett
 тшӱг kövér

7. gyak.* Olvassa el a mondatokat, és fordítsa őket magyarrá. Ügyeljen az azonos tövű szavak jelentéskülönbségeire.

1. (Ме) вися.
2. (Менам) юрӱй висьӱ.
3. (Ме) висьми.
4. (Менам) юрӱй висьмис.
5. (Ме) дойми.
6. (Ме) дойдӱ юрӱс.
7. (Менам) юрӱй доймис.
8. Юрӱй доймӱ.
9. (Ме) бурдӱ.
10. Юрӱй бурдӱс.
11. Менӱ мамӱ бурдӱдӱс.

A gyakorlat új szavai:

висьны fáj, betegeskedik
 висьмыны betegeskedik, megfájdul, fájni kezd
 доймыны fáj, megüti
 дойдны megüt, megsért
 бурдны felgyógyul, meggyógyul
 бурдӱдны meggyógyít, kigyógyít

8. gyak. Válassza ki a páros testrészneveket, és állítson össze velük néhány mondatot (a 7. gyakorlat igéinek felhasználásával). Hol mindkettőről, hol csak az egyikről (félről) legyen szó, ehhez ne felejtse el elolvasni a 6. gyakorlathoz fűzött megjegyzést.

- Minta: 1. Дойдис вескыд кисö. Megütötte a bal kezét.
2. Кыяс зонмыслөн ыджыд, ён. A legény kezei nagyok, erősek.

бан:	гöгрöс, вöйöм, ропкысьöм
кoc[кocк-] csipö:	вöсни
лы csont:	векныд, паськыд
ордлы borda:	вылыс, улыс, шуйга, веськыд
морöс mell:	паськыд, веськыд, ыджыд, ичöт
мыш[мышк-] hát:	паськыд
пельном váll:	векни/векныд, паськыд, веськыд, ён
ки kéz:	ичöт, ыджыд, дженьыд, кузь, ён, жеб,
веськыд, шуйга	
ки пыдöс tenyéer:	векни/векныд, паськыд
сой kar:	дженьыд, кузь, кыз, вöсни, веськыд, шуйга
гырддза könyök:	ёсь, гöгрöс
чунь ujj:	кузь, дженьыд, кыз, вöсни
пев[пeвй-] hüvelykujj, nagyujj	
водз чунь mutatóujj	
шöр чунь középsöujj	
нимтöм чунь gyűrűsujj	
чаль kisujj	
чаль чунь kisujj	
кок láb:	вöсни, кыз, дженьыд, кузь, ыджыд, ичöт
кок пыдöс talp	
пидзöс térd:	гöгрöс, ёсь

Új szavak:

ёсь hegyes bot, hegyes, éles
вöйöм becsett (arc)
веськыд : ≈ син jobb szem
≈ пельном váll, jobb váll
≈ морöс lapos mell
шуйга bal

9. gyak.* Fordítsa komira

Este az iskola mellett találkoztam a barátommal. Ő Pecsorában lakik. Gyakran jön Sziktivkárba. Andrejnek hívják. 21 éves. A külseje nem feltűnő. Andrej alacsony termetű, sovány, széles vállú, arca hosszúkás, homloka széles, az orra egyenes. Rövid haja van. Szeme kék, szakálla nincs, de bajusza van. Ő érdeklődött, hogy hogyan élek, hol tanulok.

10. gyak. Írja le: 1) hogy néz ki beszélgetőtársa
2) hogy néz ki egy ön számára szimpatikus ember.

6. lecke

Allítás és tagadás

Teljes és részleges tagadás

A számnév (a mennyiség pontos és körülbelüli kifejezése)

A névutók

Szövegek: Találkozás. Párizs Sziktivkarban

I. gyak. Olvassa el és fordítsa magyarra az alábbi szöveget.

Рыгнас сизим час да джынйын Илля локтіс "Парма" кинотеатр дорё. Кинотеатр дорын вёлі уна йёз. Өтияс пукалісны. Мёдьяс сулалісны. Коймёдьяс ветлөдлісны өтарё-мөдарё, кодёскө виччысны жё.

Кыдзи татысь аддзан төдтөм мортёс? Но колё корсьны. Борислы көсйыси. Но, заводитла. Джын йёзыс тані нывбабаяс. Сідзкө, на пөвстысь Борислысь другёс оз ков корсьны. Тайё нин кокньыдджык. Кута корсьны мөд джын пөвстысь. Тайё - зон. Сідзкө, абу сійё. Тайё - паськыд пельпома, ыджыд тушаа, но пөрнөй нин. Сідзкө, бара абу сійё. Со бара ыджыд тушаа, паськыд пельпома, но уска, а тошкыс абу. Бара абу сійё. А тайё - и тошка, и устөм, и паськыд пельпома, но тушаыс абу ыджыд, дай тошкыс сьөд. Но сё мокастьё! Сэсся тані ставыс тоштөмбсь. Нолё-нолө, а тайё кутшөм? Дзик тайё сійё и эм! Матыстчыла сы дорё, юала.

- Видза олан, бур морт!

- Чолөм!

- Он-ө тэ ло Василейөн?

- Да, Василий.

- Борисёс виччысян?

- Сійёс.

- Сідзкө, зэв бур. Ме сы пыдди.

- А Борискөд мыйкө лои? Мыйла ачыс эз лок?

- Эн төждысь. Сыкөд нинөм эз ло. Но сійё эз вермы локны. Уджыс уна, сы вёсна менё ыстіс.

- Сідзкө, бур, нинөм кө эз ло.

- Но, ставыс кө бур, позьё төдмасьны.

- Радпырысь!

- Илля, Борислөн ёрт (ёта-мөдыслы сетісны ки, киасисны). Тэ дыр виччысин? Эг вермы стөча локны. Неуна сёрмышті.

- Эг дыр виччысь. Тані орччөн, вөлөмкө, эм книжнөй магазин, сэтчө пыралі.

- Мыйкө вьльторйыс эм сэні?

- Вьльторйыд - сійё өд кодлы кыдзи. Ме со адди важ книгагас пөвстысь Адольф Туркинлысь книга. Сійё абу вьль. Петавлөма 1977 воын. Но меным тайё книгагыс вьльтор.

- Мый йылысь книгагыс?

- Карьяслөн, юяслөн да сиктьяслөн нимьяс йылысь.

- А кыдзи шусьё книгагыс?

- Шусьö "Кöни тэ олан?".
- Мыйкö шензьöданаыс эм?
- Мыйсьорö видзöдлi нин, да меным кажитчис. Тайö книга йивсьыс ме важöн нин кывлi, сöмын киö эз на веськавлы.
- Сидзкö, чолöмала колана книга ньöбöмөн.
- Аттö.

Új szavak:

рыгнас este
 джын[джый-] fél
 сулавны[сулал-] áll
 ветлöдлыны jár
 öтарö-мöдарö ide-oda, erre-arra
 тыдавны[тыдал-] látszik
 кодкö valaki
 татысь innen
 тöдтöм ismeretlen
 заводитлыны kezd
 танi itt
 на пöвстысь közölük
 йöз пöвстысь az emberek közül
 бара ismét, megint
 со íme, lám
 сё мокасьтö az ördögbe
 нолö nocsak
 матыстчыны közeledik
 пыдди helyett
 лоны történiк
 мыйла miért
 тöждысьны aggódiк
 сы вöсна azért
 ыстыны küлд
 позьны lehet

радпырысь örömmel, szívesen
 öта-мöдлы egymásnak
 сетны ad
 киасьны kezét ad
 стöча pontosan
 сёрмыштны kissé késik
 неуна nem sok
 вöлöмкö mint ahogy bebizonyosodott
 сэтчö oda
 пыравны[пырал-] bemegy
 мыйкö valami
 öд hát, hiszen
 петавны[петал-] megjelenik
 йылысь -ról/-ről
 шензьöдана különös
 мыйсьорö valami
 видзöдлыны megnéz
 кывлыны hall
 сöмын csak
 веськавны[веськал-] jut, kerül
 веськавлыны kerül vmi vhová
 колана szükségес
 ньöбны vásárol
 ньöбöм vásárlás
 книга/небöг könyv

2. gyak. Válaszoljon komiul az olvasmányra feltett kérdésekre.

1. Кöни Илля корсис Василейöс? 2. Кодi лöб Василей Борислы? 3. Мыйла Борис эз вермы локны кинотеатр дорö? 4. Кутшöм йöз вöлыны кинотеатр дорын? 5. Код пöвстысь Илля корсис Васи-лийöс? 6. Кутшöм öблика йöз вылö видзöдiс Илля? 7. Вöлыны кинотеатр дорын пöрысь йöз? 8. Кутшöм морт дорö матыстчис Илля? 9. Кодкöд Илля видзаасис? 10. Кыдзи Илля видзаасис Василийкöд? 11. Кыдзи Василий видзаасис Иллякöд? 12. Кыдзи Илля да Василей тöдмасисны? 13. Мый вöсна тöждысьö Вася? 14. Мый лои Борискöд? 15. Мыйла Борис эз вермы локны кино- театр дорö?

3. gyak. Hol fordul elő a szövegben teljes és részleges tagadás? Alakítsa át a részleges tagadást teljessé. Magyarázza meg, miért nem lehet a teljes tagadású mondatot részlegessé alakítani.

4. gyak. Alakítsa át a mondatokat a minta szerint. Tagadja az aláhúzott mondatrészt.

Minta: 1) Ме муна гортö. — Ме ог мун гортö.
 Haza megyek. — Nem megyek haza.

2) Ме муна гортö. — Ме ог гортö мун.
 Haza megyek. — Nem haza megyek.

1. Тэ сулалін орччөн Иллякөд.
2. Сійö виччысис чойсö.
3. Воқыдлөн эм челядьыс?
4. Ме сэки вои рытын.
5. Книгаыс петавлöма 1996 воын.
6. Найö тöдöны ме йылысь.
7. Ёртыд тошка?
8. Нывныслы дас арöс.
9. Найö виччысисны школа дорас велöдысьнысö.
10. Кинотеар дорын йöз пöвстын ми вöлим.

5. gyak.* Találjon ki kérdéseket az alábbi válaszokhoz.

1. - .....
 - Ті абу сы йылысь кывлöмныд. / Ті энö сы йылысь кывлöй.
2. - .....
 - Ми эгö вöлöй карын.
3. - .....
 - Ме тайö мортсö эг тöдды.
4. - .....
 - Мойд көть эн.
5. - .....
 - Он, тэ сэтчö он мун.
6. - .....
 - Юав көть эн.
7. - .....
 - Абу, сійö абу менам тöдса.
8. - .....
 - Абу, сійö меным абу тöдса.

6. gyak. Olvassa el a pontos (стöч) és a körülbelüli (ылöсалöм) idő kifejezésére szolgáló szerkezetet.

Стöч кад   pontos idő

Уна-ө кадыс? = Мыйта кадыс? = Кымын час?

- 9¹⁷ а) өкмыс час, дас сизим минут
- б) өкмыс час да дас сизим минут
- 7³⁰ а) сизим час, комын минут
- б) сизим час да комын минут
- с) сизим (час) да джын
- 3⁵⁴ а) куим час, ветымын нель минут
- б) куим час да ветымын нель минут
- с) квайт минут мысти (лоас) нель час

Ылөсалөм кад   megközelítő idő

- Кымынөд час? Mennyi körülbelül az idő?

- ≈ 10 а) дасөд час
- б) дас час гөгөр
  - с) дас час кымын

Új szavak:

стөч pontos
 стөча pontosan
 ылөсалөм körülbelüli
 мыйта mennyi, annyi

кымын hány, mennyi, körülbelül
 кымынөд hány, hányadik
 гөгөр körülbelüli

7. gyak. Olvassa el a párbeszédeket. Határozza meg, hol van szó pontos és hol körülbelüli időről. Írja az időpontokat számokkal.

- 1) - Чойө, уна-ө кадыс өні?
 - Сизим час да нелямын квайт минут.
- 2) - Мамө, өні кымынөд час?
 - Мөдөд час, пиукөй.
- 3) - Бабө, кымын часын батьө локтас?
 - Квайтын. / Квайт часын.
- 4) - Сашө, кымын часөдз талун уджалан?
 - Витөдз. / Вит часөдз.
- 5) - Анна, кымын чассянь аски велөдчам?
 - Көкьямыс час да дас вит минутсянь.
- 6) - Дыр-ө рыгнас уджалін?
 - Часөн джынйөн.
- 7) - Кымын час карөдз мунны?
 - Час мөд - коймөд.
 - А дыр-ө нин мунам?
 - Час джын.
- 8) - А юөдзыс дыр на?
 - Час джын кымын на.
- 9) - Чойө, өні куим час?
 - Абу, өні нин куим да джын.

8. gyak.* Olvassa el a párbeszédet. Figyeljen a számnév esetragos alakjaira.

1. - Папö, уна-ö кадыс öни?
2. - Стöча ог тöд. ≈ 4.
3. - Меным стöча колö тöдны.
4. - Сидзкö, 3 ч. О2 мин.
5. - Аттьö. 6. Ми Димакöд сёрнитчим ветлыны кино вылö. 7. Сийö заводитчö 4 да мунö 5 ч.30 мин. 8. Гортысь пета 3 ч.14 мин. 9. Мунны Дима ордöдз 11 мин. 10. Сидзкö, сы ордö стöча воа.

9. gyak.* Olvassa el a szöveget, használja a zárójelben megadott igéket a szükséges formában. Fordítsa le magyarul.

Коркö важöн Сыктывкарса улича вылын ме (паныдасьны) челя-дьдырся ёрткöд. Ми (чолöмасьны) да (заводитны) сёрнитны олöм-вылöм йылысь. Бөрьявыв ме (юавны) ёртлысь, көни сийö öни (овны).

- Парижын.

- Па-рижын?! Кыдзи нö сэтчö тэ (веськавны)?

- Зэв прöстöя. (Гöтрасьны) тані карын. а Парижас гöтыр рöдвужлөн асланыс керка. Ме (быд-мыны) эг Сыктывкарын да ог вöли (тöдны), мый карыслөн öти юкөн (шусьыны) Парижөн. Сэни збыль дас öкмысöд нэмын (овны) французьяс.

(А.Туркинлөн "Кöни тэ олан?" небöг серти)

Új szavak:

коркö valamikor

улича utca

вылын -on/-en/-ön

паныдасьны találkozik

челядьдырся gyerekkori

олöм-вылöм / олöм élet

бөрьявыв[бөрьявыл-] végül

прöстöя egyszerűen

рöдвуж rokon(ság)

быдмыны terem, нö, felnö

юкөн negyed

шусьыны nevez, hív

сэни ott

збыль valóban

нэм évszázad

француз francia (férfi)

10. gyak. Olvassa össze a szavakat a névutókkal. Fordítsátok le a névutós szerkezeteket magyarul. Írja a pontok helyére az 1., 2., 3. személyű birtokos többesítő jelet.

тöдса	}	1. sz.	2. sz.	3.sz.		
небöгьяс		<u>йылысь</u>	/ йывсьым	/ йывсьыд	/ йывсьыс	Sg.
			йывсьы...	/ йывсьы...	/ йывсьы...	Pl.
верöс	}					
гöтыр		<u>пыдди</u>	/ -----	/ пыддиыд	/ пыддиыс	Sg.
ёртьяс		пыдди...	/ пыдди...	/ пыдди...		Pl.

челядь	}	<u>пөвстын</u> / пөвстам / пөвстад / пөвстас пөвста... / пөвста... / пөвста...	Sg.
книгаяс			Pl.
челядь	}	<u>пөвстысь</u> /(пөвстсьым)/(пөвстсьыд)/(пөвстсьыс) (пөвстсьы...)/(пөвстсьы...)/(пөвстсьы...)	Sg.
книгаяс			Pl.
челядь	}	<u>пөвстө</u> / пөвстам / пөвстад / пөвстас пөвста... / пөвста... / пөвста...	Sg.
книгаяс			Pl.
пуяс	—	<u>пөвстөд</u> / ----- / пөвстөдыд / пөвстөдыс (пөвстөд...)/(пөвстөд...)/(пөвстөд...)	Sg. Pl.
пуяс	—	<u>пөвстти</u> / ----- / пөвсттиыд / пөвсттиыс / ----- / ----- / -----	Sg. Pl.

11. gyak. Állítson össze mondatokat. Válasszon az alábbi névutós szerkezetekhez megfelelő igét.

Нévutós szerkezetek

Igék

Агния баб ордын	ньобны
Агния баб ордө	виччысьны
Агния баб ордысь	сулавны
"Парма" кинотеатр дорын	веськавны
"Парма" кинотеатр дорө	корсьны
"Парма" кинотеатр дорысь	овны
челядь пөвстын	мунны
йөз пөвстө	аддзыны
книгаяс пөвстысь	төдмавны
Сыктывкарса Париж йылысь	паныдасьны
сиктяслөн нимьяс йылысь	пукавны
улича вылын	локыны
эрт пыдди	быдмыны

12. gyak. Állítson össze elbeszélést az 1. és a 11. párbeszéd, valamint az alábbi kérdések felhasználásával.

1. Кымын час гөгөр Илля воис кинотеатр дорө? 2. Код пыдди Илля мунис кинотеатр дорө? 3. Кодьяс пөвстысь корсис Илля Василейöс? 4. Кутшөм морт дорө матыстчис Илля? 5. Мый йылысь сёрнитисны Илля да Василей, кор төдмасисны? 6. Кытчө пыралөма Василий? 7. Мый ньобөма Василий магазиньсы? 8. Кызд шусьö книгаяс? 9. Коді гижөма книгасö? 10. Книгаяс

Книгаыс вьль али важ? 11. Кор петавлѹма книгаыс? 12. Мый йылысь книгаыс? 13. Мый йылысь и тэ тѹдмалін нин тайѹ книгаыс?

7. lecke

Az alárendelt összetett mondatok

A névutók

Névutós szerkezetből alakított melléknévek

Szöveg: "Sziktivkar, Kudimkar és a többiek"

1. gyak. Olvassa el és fordítsa magyarra az alábbi szókapcsolatokat.

Важ карьяс, важ коми ним, книга серти, Мункачи серти, коми йѹз, ме ногѹн, тэ ногѹн, олѹма йѹз, ѹти ним, роч йѹз, 1980 вѹо, 1780 воын, январь сизимѹд лунѹ, бура тѹдисны, кѹнѹ олан, олѹ карын, ѹнѹ шуѹны, тани абу, тырѹ 200 во, шуѹны карѹн, шусьѹ карѹн.

2. gyak.* Fordítsa magyarra az alábbi alárendelt mondatokat.

1. Тайѹ учитель, кодѹ менѹ велѹдѹ.
2. Сѹйѹ тѹдѹ, кодьяс тани олѹны.
3. Тайѹ менам ѹртѹй, кодѹс тэ он на тѹд.
4. Тайѹ менам вокьясѹй, кодьясѹс тэ тѹдан нин.
5. Сѹйѹ шуѹ, мый лѹѹ бур лун.
6. Висьтав сылы, медым локтас школаѹ.
7. Сикт, кытысь сѹйѹ воис, шусьѹ Ижмаѹн.
8. Кутшѹм луныс лѹѹ, ме ог тѹд.
9. Эм кѹ тэнад кадыд, лок ме ордѹ.
10. Кор аддзан Василейѹс, локтѹй ме ордѹ.

3. gyak. Fejezze be az alábbi alárendelő összetett mondatokat.

Меным висьталісны, кодлѹн . . . . .
 Сѹйѹ юалис, кор . . . . .
 Меным вочавидзисны, кодкѹд . . . . .
 Шуѹны, мый . . . . .
 Сылы шуисны, медым . . . . .
 Ме тѹда сѹйѹ карсѹ, кытчѹ . . . . .
 Тэ тѹдан сѹйѹ карсѹ, кытысь . . . . . ?
 Сѹйѹ юалис книгаыс йылысь, кодьясѹс . . . . .
 Ме ньѹби книга, кутшѹмѹс . . . . .
 . . . . . кѹ . . . . ., ме муна жѹ.

4. gyak. Olvassa el és fordítsa magyarra az alábbi szöveget.

Сыктывкар, Кудымкар да мукѹд карьяс

Сыктывкар - Коми республикалӧн столица. 1980-ӧд вося февраль 7-ӧд луно сылы тырис 200 во. Пукалӧ карыс Сыктыв ю вомын, кытысь и артмӧма сылӧн нимыс. Кутшӧм вежӧр-гасыс Сыктыв (рочӧн Сысола) нимлӧн, ӧни сьӧкыд на висьтавыны. Но ӧтитор ясыд: Сыктыв да Сысола ӧти нимлӧн вариантгяс.

Кудымкар - Коми-Пермяцкӧй национальнӧй округлӧн столица. Быдмис сийӧ Кува вомын, кытысь и босьтӧма нимсӧ - Ку(ва)дӧн кар. Медводдзаясь Кудымкар гаравсьӧ 1579 вося перепись дырйи.

Кар кывлӧн вежӧртасыс некымын. Ӑти-кӧ, тайӧ поз, шуам, кодзувкоткар. Мӧд-кӧ, тайӧ кывнас пасьям важ йӧзлысь оланінсӧ. Вӧрьяс, тыяс, юяс бокӧ, мылькьяс вылӧ важ йӧз строитлісны укрепитӧм городищяс. Чужлісны оланінгяс, кодгясӧс ми ӧни и нимтам чудь карьясӧн. Татшӧм карьясыс Коми му вылын уна. Ставсӧ ӧг вермӧй лыддьӧдлыны, но век жӧ пасьям некымын ним.

Эжва вожын: Карвыв, Карйыв, Каръяор ...

Емва вожын: Важкар, Изкар, Кар, Каршор, Карьяг да сідз водзӧ.

Коймӧд-кӧ, талуња понятиенын кар ыджыд промышленнӧй да культурнӧй центр, тшӧкыда столица - Кудымкар, Сыктывкар. Йӧзкостса сӧрнийн Сыктывкар тшӧкыда шусьӧ Карӧн. Важӧн улыс Эжваын вӧлі аслааныс центр - Яренскӧй кар, кодӧс сідз жӧ шулісны Карӧн. Олӧма йӧз сӧрнийн паньдасьлӧ на Архангельсклӧн важ коми ним Кардор.

Важ карьяс ми аддзам и Урал-Из сайысь, кытчӧ воисны найӧ комияс ӧтсӧгӧн. Тӧдам, мый XV-XVIII нэмгясӧ роч йӧз пискӧдчисны Обь, Енисей да Лена вожьясӧ, медым Россия дінӧ ӧтлаӧдны Сибирӧс. Туй индалысьяснас, а кӧнсюрӧ и нырщикьяснас вӧліны коми йӧз, кодгяс бура тӧдісны Из сайса местаяс. Сідз, XVII нэмса географическӧй памятник "Книга Большому Чертежу"-ысь¹ ми аддзам вель уна коми ним. Вайӧдам некымынӧс: "А от Ирка вверх 40 вёрст Воикар да Ноцкои".² Тани вой кыв кутӧ "войвывса" вежӧртас и **Войкар** гӧгӧрвосьӧ "войвывса кар". Нӧшта казтьывсьӧ "город Шакар", кодӧ гӧгӧрвосьӧ кыдзи Шӧркар. Манси ногӧн Ят-ус. Ӑни тайӧ карыслӧн нимыс Шеркалы.

Кар кыв эм и удмуртъяслӧн тайӧ жӧ вежӧртасын: Ижкар (Ижевск), Синкар (Глазов) да сідз водзӧ. Удмуртъяс комияслы медса матыс вокьяс и, быттьӧкӧ, тани шензьӧданаыс немтор абу. Но орчча Чувашияысь ми бара аддзам карьяс: Моркар, Муркар, Шашкар ... Венгерскӧй учӧнӧй Бернат Мункачи серти, Самаралӧн удмуртскӧй нимыс Самаркар.

Кытысь нӧ лӧма кар кывйыс, кодӧ ӧткодь комияслӧн, удмуртъяслӧн да чувашгьяслӧн? Учӧнӧйяс дыр туялісны тайӧ кывйыслысь вежӧртассӧ. Унджык учӧнӧйяс мӧвпалӧны, мый кар иранскӧй кыв. Сарыкольскӧй кылын иранскӧй кыв чукӧрысь эм хор "кар, страна" кыв.

(А.Туркинлӧн "Кӧни тэ олан?" книга серти)

¹Könyv Nagy Csertezsnek

²Irkatól 40 verszányira felfelé Voikar vagy Nickoi

Szavak:

мукод	más	культурной	kulturális
республика	köztársaság	центр	központ
столица, юркар	főváros	вайодны	felsorol
ю вом	torkolat	йозкостса	népi, emberek közötti
кытысь	honnan	сёрни	beszéd
артмыны	keletkezik, támad	улыс	alsó
вежортас	jelentés	паныдасьлыны	találkozik, előfordul
рочён	oroszul	Урал-Из сайысь	az Urál mögül
сьёкыд	nehéz	отсёр	segítség
отитор[отиторей-]	egy valami	писькодчыны	előrehatol
вариант	változat	вож	mellékfolyó, folyómedence
национальной	nemzeti	Россия динё	Oroszországhoz
округ	körzet	отлаодны	egyesít
босьтны	vesz	индальсы	vezető
дин	-menti	көнсюрö	valahol, helyenként
медводдзаысь	először	нырщик	vezető, kíséző
гаравны[гарал-]	megemlít, említést tesz	вель	meglehetősen
гаравсьыны	I. гаравны	места	hely
перепись дырйи	népszámlálásnál	географическөй	földrajzi
некымын	néhány	памятник	(nyelv)emlék
оти-кө	először, egyrészt	вайодны	hoz
мөд-кө	másodszor, másrészt	кутны	tart, fog, tartalmaz
кодзувкоткар	hangyaboly	войвывса	északi
пасйыны	jelöl	гөгөрвосьыны	értelmeződik
важ йөз	a régiek	ношта	még
оланин	lakóhely	казытывны [казытыл-]	emlékezik
ты	tó	казытывсьыны	I. казытывны
бок	oldala valaminek	манси	manysi, vogul
мыльк[мылькй-]	domb, halom	удмурт	udmurt, votják
выв[выл-]	felület, felszín	матыс	közel
стрөитлыны	épít	быттьөкө	mintha
укрепитөм	городище	немтор	semmi
чужны	születik	орчча	szomszédos
чудь	csúd	венгерскөй	magyar
век	mindig, állandóan, örökké	учёной	tudós
	≈ жö mégis	нö	vajon
вермыны	tud	откодь	azonos, hasonló
лыддьөдлыны	felsorol	чуваш	csuvas
йив[йыл-]	csúcs	туявны [туял-]	tanulmányoz
яг	fenyves	мөвпавны[мөвпал-]	gondol
да сідз водзö	(да с.в.) és így tovább, s a többi	иранскөй	iráni
коймөд-кө	harmadszor	сарыкольскөй	szarikol (nyelv),
талунья	mai	чукөр:	кыв ≈ szókincs
понятие	fogalom	гижны	ír
промышленной	ipari	висьт	elbeszélés

5. gyak. Válaszoljon a szöveg alapján az alábbi kérdésekre.

Кутшөм каръяс йылысь гижöма тайö висьтас?
 Кутшөм воын Сыктывкар лои карöн?
 Кымын во тырис Сыктывкарлы 1980 воын?
 Кутшөм ю вылын пукалö Сыктывкар?
 Кутшөм кывъясысь артмис Сыктывкарлөн нимыс?
 Кутшөм вежөртасыс Сыктыв нимыслөн?
 Кутшөм округлөн столица Кудымкар?
 Көнi сулалö Кудымкар? (Кутшөм ю вылын пукалö Кудымкар?)
 Кор медводдзаысь гаравсьö Кудымкар йылысь?
 Мый öтгодьыс Сыктывкар да Кудымкар нимъясын?
 Көнi нöшта паныдасьлö кар кыв?
 Кутшөм вежөртасыс кар кывлөн?
 Кодъяс лöбны комияслы медся матыс вокъясөн?
 Кытчö ветлывлöмаöсь коми йöз XV-XVII нэмъясö?
 Кытысь воöма кар кыв пермскöй кывъясö?

6. gyak. A kérdések segítségével állítson össze elbeszélést Budapestről.

Кутшөм страналөн столицаөн лöб Будапешт?
 Кор Будапешт лои карöн?
 Кымын арöса Будапешт?
 Кутшөм ю вылын пукалö Будапешт?
 Кутшөм кывъясысь артмöма Будапештлөн нимыс?
 Кутшөм вежөртасыс кыкнан¹ кывйыслөн?
 Кор медводдзаысь гаравсьö Будапешт йылысь?
 Кытысь воöмаöсь татчö венгръяс?
 Кодъяс лöбны венгръяслы медся матыс вокъясөн?

7. gyak. Keresse ki a szövegből a névutós szerkezeteket. Melyik névutó áll esetragos alakban és birto-kos személyragos alakban?

8. gyak.*Az alábbi mintára képezzen a -ca képző segítségével a névutós szerkezetekből melléknéveket.

Minta: Урал-Из сайын эмöсь олысьяс. - Урал-Из сайса олысьяс.

1. Сикт дорын эм вөр.
2. Туй днын эм ты.
3. Коми му вылын эмöсь каръяс.
4. Ю бокын чужлисны оланінъяс.
5. Сикт гөгöрын эмöсь муяс.
6. Мылк сайын эмöсь пуяс.
7. Ухта гөгöрын эмöсь мылькъяс.

¹mindkettö, mind a kettö

9. gyak. Állítson össze a névutós szerkezetekből és a melléknevekből mondatokat.

Нэвутос сэркезетек

туйдорса ты
сиктдорса вөр
Урал-Из сайса местаяс
юбокса оланін
сиктгөгөрсә муяс
мыльксайса пуяс

Меллэчнек

мичаось
паськыдось
сөстөм
дженъидось
ичот
важ

10. gyak. Fejezze be a mondatokat. A zárójelben megadott magyar alakokat fordítsa komira.

1. Me lokti (... a bátyám (öcsém) helyett). 2. (Көзöttük) эг аддзы төдсаясөс. 3. (Еггёл...) сөрнитам гортын. 4. (Szerintem...), сийö вöли дженъид юрсиа. 5. Кыдзи "кар" кывйыс лöб (... udmurt nyelvem). 6. Аннуш пукалис (... Ágnes nagymamánál). 7. Мамыд петис (... tölünk). 8. Ми вöлим (... ismerőseinknél). 9. Найö сөрничисны аддзысьлыны (... a folyó partján). 10. Муним (... a ház mellett). 11. Аннуш киясө пуктис (... a térdére). 12. Аддзылим лэбачьясөс (... a házatok tetején). 13. Пуксис (... a házuk tetejére). 14. Паныдасьлим сыкөд (... az utcán) 15. Мунисны (... az Urálon túlra). 16. Аддзинныд (... a házunk mögött)?

11. gyak. Állítson össze egy elbeszélést a Komi Köztársaságról a kérdések segítségével.

Кымын кар Коми республикаын?

Кутшөм ыджыд юяс эмось Комиын?

Кутшөм юяс вылын пукалөны коми каръяс?

Кутшөм коми кар йылысь тэ бурджыка төдан?

Кутшөм кар Комиын медся важ?

Кор Сыктывкар лои карөн?

Кымын арös öни Сыктывкарлы?

Мый тэ төдан сыктывкарса Париж йылысь.

Кöни гижöма сыктывкарса Париж йылысь?

8. lecke

Igeképzés: az -acь, -öd, -ü képző

A kötőszók

Egyenes beszéd átalakítása függő beszéddé

Párbeszéd a télről

Kulikov, Sz.: A Medve (vers)

1. gyak. Olvassa el és fordítsa magyarra az alábbi párbeszédet.

- Видза олан, Лиза!
  - Чолём, Валя! Мый тэнад выльторйыс?
  - Выльторйыс? Ме ордё воис ылыс гёстя.
  - Код нё, кытысь?
  - Яна. Узбекистанысь. Ме ськөд Москваын велөдчывлі.
  - Кореянкаыд?
  - Да, сійё.
  - Дыр-ё кежлө воис?
  - Вежон кежлө. А талун нельөд лун нин.
  - Но, кызди кажитчө сылы миянын? Налён төлыс өд абу миян кодь.
- Лымйыс, көнкө, оз и овлы.
- Лымйыс пё эськө коркө и овывлө неуна, сөмын недыр дай лыа сорөн. Төвнас пё эні зэв төла. А вөръяс эні абуось. Яна татчө воис да пыр шензьё: сы мында пё лымйыс, да еджыд, да сөстөм!
  - Абу көдзыд сылы тани?
  - Миян серти, дерт, воис кокниа пасьтасьөмөн. Но ми тани сійёс шоныда пасьтөдлм. Пимиөдм и, пасьөдм и. Зэв нин ёна сылы пимиыс кажитчөма. Сералё: тадзи пасьтасьөмнад пё и ме тани верма төвйыны.
  - Сидзкө, оз пов көдзыдысь?
  - Оз! Субөтаё шоньдджык вөлі да, лыжи вылө и быдөн сувтөдлм. Лыжиён, дерт, оз куж ветлөдлыны - пыр и усьё. А даддён челядькөд ёна исласис. Лымйын тупляисны и быдөн. Сэтшөма исласисны, мый некыз вөлі огө вермөй пыртөдны гортө. А гортө пырисны - дзик лым сюръяяс кодьсь. Гын сапөганыс и быдөн лымйыс вөлі.
  - Кодлөн нө челядыс вөлі?
  - А Коля воклөн пияныс, Дима да Максим. Нельөд да коймөд классьясө ветлөдлөны.
  - Валя, кывзы! Ме кывлі, мый "Асья кыа" выль программаөн воёма Ськтывкарё. Нуөдды концерт вылас Янатө.
  - Да ми ветлім нин. Нуөдлі и "Сигудөк" ансамбльлөн концерт вылө. Нөшта Яна окотитис ветлыны и драмтеатрө, кутшөмкө коми пьеса вылө. Ветлім "Кыськө тай эмось" пьеса вылө. Сиктса олөм йыпысь. Сьөлөм вылас ставыс воёма.
  - А музыкальнөй театрө ветлінныд?

- Эгö на ветлöй. Дай ог тöд, лoб оз кадыс. Аски корисны миянöс гöститны, а аскомысь, медбöрья лунас, асьным виччысям рытнас гöстьясöс. Со и тэнö локтi корны. Волы аскомысь рытнас.

- Атгö! Дерт, вола, радпырысь! Кутшöм кад кежлö локны?
- Квайт час кежлö.
- Гöгöрвоана.
- Сидзкö, аддзысьлыгöдз!
- Аддзысьлыгöдз!

Szavak:

гöсть vendég
 ылыс messze
 корейнка koreai nõ
 кежлö idejére
 кажитчыны tetszik
 тöвI|тöл-| тёл
 тöвII|тöл-| szél
 миян кодъ mint nálunk
 кöнкö valahol
 лыа homok: ≈ сорöн hó homokkal
 пö -mondja-
 коркö valamikor
 овльвлыны általában van
 недыр nem hosszan
 дай is
 шензьны csodálkozik
 сы мында annyi
 сöстöм tiszta
 кöдзыд hideg
 кокниа könnyen
 пасьтасьны felöltözik
 пасьтöдны felöltöztet
 шоныда melegen
 пими csizma rénszarvasbörböl
 пимиöдны vkinek csizmat felhúz
 пась bunda

пасьöдны vkit bundába öltöztet
 серавны|серал-| nevet
 вермыны tud, -hat,-het
 тöвйыны áttelel
 повны|пол-| fél
 сүбöта szombat
 лыжи sí
 быдөн még, még...is
 сүвтöдны felszerel
 пыр mindig
 усьны elesik
 дадь|дадь-| szánkó
 ислясьны szánkózik
 туплясьны hömpölyög
 лым сюръя jégcsap
 гын сапöг nemezcsizma
 асья кыа hajnalpír
 нуöдлыны elvisz
 концерт hangverseny, koncert
 окотитны kíván
 сьöлöм вылö вoны tetszik
 аски holnap
 гöститны vendégségben lenni
 аскомысь holnapután
 дерт természetesen

2. gyak. Állapítsa meg, hogy megfelelnek-e az alábbi kijelentések a dialógusnak. Amennyiben nem, adjon meg a helyes választ.

Minta:

Kijelentés:

1. Яна оз куж ислясьны лыжиөн.
Jana nem tud síelni.
2. Пимиыс Яналы абу кажитчöма.
Úgy tűnik, Pimi nem tetszett Janának.

Válasz:

1. Яна оз куж ислясьны лыжиөн.
Jana nem tud síelni.
2. Пимиыс Яналы кажитчöма.
Úgy tűnik, Pimi tetszett Janának.

1. Узбекистанын эмөсү вөрьяс. 2. Лымйыс пö сэни недыр овлө. 3. Төвнас пö сэни абу төла. 4. Яна олө Москваын. 5. Яна локтис Сыктывкарө төлысь кежлө. 6. Яна полө көдзыдысь. 7. Яна оз куж исласыны даддьөн. 8. Янабс нуөдлिसны музыкальнөй театрө. 9. Пьесаыс шусьö "Кыськө тай эмөсү". 10. Лизабс корисны гөститны аски. 11. Аскосмысь Валя ордө локтасыны гөстьяс. 12. Яна мунис нин гортас.

3. gyak. Képezzen az alábbi főnevekből igéket az - ась képző segítségével (valamit felvesz jelentéssel), az -өд képzővel (valamit ráad valakire jelentéssel), és alkalmazza őket szerkezetben vagy mondatban.

Minta: пими: пимиаси ачым, пимиөди гөстьөе / сийбс
 пимиасин ачыд, пимиөдин гөстьтө
 пимиасис ачыс, пимиөдис гөстьсө

вөнъ öv	пась bunda
гач nadrág	платтьö ruha
гын сапöг nemezsiszma	туфли (fél)cipö
джинсы farmernadrág	чулки harisnya
дөрөм ing	чышьян kendö
көм cipö	шапка sapka
пальто kabát	шапп sál

4. gyak.* Írja be a kipontozott részekre a hiányzó igealakokat.

- Minta: a) Мамыс өдйө. . . . (көмасис). (көмөдис).
 Az anyja gyorsan felvette a cipőjét.
- b) Мамыс. . . . (көмөдис) ичөтик писсө. (көмасис)
 Az anya feladta a cipőt a fiára.
1. a) Ме.....нылөс концерт вылө. (нуи)
 b) Ме.....сылы выль чышьян. (нуөд)
2. a) Төлын сийö.....нывсө шоныда. (пасьтасьö)
 b) И төлын сийö.....зэв мичаа. (пасьтөдö)
3. a) Найö .....на керкасьыныс. (оз петны)
 b) Рыгнас найö.....васө керкасьыныс:
 он пö озырмы. (оз петкөдны)
4. a) . . . . .васө керкаө. (Пырт)
 b) .....челядсьө гортө. (Пыртөд)
5. a) Ышмысь төлыс кыськө помтөг.....лым. (вайис)
 b) Ичөтджык воксө.....школаысь. (вайөдис)

5. gyak. Olvassa el a mondatokat, fordítson figyelmet a partikulákra.

1. Коді нө воис? 2. Дыр-ө кежлө воис? 3. Налөн төлыс өд абу. 4. Лымйыс эськө овлө, сөмын абу уна. 5. Төвнас пө сэни зэв төла. 6. Лыжи вылө и быдөн сувтөдлм. 7. Лымйын туплясисны и быдөн. 8. Яна воис сөмын вежон кежлө.

6. gyak. * Használja a megfelelő partikulákat. Partikulák: дай, дзик, и, быдөн, нө, -ө, өд, пө, сөмын, эськө

1. Сы ордө .....воёма ылыс гөстя. 2. Кытысь.....воис Янаыд? 3. Яна воис .....сизим лун кежлө. 4. Лымйыс.....сэни лыа сорөн. 5. Яналөн пимиас .....лыыс вөлі. 6. Ми.....ветлм нин коми пьеса вылө. 7. Ми.....и көсийм ветлыны музыкальнөй театрө, да кадыс абу нин. 8. Эз..... волы нин тэ ордө Янаыд?

7. gyak. Mesélje el a dialógus egy részét (az első 11 sort) a мися 'úgymond' és a пө 'állítólag' partikulák használatával.

Minta: Төвнас мися сэни зэв төла. Télen ott, úgymond, nagyon fúj a szél.
Төвнас пө сэни зэв төла. Állítólag télen ott nagyon fúj a szél.

8. gyak. Fejezze be az alábbi alárendelt mondatokat a dialógus alapján.

1. Лиза юалис Валялысь, кор.....
Валя вочавидзис Лизалы, мый.....
2. Лиза юалис Валялысь, кытысь.....
Валя вочавидзис Лизалы, мый.....
3. Лиза юалис Валялысь, ...-ө ....
Валя вочавидзис Лизалы, мый....
4. Лиза юалис Валялысь, ...-ө ....
Валя вочавидзис, мый...
5. Лиза юалис Валялысь, кызди....
Валя висталис, мый...
6. Лиза юалис, коджд...
Валя висталис, мый...
7. Лиза юалис, кор...
Валя шуис, мый...

9. gyak Olvassa el a hónapneveket és a hét napjainak a nevét, az évszak és napszak elnevezéseket. Vegye észre, hogyan lehet igét képezni belőlük. Állítson össze mondatokat az itt tanult szavak alkalmazásával.

төлысьяслөн нимьяс
Нөпарнекек:
январь- төв шөр
февраль- урасьөм
март- рака

вежонлөн луньяс
А hét napjai:
выльлун hétfő
вторник, мөдлун kedd
среда, шөрлун szerda

апрель- кос му
 май- ода-кора
 июнь- лөддза-номъя
 июль- сора, сора
 август- моз
 сентябрь- көч
 октябрь- йирым
 ноябрь- вольгым
 декабрь- өшым

четверг, нельөдлун csütörtök
 пекнича, витөдлун péntek
 субөта, помлун szombat
 вöскресеннө, вежалун vasárnap

Матысса вояс:

Közeli évek

кольөм во tavalы
 таво idén
 мөд во jövőre
 локтан во jövőre

Матысса луньяс:

közeli napok

войдөрлун tegnapelőtt
 төрыт tegnap
 талун ma
 аски holnap
 аскомысь holnapután

Волөн юкөнъяс Évszakok

тулыс tavasz:	тулыс	-----
гожөм nyár:	гожөм + й	> гожйыны a nyarat eltölti
төв tél:	төв + й	> төвйыны a telet eltölti
ар ősz:	ар + й	> арийыны az őszet eltölti
ар:	арся лун	őszű nap
төв:	төвся лун	téli nap
тулыс:	тувсов лун	tavaszi nap
гожөм:	гожся лун	nyári nap

Лунлөн юкөнъяс Napszakok

асыв[асыл-]:	асыв	-----
лун:	лун + й	> лунйыны a napot eltölti
рыт:	рыт + й + ысь	> рытйысьны az estét eltölti
вой:	вой	-----

10. gyak. Válaszoljon a kérdésekre a 9. gyakorlat anyagát felhasználva.

Кымын лун вежонын?
 Кутшөм вежон луньяс тэ төдан?
 Кутшөм (вежон) лун талун?
 Кыдзи шусьоны матысса луньяс?
 Лунын кымын юкөн?
 Кутшөм лун юкөнъяс тэ төдан?
 Кутшөм лун юкөн өни?
 Кор шудны: "Бур асыв!"?
 Кымын төлысь воын?
 Кутшөм коми төлысь нимъяс зэ төдан?

Кутшом төлысь öни?
 Кыдзи шусьöны матысса вояс?
 Öни кутшом во?
 Волон кымын юкөн?
 Кыдзи шусьöны во юкөнъяс?
 Кутшом во юкөн öни?

11. gyak. *Fordítsa komira a következö mondatokat.

1. Tegnap sieltem. 2. Tavaly a tenger mellett nyaraltunk. 3. Szüleim az öszt nálunk töltötték, télen otthon voltak. 4. A fiatalok egész nyáron át esténként a folyóparton voltak. 5. Tavaly hideg volt a tél. 6. Télen az emberek melegen öltözködnek. 7. Mivel ma hideg volt, otthon maradtam.

12. gyak. Az alábbi kérdésekre válaszolva állítson össze egy elbeszélést a télröl. Figyeljen a kérdések különbözöségére.

1. Кор пуксьö төв?
Кутшом төлысьын пуксьö төв?
2. Кор заводитчö төв?
Кутшом төлысьын заводитчö төв?
3. Кор помасьö төв?
Кутшом төлысьын помасьö төв?
4. Дыр-ö кысьö төв?
Кымын төлысь кысьö төв?
5. Кыдзи шусьöны төвся төлысьяс?
6. Кутшом төлысь öшым водзын?
7. Кутшом төлысь öшым бöрын?
8. Кутшом во юкөн бöрын локтö төв?
Кутшом во юкөн бöрын пуксьö төв?
9. Кутшом во юкөн локтö төв бöрын?
Кутшом во юкөн пуксьö төв бöрын?

Új szavak:

пуксьыны beáll, beköszönt
 заводитчыны kezdödik
 кысьыны tart

13. gyak. Olvassa el a verset, fordítsa le magyarra. Sorolja fel a tél jellemzőit (ne csak azokat, amelyekről a versben szó esik).

Ош

Коз пу вылын - лым, лым.
 Коз пу улын - лым, лым.

Гөгөр лымйон тырѳма,
 Ошкыс гуѳ пырѳма.
 Тѳвбыд узыѳ, вой и лун, -
 Энѳ торкѳй ошлысь ун.
 (С. Куликов)

Szavak:

коз [козй-] lúcfenyő
 гу barlang
 пырны bemegy, belép
 тѳвбыд egész télen (át)
 узыны alszik
 торкны vét, megszeg

9. lecke

Igeképzés: az -őд, -аа/-яа, -т képző
A határozók képzése
Szóalkotás (szóösszetétel)
Szöveg: G. Turjev: A tavasz fuvallata
A. Misarina két verse

1. gyak. Olvassa el a szöveget, és fordítsa magyarra.

Тулыслѳн лов шы.

Луньясыс лоисны нин кузьджыкѳсь вой серти. Но асывнас ѳна на кѳдзыд. Чайтан весиг, мый татшѳм кѳдзыдыс лоѳ лунтыр. Но енѳжѳ петкѳдчас шондѳ и мусѳ кутас шонтыны. И гѳгѳр сѳтшѳм мича - сѳлѳмѳмьд нимкодясьѳ. Кызд пуяс еджыдѳсь, лымйыс еджыд.

Лун шѳрнас казялан, кызди заводитѳны сывны йинѳньяс. Лым толаяс лѳбны сѳбкыдѳсь. Сѳсся и лым толаяс увсянь заводитѳны петны медводдза шорьяс. Тулыслысь локтѳмсѳ позьѳ казявны и сиктын, и карын, вѳрын и ю дорын.

Лунвылѳ лѳбзылѳм лѳбачьясѳс виччысьны дыр на. Медводз шызясны асланыс позьяс дорын сѳд ракаяс. Тѳв кежлѳ найѳ лѳбзылѳбны лунвылѳ жѳ, а быдтысьны вѳбны чужан муас - мян войвылѳ.

Кушмѳны ю берегьяс. Сѳбкыд лым улын йиыс кусыньтчѳ. А адзыланнѳд кѳ мартын тар койт, сийѳ сѳсся некор нин оз вун. Водз асывнас тарьяс чукѳртчѳны кутшѳмкѳ эрд вылѳ да панѳны ассыныс тувсовья сыланкывьяс да йѳктѳмьяс. Нимкодясьѳны, ѳд помасьѳ тѳв.

(Г. Турьев серти)

Szavak:

лов шы lélegzet
 серти szerint, után
 асывнас reggel
 чайтны gondol, vél
 весиг mégis
 лунтыр egész nap
 петкӧдчыны mutatkozik
 шоныд meleg
 кутны kezd
 шонтыны melegít
 гӧгӧр köröskörül
 нимкодясьны örvend, örül
 пу fa
 казявны[казял-] észrevesz
 сывны[сыл-] olvad
 йинёнъ jégcsap
 тола hőtorlasz
 сьӧкыд nehéz
 локтӧм érkezés
 лунвыв[лунвыл-] dél
 лӧбзылӧм repülés
 лӧбач madár
 медводз legelőszőr
 пызьыны nyugtalankodik, aggódik
 рака varjú
 быдтысьны felnevel
 войвыв[войвыл-] észak
 кушмыны levelekőzik, kitakaró(d)zik
 берег part
 кусьньтчыны meggörbül, meghajlik
 тар nyirfajd(kakas)
 койт dürges, a dürgés helye
 вунны feledésbe merül, elfelejtődik
 чукӧртчыны összegyűlik
 эрд tisztás
 панны (el)kezd, megkezd
 сьыланкыв[сьыланкыл-] dal, ének
 йӧктӧм tánc

2. gyak. Állapítsa meg az elbeszélés alapján, hogy helyesek-e az alábbi kijelentések. Amennyiben nem, adja meg a helyes választ.

Minta:

Kijelentés	Válasz
1. Март - төвсә тӧльсә. A március téli hónap.	1. Абу. Март - тувсов тӧльсә. Nem. A március tavaszi hónap.
2. Тулыслысь локтӧмсӧ позьӧ казявны сиктын. A faluban észre lehet venni a tavasz tavasz beköszöntét.	2. Да. Тулыслысь локтӧмсӧ позьӧ казявны сиктын. Igen. A faluban észre lehet venni a beköszöntét.

1. Тулысын войяс кузьджыкӧсь лун серти.
2. Лым сылӧ гожӧмын.
3. Йи нӧньяс тулысын оз сывны.
4. Тӧлын лым улысь петӧны шоръяс.
5. Тулысын кушмӧны ю берегъяс.
6. Тӧв кежлӧ лӧбачьяс лӧбӧны лунвылӧ.
7. Лӧбачьяс быдтысьӧны лунвылын.
8. Тар койт овлӧ тӧлын.

3. gyak. Olvassa el az alábbi szavakat és származékaikat. Válaszoljon a kérdésekre.

кӧдзыд (hideg) > кӧдздӧдны (hűvösödik, lehül)
 ыркыд (hús, hűvös) > ыркавны (hűvösödik)
 шоныд (meleg) > шондӧдны (melegszik, felmelegedik)
 жар (forró) -----
 Кор кӧдздӧдӧ?
 Кор ыркалӧ?
 Кор ывлаын шондӧдӧ?
 Кор овывлӧ жар?

Кор войяс кӧдзыдӧсь?
 Кор войяс шоныдӧсь?
 Кор луньяс да войяс ӧткузяӧсь?

4. gyak. Olvassa el az alábbi szavakat és igei származékaikat. Alakítsa át az alábbi mondatokat múlt idejűvé és jelen idejűvé.

лым [лымй-] (hó) > лымъявны : лымъялӧ, лым усьӧ (esik a hó)
 зэр (eső) > зэрны: зэрӧ (esik az eső)
 шер (jégeső) ----- шер мунӧ, шер усьӧ (jégeső esik)

Minta: Талун лымъялӧ.	Тӧрыт лымъялис.	Аски лымъялас.
Ма esik a hó.	Tegnap esett a hó.	Holnap esni fog a hó.
Талун лым усьӧ.	Тӧрыт лым усис.	Аски лӧӧ лым.
Ма esik a hó.	Tegnap leesett a hó.	Holnap hó lesz.

1. Ӧні зэрӧ. ....
2. Ӧні шер усьӧ. ....
3. Ӧні шер мунӧ. ....

5. gyak. Képezzen a minta alapján a чөж 'folyamán' névutóval időhatározói kifejezéseket. Állapítsa meg, hogy miben különböznek a kifejezések egymástól. Figyeljen a kivételekre, valamint a в/л hangváltozásra a töben.

időkifejezések neve	... + -ын ... + -нас	... +быд	... + чөж
Minta: ар օsz	арын օsszel арнас օsszel	арбыд егѐsz օsszel	ар чөж егѐsz օsszel
тօв	.....	.....	.....
тулыс	.....	.....	.....
гожօм	.....	.....	.....
вой	.....	.....	.....
асыв	.....	.....	.....
рыт	.....	рытивбыд	.....
лун	.....	лунтыр	.....
во	nincs	nincs	.....
тօлысь	nincs	nincs	.....
вежон	nincs	nincs	.....
час	nincs	nincs	.....
минут	nincs	nincs	.....

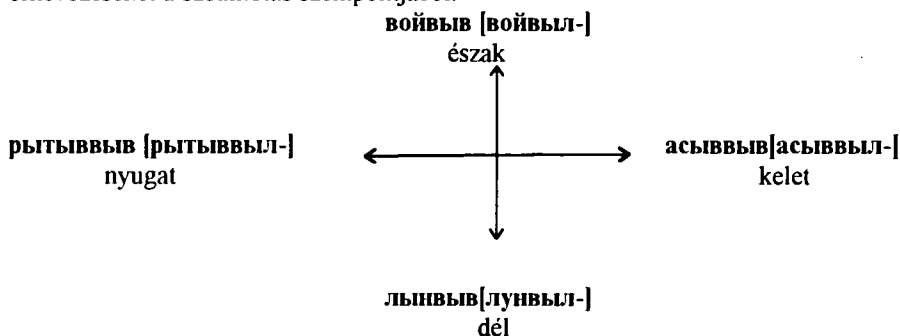
6. gyak.* Alakítsa át, ha lehet, az alábbi mondatokat a javasolt változatok mintájára.

Minta:

Рытын/Рыгнас ме лыддыси. Рытивбыд лыддыси. Рыт чөж лыддыси.

1. Гожмын зэрօ. ....
2. Асывнас муна удж вылօ. ....
3. Тօлын ош узьօ. ....
4. Асылтын шондј абу на ёна вылын. ....
5. Арнас пий муніс школаօ. ....
6. Тօвнас вօлі кодзид. ....
- ..
7. Войнас сійօ висьмис. ....
- ..
8. Рыгнас ыркаліс. ....
- ..
9. Луннас шондօдіс. ....

7. gyak. Olvassa el az égtáj-neveket. Hasonlítsa össze a magyar és a komi elnevezéseket a szóalkotás szempontjából.

8. gyak.* Írja be a megfelelő szavakat a pontok helyére.

1. (Кор?) . . . . . лэбачьяс мунöны лунвылö.
2. Тулыснас лэбачьяс бöр локтöны (кытчö?) . . . . .
3. Оз став лэбачьяс арнас мунны (кытчö?) . . . . .
4. Шондi асывнас петö (кытысянь?) . . . . .
5. (Кор?) . . . . . шондi пуксьö рытиввылö.

9. gyak. Olvassa el és fordítsa magyarra A. Misarina Nyár című versét.

Гожöм

Бара мича öшкамöшка
Кусьньтчöма мегыр моз.
Бара тыдалöны мöсьяс
Улич помын, көни лос.

Бара уялöны челядь,
Гажөн тырöма ю дор.
Бара вашкөдö тэн пеляд
Мыйкө бурöс кыз пу кор.

Szavak:

öшкамöшка szívárvány
мегыр ív, köriv
тыдавны [тыдал-] látható, látszik
лос [лоск-] zsembékos alföld
уявны [уял-] úszik
гаж vidámság
вашкөдны ság

Kiegészítő szókincs:

быдмӧг növény
 веждны zöldül
 град выв пуктас zöldül
 дзоридзавны [дзоридзал-] virágzik
 кисьмыны megérik, beérik
 турун fű
 пуксьывлыны beköszönt, beáll többször
 ӧтмоса ugyanúgy, egyformán
 вежсьӧм változás
 вежсьыны változik
 сынӧд levegő
 поводдя időjárás

10. gyak. * Olvassa el az alábbi mondatokat, és mondja meg, a nyár mely jellemzői nincsenek benne A. Misarina versében.

1. Гожӧмын овлӧ шоныд и ыркыд. 2. Челядь уялӧны юын. 3. Кыдз пу коръяс турунвижӧсь. 4. Тыдалӧ ӧшкамӧшка. 5. Челядь оз велӧдчыны школаын. 6. Лунъяс кузьӧсь, а войяс дженьыдӧсь. 7. Гожӧм Комиын дженьыд. 8. Ю дорын уна йӧз. 9. Гӧгӧр кисьмӧны быдмӧгъяс. 10. Лӧддза-номъя тӧлысьын усъливлӧ лым. 11. Мӧсьясӧс позьӧ аддзыны улич помын. 12. Быдмӧгъяс, град выв пуктасъяс веждӧны. 13. Ю дорын гажа. 14. Гожӧмын зэръяс шоныдӧсь. 15. Лэбачьяс мичаа сьылӧны. 16. Быдлаын дзоридзалӧны дзоридзьяс.

11. gyak. Mondja el komiul, milyen a nyár, használja fel az alábbi kérdéseket.

1. Кутшӧм во юкӧн бӧрын воӧ гожӧм? 2. Кутшӧм тӧлысьын пуксьӧ гожӧм? 3. Пыр-ӧ ӧтмоса пуксьывлӧ гожӧм? 4. Дыр-ӧ кысьӧ гожӧм? 5. Кутшӧм вежсьӧмъяс му вылын позьӧ аддзыны тулыс серти? 6. Кутшӧм вежсьӧмъяс вӧрын тулыс серти? 7. Кыдзи вежсьӧ сынӧд, поводдя? 8. Мый вӧчӧны йӧзыс гожӧмын? 9. Кор помасьӧ гожӧм?

12. gyak. Olvassa el A. Misarina versét az ősziről. Fordítsa le magyarra, számolja össze, hányféle jellemzőjét említi a komi ősnek a költőnő.

Сыктыв ю дорын
 Гажа паркын
 Талун аддзысьлі
 Зарни аркӧд.
 Усьысь коръясӧн
 Ворсіс тӧлыс,
 Найӧ сетчисны
 Сыпы чӧла.

Тайӧ рамлунсьыс
 Доймис сьӧлӧм -
 Со и мый дыра
 Ми пӧ вӧлім.
 Ыркыд сынӧдыс
 Сотіс лолӧс.
 Паркӧ сӧмын-ӧ
 Талун волі?

Szavak:

парк park	чөла hangtalanul
зарни arany	рамлун szelídség
ворсны játszik	сотны ég
сетчыны odaadja magát	сөмын csak

Kiegészítő szókincs:

гөрдөдны pirul, piroslik, vöröslik
идравны[идрал-] betakarít, learat
кельдины hervad
нярзыны elhervad

13. gyak. Állítson össze elbeszélést az ősről az alábbi kérdésekre támaszkodva.

1. Кутшөм во юкөн бөрын пуксьө ар? 2. Пыр-ө өтмоза пуксьывлө ар? 3. Кутшөм төлысьын заводитчө ар? 4. Кымын төлысь кысьсө ар? 5. Кызди вежсьө арын му? 6. Кызди вежсьө арын вөр? 7. Кутшөм вежсьөмьяс арын сынөдын, поводьяын? 8. Кутшөм медшөр уджыс йөзыслөн арнас? 9. Мый локтө ар бөрын? 10. Радейтан-ө тэ арсө? 11. Кутшөм во юкөн тэнад медся радейтана?

10. lecke

Igeképzés: a -ышт, -ал/-ав, -лы, -ылы képzők

Alárendelt összetett mondat (és kötőszóval)

Szöveg a vendéglátásról

G. Juskov verse: A kandúr és a halárus

1. gyak Olvassa el a párbeszédet, és fordítsa magyarra.¹

- Лиза, мый тэкөд лои? Мыйла эн волы миянө? Ми тэнө виччысим рытывбыд, но весьшөрө.

- Төдан, Валя, тиянө колө вөлі мунны вөскресеннөб, а субөтаө ме ветлі исласьны лыжиөн. Да менам мунсьөма зэв ылөдз. Бөр локтөмыс лоис кузь да, неуна кынмышті. Сійө жө рытнас висьми. Кык лун ковмис куйлыны.

- Бур на, мый сөмын кык лун. Өні кызди асьтө чувствуйтан?

- Өні нин бура. Аттьө.

- Жаль, мый эн вермы волыны. Рыт чөж сёрнитім. Гажа вөлі.

- Көнкө, коми сөян-юанөн чөсмөдінның ылыс гөстятө?

- А кызд нө? Мамө батькөд пөжасисны.

- Батьыд пөжасьө жө?

¹A történet elejét l. a 8. leckében

- Да. Кор пѳжасям, папѳлѳн уджыс пач ломтыны, пѳжас пачѳ сѳйны да ас кадѳ пачысь кыскыны.

- А мый пѳжалісны?

- Черинянь, некымын сикас шаньга: рыся да картупеля шаньга, дыш шаньга.

- Дыш шаньга?! Кутшѳм нѳ тайѳ шаньга? Татшѳм йывсьыс мыйкѳ ме эг кывлы.

- Гашкѳ, тѳян Леткааныд сэтшѳмсѳ оз и пѳжавны, а Емва вылын пѳжалѳны. Мѳдысь волан да, чѳсмѳдам.

- Аттѳѳ! А мыйѳн нѳшта емвасаяс чѳсмасисны?

- А леткасаяс сѳйѳс радпырысь жѳ сѳйѳны. Пѳжѳм пув сакарѳн да кѳтѳдѳм мырпом нѳкѳйѳн вайлѳм, сола тшак вѳлі. Пельмень эгѳ кутѳй лѳсьѳдны. Сѳйѳс быдлаын сѳйѳны, ставыс тѳдѳны. Яй тшакѳн пражитлѳ. Татшѳм сѳянсѳ эськѳ, гашкѳ, важѳн коми войтыр и эз гѳтѳвитлыны, да меным аслым ѳна кажитчѳ.

- А! Тѳда, мый тайѳ чѳскыд. Эг ѳтчыд сѳйльвлы и пыр тѳ ордын. Да! Унаторйысь ачымѳс удзѳдѳ.

- Но, эн ѳна шогсьы. Мѳдысь корла тѳнад радейтана тшака яй вылад. Дыш шаньганымѳс видлан и.

- Аттѳѳ. Кута виччысьны вьль корѳм.

- А локтан вѳскресенньѳѳ волы дай. Сѳмын субѳтаад кѳ бара мунан лыжинад, ылѳ эн нин мун, а то ѳд вошны верман, не сѳмын кынмыны.

- Аттѳѳ сѳветсьыд. Аддзысьлытѳдз.

- Аддзысьлытѳдз.

Szavak:

весьшѳрѳ hiába

ылѳдз messzire

куйлыны fekszik

чувствуйтны érez

жаль sajnós

сѳян-юан étel-ital

чѳсмѳдны vmi finommal megkínál,

vendégül lát

чѳсмасьны nyalakodik

пѳжасьны süt-főz

пач tűzhely

ломтыны befűt

пѳжас sütnivaló

сѳйны bedug, betesz

кыскыны húz

черинянь térsztában süttött hal (tészta

hallal töltve)

сикас fajta

шаньга lepény

рыся túrós

неуна egy kicsit

кынмыштыны megfázik

картупель krumplis

дыш lusta

кывлыны hall

гашкѳ talán

мѳдысь másodszor

нѳшта még

емвасаяс a Jemva mentiek, Vim mentiek

леткасаяс a Letka mentiek

пѳжѳм forralt

пув|пувь-| vörös áfonya

кѳтѳдны beáztatt

кѳтѳдѳм beáztatott

сакар cukor

мырпом mocsári bogyó

нѳк|нѳкѳй-| tejfől

сола sós, besózott
 пельмень pelmeny (komi nemzeti étel)
 кутны hozzáfog
 лёсьодны készít
 быдлаын mindenütt
 пражитны süt
 гөтөвитны főz, elkészít
 чөскыд finom
 унатор[унаторй-] sokféle, sok minden
 удзодны megkárosít, megrövidít
 шогсьыны szomorkodik
 радейтана kedvenc-
 видлыны lát
 корөм meghívás
 дай és, bizonyára

Kiegészítő szókincs

вердны enni ad
 завтракйтны reggelizik
 нурьясьыны kicsit enni
 өбөдайтны ebédel

пажнайтны ebédel
 ужнайтны vacsorázik
 пөтны jóllakik

2. gyak. Válaszoljon a párbeszéddel kapcsolatban feltett kérdésekre.

1. Мыйла Лиза эз лок гөститны? 2. Мый вөчөма Лиза субөтаө? 3. Кор колө вөлі Лизалы мунны гөститны? 4. Мый лои Лизакөд вөрын? 5. Кызди Лиза асьсө чувстуйтө өни? 6. Дыр-ө виччысисны Лизаөс? 7. Кутшөм сөянөн чөсмөдсены гөстяөс? 8. Коді пөжасис? 9. Мый вөчө Валялөн батыс пөжасигөн? 10. Мыйла Валя эз гөтөвит гөстяслы пельмень? 11. Кутшөм сөянөн чөсмасьлөма Лиза? 12. Кутшөм пөжас оз төд Лиза? 13. Мый йыпысь шогсьө Лиза? 14. Кор корис Валя Лизаөс мөдысь? 15. Кутшөм сөвет сетіс Валя Лизалы?

3. gyak. Írja ki a párbeszédből az ételneveket. Sorolja fel, hogy milyen alapanyagból készültek az említett ételek.

4. gyak. Fejezze be a mondatot úgy, hogy igazodjon az igéhez.

сөйны (мый?)	Ме сөйи . . .
юны (мый?)	Тэ юин . . .
гөститөдны (мыйөн?)	Ме гөститөді өртөс . . .
пөтны (мыйөн?)	Сійө пөтис . . .
чөсмасьны (мыйөн?)	Чөйөй чөсмасьө . . .
чөсмөдны (мыйөн?)	Пөчөй чөсмөдіс менө . . .
вердны (мыйөн?)	Рыгнас миянөс вердісны . . .

5. gyak. * Írja be a pontozott helyre a megfelelő határozószót. Figyeljen az **-ышт** képzős igékre.

1. a) Чожиньдй . . . . . чӧсмасьышттис пувйӧн.
b) Чожӧй . . . . . чӧсмасис мырпомӧн.
2. a) Ме талун . . . . . пӧжасьышттӧ.
b) Ме талун . . . . . пӧжаси.
3. a) Мамыс . . . . . вердышттис челядсьӧ.
b) Батьыс . . . . . вердӧс челядсьӧ.
4. a) Сылӧн юрыс . . . . . висьышттӧ.
b) Сӧйӧ . . . . . висьӧ.
5. a) Войнас . . . . . зэрышттӧма.
b) Войнас . . . . . зэрӧма.
6. a) Лымйыс таво . . . . . сылышттис на.
b) Лымйыс таво . . . . . сылӧ.

Határozószók:

- 1) этша, неуна
- 2) ӧдйӧ, тэрыба
- 3) ӕна
- 4) выччысьтӧг

6. gyak. Kapcsolja össze helyesen az igét az ellentétes értelmű határozószókkal.

Мый позьӧ вӧчны? ӧдйӧ, тэрыба
надзӧн, надзӧникӧн

Minta: Ӑдйӧ позьӧ мунны, усьны.

Gyorsan lehet menni, esni.

Тэрыба позьӧ мунны.

Sietve lehet menni.

Надзӧн позьӧ мунны, усьны.

Lassan lehet menni, esni.

Надзӧникӧн позьӧ мунны, усьны. Halkan lehet menni, esni.

Igék: бурдны, висьмыны, висьны, вошны, дӧрӧмасьны, зэрны, сывны

7. gyak. Alkosson mondatokat az alábbi igepárokkal. Az **-л/-ал** (-ав-, -лы, -ывлы) képzős igékkal, melyek a cselekvés ismétlődését vagy rövid időn belüli befejeződését jelentik, használja a megfelelő jelentésű határozószavakat.

Minta: Петӧс керкаысь.

Kiment a házból.

Петалӧсь керкаысь недыр кежлӧ. Rövid időre kiment a házból.

Гӧтӧвитны - гӧтӧвитлыны, кывны - кывлыны, пӧжасьны - пӧжасьлыны, пражитны - пражитлыны, сӧйны - сӧйлывлыны, чӧсмасьны - чӧсмасьлыны, мунны - мунавны

Határozószók:

корсюрö, мукöддырйи, пöраöи valamikor, néha, időnként
 недыр кeжлö rövid időre
 некымынысь néhányszor
 унаысь sokszor
 кыкысь kétszer
 öтчыд egyszer

8. gyak.* Olvassa el és fordítsa magyarrá az alábbi alárendelő összetett mondatokat. Határozza meg, milyen viszony van közöttük (idő-, okhatározói). Írjon a ... да kötőszó helyére más, szinoním kötőszót.

Minta: Бөр локтöмыс лои кузь да, неуна кынмышти.
 Mivel a visszatérés kicsit hosszúnak bizonyult, megfáztam.
Сы вöсна мый бөр локтöмыс лои кузь, неуна кынмышти.
 Mivel a visszatérés kicsit hosszúnak bizonyult, megfáztam.

Асывнас гортысь петим да, пемыд на вöли.
 Amikor reggel elmentünk otthonról, még sötét volt.
Кор асывнас гортысь петим, пемыд на вöли.
 Amikor reggel elmentünk otthonról, még sötét volt.

1. Гожöмыс локтас да, ставыс кутас дзоридзавны.
2. Луныс шондя да, гажа.
3. Зэрмас да, пыра гортö.
4. Зэрмис да, пыра гортö.
5. Гожöмыс мунас да, ар лöб.
6. Гöстьясöс виччыся да, ёна пöжаси.
7. Тулысыс воас да, лэбачьяс бөр локтасны.

9. gyak.* Fordítsa le komira az alábbi egyszerű és összetett mondatokat. Használja a mellérendelő да és az alárendelő ... да kötőszavakat.

1. A lányom megfázott egy kissé és megbetegedett.
2. Meghívtak vendégségbe, de nincs rá időm.
3. Mivel tegnap nagyon hideg volt, megfáztam.
4. Mivel ök meghívtak vendégségbe, egy kis időre elmegyek.
5. Beköszönt az ősz, a madarak délre repülnek.
6. Amikor beköszönt a nyár, minden kiszínesedik.

10. gyak. Olvassa el a verset, és fordítsa magyarrá.

Кань и черинянь

Шорысь чери кутис кань,
 Сюйис пачö черинянь.

Узьтöмысла вугырмуні,
Чериняньыд сьлөн вуні.

Садьмис, чöвтис пачö син,
А сэн нинöм абу нин.
Исьштис да гөгөрвоис,
Чериняньыд кытчö лоис.

- Öтчыд йöйталі - и шань, -
Шуис аслыс сэки кань.
Бара кыйсьö дзик быд войö,
Но мый шедлас, ульöн сөйö.

(Г.Юшков)

Szavak

кань macska
вугырмунны elszunnyad,
elszenderedik
вунны elfelejtödik
сасьмыны felébred
чöвтны dob: син = rátekint

исьштны megszagol
йöйтавны[йöйтал-] butaságot csinál
шань elég, jó
кыйсьыны halászik, vadászik
шедны jut
ульöн nyersen

11. gyak. Mesélje el a történetet, amely a versbeli magcskával történt.

11. lecke

*Igenévképzés: a -öm, -тöм, -ысь, -ан képzökkel
A felszólító mód
Szövegek a komi konyháról (élelmiszerek, ételek)*

1. gyak. Olvassa el a párbeszédet, és fordítsa le magyarra.

Зонка пырö гортас.

- О! Кутшöм чöскыд дукус! Мам пöжасьöма. Мамö, менам кынöмöй сьомалö.

- Сидзкö, пиукöй, китö мыськы да пуксьы пызан сайö. Час, ме тэнö верда. Талун мян тшака шыд нöкйөн да жаритöм яй картупельөн.

- Мамö, тшака шыдтö ог көсьы. Дай и яйтö картупельнад ог жö көсьы.

- Пиö, тэ жö ачыд öнi висьталін, мый тэ тшыг!

- Но ме көсья пельмень да чöдья пирöг.

- А! Сидзкö, тэ он сөйны көсьы, а чöсмасьны көсьян? Вай, пиукö, тадзи вöчам: öнi тэ сөй, мый ме тэныд сета, а чöйсмасьны кутам ставным öтлаын рыгнас.

- Сидзкö, öнi ме пöт.

Szavak:

зонка fiú, legény
 дук illat
 кынѳм has
 кымѳн сјумалѳ éhesnek lenni
 пиук fiúcska
 мыськыны mos
 пызан asztal
 час azonnal
 кѳсийны akar
 тшыг éhes
 чѳдья fekete áfonya -
 пирѳг pirog
 вѳчны csinál
 сетны ad
 ѳтлаын együtt
 пѳт jóllakott

2. gyak. Válaszoljon a kérdésekre.

1. Кытчѳ пирѳ зонка? 2. Кутшѳм сѳянлѳн дукыс вѳли чѳскыд? 3. Кодкѳд зонка сѳрнитѳ? 4. Тшыг-ѳ вѳли зонка? 5. Мыйѳн кѳсийс чѳсмасьны зонка? 6. Мыйѳн кѳсийс вердны писѳ мамыс? 7. А кор тѳнад кынѳмыд сјумалѳ? 8. А кор тѳ овльвлан пѳт? 9. А тѳ ѳни тшыг?

3. gyak. Ismerkedjen meg a komi élelmiszer- és ételnevekkel.**яйысь да чериысь сѳян ѳтелек хѳsbѳл ѳсhalbѳл**

яй hús
 мѳс яй marhahús
 ыж яй bárányhús
 порсь яй disznóhús
 йѳра яй jávorszarvashús
 кѳр яй rénszarvashús
 курѳг яй csirkehús
 чипан яй csirkehús
 пѳтка яй erdei madár húsa

пражитѳм яй sült hús
 пуѳм яй főtt hús
 жаритѳм яй sült hús
 калбас kolbász
 чери hal
 жаритѳм чери sült hal
 йѳбла чери tejes hal
 кольк[колькй-] tojás
 яеснича tojásrántotta

шыд levesek

яя шыд húsleves
 йѳбла шыд tejeleves
 тшака шыд gombaleves

азя шыд keserű árpaleves
 юква halászlé
 черива halleves

рок kása

риса рок rizses kása
зөр шыдōса рок zabkása

идья рок árpakása
нōкья рок tejfōlōs kása

пōжас рēкагу

нянь kenyér
черинянь halas pirog (тэсзтабан сүтōтт hal)
паньга (рыся, картупеля) lepény (түрōс-, krumplis-)
пирōг (рыся, пувья, чōдья) pirog (түрōс-, vōrōs áfonyás-, fekete áfonyás)
кōлōб kerek cipōcska
кōлач zsemle, kalács

йōвьсь сēян ēтелек тејбōл

йōв[йōл-] теј помйōв[шомйōл-] aludttej
пōжōм йōв forralt теј нōк[нōки-] тејфōл
уль йōв теј, нем forralt теј рысь[рыськ-] түрō
мōс вōра йōв frissen fejt теј вый vaj
выльйōв[выльйōл-] aludttej

вотōс да вотōсысь сēян ēтелек бoгyōкбōл

ляз[лязй-] kiszel (lisztel készült) варенньō dzsem, lekvár
savanykás gyümōlcspép őмидз málna
льōм[льōмй-] zelnice сэтōр ribiszke
чōд[чōдй-] fekete áfonya пōжōм пув forralt áfonya
пув[пувй-] vōrōs áfonya мырпом mocsári áfonya
турипув[турипувй-] áfonya ма мēз
оз[озй-] szatōca

град выв пуктас zōldség

капуста káposzta огурцы uborka
картупель burgonya помидор paradicsom
кушман retek сēркин гēра
лук hagyma гормōг bors
морковь sárgarépa

фруктыяс gyümōles

абрикос kajszibarack слива szilva
виноград szōlō черешня cseresznye
груша kōrte вишня meggy
персик őszibarack яблōк alma

юантор[юанторй-] ital

ва víz сур sōр
чай tea вина pálinka, бор
копей kávé ырōш kvász

4. gyak. Egészítse ki a család reggelijéről szóló elbeszélést. Támaszkodjon a 3. gyakorlatra.

Завтракайтaм ми 7 часны да муналам кодi удж вылõ, кодi школаõ, кодi институтõ.

Асывнас пызан выланым: . . . , . . . , ... Асывныс ме сёя . . . , . . . да юа . . . .
Батьõй сёйõ . . . , . . . , . . . , юõ . . . . Мамным асывнас оз сёй, сõмын нурьясыштõ . . . да юõ . . . . Чõйõй асывнас оз сёй, сõмын юõ . . . . Вокõй бура сёйõ: . . . , . . . , . . . и юõ . . . . Пõчным мянкõд оз сёй. Сйõ завтракайтõ сёрõнджик, 8 часын.

5. gyak Mesélje el családjának a reggelijét.

6. gyak Folytassa az elbeszélést arról, ki mit evett ebédre.

Õбõд мян лõсьõдõ пõчным. Талун сйõ вõчõма огурцысь да помидорысь салат. Пыртõма шõма капуста, кõтõдõм мырпом. Пуõма черива. Пражитõма чери гречаõн. Шõралõма сьõд да еджыд нянь. Юнысõ чай заваритõма. Брõш на пыр эм дай. Ми пуксим пызан сайõ. Ме тшыг вõли да, сёйи . . . . Батьõй . . . . Мамõ . . . . Чõйõй . . . . Вокõй . . . . Пõчõй . . . .

7. gyak. A 6. gyakorlat mintájára állítson össze elbeszélést.

8. gyak. Jellemezze az alábbi melléknevek segítségével az előbbieken megismert komi élelmiszereket és ételeket oly módon, hogy a mondat szembeállítás legyen.

Minta:

юмов *édes*
куруд *késérű*

Õмидз юмов, а гормõг курыд. А мálна *édes*, а бõрс *pedig erős*.

кõдзыд *hideg*
пõсь *forró*

пõсь
дэбыд *langyos*

чõскыд *finom*
чõскыдтõм *nem finom*

дуб *sótlan*
сола *sós*

пагыр *megsavanyodott*
тшыксьытõм *romlatlan*

юмов
чизыр *savanyú, erős, csipõs*

тшыксьытõм
тшыксьõм *romlott*

юмов
шõма *késérű*

кизьõр *híg, vizes*
сук *sűrű*

крепьд егõс
слаб гуенге

пуõм фõзõтт
уль нуерс

9. gyak. Képezzen az alábbi igékbõl -õм képzõs igeneveket, és keressen hozzájuk illõ fõneveket.

Minta: выявны megvajaz - выялõм нянь megvajazott kenyér
Гõрдõдны, жаритны, кельдыны, кыскыны, ломтыны, лõсьõдны,
гормõгавны, пõжавны, пражитны, пуны, сакаравны.

10. gyak. Olvassa el a mondatpárokot, és fordítsa le magyarra. Figyeljen az -õм végzõdésű fõnevekre és igenevekre.

1. Велõдчõмыс лоис кузь.
Велõдчõм мортыд уна тõдõ.
2. Ветлõммыс сылõн лоис весьшõрõ.
Ветлõм мортыд некыгчõ оз вош.
3. Пач ломтõммыд абу кокни удж.
Ломтõм пачыд шоньд.
4. Лизалõн вõрысь локтõммыс лоис кузь.
Локтõм мортсõ ме ог тõд.

11. gyak. Alkosson az alábbi igékbõl -тõм képzõs igeneveket, és állítson össze velük rövid mondatokat.

Minta:

Ломтыны (пач) - Пач ломтытõм на. befüt - A kályha még nincs befütve.
Кõtõдны (пув) - Пув лои/лоис кõtõдтõм. beáztat - A vörös áfonyát beázatták.

Вайны (чери), выявны (рок), идравны (пызан), лыддыны (небõг), нуны (дзоридз), пуктыны (картупель), пуны (шыд), узыны (вой).

12. gyak. Alkosson igeneveket az alábbi igenevekbõl: a) az -ысь képzõvel, b) az -ан képzõvel, és állítson össze velük rövid mondatokat.

Minta:

 уджалысь морт
 уджавны
 уджалан паськõм

1. велõдчыны (зонка, книга), 2. гижны (ныв, письмõ), 3. локны (морт, туй),
4. лыддысьны (велõдчысь, книга), 5. мунны (морт, кад), 6. узыны (морт, кад),
7. чõсмасьны (кага, сёян)

13. gyak. Olvassa el az alábbi két receptet, és fordítsa le őket magyarra. A főnévi igenevek helyett alkalmazza a következő igealakokat:

- 1) felszólító mód egyes szám 2. személy
- 2) felszólító mód többes szám 2. személy
- 3) felszólító mód többes szám 1. személy
- 4) jövő idő többes szám 3. személy

Пөжөм йөв

Сөй гырничө кисьтны йөв да суйны пачө либө ичөт биа духовкаө час кык кезлө. Кор йөв вевттьыяс мича пемыдвиж кеньөн, кыскыны пачысь.

Пөжөм йөв позьө юны шоньдөн и кодзьдөн, чайөн и копейөн. Пөжөм йөв чөскыд, пөтөс да пөлезной.

Szavak:

сөй	agyag	вевттьысьны	lefed
гырнич	fazék	кень	tejnek a föle
кисьтны	önt	пөтөс	laktató
духовка	sütő	пөлезной	hasznos

Дыш шаньга

Рытсаянь көтөдны выльбөлөн (500 грамм) ид шыдөс (стөканысь неуна унджык). Асывнас көтөдөм шыдөсө содтыны неуна пызь, сов да ичөт паньөн сода - медым сук сертыс артмис нөк кодь. Сукджык кө лоас, колө содтыштны йөв. Ставсө мичаа гудравны.

Рачьяс мавтны выйөн да лөдны сэтчө сантиметр джын кызтаөн няньшом.

Торйөн босьтны өтмында нөк, кольк да мичаа гудравны. Рачьясө лөдөм няньсө мавтны вөсньдыка колькья нөкйөн. Сы бөрын рачьяс суйны пачө либө духовкаө. Видзны пөжасьтөдзыс.

Szavak:

көтөдны	beáztat	артмыны	keletkezik, támad, sikerül
ид[идй-]	ágra	гудравны[гудрал-]	kever
шыдөс	dara	рач	tepsi
стөкан	pohár	мавтны	beken
содтыны	hozzátesz	лөдны	meგრak
пызь	liszt	няньшом	tészta
пань	kanál	торйөн	külön
сода	szóda	духовка	tűzhely

14. gyak. Beszéljen kedvenc ételéről és annak elkészítési módjáról.

15. gyak. Olvassa el a viccet. Mi a vicc lényege?

- Тэ мый радейтан медся ёна сёйны?

- Оз.

- Ичѳт вокыд сідзкѳ тшѳтш?

- Оз.

("Ўшкамѳшка" книгаысь)

Szavak:

радейтны szeret

тшѳтш szintén

12. lecke

Főnévképzés az -ѳм, -тор, -лун képzѳvel

Az бать-мам típusú szóösszetételek

Sajátos szókapcsolatok

Szѳveg G. Fjodorov nyomán

V.I. Litkin: Boldog új élet (vers)

1. gyak Olvassa el és fordítsa magyarul az alábbi szѳveget.

Куратовлѳн бур тѳдсяяс карын эз на вѳвны, кытчѳ эськѳ позьѳ вѳлі мунны гѳститны. Лѳсьѳдчѳ вѳлі мунны ва дорын пукалыштны да нимкодьясьны вѳр-ва мичлунѳн. Луныс лѳсьѳдчис пуксьыны шоныд, гажа да мича. Но артмис сідз, мый вичкоын сьывсьѳм бѳрын пырис сы ордѳ Лиза.

- Иван Алексеевич, эн и лѳсьѳдчы некытчѳ мунны! - шуис Лиза. - Бать да ме лѳгасям, он кѳ пет да пукалышт мянжѳд! Некодѳ бѳкѳвѳй оз ло, ас йѳз кар гѳгѳрысь. Видзѳдлан на вылѳ, гашкѳ, коркѳ думыштан да мыйкѳ гижан тешкодѳс ли гажаѳс.

Ѳткажитчыны эз вѳв лѳсьыд. Да и Куратовлѳн аслас веж петѳс видзѳдлыны сиктса олысьяс вылѳ, кутшѳмѳсь найѳ, мый сѳрнитѳны, мыйѳн олѳны. Аттьбалѳс Лизаѳс да петѳс гѳстьяс дорѳ.

Кузь пызан сайын пукалысны нин унаѳн. Унджыкыс верстьѳ арлыда либѳ олѳма войгыр. Мужикъяс ситеч либѳ сатин дѳрѳмаѳсь, тугъя вѳньясѳн вѳнясьѳмаѳсь, тошгъяс сыналѳмаѳсь, юрсияс вяялѳмаѳсь праздник лун кузя. Нывбабаяс сикѳтшгъяс, исергаяс да мича рѳма лентаяс ѳшлѳмаѳсь. Олѳма нывбабаяс гѳрд, виж бабаѳраѳсь. Томджыкъяс мича шѳвк сунисѳн да бисерѳн вышивайтѳм кокошникаѳсь. Мукѳдыс сыръя дора мича чышгъянаѳсь пельпомъясныс вылын. Ас кыѳм сера чулкиаѳсь, кокныдик гѳжся кѳмаѳсь. Мича видз выв бѳбувьяс кодѳсь. Любѳ видзѳдлыны на вылѳ.

(Г.Фѳдоровлѳн "Востым" роман серти)

Szavak:

лѳсьѳдчыны nekilát
 нимкодьясьны örül
 вѳр-ва természet
 мичлун szépség
 вичко templom
 сьывсьѳм istentisztelet
 лѳгасьны megharagszik
 боковой idegen
 думыштны gondolkozik
 тешкодъ különös, tréfás, furcsa
 ѳткажитчыны lemond, visszalép
 лѳсьыд helyes, jó
 веж irigység: ≈ petic megirigyel
 мужик muzsik
 ситец karton
 сатин szatén
 туг[тугй-] bojt
 сынавны[сынал-] fésül
 праздник ünnep
 кузя -ra, -re, alkalmából
 сикѳтш nyakék

исерга fülbevaló
 лента szalag
 ѳшлыны felrak
 бабаюр férjes asszony fejdíszе
 шѳвк selyem
 сунис fonal
 бисер gyöngy
 вышивайтны hímez
 кокошник orosz női fejdísz
 мукѳд más
 сыр[сырй-] bojt
 дор széle
 кыны fon, köt, sző
 ас кыѳм maga kötött
 сера sokszínű, tarka
 чулки harisnya
 кокньыд könnyű
 видз[видз-] rét
 бобув[бобул-] pillangó
 востым északi fény
 роман regény

2. gyak. Válaszoljon komiul a kérdésekre a fenti szöveg segítségével.

1. Кытчѳ кѳсийс мунны Куратов праздник лунѳ? 2. Мый сийѳ кѳсийс вѳчны ю дорын? 3. Кутшѳм вѳли луныс? Кутшѳм вѳли поводдяйс? 4. Кор Лиза пырис Куратов ордѳ? 5. Кодьяс корисны Куратовѳс гѳститны? 6. Мый вылѳ Куратовлѳн вежыс петис? 7. Мый Куратов кѳсийс тѳдны? 8. Мый вочавидзис Куратов Лизалы? 9. Коді пукалис пызан сайас? 10. Кутшѳмѳсь вѳлисны мужикьяс? 11. Кутшѳмѳсь вѳлисны олѳма нывбабаяс? 12. Кутшѳмѳсь вѳлисны том нывбабаяс?

3. gyak. Olvassa el az alábbi mondatokat, és tegyen fel kérdéseket az aláhúzott főnevekre és melléknévi igenevekre.

1. Том нывбабаяслѳн вѳлисны свышивайтѳм кокошникьяс. 2. Гѳститѳм на ордын лои кузь. 3. Мужичѳй вѳли выялѳм юрсиа. 4. Керкаысь петѳм мортѳѳ ме ог тѳд. 5. Неважѳн петѳм корьяс ичѳтикѳсь. 6. Мый вѳли менам петѳм бѳрын? 7. Ме аддзыли сылысь локтѳмсѳ. 8. Менам велѳдчѳм эз вѳв кузь. 9. Пѳтѳм мортыд гажа. 10. Вердѳмыс куимысь лои.

4. gyak.* Egészítse ki a mondatokat a megfelelő szavakkal, melyeket a megadott szavak és szókapcsolatok közül kell kiválasztania.

2. Эм тэнад кутшөмкө төдчана . . . . . ?
 2. . . . . на ме ог төд.
 3. Сидзкө, ... вөчө бур морт, а . . . . вөчө лёк морт?
 4. Кор муна вөрө, пыр сьорысь . . . . да . . . . босьта.
 5. - Ставсө вөчин?
 - . . . . сөмын колис вөчны.
 6. Чойөй менам мастер: юбкасө вурис . . . . -ысь, а ме . . . . -ысь.
 7. Ветлы магазинө, ньөб кутшөмкө . . . . Да эн вунөд . . . . челядьлы.
 8. Мамыд медчөскыд . . . . -сө челядьыслы сетас.
вьльтор	вьль тор
унатор	уна тор
буртор	бур тор
лёктор	лёк тор
өтитор	өти тор
сөянтор	-----
юантор	-----
чөскыдтор	чөскыд тор

5. gyak.* Egészítse ki a mondatokat a megfelelő esetben álló szavakkal. A szavakat a megadott szavak közül kell kiválasztania, majd a megfelelő esetben tennie.

2. Куратов көсийс нимкодясьыштны ва дорын вөр-ва . . .
 2. Тайө . . . .
 Доймис сьөлөм --
 Со и мый дыра
 Ми пө вөлим.
 3. Мед пыр . . . тиян туө,
 Кыпымө да югзьө лов.
 4. Талун . . . -ыс: шондiа, шоныд.
 5. . . . . --гажа, шуа кад!
 6. . . . . -ыд быдөнөс виччысьө.
 7. Төрыг . . . -ыс вөлі: зэра, төла, көдзыд.
 8. Лёк мортлөн . . . . уна, а дыш мортлөн . . . . уна.
 9. Талун менам . . . . : кузь ветлөм бөрын локтi гортө.

лёклун gonoszság	лёк лун rossz nap
мичлун szépség	мича лун szép nap
шудлун boldogság	шуда лун boldog nap
дышлун lustaság, butaság	-----
пөрысьлун öregség	-----
рамлун szelídség, jámborság, engedelmesség	-----
томлун fiataliság, ifjuság	-----

6. gyak. Olvassa el az alábbi érzelmkifejező fordulatokat, és a kérdés helyére írjon odaillő főneveket vagy névmásokat.

Веж

Веж петö (мый вылө?) - féltékenyen

Веж петкөдны (мыйөн? кодлысь?) - féltékenységet kívált

Дыш

Дыш босьтис (кодөс?) - megszállt a lustaság

Дыш вермис (кодөс?) - legyőzött a lustaság

Лёк

Лёк петö (код вылө? мый вылө?) - megharagszik

Лёк кутны (код вылө?) - mérgesít

Лөг

Лөг петö (код вылө? мый вылө?) - dühbe gurul

Лөг петкөдны (мыйөн?) - feldühít

Лөг кутны (код вылө?) - felmérgesít

Шог

Шог босьтис (кодөс?) - bánatos lett

Шогö усис (мый вöсна?) - bánatba esik

7. gyak. Fejezze be a mondatokat.

Куратовлөн вежыс петö . . . . .

Вежөс петкөдлө . . . . .

Дышыд босьтис да, ...

Шог босьтис . . . . .

Лөгтö петкөдлө . . . . .

Шогö усис да, ...

8. gyak. Olvassa el a mondatokat. Mondja meg, mely főneveket lehetne használni az 1. gyakorlat szövegében. Milyen hasonló szerkezetű összetételeket ismer már?

1. Бать да мам шусьöны öти кывйөн "бать-мам" либö "ай-мам".
2. Бать да ныв шусьöны öти кывйөн "ая-ныла".
3. Бать да пи шусьöны öти кывйөн "ая-пия".
4. Мам да ныв шусьöны öти кывйөн "эня-ныла".
5. Мам да пи шусьöны öти кывйөн "эня-пия".
6. Чой да вок шусьöны öти кывйөн "чоя-вока".

9. gyak. Válaszoljon a kérdésekre, használja az előző feladat összetett főneveit.

Кодьяс корисны Куратовос гоститныс?
 Кодьяс ордын оліс Куратов?
 Кодьяс отлаын ветлөдлөны школаб?
 Кодьяс төждысьоны челядь вөсна?
 Кодьяс ньөбөмабсь откодь платтьбяс?
 Кодьяс локтісны гортаныс чери кыянінысь?

10. Alakítsa át a minta alapján a megadott mondatokat. Figyeljen az összetett jelzők képzésére és használatára.

Minta: 1. Дөрөмыс сылөн вөлі кузь, сатинысь. Az inge hosszú volt, szaténból.
 Сійө вөлі кузь сатин дөрөма. Hosszú szatén ingben volt.
 2. Көмыс нывлөн кокньыд, гожся. A lány cipője könnyű, nyári volt.
 Нылыс кокьыд гожся көма. A lánynak könnyű, nyári cipője volt.

1. Дөрөмыс гөстгыслөн гөрд, ситечысь.
 2. Чышгяныс нывлөн вөлі паськыд, шөвкйысь.
 3. Сарапаныс олөма нывбабалөн вөлі кузь, паськыд.
 4. Исергаыс сылөн вөлі ичөтик, гөрд.
 5. Сикөтшыс сылөн дженъыд, вөсни.
 6. Вөныс вөлі сьөд, кучикысь.
 7. чулкиныс мамыслөн ас кыөм, сера.

11. gyak. Írja le, hogy néz ki a) egy férfi az ünnepi asztalnál
 b) egy nő ugyanott
 c) hogy néztek ki ti magatok.

12. Olvassa el és fordítsa magyarra V.I. Litkin versét.

ВЫЛЬ ВОИН

Төвнырөн водзө пыр шутөвтө олөм:
 Некьдзи сійөс он домав, он кут...
 Мөдөда Выхь вося би кодь пөсь чолөм,
 Сьөлөмсянь сиа кузь нэм да бур шуд!

(Илля Вась)

Szavak:

төвныр vihar, széllökés
 водзө előre, tovább

шутёвтны rohan
домавны[домал-] mehköt
кутны fog

мбддны küld
ыстыны küld
сины kíván

13. lecke

*Határozói igenevek -uz, -mődz, -mög képzővel
A határozottság jelölése birtokos személyjellel
Szöveg: Ki korán kel, aranyat mégsem lel*

1. gyak. Olvassa el és fordítsa magyarra.

Водз чеччö да этша печкö.

Миян сиктын олö Дарья тьöt. Кыдз ме помнита, сийö век öткодь: дзоляник, косник, зэв тэрыб кока да сёрниа пöрысь нывбаба. Сиктыд миян абу ёна ичöt, но Дарья тьöt луннад ни öти керка оз коль пыравлытöгыс. Быдлаö волö, ставсö тöдö, быдгор удитö медводз висьтавны: кодi кодкöд пинясис, кодi кыдзи олö, том йöз пиысь кодi кодкöд мусукасьö. Лавкаад да почта вылад луннас витысь пыралас и клубад удитас волыны рыгнас.

Некор стöча он тöд, кутшöм кадö сийö тiянö пыралас. Вермас волыны водз асылын, кор ставыс на узьöны, а мамö муртса на удитöма пачö би суйны. Вермас пыравны и сёр рытын. Локтас кө сөйигежлö, век пуксьöдöны пызан сайö. Дарья тьöt сэки, блюдйысь чай пöлялiгмоз, удитö висьтавны ставсö, мый аддзы-лiс лунтырöн.

Керкаыс Дарья тьöтлөн пöшти сикт шöрас, важиник, лёкиник. Эм сылөн öти ыж. Ог тöд сöмын, вердлö оз коньöрöс. Кор тай он мун керка дортыс, век баксö. Öшинь улас ичöтик картупель му. Картупельсö век медводз заводитö керны да лымъявтöдз некор оз вермы эштöдны.

Кор вотöс лöб, ми, челядьпиян, зэв ёна вотчам. Вöрысь локтiгөн век паныдасям Дарья тьöткöд. Сийö быдöнлысь босьтыштас видлыны вотöстö, кодлөн кутшöм: кодлөн курыдджык, кодлөн юмовджык, - кöть эськö ми ставным öтлаын вотчим. Гожöмнад керкаысь керкаö некыдз ветлöддыны, пöшти ставыслөн кильчö öдзöсас тас, со и ветлöдлö вёр дортi. Тöдö, кодi кодарö мунiс вотчыны, кодi уна-ö вайис.

Тадзи и олö Дарья тьöt, прамöя оз узьлы, а вöчны нинöм оз удит, овмöсыс эндöма.

(Е.Игушевлөн "Чужан кыв - менам олём да вöt" книга серти)

Szavak:

водз korán
чеччыны felkel
тьöt néni
помнитны emlékszik

öткодь egyforma
дзоляник kicsike
тэрыб fürge
быдлаö mindenhova
быдгор minden

удитны sikerül
 пнясыны veszekszik
 пнысь közül, -ból, -ből
 мусукасыны szeret, szerelmes lenni
 лавка bolt
 клуб klub
 некор soha
 муртса alig
 би tűz
 сёр késő
 блюд[блюди]- tál
 пблявны[пблял]- fűj
 пбшти majdnem
 ыж bárány
 коньбр szegény
 тай csak, hát

баксыны béget
 эштдны befejez
 челядьнян gyerekek
 вотчыны bogyót szed
 паныдасыны találkozik
 быдён mindenki
 босьтыштны csipeget
 видльны megkóstol
 отлаын együtt
 кильчб lépcsőtornác
 одэс ajtó
 тас keresztfa, faretesz az ajtón
 прамбя jól
 овмбс udvar, gazdaság
 эндны elhanyagol

2. gyak. Válaszoljon komiul a kérdésekre.

1. Коді мойдіс Дарья тьбт йылысь? 2. Көні олө Дарья тьбт? 3. Коджөд олө Дарья тьбт? 4. Ыджыд-ө сылөн овмбсыс? 5. Кутшөм сылөн керкаыс? 6. Көні сулалө Дарья тьбтлөн керкаыс? 7. Кытчө Дарья тьбт удитө вольны өти лунөн? 8. Мый йылысь төдө Дарья тьбт? 9. Кутшөм обликыс Дарья тьбтлөн? 10. Кытчө гожмнас ветлөны челядь? 11. Мый найө сәні вөчөны? 12. Мый вотөны челядь? 13. Мый нөшта позьө вотны вөрын? 14. Кутшөм вөрса вотбс ті төданныд?

3. gyak.* Fordítsa magyarra az alábbi, határozói igeneves mondatokat. Ügyeljen a fő- és a mellékcselekvés idejére és a képzők jelentésére.

1. Гортсыс петігас паныдасис Дарья тьбткөд. 2. Асывнас вөрө мунігьясөн, век паныдасылм сыкөд. 3. Дарья тьбт чайсө юб пөлялігмоз. 4. Пыримозыс сійө заводитіс сёрнитны. 5. Дарья тьбт пыр локтө миян сёйигкежлө. 6. Сійө век локтө сёйигкежланым. 7. Пыригкостыс Дарья тьбт удитіс унатор йылысь висьтавыны. 8. Сёрниттөг пө ме ог вермы овны. 9. Гортө вотөдз на аддзи Дарья тьбтбс. 10. Сійө сёйис миянын пөттөдзыс. 11. Дарья тьбт сёйис миянын пөтмөн.

4. gyak. Alakítsa át határozói igeneves szerkezettel az alábbi összetett mondatokat.

Minta:

Кор ми вотчам, ылөдз мунам.

Amikor bogyót szedünk, messzire elmegyünk.

Вотчиганым ылөдз мунам.

Bogyószedés közben messzire elmegyünk.

Вотчигмозным ылдз мунам.

Bogyókat szedve (ahogy bogyókat szedünk) messzire elmegyünk.

1. Кор челядьпийан вöлі локтöны вöрысь, паныдасны ошкöд. 2. Кор тэ сёян, эн сёрнит. 3. Кор ми петім вöрысь, вöлі пемыд. 4. Он кö сёй, лёка уджавсьö. 5. Кынмыштісны, исласны дадльöн да. 6. Кор олi сиктын, тöдлі Дарья тьötöс. 7. Куратов нимкодясис, кор видзöдіс вөр-ва вылö.

5. gyak.* Olvassa el a szöveget Darja néniről, fordítsa le magyarra. Határozza meg az aláhúzott képzők jelentését a szövegben.

Сиктыд мян абу ёна ичöt. Дарья тьötыд почта вылад луннас витысь пыралас. Лавкаад Дарья тьötыд пыралас и. Клубад удитас волыны рыгнас и.

6. gyak. Olvassa el és fordítsa komira az alábbi mondatokat. Határozza meg, mi a birtokos személyjelek feladata.

1. Nem tudod a nevét. 2. A nővéred (a húgod) ma hozzád jött. 3. A reggeli eső vendég. 4. A nappalnak szeme van, az éjszakának pedig füle. 5. Húzd fel az új rénszarvasbőr csizmát. 6. A medvét mindenki ismeri, de a medve senkit sem ismer. 7. Az utcát nem lehet befűteni. 8. Iván, mutasd meg a könyvet, amelyet vettél. 9. Illa, tegnap láttam a bátyádat (az öcsédet). 10. A vándor sok folyóból iszik vizet. 11. Az erdőben a fák sem egyformák, az emberek meg még kevésbe.

7. gyak. Fordítsa komira az alábbi mondatokat, alkalmazza a 2. személyű birtokos személyjelet.

1. Nyáron az éjszakák rövidek és világosak.
2. Ősszel gyakran esik az eső.
3. A reggeli eső rövid (tkp. vendég).
4. Várakozás közben lassan múlik az idő.
5. Amerről a szél fúj, onnan jön az eső.
6. Jóllehet hosszú az éjszaka, de eljön a reggel.
7. Ha tavasszal alszol, akkor ősszel bánatba esel.

8. gyak. Olvassa el az alábbi állandó fordulatokat, amelyekkel Darja néni jellemét és életmódját írta le az 1. gyakorlatban a szerző. Fordítsa le őket magyarra. Keresse meg a magyar megfelelőket.

Ачым (Ачыс) ыджыд и паськыд
 Вомтö (Вомсö) он вур (вурны 'varg')
 Ветлім (Ветлöма) нинöмала и вайим (вайöма) нинöмс (нинöмсö)
 Олöм да вылöм, а йöзлы висьтавні нинöм
 Олöмыд öд ас саяд
 Уна ветлö - унатор тöдö

Чеччӧ водз да эшта печкӧ

9. gyak. Írja le Darja néni külsejét és jellemét, használja a 8. gyakorlatban tanult állandó fordulatokat.

10. gyak. Mondja el az általános fordulatokat felhasználva, hol és hogyan él Darja néni.

11. gyak. Kérdezze ki ismerősét, mivel töltötte tegnapi napját reggeltől estig.

12. gyak. Mondja el, hogyan él, hogyan élnek a rokonai, ismerősei tavasszal, nyáron, ősszel.

14. lecke

Az igenem

A határozószó

Szöveg: G. Fjodorov nyomán (A ház, A gazdaság)

1. gyak. Olvassa el a párbeszédet, és fordítsa le magyarra.

- Ми колим сирӧтаясӧн. Менӧ, Лена чойӧс да Коля вокӧс босьтис ас ордас мамлӧн чойыс, Катя тьӧтка. Карын сийӧс быдӧн тӧдӧны. Сийӧ пӧрысь ныв, аслас челядьыс абу. Сылӧн мича да лӧсьыд кык судга керка. Сэни и олам ми. Тьӧтка видзӧ мӧс. Эм видзтор, керка мышкас град йӧр. Капуста, сёркни, кушман, анькышт вӧдитӧ. Эм аслас пывсян.

Улиас асьным олам. Кухня сэни. Вылиас гӧтыртӧм олясьясӧс видзӧ, вердӧ. Песлалам, пелькӧдам, пывсян вӧдигам налы. Оз элясьны. Налы бур и миянылы бур: нажӧткатор локтӧ. Миянын олӧ учитель Кикин, шань да тӧлка морт. Сэся олӧ поляк Оскерко. Лун-лун ворсӧ скрипкаӧн.

- Кывлӧ сы йылысь, - шуис Куратов.

- Волы, тӧдмӧда! - кӧсйысис Сандра да сэся юалис: - А тэ кӧни олан, Иван Алексеевич?

- Век на Назар Иван ордын, - вочавидзис Куратов.

- Эсийӧ лӧк станцияс? Да сэни жӧ вабергачын кодь, йӧзыс оз быравлы. Пыр зык да шум!

- Сэтшӧм эськӧ да, мый вӧчан!

- А! Гӧгӧрвоана: Назар Иван Лиза сэни! - мудера видзӧдлис Куратов вылӧ Сандра. - Невестапу!

- Сийӧ оз и видзӧдлы ме вылӧ.

- А мый эськӧ он пышйы сийӧ кодзувкоткарсьыс? Он и дӧзмы зык-шумсьыс?

- Дӧзми эськӧ да, кытысь бурджыкыс?

- Лок миянӧ. Ме ола чардака комнатаын. Лэчча улӧ. Лена чойкӧд кута овны, а тэ овмӧдчы чардакас. Лӧнь сэни, шоньд да лӧсьыд.

- Тьӧткаыд лэдзас?

- Ме сёрнига да, лэдзас, - кӧсйысис Сандра.

- Бур эськө, - шуыштіс Куратов.
- Лок! - тэрыба чеччис Сандра. - Оні жө мунам да сёрнитам тьоткакөд. Вай котёртам өдйө!
- Дзик өні и мунам? - юалис Куратов. Сійөс чуймөдыштіс, кутшөм өдйө Сандра өзйө мыйкө вөчны.
- Мый сэн мөвпалан дыр! - збоя шуыштіс Сандра.
- А вай и ветлам! - вочавидзис Куратов.

(Г.Фёдоровлөн "Востым" роман серти)

Szavak:

сирөта árva
 судга emeletes
 видзны tart
 мыш[мышк-] hát, udvar mögötti rész
 анькытш borsó
 пывсян fürdőházikó
 кухня konyha
 олысь lakó
 пеславны[песлал-] mos
 пелькөдны takarít
 вөдитны пывсян befűti a fürdőt
 нажөтка kereset, fizetés
 нажөткатор[нажөткаторй-] kevés fizetés
 төлка okos
 поляк lengyel
 ворсны játszik
 скрипка hegedű
 төдмөдны bemutat
 эсийө az amott
 станция megálló
 вабергач körforgás a vízben
 быравны[бырал-] eltűnik
 зык zaj, ricsaj, szitkozódás
 шум láрма
 мудера ravaszul
 невестану leendő menyasszony
 пышйьны elfut
 кодзывкоткар hangyaboly
 чардак padlás
 комната szoba
 лэччыны lemegy
 лөнь csendes
 лэдзны hagy
 котёртны fut
 дзик pontosan

чуймӧдны meglep
 ӧзйыны fellobban
 мӧвпавны|мӧвпал-| gondol
 збоя fűgép

2. gyak. Válaszoljon a kérdésekre a fenti párbeszéd alapján.

1. Кодъяс вӧлны сирӧтаясӧн? 2. Кымын чоя-вока Сандралӧн? 3. Код ордын чоя-вока олӧсны? 4. Кодӧ лоӧ Сандра мамыслы Катя тьӧтка? 5. Кӧнӧ олӧ Катя тьӧтка? 6. Ыджыд-ӧ Катя тьӧткаислӧн семьяис? 7. Ыджыд-ӧ сылӧн овмӧсыс? 8. Мый эм сылӧн овмӧсас? 9. Мый быдмӧ сылӧн град йӧрас? 10. Кымын судта Катя тьӧткалӧн керкаис? 11. Кодӧ олӧ Казаринова керкаас? 12. Кажитчӧ оз овны олысьяслы Катя тьӧтка ордын? 13. Кодӧс олысьяс пӧвстысь оз на тӧд Куратов? 14. Мый вӧчӧ быд лун поляк Оскерко? 15. Код ордын олӧ Куратов? 16. Кажитчӧ оз Куратовлы Казаринова ордын?

3. gyak Határozza meg, miben különböznek egymástól az alábbi szavak és szókapcsolatok. Mutasson rá a különbségekre kisebb mondatokban.

нянь	няньтор	нянь тор
пирӧг	пирӧгтор	пирӧг тор
чери	черитор	чери тор
рысь	рысьтор	рысь тор
ва	ватор	-----
йӧв	йӧвтор	-----
нӧк	нӧктор	-----
видз	видзтор	-----
нажӧтка	нажӧткатор	-----

Igék: босьтны, видлыны, вӧчны, куйлыны, ньӧбны, пуктыны, сӧйыштны, сетны, чӧсмасьны, юыштны

4. gyak. * Használja a mondatpárokban a megfelelő igét. Figyeljen arra, hogy az ígépárok egyike mediális.

1. Катя тьӧткаис . . . Куратовӧс чардакас.
 А Сандра . . . чойыскӧд ӧти жырийн. (овмӧдны, овмӧдчыны)
2. Сандра Катя тьӧтыскӧд . . . . . олысьясыслысь жырьяснысӧ.
 Аски Рӧштво да, зня-ныла талун . . . . .(пелькӧдны, пелькӧдчыны).
- 3.- Дима, нӧшта . . . . . велӧдысьылдысь, кызди тайӧс колӧ вӧчны.
 - Пыр ме . . . . ., ачыд кӧть ӧтчыл . . . (юавны, юасьны).
4. Ме важӧн нин кужа . . . . . Ӧнӧ нин со кутшӧм кыз книга . . . . . (лыддыны, лыддысьны)
5. Пӧчӧ асывбыд талун . . . . . Менам чужан лун кежлӧ сийӧ. . . . . чӧдья пирӧг.
 (пӧжавны, пӧжасьны)

6. Нылöй эськө кужö . . . . , но талун сылы некөр. Ковмас аслым шыд . . . .
(пуны, пусьыны)

5. gyak. Ismerkedjen meg az erdei és a házi állatok elnevezéseivel, és válaszoljon a kérdésekre.

Гортса пемöсьяс да налөн пиянныс

ай hím, apa

энь nőstény, anya

вöв[вöл-] (ай) ló

кöбьла kanca

баля bárány, kisbárány

кань (ай) kandúr

(энь) macska

каньпи macskakölyök

кöза (ай) bakkecske

(энь) kecske

кöзани kecskegida

кöр (ай) szarvas, rénszarvas

(энь) szarvastehén, rénszarvastehén

кöрпи szarvasborjú

кук, кукань borjú

курöг tyúk

кычан fiatal kutya, kutyakölyök

A házi állatok és kicsinyeik

меж juh

межни bárány

мöс [мöск-] tehén

петук kakas

пон [понй-] (ай) kutya

(энь) szuka, nősténykutya

понпи kutyakölyök

порсь (ай) disznó

(энь) emse, anyadisznó

порсьпи malac

öш[öшк-] bika

öшпи tinó

чань csikó

пемöс állat

чипан tyúk

чипанпи csibe, csirke

ыж bárány, nőstény juh

Вöрса пемöсьяс да налөн пиянныс

кöин (ай) farkas

(энь) nőstényfarkas

кöинпи farkaskölyök

кöч (ай) nyúl

(энь) nőstény nyúl

кöчпи kis nyúl, nyulacska

йöра (ай) jávorszarvas

(энь) jávorszarvas-tehén

Vadállatok és kicsinyeik

йöрапи szarvasborjú

ош[ошк-] (ай) medve

(энь) nősténymedve

ошпи medvebocs

ур mókus

урпи mókuskölyök

Kérdés: 1. Мый сетöны мортлы гортса пемöсьяс?

2. Кутшöм пемöсьяс отсасьöны мортлы? Кыдзи отсасьöны?

3. Кутшöм рöма вöрса пемöсьяс овлöны гожöмын и тöлын?

4. Мый вöчöны тöлын ош, кöин, кöч?

6. gyak. Csoportosítsa az 5. gyakorlatban megtanult állatneveket a következöképpen: hímek, nőstények és utódok. Milyen tényszerúség figyelhető meg?

7. gyak. * Egészítse ki az odailő határozószókkal az alábbi mondatokat.

1. Сандра . . . . . őйи мыйкө вöчны. 2. Сандра сёрнитö Куратовкөд . . . . . 3. Тöлын колö пасьтасьны . . . . . 4. Дарья тьöt ставсö тöдö, сы вöсна мый . . . . . веглöдiö.
5. Дарья тьöt овмөссö видзö . . . . ., а Катя тьötка овмөссö видзö . . . . . 6. Асыв чöж пöжасьöмаöсь да, пöжалöмаöсь . . . . . 7. Куратов Оскеркөс . . . . . абу адзылöма.
8. Праздник луно нывбабаяс . . . . . пасьтасьöмаöсь. 9. Ме ислася лыжи вылын . . . . . 10. Пöрысь пöль муно . . . . . 11. Кöин котралö вöрын . . . . . 12. Ме сийöс виччыси . . . . . 13. Сөйыштi . . . . . 14. Сылөн дышыс вджыд да, уджалö . . . . .

Натározószók: бура, дыр, дыша, ёна, збоя, лёка, мичаа, некор, недыр, неуна, ньöжйö, öдйö, уна, шоныда

8. gyak. Mondja el

a) mit tudott meg Szandra családjáról.

b) miért javasolta Szandra Kuratovnak, hogy költözzön máshová.

9. gyak. Állítson össze párbeszédet: Ismerőssel beszéljessen a családról, hol élnek, régóta ott laknak-e, elégedett-e a lakással, melyik családtag milyen házi munkát végez?

15. lecke

A birtokos személyjeles főnévi igenév

A határozói igenév -иэ, -öмөн, -тöдз, -тöз képzövel

Szöveg G. J. Fjodorov nyomán (A ház, A gazdaság)

1. gyak. Olvassa el a szöveget, és fordítsa le magyarra.

Екатерина Алексеевна Казаринова буретш вöли лöсьöдчö мөс дорö петны. Куратов видзаасис. Сандра эз лэдз тьötкаыслы вомсö вöсьтны, пыригмозыс кутис висътавны.

- Вөжаньö! Ёна жö талун и гажöдчим вичко дорын! Качайтчим, чеччалим пöв вылын, йöктим и сьылим! Тайö - учитель Куратов, Иван Алексеевич. Ме тэныд гаравли сы йылысь. Духовно-приходскöй училищын велöдö. Патера корсьö. Вай лэдзам мян ордö овны. Мед олö мезонинын.

- А тэ кытчö воштысян? - юалис сылысь Казаринова. - Ачыд көни кутан овны, Сашенька?

- Лена дорö удвор пельöс жырийö лэчча. Сэни лöсьыд жö. Ме йылысь эн шөгсы, вөжаньö!

- Ачыл тѳдан! - шуыштіс тѳтыс. - Петкѳды господин учительлы ассыд комнатѳ, кажитчас кѳ сылы, мед локтѳ да олѳ. Ме видза олысьясѳ вердѳмѳн-юкталѳмѳн, мыскѳмѳн-пелькѳдѳмѳн.

- Меным Сашенька висѳтавліс нин. Ме зѳв рад! - шуис Куратов.

- Вот и бур, сідзкѳ!

Куратовлы комната воис сѳлѳм вылас. Торья пыранін, комнатаыс ыджыд ѳшина, югыд, ур поз кодъ лѳсьыдик. Татшѳм комнатаын сійѳ некор на эз овлы.

Рыгнас жѳ Сандракѳд найѳ вайисны Назар Иван ордысѳ кѳлуйсѳ. Ѳтчыд и ковмис налы ветлыныс. Сандра весиг юалис бѳрыннас:

- Та мында и эм тѳнад овмѳсыд, Иван Алексеевич?

- Эг на удит унджыксѳ лѳсѳдным, - яндысьыштѳмѳн вочавидзис сылы том учитель.

(Г.Фѳдоровлѳн "Востым" роман серти)

Szavak:

буретш ёрпен	увдор lenti
лѳдзны hagy, megenged	пельѳс sarok
восьтыны kinyit	жыр жырй- szoba
вежань keresztanya	господин úr
гажѳдчыны mulat, szórakozik	учитель tanár
качайтчыны hintázik	комната szoba
чеччавны чеччал- ugrál	торья külön
пѳв пѳвй- deszka	пыранін bejárat
йѳктыны táncol	ѳшннь ablak
духовно-приходскѳй училище egyházi iskola	поз позй- fészek: ур ≈ кодъ
патера lakás	лѳсьыд jó, mint egy mókusfészek
мезонин félemelet a tető alatt	кѳлуй tárgy, holmi
воштысьны eltűnik, elbújik	яндысьны szégyenkezik

2. gyak. Válaszoljon a szöveg alapján az alábbi kérdésekre.

1. Кѳнй гажѳдчѳмаѳсь Сандра да мукѳд том йѳз? 2. Кыдзи гажѳдчѳмаѳсь том йѳз? 3. Кодлы Сандра висѳталіс аслас гажѳдчѳм ййвсьыс? 4. Кытчѳ вѳлі лѳсѳдчѳ петны Сандралѳн вежаньыс? 5. Кодкѳд тѳдмѳдіс Сандра вежаньсѳ? 6. Коді лоѳ Куратов Иван Алексеевич? 7. Мыйла Куратов локтіс Сандралѳн вежаньыс ор-дѳ? 8. Кѳсйис-ѳ Казаринова лѳдзны овны Куратовѳс? 9. Кытчѳ Сандра ачыс кѳсйис леччыны овны? 10. Кыдзи видзѳ олысьясѳс Казаринова? 11. Кажитчис-ѳ Куратовлы Сандралѳн чардакса жырйыс? 12. Мыйѳн Куратовлы воис сѳлѳм вылас комнатаыс? 13. Кутшѳм вѳлі Сандралѳн оланіныс? 14. Кытчѳ рыгнас ветлісны Сандра да Куратов? 15. Кымынысь найѳ ветлісны? 16. Мыйла найѳ ветлісны? 17. Мый вылѳ шензис Сандра? 18. Мый вочавидзис Куратов нывлѳн шензѳм вылѳ?

3. gyak.* Fordítsa komira az alábbi mondatokat, ügyeljen a birtokos személyjeles főnévi igenév helyes fordítására.

1. Lesz időd beugrani hozzám? 2. Ő be tud ugrani? 3. Nem tudok elmenni. 4. Még nem volt időnk megebédelni. 5. Ezt a könyvet megnézhetitek. 6. Nekik nem volt idejük megebédelni. 7. Megtudni megtudják. 8. Erről valamit megtudni nehéz.

4. gyak. Találjon a szövegben olyan mondatokat, amelyekben a birtokos személyjeles főnévi igenév személyre szóló és kijelentő funkciójú.

5. gyak.* Fordítsa magyarra az alábbi határozói igeneves mondatokat. Ügyeljen a fő- és a mellékcse-lekmény idejére.

1. Шоныда пасьтасьомөн петім гортысь. 2. Гортысь мунім шонді петтөдз. 3. Мунігмозныс ёна и сёрнитыны. 4. Ме и лыддьытөг тайос тода. 5. Челядь нимкодясьомөн видзөдөны вөр-ва вылө. 6. Локтігкостаным зэрмис. 7. Сейтөгьд оз уджавсыы. 8. Сійө шензьомөн видзөдліс төдтөм морт вылө. 9. Удж вылө мунігам паныдаси важся ёрткөд.

6. gyak * A zárójelben megadott igékből képezzen -иг/-иг, -игкости/ -игкости, -игмоз/-игмоз, -игөн/-игөн, -өмөн, -төг, -төдз képzős határozói igeneveket.

1. Чай юис ..... (пöлявны). 2. Нывкөд орччөн ..... (мунны) Куратов видзөдліс сы вылө. 3. Сандра чеччаліс ..... (кужны). 4. Сандра чеччаліс ..... (пөтны). 5. - Тырмас! -муө ..... (лэчыны) шуыштіс Сандра. 6. Куратов эз пукав, а сулаліс кісө пуас ..... (пуктыны). 7. Кыкнаныс бытгыө ..... (сёрнитчыны) гораа серөктыны. 8. На вылө ..... (видзөдны) кутісны серавны и мукөдьяс. 9. - Шуда тэ морт, Антонина Михайловна! - ..... (вежавны) шуис Куратов. 10. - Шуда кодзув улын чужи! - ..... (серөктыны) шуис Антонина. 11. Сёян ..... (тэ лөсьөдан) ми ветлам мыссыны ва дөрө. 12. Сійө кыв ..... (не шуны) чеччис да водзө видзө-дөмөн заводитіс лыддьыны.

A gyakorlat új szavai:

серөктыны nevetni kezd

серавны[серал-] nevet

вежавны[вежал-] irigykedik, irigyel

7. gyak. Olvassa el és fordítsa magyarra az alábbi párbeszédet.

- Тэ олан пандөльнөй керкаын?
- Ог, пу керкаын ола.
- Кымын судта керкаыд?
- Кык судта.
- Тіян, көнкө, асланыд керканыд?

- Да, асланым.
- Мый тiян улыс судтааныд?
- Улыс судтаын миян кухня. Кухня ыджыд, ۆти ۆшина. Сэни миян ыджыд пызан, лабич пызан дорын, шкап, джаджъяс стен вылын, роч пач да биаруа плита. Холодильник. Мыссянин.
- Тiян кык пач?
- Да, кык. Пусям ۆнджыкасۆ биаруа плита вылын. А пач ломтам, кор кۆдзюд да кор пۆжасям.
- Мыйۆн ломтанныд пачнытۆ? биаруөн?
- Ог. Пескۆн.
- Мый нۆшта эм улыс судтааныд?
- Гۆббۆч да склад сяма жыр. Посводз, кильчۆ да уборнۆй.
- А мый тiян вылыс судтааныд?
- Сэни миян кык олан жыр. Сэни узялам, лыддьысям, телевизор видзۆдам, шойччам. Выли судтаын эм жۆ посводз да кильчۆ.
- Кымын нۆ кильчۆ тiян?
- Бара кык. Улыссаыс постۆм, вылыссаыс поска.
- А ваннۆй тiян эм?
- Абу. Миян пывсян эм.

A párbeszéd szavai:

панۆльнۆй panel-
 пу керка faház
 ас керка saját ház
 лабич pad
 шкап szekrény
 джадж[джаджй-] polc
 стен fal
 биаруа gáz-
 плита tűzhely
 холодильник hűtőszekrény

мыссянин mosdóhely
 биару gáz
 пес[песк-] tűzifa
 гۆббۆч pince
 склад raktár
 сяма -szerű
 посводз pitvar
 уборнۆй véccé, illemhely
 телевизор tévé
 ваннۆй fürdőszoba

Kiegészítő szókincs:

сөй из téгла
 джуджыд magas
 ляпкыд alacsony
 ۆдзөс ajtó
 диван dívány
 креслۆ fotel
 крۆвать ágy

улөс szék
 джек hokedli
 вольпась alvóhely
 джодж дөра futószőnyeg
 ковөр szőnyeg

8. gyak. 1. Írja le a házat, amelyben Szandra lakott.
2. Faggassa ki társait, milyen házban, milyen lakásban laknak.
3. Írja le a házat, a lakást, amelyben élnek.

16. lecke

*Igeképzés a -видны, -керны, -мушны képzőbokkal
Az alárendelt összetett mondatok
Szöveg G. J. Fjodorov nyomán
I. A. Kuratov két verse*

1. gyak. Olvassa el és fordítsa magyarra az alábbi szöveget.

Куратов дрөгмуніс, кор синьяссө сылысь друг тупкисны нывлөн
небыдик киясыс.

- Коді? Сашенька, тэ?

Ныв негораа серөктіс да босьтіс сы синьяс вылысь кияссө, лэдзис
пельпом вылас, видзөдліс чужомас, ачыс юаліс:

- Төдін менө?

- Тэнсьыд киястө ме сө ки пиысь төда: найө зэв шоньдөсь да
мусаөсь!.. А ме эг и кывлы, кызди локтөмыд.

- Мыйкө, буракө, ёна мөвпалан вөлі, сійөн эн и кывлы.

- А ме вөлі майшася, мый он нин лок, пөръялан. Пуксыы вай, Саня!

- Важөн эськө локті, да менам вежаньө төдан кутшөм? Сылы век
этша. "Эсті мыськышт, сө зөлөта! Этаті буссө чышкышт лапыд рузумөн!" -
нерьштіс Казариноваөс Сандра. - Сылы мед гөгөр югьялө, дзим-дзурк мед
вөлі.

Сандра лөсьөдыштіс сарапан бөж дорсө, гөгөр видзөдліс да пуксис
Куратовкөд орчөн, сэсса ышловкеркис.

Көть и весьлун вөлі, ныв вөччыштөмөн локтөма, юрсисө мичаа
идралөма, көса помас лөз шөвк ленточка кыөма, кодөс ярмарка дырйи
козьнавліс сылы Иван Алексеевич.

- Важөн виччысян? - юаліс ныв да мыжа морт синмөн видзөдліс зон
вылө. - Эн дөзмы ме вылө?

- Мыйысь?

- Сёрмышті да. Эг эськө көсйы да, сідзи артмис вежань вөсна, -
Сандра лөсьөдыштіс сарапансө пидзөс вывсьыс, юаліс: -Мый йылысь вөлі
мөвпалан?

- А сідзи, быдтор йылысь, мый юрө локтас. Пукалі да, тэнө
виччысигмоз, видзөді Сыктыв ю вылө, нимкодяси ывланас. Аддзан,
кутшөм аслыснога мича да гажа арся ывлаыс? Эсіё сер-сер муныштөм
ваыс, ва дор лыаыс, бадьясыс!.. Ме кө вөлі художник, краскаясөн эськө
рисуйті мича-мича картина да тэныд сеті, Сашенька!

Сандра видзөдліс сы вылө, мөдлапөвса лыа да бадьяс вылө, немтор
сэтшөм мичасө эз аддзы. Ва кызди ва. Лыа да бадьяс бара жө сэтшөмбсь,
кутшөмьясөс быд лун аддзывлө. Мый казьялөма бурсө олысьыс?.. Сандра
некодарө нинөм эз шу. Гашкө, и сы ног да. Гашкө, мыйкө мөд ногджык
аддзө сы серти.

(Г.Фёдоровлөн "Востым" роман серти)

Szavak:

дрөгмунны/пыркмунны összerezzen
 друг hirtelen
 тупкыны befed
 гораа hangosan
 муса kedves
 буракö bizonyára
 сійөн azért
 майшасьны nyugtalankodik
 майшмунны I. майшасьны
 пөрьявны[пөрьял-] megcsal
 эсті ott
 сё зёлта aranyos
 этати itt
 бус por
 чышкыны letöröl
 лапыд vizes
 рузум rongy
 нерны utánoz
 дзим-дзурк tiszta, rendes
 сарапан szarafán
 бөж farok, hátsó rész

ышловкерны fellélegzik
 ышловзыны fellélegzik
 весьлун munkanap
 вөччыштны (szépen) felöltözik
 ярмарка vásár
 козьнавы[козьнал-] ajándékoz
 мыжа бүнös
 сёрмыны késik
 аслыснога eredeti, sajátos, sajátásos
 сер minta, rajz
 бадь[бадь-] fűz(fa)
 художник művész
 краска festék
 рисуйтны rajzol
 картина kép
 мөдлапөв[мөдлапөл-] túloldali
 немтор semmi
 казьявы[казял-] észrevesz
 некодарö egyik irányba sem

2. gyak. Válaszoljon a kérdésekre a szöveg alapján.

1. Көнi виччысис Куратов Сандраөс? 2. Ас кадö-ö локтiс Сандра? 3. Мыйла Сандра сёрмис? (Код вöсна Сандра сёрмис?) 4. Кутшöм уджьяс вөчö Сандра гортас? 5. Кызди вöли пасьтасьöма Сандра? 6. Кызди Сандра асьсö кутö Куратовкөд? 7. Мыйла Сандра тадзи асьсö кутö Куратовкөд? 8. Мый вöли вөчö Куратов Сандраөс виччысигмозыс? 9. Кутшöм мөвпьяс чужисны Куратовлөн, арся ывла вылө видзөдiгас? 10. Гөгөрвоис эз Сандра Куратовөс? 11. Мыйла Сандра эз гөгөрво Куратовөс?

3. gyak * Olvassa el az alábbi mondatokat, amelyekben az igék jelentése csaknem azonos. Figyelje meg az árnyalatnyi jelentéskülönbségeket, amelyeket a szóképzésnek és a stilisztikai szándéknak tulajdoníthatunk. Fordítsa le magyarrá a mondatokat.

1. a) Сійö сүвтiс видзөдлыны, кызди гажөдчö том йöз.
 b) Сійö кылiс бөрсьыс шыяс да сүвтовкерис.
2. a) Ныв негораа серөктiс.
 b) Ныв негораа сералiс.
3. a) Сандра пуксис, сэсся ышловкерис.
 b) Сійö пуксис да ышловзис.
4. a) Зон майшасьö, мый ныв оз лок.
 b) Зон майшымунiс, мый ныв оз лок.

5. а) Ныв номмуніс.

б) Сійо некодкөд эз сёрнит, сөмын номьяліс.

4. gyak. Fordítsa magyarra az alábbi mondatokat. Az aláhúzott határozószók hangutánzást fejeznek ki. Ellenőrizze a jelentésüket a szótárban.

1. Ныв пелькөдчө дзим-дзурк. 2. Кодкө грым-грам лэччис поскөд. 3. Том йөз вак-вакөн сералөны. 4. Тьөтыс шур-шар петіс посводзө. 5. Өдзөс воссис, да нывка тур-тар пырис.

5. gyak. Fejezze be az alábbi összetett mondatokat az 1. gyakorlat segítségével.

1. Кор Сандра локтіс, ... 2. Сандра матыстчис зон дорө ньөжйөнникөн, медым . . . . . 3. Зон дрөгмуніс, сы вөсна мый . . . . . 4. Сандра локтіс сёрөнджык, ... да. 5. Сандра мыжа морт моз юаліс зонлысь, ...-ө . . . . . 6. Сандра вөлі мичаа пасьтасьөма, көть . . . . 7. Сандраөс дыр виччысигөн Куратов вөлі майшасьө, мый . . . . . 8. Куратов кө вөлі художникөн, ... 9. Сандра нинөм эз вочавидз Куратовлөн мөвпьяс вылө, сы вөсна мый . . . . .

6. gyak. Olvassa el az alábbi szavakat és szó szerkezeteket, amelyekkel az emberi jellem írható le, s amelyeket antoním párokban adtunk meg. Figyelje meg, hogyan képezhetők az antonimák.

вежөра értelmes
вежөртөм értelmetlen
мывкыда meggondolt
мывкыдтөм meggondolatlan
сюсь okos
йөй buta

төлка eszes
төлктөм buta
рам szelíd, nyugodt
ышмысь rakoncátlan, csintalan,
 рајкос

лабутнөй komoly, méltóságteljes
ышмысь rakoncátlan, csintalan,
 рајкос
мелі kedves, barátságos
букыш mogorva, barátságatlan
рам csendes, békés, nyugodt
збой vad
варов beszédes
сёрнитөм szótlан

сёрниа beszédes
абу сёрниа szótlан
кыв-вора beszédes
кыв-вортөм szótlан
кывйө сетчысь engedékeny, simulékony
асныра önféjű
прамөй becsületes
ылөг hamis
ылөдчысь/пөрьясьысь hazug
веськыд becsületes
тэрыб gyors
пельк fürgе
писькөс ügyes, fürgе
ньөжмыд lassú, pizsmogó
зіль dolgos, szorgalmas
уджач munkaszerető
дыш lusta
гажа vidám
гажтөм szomorú
дольд jókedvű
нор bánatos
шуда boldog
шудтөм boldogtalan

долыд / шуда

коньор szegény

повтѳм bator

полысь gyáva, félős

яндысьысь félénk

яндысьтѳм szenttelen

сибыд barátságos, szívélyes

йѳзысь ѳтдортчысь emberkerülő

веськыд egyenes

мудер ravasz

бур съѳлѳма jószívű

лѳк съѳлѳма rossszívű

небыд съѳлѳма lágy szívű

чорыд съѳлѳма keményszívű

ыджыд съѳлѳма nagyszívű

съѳлѳмтѳм szívtelen

скѳр haragos

лышкыд bőkezű

топыд fukar, fősvégy, számító

скуп fukar

горш mohó

7. gyak. Jellemezze Szandrát. Támaszkodjon a 6. gyakorlat szavaira.

Minta: Сандралѳн абу ай-мамыс. --- Сійѳ сирѳта.

Szandrának nincsenek szülei. --- Ő árva.

Сандра ѳдйѳ вѳчѳ гортса уджъяс. --- Сійѳ зйль.

Szandra gyorsan csinálja meg a házi feladatot. --- Ő fürge.

1. Сандралы 17 кымын арѳс. ---
2. Сандралѳн лѳсьыд мыгѳрыс, кузь юрсиыс, ыджыд съѳд синмыс. ---
3. Зонлы кажитчѳ Сандралѳн гѳлѳсыс. ---
4. Сандра кужѳ сѳрнитны, унатор тѳдѳ. ---
5. Сандра некоджѳд оз пов сѳрнитны. ---
6. Сандра бура вѳчѳ гортса уджъяс. ---
7. Сандра кужѳ гажѳдчыны. ---
8. Сандра оз пѳръясь.---
9. Сандра кужѳ шмонитны. ---
10. Сандра тѳдѳ, мый оз пыр гѳгѳрво Куратовѳс. ---

8. gyak. Írja le a ме ногѳн, тѳ ногѳн, сы ногѳн, ме чайта, тѳ чайтан, сійѳ частѳ szókapcsolatok felhasználásával

a) Kazarinovát

b) Kuratovot

c) Darja nénit (a 13. leckéből)

d) saját jellemét

e) valaki másnak a jellemét

Minta: Ме чайта, сійѳ ыджыд съѳлѳма морт, сы вѳсна мый сылѳн эм уна ѳрт.

Úgy gondolom, hogy ő nagylelkű ember, mert sok barátja van.

Вокѳй ногѳн, сійѳ зѳв мича: парйыс пѳ кызйник, кокыс пѳ кузь.

A bátyám szerint ő nagyon szép: az ajkai teltek, a lábai hosszúak.

9. gyak. Olvassa el I. A. Kuratov verseit, amelyeket Szandrának írt. Mindkettőt fordítsa le magyarra.

Том ныв

Александра Ивановна Поповалы

Шондбаной
Бур таланой,
Муса, мича ныв!
Ошкөм өкты,
Зон моз йөкты,
Вильшась, серав, съыв!

Юрас думсө,
Вомас нюмсө
Петкөд том мортлысь!
Мед тэ бөрысь
Гажмас пөрысь,
Сьөлөм гажөдысь!

Югьд шондї!
Долөд, шонды
Став енвевт увсө!
Мича ньлө!
Мыччыв милы
Кокньыд олөмсө!

Szavak:

шондїбан naparcocska
талан jószors
ошкөм dicséret
өктыны összegyűjt, gyűjt
вильшасьны csintalankodik, pajkoskodik
дум gondolat
нюм mosoly

гажмыны felvidul
долөдны felvidít
шондыны melegít
мыччыны nyújt
милы = мянлы
кокньыд könnyű

* * *

Тэкөд донгьясьны
Морта-морт вөсна,
Сандра, асьнымөн
Ми ог пондө на.

Ышмам, гажөдчам -

Воас жѳ ѳд шог,
 Ќні миянлы
 Сыѳдз абу мог.

Мед но-й воас шог,
 Ми ог вошѳй сѳк,
 Морта-мортлысь гаж,
 Бурань, индам век.

Szavak:

донъясьны alkudozik
 пондыны kezd
 ышмыны rakoncátlankodik, csintalankodik
 мог dolog, kérés
 бурань = бур ань

NYELVTAN

A főnév (Эмакыв)

A főnév a mondatban bármilyen mondatrészi szerepet betölthet, pl.:

Миян керканым ыджыд.	'A házunk nagy.'
Тайъ кар, а сийъ сикт.	'Ez város, az pedig falu.'
Ме ола пу керкаын.	'Én faházban lakom.'
Ыджыд вокъй вайъдис гортаным ъртсь.	'A bátyám elhozta hozzánk a barátját.'

A mondatbeli szintaktikai viszonyok kifejezésében a főnév esetében három fontos grammatikai kategória vesz rész: 1) szám, 2) eset, 3) birtokos személyragozás. A felsorolt grammatikai kategóriák végződéseinek sorrendi elhelyezkedése a komiban és a magyarban sok mindenben hasonlít egymásra:

ърт	'barát'
ърт-ыд	'barát-od'
ърт-ыд-лы	'barát-od-nak'
ъртъ-яс-ыд-лы	'baráta-i-d-nak'
ъртъ-яс-ныд-лы	'baráta-i-tok-nak'

A számkategória

A komiban, akárcsak a magyarban, az egyes szám jelöletlen. A többes szám jele: -яс, pl.: керка 'ház', керкаяс 'házak'.

Az irodalmi komi nyelvben létezik a -ян többesszámjel, ami csak a пи 'fiú' (пиян 'fiúk') főnévhez, valamint a vele alkotott összetett szavakhoz kapcsolódik. Pl.: понпи - понпиян 'kölyökkutya - kölyökkutyák', порсыпи - порсыпиян 'malac - malacok', ошпи - ошпиян 'medvebocs - medvebocsok', ъшпи - ъшпиян 'borjú - borjak'.

Az esetkategória

A komi nyelvben 16 eset van, melyek ragjai egyes és többes számban is megegyeznek.

Mint a magyarban, a komiban is megkülönböztetünk abszolút (birtokos személyragok nélküli) és birtokos (birtokos személyragos) ragozást. Abszolút ragozásban az egyes és többes számot ugyanúgy, mint a magyar nyelvben a többesszámjelek -яс, -ян megléte vagy hiánya különbözteti meg. Pl.:

ныв	'lány'	нывъяс	'lányok'
нывлы	'lányak'	нывъяслы	'lányoknak'
нывкӧд	'lányal'	нывъяскӧд	'lányokkal'

Az abszolút ragozás

	‘út’	‘fivér’
Nominativus	туй	вок
Genitivus	туйлõн	воклõн
Ablat.-Gen.	туйлысь	воклысь
Dativus	туйлы	воклы
Accusativus	туй	вок
Instrumentalis	туйõн	вокõн
Comitativus	туйкõд	воккõд
Caritivus	туйтõг	воктõг
Consecutivus	туйла	вокла
Inessivus	туйын	(вокын)
Elativus	туйысь	(вокысь)
Illativus	туйõ	(вокõ)
Approximativus	туйлань	воклань
Egressivus	туйсянь	воксянь
Prosecutivus	туйõд	—
Transitivus	туйти	—
Terminativus	туйõдз	вокõдз

Az esetek jelentése

1. Nominativus. Ez a kiinduló eset, esetraggal nem rendelkezik, kifejezheti:

1) a cselekvés alanyát, ill. a tulajdonság hordozóját

Зон мунис. ‘A fiú elment.’

Туй кузь. ‘Az út hosszú.’

2) az alany tulajdonságát

Тайõ - керка. ‘Ez ház.’

3) megszólítást

Видза олан, гажа тулыс! ‘Légy üdvözölve, szép tavasz!’

4) jelzõt

Вõр туйõд локтим. ‘Az erdei úton jöttünk.’

Кыдз кор чукõрти. ‘Nyírfaleveleket gyűjtöttem.’

2. Genitivus. Az esetrag -лөн, jelölheti:

1) a birtokos szerkezetben a birtokost

Зонлөн эм вок. 'A fiúnak van egy fivére.'Зонлөн вокыс абу. 'A fiúnak nincs fivére.'

2) birtokos jelzőt

Локтис пилөн ёртыс. 'Eljött a fiam barátja.'Нывлөн кыис векни. 'A lány keze vékony.'

3. Ablativus-genitivus. Az eset ragja а -лысь, jelölhet:

1) személyt, akitől elidegenítenek valamit

Кори ёртлысь книгасё. 'Elkértem a barátomtól a könyvet.'Ньёби нывлысь дзоридз. 'Virágot vettem a lánytól.'

2) birtokos jelzőt. A főnév csak direkt tárgy esetén veszi fel az ablativus ragját, azaz akkor, ha a jelzett szó accusativusban áll.

Кывзи чойлысь сьылёмсё. 'Hallgattam a nővérem énekét.'Адзыли ёртлысь школасё. 'Láttam a barátom iskoláját.'

4. Dativus. Ragja а -лы, kifejezi a cselekvés valami-, általában élő személy felé való, irányultságát.

Висьталіс выльтор мамыслы. 'Elmondta az újságot az édesanyjának.'Сетіс козин мян пёчлы. 'Átadta az ajándékot a nagymamánknak.'

5. Accusativus. Abszolút ragozásban az élettelen főnevek nem kapnak ragot, egybeesnek a nominativusi alakkal. Élő főnevek esetében az esetrag az -ёс.

Мунігөн веськаліс өті ю. 'Útközben egy folyóhoz ért (folyó tűnt elő).'

Адзыли кутшёмкё мортёс. 'Láttam egy embert.'

6. Instrumentalis. Esetragja а -ён, kifejezheti:

1) a cselekvés eszközét, szerszámát

Гижё ручкаён. 'Tollal ír.'Локтис машинаён. 'Kocsival jött.'Чёсмёдіс шьдён. 'Megkínált levessel.'

2) a tárgyat, melynek meglétekor megy végbe a cselekvés

Мунѳ сумкаѳн. 'Táskával megy.'
Лыддыысьѳ биѳн. 'Villanyfénynél olvas.'

3) az időt, ami alatt végbemegy a cselekvés

Удж помалі кык лунѳн. 'A munkát két nap alatt befejeztem.'
Керка лэптисны воѳн. 'A házat egy év alatt építették fel.'

4) az alany tulajdonságát foglalkozások kifejezésekor

Уджалѳ врачѳн. 'Orvosként dolgozik.'
Кѳсий лоны вурсьысьѳн. 'Varrónő akar lenni.'

7. Comitativus. Ragja a -кѳд, jelölheti:

1) személyt, akivel a cselekvés végbemegy

Вензьѳ тѳдса зонкѳд. 'Az ismerősével vitatkozik.'
Паныдаси ошкѳд. 'Találkoztam egy medvével.'

2) élő vagy élettelen dolgot, aminek a szomszédságában a cselekvés végbemegy

Кыдзкѳд орчѳн быдмѳ коз. 'A nyírfa mellett egy fenyő nő.'
Сійѳ сѳрнитѳ велѳдыськѳд. 'A tanítóval beszélget.'

8. Caritivus. Ragja a -тѳг. Kifejezi a tárgy vagy személy hiányát a cselekvés végrehajtásakor

Локтис няньтѳг. 'Kenyér nélkül jött vissza.'
Мунѳ понтѳг. 'Kutya nélkül megy.'
Лыддыысьѳ битѳг. 'Villany nélkül olvas.'

9. Consecutivus. Esetragja a -ла, jelöli:

1) a cselekvés célját

Муніс няньла. 'Elment kenyérért.'
Локтис понла. 'Eljött a kutyáért.'

2) a cselekvés okát

Висьмис кынмѳмысла. 'Meghűlt.'
Гѳрдѳдіс яндзимысла. 'Szégyenében elpirult.'

10. Inessivus. Ragja a -ын, kifejezi:

1) a cselekvés helyét

Ола карын. 'Вárosban lakom.'
 Уджалб заводын. 'Gyárban dolgozom.'

2) a cselekvés idejét

Локтис вит часын. 'Öt órákor jött meg.'
 Мунис тблын. 'Télen ment el.'

11. Elativus. Ragja az -ысь, jelöli:

1) a cselekvés kiindulásának a helyét

Петис керкаысь. 'Kiment a házból.'
 Кыскис пызанысь. 'Kivett az asztalfiókból egy könyvet.'

2) anyagot, amiből valamit csináltak

Улбс вбчис пуысь. 'Csinált egy széket fából.'

3) árat, értéket

Нббис сйбс сб шайтысь. 'Száz rubelért vette.'

4) valamitől vagy valakitől való elválást

Кольччи йбзысь. 'Lemaradtam az emberektől.'
 Мынтбдчи висьбмысь. 'Kigyógyultam a betegségből.'

5) a félelem tárgyát

Пола ошкысь. 'Félek a medvétől.'
 Яндыся йбзысь. 'Szégyeltem magam az emberek előtt.'

6) dolgot, amivel egy másik dolgot összehasonlítunk

Ныв томджык зонмысь. 'A lány fiatalabb a fiúnál.'
 Керка джуджыджык пуысь. 'A ház magasabb a fánál.'

12. Illativus. Ragja a -б, jelöli:

1) a helyet, ahová a cselekvés irányul

Мунисны карб. 'Elmentek a városba.'
 Пырисны керкаб. 'Bementek a házba.'

2) az időt, amikor végbemegy a cselekvés

Олбс кольбм нэмб. 'A múlt században élt.'

3) a tanulás, fejlődés, változás tárgyát (leggyakrabban élő főnevek esetén)

Велѡдчис велѡдысьѡ. 'Tanárnak tanult.'

Ва пѡрѡ руѡ. 'A víz gőzzé vált.'

13. Approximativus. Esetragja a -лань, jelöli a tárgyat, ami felé a mozgás irányul

Муно карлань. 'A város felé megy.'

Видзѡдѡ вѡрлань. 'Az erdő felé néz.'

14. Egressivus. Ragja a -сянь, kifejezi:

1) dolgot, amitől egy másik dolog valamilyen távolságra esik vagy eltávolodik

Локтѡны карсянь. 'A város felől jön.'

Улича заводитчѡ юсянь. 'Az utca a folyónál kezdődik.'

2) a cselekvés kezdetének az időpontját

Удж заводитчѡ нѣль чассянь. 'A munka négy órától kezdődik.'

Виччыся тѡрытсянь. 'Тегнар óta várok.'

15. Transitivity (-ті) és prosecutivity (-ѡд). Jelölik a dolgot, ami mentén egy másik dolog mozog. Ebben a jelentésben a két rag felcserélhető, habár az -ѡд ritkábban használatos.

Муна вѡрті / вѡрѡд. 'Erdőben járok.'

Муна туйті / туйѡд. 'Úton megyek.'

16. Prosecutivity (-ѡд). Jelöli a tárgyat, amihez egy másik tárgy hozzáér. Olyan igéknél használatos, amelyek a következő cselekvéseket fejezik ki: tartás, megragadás, taszítás, összekötés.

Кутѡ киѡд. 'Kézenfog engem.'

Нуѡдѡ киѡд. 'Kézenfogva vezet engem.'

17. Terminativity. Esetragja az -ѡдз, jelöli:

1) a mozgás végpontját

Муна сѡмын вѡрѡдз. 'Csak az erdőig megyek.'

Воим юѡдз. 'A folyóig mentünk.'

2) az időbeli határpontot, ameddig a cselekvés végbemegy

Уджалис войѡдз. 'Éjszakáig dolgozott.'

Узис вит часѡдз. 'Őt óráig aludt.'

Megjegyzés: Az élő főnevek használatakor a következő sajátosságok figyelhetők meg:

1) Az inessivus, elativus, illativus, terminativus esetek használata korlátozott, csak foglalkozások, tisztségek és jellembeli változások megnevezése esetén használatosak.

Pl.: Тайō мортсыыс нинōм буртор оз артмы. 'Ebből az emberből semmi jó nem lesz.'

Сийō сиктса зонсыыс артмис нималана гижысь. 'Abból a parasztye-
rekből híres író lett.'

Врачō велōдчис. 'Orvosnak tanult.'

Сийō юралысьōдз воис. 'Vezető beosztásig jutott.'

2) A transitivus egyáltalán nem használható.

A fenti esetek alapjelentései élő főnevek esetében általában névutós szerkezettel fejezhetők ki. A névutókon szerepelnek az esetragok.

Pl.: Морт пытшкō он пыр. 'Az ember belsejébe nem lehet bekerülni.'

Пукалысь морт динōдз воисны. 'Egy ülő emberig mentek.'

Морт вытви оз жō ђд мунны. 'Nem lehet átmenni az emberen keresztül'.

A birtokos személyragozás

A birtokos személyragozás két funkciót tölt be: 1) kifejezi a birtokviszonyt, 2) jelöli a determináltságot.

1. A birtokviszony kifejezése

Birtokviszony kifejezésekor a főnevek a következő ragokat kapják:

Egyes szám első személy	-ōй/-ō, (-м Instr., Iness., Elat., Illat. esetekben)	вокōй
Egyes szám második személy	-ыд (д/т Acc.-ban)	вокыд
Egyes szám harmadik személy	-ыс	вокыс
Többes szám első személy	-ным	вокным
Többes szám második személy	-ныд (д/т Acc.-ban)	вокныд
Többes szám harmadik személy	-ныс	вокныс

A birtokos személyragok és esetragok sorrendisége kétféle:

- 1) tő+birtokos személyrag+esetrag, például: пи-ыд-лы 'a fiúdnak',
пи-ыд-кōд 'a fiúddal'
- 2) tő+esetrag+birtokos személyrag, például: горт-сянь-ыд 'a házadtól'
горт-ōдз-ыд 'a házadig'

Birtokos személyragos főnévragozás

Esetek	Egyes szám			Többes szám		
	1.szem.	2.szem.	3.szem.	1. szem.	2. szem.	3. szem.
Nom.	кар-ой	кар-ыд	кар-ыс	кар-ным	кар-ныд	кар-ныс
Gen.	(-ой)лөн	-ыдлөн	-ыслөн	-нымлөн	-ныдлөн	-ныслөн
Abl.- Gen.	(-ой)лысь	-ыдлысь	-ыслысь	-нымлысь	-ныдлысь	-ныслысь
Dat.	(-ой)лы	-ыдлы	-ыслы	-нымлы	-ныдлы	-ныслы
Acc.	-ос	-тө	-сө	-нымос	-нытө	-нысө
Instr.	-нам	-над	-нас	-наным	-наныд	-наныс
Com.	(-ой)көд	-ыдкөд	-ыскөд	-нымкөд	-ныдкөд	-ныскөд
Car.	(-ой)төг	-төгыд	-төгыс	-төгным	-төгныд	-төгныс
Cons.	(-ой)ла	-ыдла	-ысла	-нымла	-ныдла	-нысла
Ines.	-ам	-ад	-ас	-аным	-аныд	-аныс
Elat.	-сьым	-сьыд	-сьыс	-сьыным	-сьыныд	-сьыныс
Illat.	-ам	-ад	-ас	-аным	-аныд	-аныс
Appr.	(-ой)лань	-ланьыд	-ланьыс	-ланьным	-ныдлань	-ныслань
Egres.	(-ой)сянь	-сяньыд	-сяньыс	-сяньным	-сяньныд	-сяньныс
Pros. Trans.	-өд -ти	-өдыд, -тиыд	-өдыс -тиыс	-өдным -тиным	-өдныд -тиныд	-өдныс -тиныс
Term.	-өдз	-өдзыд	-өдзыс	-өдэным	-өдэныд	-өдэныс

A birtokos személyragok használatában a mai komi nyelvben következetlenségek figyelhetők meg. Kevésbé következetes az egyes szám első személyt jelöli (Ыджыд чойкөд ветлі. 'Elmentem a nővéremmel.' Ыджыд чойкөд төдмасис. 'Megismerkedett a nővéremmel.'), vagy a rag helyett birtokos vagy visszaható névmás jelentkezik (Тайө менам ыджыд чой. 'Ez az én nővérem.', Менам ыджыд чойкөд төдмасис. 'Az én nővéremmel ismerkedett meg.', Аслам ыджыд чойкөд ветлі. 'Az én nővéremmel mentem el.').

2. A birtokos személyragok determináló szerepe

A determináló alakok (egyes szám 2-dik, 3-dik személy), azaz az -ыд, -ыс ragok és ezek esetragokkal való kapcsolódása a következőket fejezik ki:

- 1) a beszélők között a tárgy határozottságát, ismertségét

Вайлы книга^{сө} меным. 'Add ide a könyvet!'

Няньтө ме ньбби, а йөвтө вундi. 'Kenyeret vettem, de tejet elfelejtettem.'

2) a tárgy jelentőségének a hangsúlyozását

Таво вөрад вотсыд вөлі! 'Az idén az erdőben annyi bogyó volt!'

3) szólásokban, közmondásokban a gondolat általánosságát

Кывыд му помөдз нуөдас. 'A nyelv a világ végéig elvisz.' (Annyi ember vagy, ahány nyelvet tudsz.)

Вомтө он вур. 'Az embert nem lehet elhallgattatni.' (szó szerint: A szádát nem lehet bevarrni.)

Az -ыд és -ыс ragok néha felcserélhetők. Ugyanakkor az -ыд alak rámutatva a valami közelire a beszélők között, az intimitás jelentésárnyalatát is hordozza. Pl.:

Таво вөрад вотсыд уна вөлі. 'Az idén az erdőben sok bogyó volt.'

Таво вөрас вотсыс уна вөлі. 'Az idén az erdőben sok bogyó volt.'

Ezenkívül, olyan esetekben, amikor a -ыс rag birtokviszonyt fejez ki, a két rag nem cserélhető fel. Pl.:

Гортгөрса уджыд век тыр. 'A ház körül mindig sok munka van.'

Гортгөрса уджыс век тыр. 'Az ő háza körül mindig sok munka van.'

Szóalkotási módok a főneveknél

A lehetséges szóalkotási módok közül a főnevek esetében hármat említünk: képzés, morfémaelvonás, szóösszetétel.

1. Szóképzés, produktív képzők

Képzők, melyek igéből képeznek főnevet:

-өм: jelöli az elvont cselekvést vagy állapotot, pl.: велөдчөм 'tanulás' (велөдчыны 'tanul'), ворсөм 'játék' (ворсны 'játszik'), узьөм 'álom' (узьны 'alszik');

-ысь: jelöli a cselekvő személyt, pl.: велөдысь 'tanító, tanár' (велөдны 'tanít'), велөдчысь 'tanuló' (велөдчыны 'tanul'), гижысь 'író' (гижны 'ír'), уджалысь 'munkás, dolgozó' (уджавны 'dolgozik');

-ан: jelöli a cselekvés eszközt, tárgyát, pl.: сөян 'étel' (сөйны 'eszik'), юан 'ital' (юны 'iszik'), сынан 'fésű' (сынаны 'fésülködik'), шыран 'olló' (шырны 'vág');

Képzők, melyek melléknevekből képeznek főnevet:

-лун, -а: elvont főneveket képez, melyek absztrakt minőséget fejeznek ki, pl.: озырлун 'gazdagság' (озыр 'gazdag'), гөльлун 'szegénység' (гөль 'szegény'),

лѣклун 'gonoszság' (лѣк 'gonosz'), бурлун 'jóság' (бур 'jó'), томлун 'fiatalság' (том 'fiatal'), кыза 'vastagság' (кыз 'vastag'), джуджда 'magasság' (джуджид 'magas'), кузя 'hosszúság' (кузь 'hosszú');

-тор: megtestesült (reális) minőséget kifejező főneveket képez, pl.: выльтор 'újság, valami új' (выль 'új'), буртор 'valami jó' (бур 'jó'), мичаттор 'valami szép' (мича 'szép');

-ин: helynevet képez, melyet valamilyen tulajdonság jellemez, pl.: косин 'száraz hely' (кос 'száraz'), омолин 'rossz hely' (омоль 'rossz'), тшакаин 'gombatermő hely' (тшак 'gomba');

A szubjektív értékelés képzői főnévből képeznek főnevet:

-тор: pozitív értékelést fejez ki, pl.: йдвтор 'tejeckske', няньтор 'kenyerecske' (нянь 'kenyér'), рысьтор 'túrócska' (рысь 'túró');

-шой: lenézést fejez ki, pl.: керкашой 'kunyhó', пасьшой 'kilyukadt bunda' (пась 'bunda'), комшой 'rossz cipő' (ком 'cipő');

-ѳ: becézést, kicsinyítést fejez ki, pl.: мамѳ 'anyu, anyuka', батѳ, папѳ 'apu, aruka', кысѳ 'cica' (кыс 'a macska hívó szava'), кокѳ 'lábacska, a lábacska' (кок 'láb');

Kevésbé produktív képzők

Bármilyen szófajból, de általában igéből képeznek főnevet.

-ас: пуктас 'zöldség' (пуктыны 'ültet'), вердас 'táplálék' (вердны 'táplál'), ломтас 'fűtőanyag' (ломтыны 'befűt');

-ѳд: кѳртѳд 'madzag' (кѳртавны 'köt'), чышкѳд 'törülköző' (чышкыны 'törül'), гижѳд 'levél' (гижны 'ír');

-ѳг: шойчѳг 'rihenés' (шойчыны 'rihen'), быдмѳг 'növény' (быдмыны 'nö'), отсѳг 'segítség' (отсавны 'segít');

-ѳс: пыдѳс 'fenék' (пыдын 'mély'), водзѳс 'tartozás' (водз 'elötte');

-ач: лѳбач 'madár' (лѳбны 'repül');

-ѳр: мыгѳр 'test' (мыг 'az ing szegélye'), югѳр 'sugár, fény' (югыд 'virágos');

2. Morfémaelvonás

Rendszerint a tő vonódik el: мѳвп 'gondolat' (мѳвпавны 'gondol'), дом 'póráz' (домавны 'megköt'), ѳд 'sebesség' (ѳдйѳн 'gyors');

Lehetséges a képző elvonása is, általában orosz eredetű szavakból: вич 'arja neve' (Алексеевич 'Alekszej fia'), ов 'családi név' (Петров, Максимов).

3. Szóösszetétel

A szóösszetétel elveiben néhány közös vonás figyelhető meg a magyarban és a komiban. Pl. a következő modellek szerinti képzés: főnév + főnév; melléknév + főnév. Részletezve:

1) Mellérendelő szóösszetételek. A magyar nyelvben: szántás-vetés 'му вӧдитӧм', adás-vétel 'вузасьӧм', étel-ital 'сӕян-юан', evés-ivás 'сӕйӧм-юӧм', sütés-főzés 'путьӧм-пӧжасьӧм'. A komi nyelvben: видз-му 'föld' (видз 'rét', му 'föld'), вӧр-ва 'természet' (вӧр 'erdő', ва 'víz'), вир-яй 'test, szervezet' (вир 'vér', яй 'izom'), дӧрӧм-гач 'alsónemű' (дӧрӧм 'ing', гач 'nadrág'), бать-мам 'szülők' (бать 'apa', мам 'anya').

2) Főnévi jelző + főnévi alaptag. A magyar nyelvben: kézjegy 'кырымпас', faház 'пу керка', kőshegy 'пурт йыв'. A komi nyelvben: кырымпас 'kézjegy' (кырым 'kéz', пас 'jegy'), йинӧнь 'jégcsap' (йи 'jég', нӧнь 'mellbimbó'), йӧвва '(tej)savó' (йӧв 'tej', ва 'víz'), синва 'könnny' (син 'szem'), нырвизь 'irány' (ныр 'orr', визь 'vonal'), юркобув 'esernyő' (юр 'fej', кобув 'tető'), кӧинпи 'farkaskölyök' (кӧин 'farkas', пи 'fiú').

3) Melléknév + főnév. A magyarban: édesaprika 'абу курыд гормӧг', sárgarépa 'морковь', fiatalember 'гӧгыртӧм том морт'. A komiban: вежай 'keresztapa' (вежа 'szent', ай 'apa'), вежань 'keresztanya' (ань 'asszony'), сьӧдбӧж 'hermelin' (сьӧд 'fekete', бӧж 'farok'), выльлун 'hétfő' (выль 'új', лун 'nap').

Tankönyvünkben még egy, a komi nyelvre jellemző, szóösszetételi módot kell megemlítenünk: a főnév + névutó kapcsolatát: асыввыв 'kelet' (асыв 'reggel', выв 'felé'), рытыввыв 'nyugat' (рыт 'est'), лунвыв 'dél' (лун 'nap'), войвыв 'észak' (вой 'éj').

A melléknév (Эмакывберд)

A melléknévnek két típusát különböztetjük meg: tulajdonságot jelölő melléknevek és vonatkozó melléknevek.

A komiban, csakúgy mint a magyarban, a jelzõt a jelzett szóval nem egyeztetjük, pl.:

<u>ЫДЖЫД</u> керка	'nagy ház'
<u>ЫДЖЫД</u> керкаяс	'nagy házak'
<u>ЛЫМТӧМ</u> тӧв	'hó nélküli tél'
<u>ЛЫМТӧМ</u> тӧвъяс	'hó nélküli telek'

A melléknevet névszói állítmányi funkcióban az -ӧсь végződés segítségével egyeztetni kell az alannal, pl.:

Тайӧ керкаыс ыджыд.	'Ez a ház nagy.'
Тайӧ керкаясыс ыджыдӧсь.	'Ezek a házak nagyok.'
Сэни тӧв лымтӧм.	'Ott télen nincs hó.' [Ott tél hó nélkül.]
Сэни тӧвъяс лымтӧмӧсь.	'Ott télen nincs hó.' [Ott telek hó nélkül.]

A melléknév fokozása

A tulajdonságot jelölő melléknévek és a vonatkozó melléknévek, melyek mérhető tulajdonságot jelölnek (kivétel az összetett melléknévek) fokozhatók. Van alapfokuk, középfokuk és felsőfokuk. A tulajdonságot jelölő és a vonatkozó melléknéveket egyformán kell fokozni. A középfokot az alapfokból képezzük a -джык képző segítségével. A magyarral ellentétben a komiban a felsőfokot is az alapfokból képezzük. Ez kétféleképpen lehetséges: a) a мед- előtoldallékkal, b) a медся szó segítségével.

Tulajdonságot jelölő melléknévek: бур 'jó', ыджыд 'nagy', юмов 'édes'

алпфок	фелсѳфок	кѳзѳпфок
бур	бурджык	медбур / медся бур
ыджыд	ыджыдджык	медыджыд / медся ыджыд
юмов	юмовджык	медюмов / медся юмов

Vonatkozó melléknévek: мисьтѳм 'csúnya', няйтѳсь 'piszkos', туруна 'füves'

алпфок	кѳзѳпфок	фелсѳфок
мисьтѳм	мисьтѳмджык	медмисьтѳм / медся мисьтѳм
няйтѳсь	няйтѳсьджык	медняйтѳсь / медся няйтѳсь
туруна	турунаджык	медтуруна / медся туруна

Ha a közép- vagy felsőfokú melléknév a mondatban állítmányi funkciót tölt be, akkor többes számban ugyanúgy, mint az alapfokban felveszi a -ѳсь végződést, pl.:

Сылѳн понйыс скѳр.
 Сылѳн поньясыс скѳрѳсь.
 Сылѳн поньясыс скѳрджыкѳсь.
 Сылѳн поньясыс медся скѳрѳсь (медскѳрѳсь).
 'A kutyája haragos.'
 'A kutyái haragosak'
 'A kutyái haragosabbak'
 'A kutyái a legharagosabbak.'

A tulajdonságot jelölő melléknévek képzése

A szóképzés szempontjából a tulajdonságot jelölő melléknévek lehetnek képzetlenek, képzetek és összetettek.

Képzetlen melléknévek: виж 'sárga', гѳрд 'piros', лѳз 'kék', руд 'szőke', важ 'régí', ѳсь 'éles', жеб 'gyenge', ичѳт 'kicsi', кѳс 'sovány', куш 'üres, puszta', кыз 'kövér, vastag', сѳр 'keserű', бур 'jó', зиль 'szorgalmas', мудер 'ravasz', пельк 'fürgе', рам 'nyugodt, csendes, békés', скѳр 'mérges, haragos'.

Képzett melléknevek:

Nem produktív képzők:

- ач: уджач 'munkaszerető';
- ни: векни 'keskeny, szűk', вѳсни 'vékony', кокни 'könnyű', песни 'apró';
- ов: варов 'beszédes', винѳв 'kitartó, szívós', тувсов 'tavaszi', юмов 'édes';
- ѳб: турѳб 'hóviharos', ярскѳб 'pontos, világos';
- ѳг: вежѳг 'irigy', нильѳг 'csúszos';
- ѳд: васѳд 'nedves', гежѳд 'ritka';
- ѳм: мугѳм 'barna', тшыгѳм 'szűk';
- ѳр: кизьѳр 'híg, vizes';
- ѳс: гѳргѳс 'kerek', кузьмѳс 'hosszúakás', пѳлѳс 'ferde';
- ыб: тэрыб 'gyors, fürge';
- ыд: векныд 'keskeny, szűk', долыд 'jókedvű', еджыд 'fehér', крепыд 'erős, kemény', ньѳжмыд 'lassú', ыджыд 'nagy', ясыд 'világos', букуд 'borús';
- ыль: жугыль 'szomogú';
- ыр: гудыр 'zavaros', пагыр 'romlott, megsavanyodott', пашкыр 'göndör';
- ысь: гырысь 'nagy', пѳрысь 'öreg, vén';
- ыш: букуш 'borús, mogorva', вильыш 'pajkos, csintalan'.

A szubjektív értékelést kifejező, melléknévből melléknevet képező produktív képzők:

- ик: ичѳтик 'kicsi', кокныдык 'könnyed', небыдик 'lágy, puha', омѳлик 'rossz, hitvány';
- иник /-иник: косиник 'száraz', томиник 'fiatalocska';
- индзи /-индзи: косиндзи 'száraz', дзюляиндзи 'fiatalocska';
- ник: дзюляник 'kicsi, fiatal', мичаник 'szépecske'.

Két, tulajdonságot kifejező melléknév összetételével alkotott melléknevek:

кельыдвиж 'világossárga'	(кельыд 'halvány, világos', виж 'sárga')
кельылѳз 'világoskék'	(кельыд 'halvány, világos', лѳз 'kék')
пемыдгѳрд 'sötétpiros'	(пемыд 'sötét', гѳрд 'piros')

A vonatkozó melléknevek képzése

A vonatkozó melléknevek a komi nyelvben főnévből vagy főnévi tagú szó szerkezetekből képezhetők. Ide tartoznak a kölcsönzött vonatkozó melléknevek is.

Képzett melléknevek.

Főnévből a következő produktív képzők segítségével képezhetők: -а, -ѳсь, -тѳм, -са, -ся, -я.

Az -а képző valamilyen tulajdonság teljes birtoklását fejezi ki: дона ком 'drága cipő', кѳсаа ныв 'сorfos lány', сола шыд 'sós leves', ѳчкиа пѳч

'szemüveges nagymama', шуда морт 'boldog ember', съѳд синма зон 'fekete szemű legény'.

Az **-ѳсь** képző a tulajdonság nem teljes birtoklását fejezi ki: бусѳсь пызан 'poros asztal', лымйѳсь паськѳм 'havas ruha', саѳсь дѳрѳм 'kormos ing', ошкѳсь вѳр 'olyan erdő, ahol sok a medve'.

A **-тѳм** képző valamilyen tárgy hiányát fejezi ki: гажтѳм лун 'szomorú nap', тѳлысьтѳм вой 'hold nélküli éjszaka', лымтѳм тѳв 'hó nélküli tél', тоштѳм пѳль 'szakáll nélküli nagyapa', шудтѳм морт 'boldogtalan ember'.

A **-са** képzőnek két jelentése van:

1) 'valamilyen helyhez tartozik': вѳрса керка 'erdei ház', карса олысь 'városi lakos', сиктса йѳз 'falusi emberek', сыктывкарса улича 'sziktivkari utca', войвывса муяс 'északi területek'.

Az **-са** képzős melléknevek képezhetők névutós főnevekből is, ilyenkor a névutók is képzőkké válnak: бердса, бокса, бѳрса, весьтса, водзса, вывса, гѳгѳрса, дінса, дорса, йывса, костса, пытшса, пытшкѳсса, сайса, увса, шѳрса, бѳрвывса, водзвывса. A névutós képzők jelentése a névutó jelentésétől függ. A közneveknél a főnevet és a képzőalakulatot egybe kell írni, míg a tulajdonnevek esetében külön: вѳрдінса видз 'erdő melletti rét'. (вѳр дін 'erdő mellett'), керкасайса пуяс 'ház mögötti fák' (керка сай 'ház mögött'), Сыктывкар бердса вѳрьяс 'Sziktivkar melletti erdők' (Сыктывкар берд 'Sziktivkar mellett'), Эжва дорса мылькьяс 'Ezva melletti dombok' (Эжва дор 'Ezva mellett').

2) hónapok neveivel egy időegységet fejez ki: февральса тѳвьяс 'februári szelek', мартса шондї 'márciusi nap'.

A **-ся** és a **-я** képző jelentése: 'egy időegységhez tartozó': арся лун 'őszi nap', тѳвся рыт 'téli este', ѳнїя кад 'mai idő', рытгья удж 'esti munka', талунгья юѳрьяс 'mai hírek'.

Szösszetétellel alkotott melléknevek:

1) főnév + melléknév:

кольквиж	'sárga'	(кольк 'tojás', виж 'sárga')
турунвиж	'zöld'	(турун 'fű', виж 'sárga')

2) névmás + főnév (kiegészítve az **-а** képzővel):

аслысруа / асруа морт 'makacs, szeszélyes ember' (аслыс, ас 'saját', ру 'kedv')
 аслыссяма морт 'különcködő ember' (аслыс 'saját', сям 'jellem')
 асныра морт 'makacs, szeszélyes ember' (ас 'saját', ныр 'orr')

3) vonatkozó melléknév + vonatkozó melléknév:

киа-кока морт 'olyan ember, akinek van keze és lába' (ки 'kéz', кок 'láb')
 лѳддза-номья гожѳм 'bögölyös és szűnyogos nyár' (лѳдз 'bögöly', ном 'szűnyog')
 уска-тошка пѳль 'bajuszos és szakállas nagyapa' (ус 'bajusz', тош 'szakáll')

устом-тоштум том морт 'bajusz és szakáll nélküli nagyapa' (yc 'bajusz', том 'szakáll').

Az -ö képzős, az orosz nyelvből kölcsönzött melléknevek:

культурной олом	'kulturális élet'
музыкальной училище	'zeneiskola'
промышленной кар	'ipari város'

**A számnév
(Лыдакыв)**

A számnemeknek két fő csoportját különböztetjük meg: tőszámnév (нѣль 'négy') és sorszámnév (нѣльд'negyedik'). A számnemek a mondatban általában jelzői szerepűek, pl.:

Сылон вит челядь.	'Öt gyereke van.'
Сийо велодчѣ витѣд во.	'Ötödik éve tanul.'

Ugyanakkor betölthetnek alanyi és állítmányi szerepet is:

Кык да ѳтик лоѳ куим.	'Kettő meg egy az három.'
Ме челядь пиын коймѣд.	'A gyerekek között a harmadik vagyok.'

A tőszámnemek

A tőszámnév kérdőszavai: кымын 'hány', мыйта 'mennyi'.

Кымын морт велодчѣ?	'Hány ember tanul?'
Мыйта книга тэнад эм?	'Mennyi könyved van?'

A számnemek után a jelzett szó ugyanúgy, mint a magyarban mindig egyes számban áll.

Тані ѳти керка.	'Itt egy ház van.'
Сэні дас керка.	'Ott tíz ház van.'

Töszámnevek:

1 өти/өтик	170 сә сизимдас
2 кык	180 сә көкъямысдас
3 куим	190 сә өкмысдас
4 нель	200 кыксә
5 вит	300 куимсә
6 квайт	400 нельсә
7 сизим	500 витсә
8 көкъямыс	600 квайтсә
9 өкмыс	700 сизимсә
10 дас	800 көкъямыссә
11 дас өти/өтик	900 өкмыссә
12 дас кык	1000 сюрс/ тысяча
13 дас куим	2000 кык сюрс / тысяча
14 дас нель	10 000 дас сюрс
15 дас вит	100 000 сә сюрс
16 дас квайт	1 000 000 миллион
17 дас сизим	
18 дас көкъямыс	
19 дас өкмыс	
20 кызь	
30 комын	
40 нелямын	
50 ветымын	
60 квайтымын	
70 сизимдас	
80 көкъямысдас	
90 өкмысдас	
100 сә	
101 сә өти/өтик	
102 сә кык	
103 сә куим	
104 сә нель	
105 сә вит	
106 сә квайт	
107 сә сизим	
108 сә көкъямыс	
109 сә өкмыс	
110 сә дас	
111 сә дас өтик/өти	
120 сә кызь	
130 сә комын	
140 сә нелямын	
150 сә ветымын	
160 сә квайтымын	

A sorszámnevek

A sorszámnevek az -öd képző segítségével a tőszámnevekből hozhatók létre. Az -öd képző etimologikus a magyar és több más finnugor nyelv képzőjével, egy PFU *-mt3 alakra vezethető vissza.

A komi sorszámnevek rendszerében kivételt képeznek a медводдза, первой 'első' és a мөд 'második' szavak, melyek más tőből képződnek. Ez szintén jellemző a finnugor nyelvekre, a magyarra is.

Az összetett sorszámnevekben a -öd képző az utolsó szóhoz járul, pl.:
дас кыкөд 'tizenkettedik'

A sorszámnevek kérdőszava а кымынөд 'hányadik', pl.:

Кымынөд во тэ велөдчан?

'Hányadik éve tanulsz?'

A dátumok kifejezésekor a magyarhoz hasonlóan először az évet, majd a hónapot és a napot adjuk meg, pl. 1997, апрель 14 / сюрс өкмыссё өкмысдас сизимөд (во), апрель дас нельөд (лун) '1997. április 14'.

A dátumok kifejezésekor használt kérdőszavak:

Кутшөм числө талун? 'Hányadika van ma?'

Кымынөд лун талун? 'Milyen nap van ma?'

-Кутшөм төлысь өні? 'Milyen hónap van?'

-Өні март төлысь. / Өні март. / Өні рака төлысь. 'Március van'.

-Кымынөд төлысь өні? 'Hányadik hónap van?'

-Коймөд. 'A harmadik'.

-Кутшөм воын тайö вöлі? 'Mikor volt ez? [Melyik évben volt ez?]

-1978 воын (сюрс өкмыссё сизимдас кökъямысöд воын.) '1978-ban'.

A sorszámnevek főnevesülhetnek, és felvehetnek esetragokat, pl.:

-Кутшөм воын тайö вöлі? 'Mikor volt ez?'

-1978-ын (сюрс өкмыссё сизимдас кökъямысöдын.) '1978-ban'.

-Кутшөм классын велөдчан? 'Hányadikos vagy?'

-7-ын (Сизимöдын.) 'Hetedikes vagyok.'

Sorszámnevek:

- 1 первой, медводдза
- 2 мӧд
- 3 коймӧд
- 4 нӗльӧд
- 5 витӧд
- 6 квайтӧд
- 7 сизимӧд
- 8 кӧкъямысӧд
- 9 ӧкмысӧд
- 10 дасӧд
- 11 дас ӧтиӧд / ӧтикӧд
- 12 дас кыкӧд
- 13 дас коймӧд / куимӧд
- 14 дас нӗльӧд
- 20 кызьӧд
- 21 кыз ӧтиӧд / ӧтикӧд
- 22 кызь кыкӧд
- 23 кызь коймӧд / куимӧд
- 30 комынӧд
- 31 комын ӧтиӧд / ӧтикӧд
- 33 комын коймӧд / куимӧд
- 40 нелямынӧд
- 50 ветымынӧд
- 60 квайтымынӧд
- 70 сизимдасӧд
- 80 кӧкъямысдасӧд
- 90 ӧкмысдасӧд
- 100 сӧд
- 101 сӧ ӧтиӧд / ӧтикӧд
- 102 сӧ кыкӧд
- 103 сӧ коймӧд / куимӧд
- 200 кыксӧд
- 300 куимсӧд
- 400 нӗльсӧд
- 500 витсӧд
- 600 квайтсӧд
- 700 сизимсӧд
- 800 кӧкъямыссӧд
- 900 ӧкмыссӧд
- 1000 сюрсӧд / тысячаӧд
- 1000000 миллионӧд

A névmás (Нимвежтас)

Lexikai-grammatikai sajátosságaik szerint a névmások a következő típusokba sorolhatók

A személyes névmások

Személyes névmások (ме 'én', тэ 'te', сійӧ 'ő', ми 'mi', ти 'ti', найӧ 'ők'). Nominativusban és accusativusban az egyes és többes szám harmadik személyű névmás (сійӧ, найӧ) töve — сійӧ, найӧ, a többi esetrag a сы-, на- töhöz járul.

A személyes névmások ragozása

Esetek	Egyes szám			Többes szám		
	1. szem.	2. szem.	3. szem.	1. szem.	2. szem.	3. szem.
Nom.	ме 'én'	тэ 'te'	сійӧ 'ő'	ми 'mi'	ти 'ti'	найӧ 'ők'
Gen.	мешам	тэнад	сылӧн	миян	тиян	налӧн
Abl.-Gen.	менсым	тэнсыц	сылысь	миянлысь	тиянлысь	налысь
Dat.	меным, мем	тэныц, тэд	сылы	миянлы	тиянлы	налы
Acc.	менӧ	тэӧ	сійӧс	миянӧс	тиянӧс	найӧс
Instr.	менбн	тэбн	сылӧн	миянӧн	тиянӧн	набн
Com.	мекӧд	тэкӧд	сыкӧд	миянкӧд	тиянкӧд	накӧд
Car.	метӧг	тэтӧг	сытӧг	миянтӧг	тиянтӧг	натӧг
Cons.	мсла	тэла	сыла	миянла	тиянла	нала
Ines.	мешын	тэын	сыын	миянын	тиянын	наын
Elat.	мешысь	тэысь	сыысь	миянысь	тиянысь	наысь
Illat.	(мед)	(тэд)	(сӧд)	миянӧ	тиянӧ	(наӧ)
Appr.	мелань	тэлань	сылань	миянлань	тиянлань	налань
Egres.	мешянь	тэсянь	сысянь	миянсянь	тиянсянь	насянь
Prosec.	(медӧд),	(тэдӧд),	(сӧдӧд),	(миянӧд),	(тиянӧд),	(наӧд),
Trans.	(метӧ)	(тэтӧ)	(сытӧ)	(миянтӧ)	(тиянтӧ)	(натӧ)
Term.	медӧдз	тэдӧдз	сӧдӧдз	миянӧдз	тиянӧдз	наӧдз

A személyes névmások használata inessivusban, illativusban és transitivusban meglehetősen korlátozott. A fenti eseteket általában névutós szerkezettel fejezik ki:

ме пытшкын 'bennem'
 ме пытшкӧ 'belém'
 ме вывӧтӧ 'rajtam keresztül'

A mondatban a személyes névmás lehet alany, tárgy:

Ме аддзыӧ сійӧс. 'Láttam őt.'
 Сійӧ корӧ книгасӧ тэнсыц, а оз менсым. 'Tőled és nem tőlem kéri a könyvet.'

Genitivusi és ablativusi alakjaik betölthetnek jelzői funkciót is, pl.:

Менам патерабй абу ыджыд. 'Az én lakásom nem nagy.'
Тэнсьыд ыджыд воктө тōда. 'A te bátyádat ismerem.'

Állítmányi szerepben is állhatnak:

Тайō керкаыс менам. 'Ez a ház az enyém.'

A visszaható névmások

A visszaható névmás (ачым 'magam', ачыд 'magad', ачыс 'maga' stb.) jelentése: 'önállóan, segítség nélkül'. Betölthet nyomatékosító funkciót is. Használható főnevek után, pl.:

Ыджыд вокōй ачыс мыжа. 'A bátyám maga a hibás.' / Maga a bátyám a hibás.'

Ыджыд вокыд ачыс мыжа. 'Maga a bátyád a hibás.'

Ичōт вокыс ачыс мыжа. 'Maga az öccse a hibás.'

személyes névmások után, pl.:

Ме ачым тайō уджсō вōча. 'Ezt a munkát én magam csinálom meg.'

Тэ ачыд тайō уджсō вōчан. 'Ezt a munkát te magad csinálod meg.'

Сийō ачыс тайō уджсō вōчас. 'Ezt a munkát ő maga csinálja meg.'

Ugyanilyen jelentésben megfigyelhető a visszaható névmás önálló használata is:

Ачымōс корисны. / Менō ачымōс корисны. 'Engem magamat meghívtak.'

Асьнымōс корисны. / Миянōс асьнымōс корисны. 'Minket magunkat meghívtak.'

A visszaható névmás ragozása

Egyes szám

Esetek	1. személy	2. személy	3. személy
Nominativus	ачым	ачыд	ачыс
Genitivus	аслам	аслад	аслас
Ablat. Gen.	ассыым	ассыыд	ассыыс
Dativus	аслым	аслыд	аслыс
Accusativus	ачымӧс	асьтӧ	асьсӧ
Instrumentalis	ачымӧн	аснад	аснас
Comitativus	аскӧд	аскӧдыд	аскӧдыс
Caritivus	астӧг	астӧгыд	астӧгыс
Consecutivus	(асла)	(асыдла)	(асысла)
Inessivus	(ачымын)	(асад)	(асас)
Elativus	(ачымысь)	(ачыдысь, ассыыд)	(ачысысь, ассыыс)
Illativus	(ачымӧ)	(асад)	(асас)
Approximativus	аслань	асланьыд	асланьыс
Egressivus	ассянь	ассяньыд	ассяньыс
Transitivus	(асті)	(астыд)	(астыс)
Terminativus	(асӧдз)	(асӧдыд)	(асӧдыс)

Többes szám

Esetek	1. személy	2. személy	3. személy
Nominativus	асьным	асьныд	асьныс
Genitivus	асланым	асланьыд	асланьыс
Ablat.-Gen.	ассыыным	ассыыныд	ассыыныс
Dativus	аслыным	аслыныд	аслыныс
Accusativus	асьнымӧс	асьнытӧ	асьнысӧ
Instrumentalis	аснаным	аснаньыд	аснаньыс
Comitativus	аскӧдным	аскӧдныд	аскӧдныс
Caritivus	астӧгным	астӧгныд	астӧгныс
Consecutivus	асьнымла	асьныдла	асьнысла
Inessivus	(асаным)	(асаныд)	(асаныс)
Elativus	(ассыыным)	(ассыыныд)	(ассыыныс)
Illativus	(асаным)	(асаныд)	(асаныс)
Approximativus	асланьным	асланьныд	асланьныс
Egressivus	ассяньным	ассяньныд	ассяньныс
Transitivus	(астіным)	(астіныд)	(астіныс)
Terminativus	(асӧдзным)	(асӧдзныд)	(асӧдзныс)

Consecutivusban, transitivusban, terminativusban a visszaható névmások csak ritkán, inessivusban, elativusban és approximativusban a mai komi nyelvben gyakorlatilag nem használatosak.

A birtokos névmás. Birtokos névmásnak csak az ac 'saját' jelentésű névmást tekinthetjük, mely a mondatban jelzői szerepet tölt be.

Юралом ас кыин кута. 'A vezetést a saját kezemben tartom.'

Юраломтө ас киад кут. 'A vezetést tartsd a saját kezeden!'

Юраломсө ас киас кутө. 'A vezetést a saját kezében tartja.'

Genitivusban vagy ablativusban álló személyes névmás is betölthet birtokos névmási szerepet.:

менам батыдй 'az én apám'

тэнад батыд 'a te apád'

сылөн батыыс 'az ő arja'

менсьым батыдс 'az én apámat'

тэнсьыд батытө 'a te apádat'

сылысы батысө 'az ő arját'

A személyes névmás pusztá töve is előfordulhat birtokos névmási szerepben:

Ме кыин аслам олан туйдй. 'Az életutam az én kezemben van.'

Тэ местаын, ме эськө тадзи эг вөч. 'A helyedben én nem tettem volna így.'

Сы керкаө волім. 'Voltunk a házában (szószertint: Eljöttünk a házába).'

A mutató névmások feloszthatók közelre (тайд 'ez', татшөм 'ilyen') és távolra (сийө 'az', сэтшөм 'olyan') mutató névmásokra.

Mind a közelre, mind a távolra mutató névmások az э - előképzővel ellátva nyomatékosító jelentésűek lesznek: этайд 'íme ez', этатшөм 'íme ilyen', эсийө 'íme az', эстшөм 'íme olyan'.

A тайд, сийө névmások ragozhatók. A сийө mutató névmás ugyanúgy ragozódik, mint a сийө egyes szám harmadik személyű személyes névmás. A тайд névmás a сийө névmáshoz hasonlóan ragozódik, de függő esetekben a töve та-

Névutós szerkezetekben a тайд, сийө névmások та, сы alakban jelennek meg, pl.:

та кындзи 'ezen kívül', сы кындзы 'azon kívül', та улө 'ez alá', сы улө 'az alá'.

A mutató névmások a mondatban általában jelzői funkciót töltenek be.

Татшөм ыджыд черисө эг на аддзыв. 'Olyan nagy halat én még nem láttam.'

Сэтшөм ыджыд черыыс! 'Milyen nagy hal az!'

Тайд мортоө ме ог төд. 'Ezt az embert nem ismerem.'

Эсийө мортыскөд ог көсы сөрнитны. 'Azzal az emberrel nem akarok beszélgetni.'

A тайд, этайд, сийө, эсийө névmások betölthetnek a mondatban állítmányi szerepet is:

Тайд тай бара нин локтөма. 'Úgy tűnik, ez megint megjött.'

Мычы меным эсийөс. 'Add csak ide azt.'

A kérdő és vonatkozó névmások

A kérdő és vonatkozó névmás (кодi / код 'ki, aki', мый 'mi, ami', кутшõм 'milyen, amilyen').

Kérdõ mondatokban a kérdés tárgyára mutatnak rá, pl.:

Кодi локтас?	'Ki jön?
Кодкõд сёрнитин?	'Kivel beszélteél?
Мый тэ ньõбин?	'Mit vettél?
Кутшõм тайõ улича?	'Ez milyen utca?'

Összetett alárendelõ mondatokban vonatkozó névmási funkciót töltenek be, összekapcsolják a fõ- és mellékmondatot:

Тõда, кодi локтас. 'Tudom, ki jön.'
 Аддзыли, кодкõд тэ сёрнитин. 'Láttam, hogy kivel beszélteél.'
 Висьтав, мый тэ ньõбин. 'Mondjad, mit vettél.'
 Юалис, кутшõм тайõ улича. 'Meggérdezte, hogy ez melyik utca.'

A rövidebb код alak, ellentétben a hosszabb formával, élő és élettelen fõnév előtt is betölthet jelzõi funkciót:

Код школаас тэ велõдчан? 'Az iskolák közül te melyikben tanultál?'

Névutós szerkezetnek is tagja lehet

Код ордõ мунан? 'Kihez mérsz?'

A код, мый névmások ragozhatók, valamint felvehetik a -яс többesjelet, pl :

Мыйяс вайинныд? 'Ti mit hoztatok?'

Со и мõвпала, кодъясõс ыстыны. 'Azon gondolkozom, kiknek küldjem el.'

A kérdő és vonatkozó névmás ragozása

	Személytelen forma		Személyragos forma		
	egyес sz.	тöббес sz.	1. személy	2. személy	3. személy
Esetek	кодi	кодьяс	кодным	кодныд	кодныс
Nom.	кодi	кодьяс	кодным	кодныд	кодныс
Gen.	кодлөн	кодьяслөн	коднымлөн	кодныллөн	кодныслөн
Abl.-Gen.	кодлысь	кодьяслысь	коднымлысь	кодныллысь	кодныслысь
Dat.	кодлы	кодьяслы	коднымлы	кодныллы	кодныслы
Acc.	кодс	кодьясбс	коднымбс	коднылтб	коднысбс
Instr.	кодөн	кодьясөн	коднымён	кодныдён	коднысён
Com.	кодкбд	кодьяскбд	коднымкбд	кодныцкбд	кодныскбд
Car.	кодтбг	кодьястбг	коднымтбг	кодныцтбг	кодныстбг
Cons.	кодла	кодьясла	коднымла	кодныдла	коднысла
Ines.	(кодын)	кодьясын	(коднымын)	(кодныдын)	(коднысын)
Elat.	кодысь	кодьясысь	коднымысь	кодныдысь	коднысысь
Illat.	(кодö)	кодьясö	(коднымö)	(кодныдö)	(коднысö)
Appr.	кодлань	кодьяслань	коднымлань	кодныллань	кодныслань
Egres.	кодсянь	кодьясянь	коднымсянь	кодныдсянь	кодныссянь
Pros.-Trans.	(кодбд)	(кодьясбд)	(коднымтi)	(кодныцбд)	(коднысбд)
Term.	(кодбдз)	кодьясбдз	коднымбдз	кодныдбдз	коднысбдз

A tagadó névmás a не- / ни- előtoldalék segítségével képezhető a kérdő névmásból.

некод 'senki', немтор 'semmi', некутшöм 'semmilyen', нинöм / нинöмтор 'semmi'.

A komi tagadó névmások strukturálisan tükröképei az orosz tagadó névmásoknak (некого /никого 'senki').

A некод névmás ragozható:

Некодкбд эг сёрнит. 'Senkivel sem beszéltem.'

Книгаыс некодлөн абу. 'Ez a könyv senkinél sincs.'

Некодбс эг аддзыв. 'Senkit sem láttam.'

A mai komi nyelvben a нинöм névmás is felvehet néhány esetragot:

- Аттьö! - Нинöмысь. - Köszönöm! - Nincs mit.

- Гашкб, ме вола отсыштны? - Нинöмла. - 'Esetleg segíthetek?' (Talán, jövök segíteni?)

- Nincs miért.'

Нинöмсö (Немторсö) висьталан. 'Beszélsz, de nem mondasz semmit.'

Со тай нинöмö (нинöмбдз) вои. 'Látod, semmivé változtam.' (Látod, mivé lettem?)

A határozatlan névmás a kérdőnévmásokból képezhető a -кö, -сюрö partikulák segítségével:

кодкö 'valaki', мыйкö 'valami', кутшöмкö 'valamilyen',

кодсюрö 'valaki, némely(ek)', мыйсюрö 'valami (az ismertek közül)'

кутшõмсюрõ 'valamilyen (az ismertek közül).'

Pl.: Талун кодкõ воліс татчõ. 'Ma valaki jött ide.'

Талун кодсюрõ воліс татчõ. 'Ma valaki (ismert) járt itt.'

Ньõби кутшõмкõ книгаяс. 'Vettem valamilyen könyvet.'

Ньõби кутшõмсюрõ книгаяс. 'Valamilyen (ismert) könyvet vettem.'

A -кõ végződés az esetragok és a számjelek után kapcsolódik a névmáshoz. Névtós szerkezetekben a -кõ a névtó után önállóan is állhat.

Кодкõ былõ видзõдліс. 'Ránézett valakire.'

Код былõ кõ видзõдліс. 'Ránézett valakire.'

Võ.: Кодсюрõ былõ видзõдліс. 'Valakire ránézett.'

Az általános névmások közé tartozik a :став 'minden, mindenki' (ставыс 'minden, mindenki', ставõн 'mindenki'), быд 'mindenki, minden egyes' (быдõн 'mindenki') мукõд 'másik'.

A став névmásnak van személytelen: став, ставыс, ставсõ, ставõн és birtokos személyragos: ставным 'mi mindnyájan', ставныд 'ti mindnyájan', ставныс 'ők mindnyájan' formája is. A став névmás a tárgyak, jelenségek sokaságára rámutatva a mondatban jelzői funkciót tölt be:

Став мойдсõ нин мойдлі. 'Már minden mesét elmeséltem.'

A став személytelen alakjaihoz tartoznak a következő formák: ставыс 'minden, mindenki (Nom.)', ставсõ 'minden (Acc.)', ставõн 'mindenki (Nom.)' Ezek az alakok a mondatban alanyi és tárgyi szerepet tölthetnek be.

Дарья тьõt вермас волыны, кор ставыс на узьõны. 'Darja néni olyankor is jöhet, amikor még mindenki alszik.'

Ставсõ вõча, кызди коран. 'Mindent megcsinálok, amit kérsz.'

Ставõн тэнь виччысям. 'Mi mindannyian téged várunk.'

A birtokos személyragos alakok (ставным, ставныд, ставныс) a mondatban főnévként viselkednek. Pl.:

Ставным õтлаын вотчим. 'Mi mindnyájan bogyót szedtünk.'

Ставныд локтõй! 'Ti mindnyájan gyertek el!'

Ставныс волісны ме ордõ. 'Ők mindnyájan eljöttek hozzám.'

A став névmás birtokos személyragos alakjai ugyanúgy ragozódnak, mint a kérdõ névmás személyragos alakjai (кодным, кодныд, кодныс), pl.:

Ставнымкõд (ставныдкõд, ставныскõд) сёрнитіс. 'Velünk (veletek, velük) mindnyájunkkal (mindnyájatokkal, mindnyájukkal) beszélт.'

Ставнымлы (ставныдлы, ставныслы) сетіс. 'Nekünk (nektek, nekik) mindannyiunknak (mindannyiotoknak, mindannyiuknak) adta.'

Ставнымлѡн (ставныдлѡн, ставныслѡн) эм. 'Nálunk (nálatok, náluk) mindnyájunknál (mindnyájatoknál, mindnyájuknál) van.'

А быд 'minden(egyes)' névmás ugyanúgy használatos, mint a став, de csak jelzői szerepben állhat, valamint nem rendelkezik személyragos formával.

Быд морт тайѡс тѡдѡ. 'Ezt minden ember tudja.'

А быдѡн 'mindenki' ugyanúgy használatos, mint a ставѡн, de esetragokkal is ellátható. Pl.: Быдѡн чѡла пукалісны. 'Mindenki némán ült.'

Быдѡнлы ясыд. 'Mindenkinek világos.'

Тайѡ быдѡнкѡд вермас лоны. 'Ez mindenkivel megtörténhet.'

Быдѡнѡс аддзѡдлі. 'Mindenkit meglátogattam.'

Быдѡнѡдз инмѡдчыліс. 'Mindenkihez hozzáért.'

А быдѡн névmás 'még...is' módosítószói jelentésben is állhat, ebben a funkciójában быдсѡн alakban is előfordulhat.

Гын сапѡгас и быдѡн (быдсѡн) лымйыс вѡлі. 'Még a nemezcsizmákban is volt hó.'

А мукѡд 'másik' névmásnak egyes és többes számú alakja is van: мукѡд – мукѡдъяс 'mások', ugyanakkor az egyes számú alak is kifejezhet többes számot. Куимѡн серпасасисны, мукѡдыс лыддыисны. 'Hárman rajzoltak, a többiek olvastak.' Ѳтияс сулалісны, мукѡдъяс пукалісны. 'Egyesek álltak, mások ültek.'

А мукѡд névmás egyes és többes számban is felvehet esetragokat:

Мыйла мукѡдыслы оз ков унаысь висътавны? 'Másnak miért nem kell többször mondani?'

Мукѡдъяскѡд ог кѡсы сѡрнитны. 'Másokkal nem akarok beszélni.'

Az ige (Кадакыв)

A főnévi igenév

A főnévi igenév, a magyarhoz hasonlóan, állhat alapformában és birtokos személyragos alakban is. Az alapforma a -ны, -ыны képzők segítségével képezhető, az utóbbi képző a tövégi mássalhangzótörődés esetén jelentkezik: вайны 'hoz', мунны 'megy', пуксыны 'leül', ветлыны 'elmege, jár'.

A birtokos személyragos alakok az -ым, -ыд, -ыс, -тѡ, -сѡ (мунны + -ым stb.) végződéssel hozhatók létre, tehát a magyarhoz hasonlóan a főnév birtokos személyragjaival. Ugyanakkor a komiban a számkategóriában nincs különbség.

Egyes és többes szám

1. személy мунным колѳ ‘mennem kell’ — ‘mennünk kell’
 2. személy мунныд колѳ ‘menned kell’ муннытѳ колѳ ‘mennetek kell’
 3. személy мунныс колѳ ‘mennie kell’ муннысѳ колѳ ‘menniük kell’

A főnévi igenév birtokos személyragos alakjainak két jelentése van:

1. Utal a cselekvőre. Ezt a jelentést az -ым, -ыд, -ыс végződések hordozzák:

Сэтчѳ верман пуксыныд. ‘Oda te ülhetsz le.’

Сэни сылы лѳсыд лоас шойчыныс. ‘Ott jól fog tudni pihenni.’

2. Az ismert cselekvés jelentőségére utal. Ezt a kijelölő-rámutató funkciót a -тѳ, -сѳ végződések töltik be:

Видзѳдлынытѳ позьѳ, сѳмын босьтнысѳ оз позь. ‘Megnézni szabad, de elvenni nem.’

A -тѳ, -сѳ végződések gyakran felcserélhetők, a -тѳ az intimitás jelentésárnyalatát is hordozza. Pl.:

Тэ ѳд быдтор вѳчнытѳ кужан. ‘Dehát te mindent meg tudsz csinálni.’

Сійѳ ѳд быдтор вѳчнысѳ кужѳ. ‘Dehát ő mindent meg tud csinálni.’

Сійѳ ѳд быдтор вѳчнытѳ кужѳ. ‘Dehát ő mindent meg tud csinálni.’

Ті ѳд быдтор вѳчнытѳ кужанныд. ‘Dehát ti mindent meg tudtok csinálni.’

Найѳ ѳд быдтор вѳчнысѳ кужѳны. ‘Dehát ők mindent meg tudnak csinálni.’

Найѳ ѳд быдтор вѳчнытѳ кужѳны. ‘Dehát ők mindent meg tudnak csinálni.’

A -сѳ jelölheti az E/1. cselekvőt is:

Кор ме верма ветлынысѳ? ‘Hát mikor tudok én elmenni? (nem tudok elmenni)’

Кор меным и ветлынысѳ? ‘Hát mikor menjek el? (nincs időm rá)’

Кор ми вермам ветлынысѳ? ‘Hát mikor tudunk mi elmenni? (nem tudunk elmenni)’

Кор мянлы и ветлынысѳ? ‘Hát mikor mehetünk el? (nincs időnk rá)’

Az igeragozás

A komiban két igemódot különböztetünk meg: kijelentő és felszólító mód. A kijelentő módban négy igeidő van: jelen, jövő, múlt 1. (szemtanúsági), múlt 2. (nem szemtanúsági). A komiban is, mint a magyaron kívül több finnugor nyelvben, létezik tagadó igeragozás. Ennek a komi nyelvben a felszólító módban is megvannak az alakjai.

Jelen idő

Állító ragozás

Az egyes számú személyragok állító ragozásban a következők: 1. szem. -a, 2. szem. -ан, 3. szem. -ө. A többes számú alakok az egyes számú végződések bázisán képződnek: 1. szem. -ам, 2. szem. -анныд, 3. szem. -õны.

ГИЖНЫ 'ig'		ПУКТЫНЫ 'tesz'	
ГИЖ <u>а</u>	ГИЖ <u>ам</u>	пук <u>та</u>	пук <u>там</u>
ГИЖ <u>ан</u>	ГИЖ <u>анныд</u>	пук <u>тан</u>	пук <u>танныд</u>
ГИЖ <u>õ</u>	ГИЖ <u>õны</u>	пук <u>тõ</u>	пук <u>тõны</u>

Tagadó ragozás

A tagadott alakok az o- tagadó ige, valamint a főige segítségével képezhetők.

	ГИЖНЫ 'ig'	ПУКТЫНЫ 'tesz'	
ог ГИЖ	огõ/ог ГИЖ <u>õй</u>	ог пукты	огõ/ог пукт <u>õй</u>
он ГИЖ	онõ/он ГИЖ <u>õй</u>	он пукты	онõ/он пукт <u>õй</u>
оз ГИЖ	оз ГИЖ <u>ны</u>	оз пукты	оз пукт <u>ыны</u>

A tagadó ige alakjai egyes számban: 1. szem. *ог*, 2. szem. *он*, 3. szem. *оз*. A többes szám első és második személyben variánsok figyelhetők meg, azaz: *огõ/ог*, *онõ/он*. A többes szám harmadik személyű alak egybeesik az egyes szám harmadik személyű alakkal. A főige egyes számban minden személyben a *-ны* infinitivusképző nélkül áll. A többes szám első és második személy egybeesik, mindkettő az *-õй* végződést veszi fel. A többes szám harmadik személyű alak megegyezik az infinitivussal.

A вõвны 'van' segédige ragozása

A mai komi nyelvben a вõвны igeinek állító ragozásban a következő alakjai vannak: -эм 'van' эмõсь 'vannak'; tagadó ragozásban pedig: -абу 'nincs' абуõсь 'nincsenek'.

1. szem.	эм	эмõсь	абу	абуõсь
2. szem.	эм	эмõсь	абу	абуõсь
3. szem.	эм	эмõсь	абу	абуõсь

A вõвны segédige létigei jelentésben állító ragozásban csak ritkán használatos:

- Сийõ эм? - Эм. - 'Õ (itt) van?' - '(Itt) van.'
 - Найõ эмõсь? - Эмõсь. - 'Õk (itt) vannak?' - '(Itt) vannak'.

Egy tárgy vagy személy valamilyen helyen való tartózkodásának kifejezések az igei állítmány rendszerint kiesik:

Сійӧ <u>эм</u> на тани? 'Ő még itt van?'	Сійӧ тани на? 'Ő még itt van?'
—	Тэ тани на? 'Te még itt vagy?'
—	Ме тани на. 'Én még itt vagyok.'

Tárgy vagy személy létezésének tagadásakor az абу, абуось használata kötelező. Pl.:

Ме абу гортам.	'Nem otthon vagyok.'
Тэ абу гортад.	'Nem otthon vagy.'
Сійӧ абу гортас.	'Nincs otthon.'
Ми абуӧсь гортаным.	'Nem otthon vagyunk.'
Ті абуӧсь гортаныд.	'Nem otthon vagytok.'
Найӧ абуӧсь гортаныс.	'Nincsenek otthon.'

A вӧвны ige állító ragozásban a névszói-igei állítmány tagjaként jelen időben nem használatos, tagadó ragozásban pedig csak egy (абу) alakja van. Pl.:

Ме абу скӧр.	'Én nem vagyok mérges.'
Тэ абу скӧр.	'Te nem vagy mérges.'
Сійӧ абу скӧр.	'Ő nem mérges.'
Ми абу скӧрӧсь.	'Mi nem vagyunk mérgesek.'
Ті абу скӧрӧсь.	'Ti nem vagytok mérgesek.'
Найӧ абу скӧрӧсь.	'Ők nem mérgesek.'

Jövő idő

A jövő idejű alakok majdnem teljesen megegyeznek a jelen idejű alakokkal. Az állító ragozásban különbséget csak az egyes és többes szám harmadik személyben figyelhetünk meg. A jövő idejű alakok: -ас, -асны

Állító ragozás

гижа	гижам	пукта	пуктам
гижан	гижанныд	пуктан	пуктанныд
гижас	гижасны	пуктас	пуктасны

A jövő idejű tagadó ragozás alakjai teljes egészében megegyeznek a jelen idejű alakokkal. Az igeidők különbsége a szövegösszefüggésből és a szituációból derül ki.

А вѡвны 'van', лоны 'lesz' segédigék ragozása

A вѡвны segédige jövő időben nem használatos. А лоны ige szabályosan ragozódik, de egyes és többes szám harmadik személyben végződésvariánsok léteznek: -ѡ, -ѡны, -- stb.

Állító ragozás

ло <u>а</u>	ло <u>ам</u>
ло <u>ан</u>	ло <u>анныд</u>
ло <u>ас</u> / ло <u>ѡ</u>	ло <u>асны</u> , ло <u>ѡны</u>

A tagadott alakok szabályosan ragozódnak.

А лоны ige kifejezheti egy tárgy vagy személy meglétét jövő időben.

Аски ме лоа сэни. 'Holnap ott leszek.'

Книгаыд лоас пызан вылын. 'A könyved az asztalon lesz.'

А лоны а mondatban az összetett főnévi állítmány része:

Ме лоа ёрдысьѡн. 'Bíró leszek.'

Тадзи лоѡ бурджык. 'Így jobb lesz.'

Регыд луньяс лоасны кузьджыкѡсь. 'Hamarosan a nappalok hosszabbak lesznek.'

A jövő idő kifejezhető а кутны igével is mint az összetett állítmány igei tagja.

Szabályosan ragozódik.

Ме кута волывлыны. 'El fogok járni hozzád.'

Лавка кутас уджавны аскисянь. 'A bolt holnaptól fog nyitva tartani.'

Найѡ кутасны уджавны кык лун. 'Két napot fognak dolgozni.'

Múlt idő I. (szemtanúsági múlt)

A múlt idő I (szemtanúsági) olyan múltban lezajlott cselekvést jelöl, melynek a beszélő szemtanúja volt. A múlt idő I jele állító ragozásban -i. Az igeragok megegyeznek a jövő időben használatos igeragokkal.

Állító ragozás

ГИЖИ	ГИЖИМ	пукт <u>і</u>	пукт <u>ім</u>
ГИЖИ <u>Н</u>	ГИЖИ <u>ННЫД</u>	пукт <u>ін</u>	пукт <u>інныд</u>
ГИЖИ <u>С</u>	ГИЖИ <u>СНЫ</u>	пукт <u>іс</u>	пукт <u>існы</u>

Tagadó ragozás

A tagadó ragozás formái különböznek a jelen és jövő idő alakjaitól. A tagadó ige magánhangzója э-re vált.

ЭГ ГИЖ	ЭГӦ/ЭГ ГИЖӦЙ	ЭГ ПУКТЫ	ЭГӦ/ЭГ ПУКТӦЙ
ЭН ГИЖ	ЭНӦ/ЭН ГИЖӦЙ	ЭН ПУКТЫ	ЭНӦ/ЭН ПУКТӦЙ
ЭЗ ГИЖ	ЭЗ ГИЖНЫ	ЭЗ ПУКТЫ	ЭЗ ПУКТЫНЫ

А вӧвны 'van', лоны 'lesz' segédigék ragozása

Mindkét ige ugyanúgy ragozódik állító és tagadó formában is. Egyes szám harmadik személyben végződésvariációk figyelhetők meg, melyek közül az egyik egybeesik az első személyű végződéssel.

Állító ragozás

ВӦЛІ	ЛОИ	ВӦЛІМ	ЛОИМ
ВӦЛІН	ЛОИН	ВӦЛІННЫД	ЛОИННЫД
ВӦЛІ/ВОЛІС	ЛОИ/ЛОИС	ВӦЛІНЫ/ВӦЛІСНЫ	ЛОИНЫ/ЛОИСНЫ

Tagadó ragozás

ЭГ ВӦВ	ЭГ ЛО	ЭГӦ/ЭГ ВӦЛӦЙ	ЭГӦ/ЭГ ЛОӦЙ
ЭН ВӦВ	ЭН ЛО	ЭНӦ/ЭН ВӦЛӦЙ	ЭНӦ/ЭН ЛОӦЙ
ЭЗ ВӦВ	ЭЗ ЛО	ЭЗ ВӦВНЫ	ЭЗ ЛОНЫ

Példák:

- Ме вӧлі сиктын. 'A faluban voltam.'
 Ме эг вӧв сиктын. 'Nem voltam a faluban.'
 Тэ вӧлін юралысьӧн? 'Te voltál vezető?'
 Тэ эн вӧв юралысьӧн? 'Te nem voltál vezető?'
 Туй вӧлі кузь. 'Az út hosszú volt.'
 Туй эз вӧв кузь. 'Az út nem volt hosszú.'
 Ми лойм велӧдысьяӧн. 'Tanárok lettünk.'
 Ми эгӧ лойм велӧдысьяӧн. 'Nem lettünk tanárok.'
 Ти лойнныд рамӧсь. 'Nyugodtabbak lettetek.'
 Ти энӧ лойм велӧдысьяӧн. 'Nem lettetek nyugodtabbak.'
 Луньяс лойсны шоныдджыкӧсь. 'A nappalok melegebbek lettek.'
 Луньяс эз лоны шоныдджыкӧсь. 'A nappalok nem lettek melegebbek.'

A múltban végbement hosszabb ideig tartó cselekvés (vagy állapot) vagy a múltban ismétlődő cselekvés (vagy állapot) kifejezésére szintén az analitikus (összetett) formát használja a komi nyelv. Ezt az analitikus formát a вӧвны segédige múlt idejű egyes szám 3. személyű alakjából (вӧлі) képezzük. Például, hosszabb ideig tartó cselekvés a múltban:

Állító ragozás

Ме вӧлі уджала, кор тайъ лои. 'Dolgoztam, amikor ez történt.'
 Тэ вӧлі уджалан, кор тайъ лои.
 Сійӧ вӧлі уджалӧ, кор тайъ лои.
 Ми вӧлі уджалам, кор тайъ лои.
 Ті вӧлі уджаланныд, кор тайъ лои.
 Найӧ вӧлі уджалӧны, кор тайъ лои.

Tagadó ragozás

Ме ог вӧлі уджав, кор тайъ лои. 'Nem dolgoztam, amikor ez történt.'
 Тэ он вӧлі уджав, кор тайъ лои.
 Сійӧ оз вӧлі уджав, кор тайъ лои.
 Ми огӧ вӧлі уджалӧй, кор тайъ лои.
 Ті онӧ вӧлі уджалӧй, кор тайъ лои.
 Найӧ оз вӧлі уджавны, кор тайъ лои.

A múltban ismétlődő cselekvés:

Állító ragozás

Ме вӧлі воыввла сэки на ордӧ. 'Eljártam akkor hozzájuk.'
 Тэ вӧлі воыввлон сэки на ордӧ.
 Сійӧ вӧлі воыввлӧ сэки на ордӧ.
 Ми вӧлі воыввлам сэки на ордӧ.
 Ті вӧлі воыввланныд сэки на ордӧ.
 Найӧ вӧлі воыввлӧны сэки на ордӧ.

Tagadó ragozás

Ме ог вӧлі воыввлы сэки на ордӧ. 'Nem jártam el akkor hozzájuk.'
 Тэ он вӧлі воыввлы сэки на ордӧ.
 Сійӧ оз вӧлі воыввлы сэки на ордӧ.
 Ми огӧ вӧлі воыввлӧй сэки на ордӧ.
 Ті онӧ вӧлі воыввлӧйсэки на ордӧ.
 Найӧ оз вӧлі воыввлыны сэки на ордӧ.

Múlt idő II. (nem szemtanúsági múlt)

A nem szemtanúsági múlt idő a beszélő által nem látott, a múltban lezajlott eseményt fejez ki, tehát a beszélő az eseménynek nem volt szemtanúja, ezért ennek az időnek logikusan hiányzik az E/1. alakja.

Állító ragozás

 гиж^омыд, пукт^омыд
 гиж^ома, пукт^ома

 гиж^омныд, пукт^омныд
 гиж^ома^ось, пукт^ома^ось

Tagadó ragozás

A nem szemtanúsági múlt idő tagadott formái eltérnek a többi időben használt tagadó alakoktól. Ebben a múlt időben a főige alakjai megegyeznek az állító ragozásban álló alakokkal. Eltérés csak az абу tagadó ige megjelenésében figyelhető meg.

 абу гиж^омыд, абу пукт^омыд
 абу гиж^ома, абу пукт^ома

 абу гиж^омныд, абу пукт^омныд
 абу гиж^ома^ось, абу пукт^ома^ось

- Пéдák: Тэ вол^омыд кар^о. 'Azt mondják, voltál a városban.'
 Тэ абу вол^омыд кар^о. 'Azt mondják, nem voltál a városban.'
 Сий^о аддзыл^ома мен^о. 'Azt mondják, ő látott engem.'
 Сий^о абу аддзыл^ома мен^о. 'Azt mondják, ő nem látott engem.'
 Тi төдл^омныд ыджыд чой^ос. 'Azt mondják, ismerték a nővéremet.'
 Тi абу төдл^омныд ыджыд чой^ос. 'Azt mondják, nem ismerték a nővéremet.'
 Най^о уджавл^ома^ось бат^ок^од. 'Azt mondják, ők együtt dolgoztak az apámmal.'
 Най^о абу уджавл^ома^ось бат^ок^од. 'Azt mondják, nem dolgoztak együtt az apámmal.'

A в^овны, лоны segédigék szabályosan ragozódnak.

- Пéдák: Тэ в^ол^омыд нин сы ордын. 'Azt mondják, te már voltál nála.'
 Тэ абу в^ол^омыд на сы ордын. 'Azt mondják, még nem voltál nála.'
 Гортын кодк^о в^ол^ома. 'Azt mondják, volt otthon valaki.'
 Гортын некод абу в^ол^ома. 'Azt mondják, nem volt otthon senki.'
 Тi ло^омныд озыр^ось. 'Azt mondják, meggazdagodtatok.'
 Тi сидзи абу и ло^омныд озыр^ось. 'Azt mondják, nem gazdagodtatok meg.'
 Най^о ло^ома^ось сиктса олысьяс^он. 'Azt mondják, falusiak lettek.'
 Най^о абу ло^ома^ось сиктса олысьяс^он. 'Azt mondják, nem lettek falusiak.'

Felszólító mód

A felszólító módban szintén van állító és tagadó ragozás. Az egyes és többes szám második személyű állító ragozású alakok egybeesnek a jelen időben és múlt időben használt tagadott alakokkal.

Állító ragozás

1. szem. -----, -----	гнжам <u>о</u> й, пуктам <u>о</u> й
2. szem. гнж, пукты	гнж <u>о</u> й, пукт <u>о</u> й

Példák: Вай меным книгато. 'Add ide a könyvet!'
 Ну сылы книгасо. 'Vidd el neki a könyvét!'
 Съыламой мыйко! 'Énekeljünk valamit!'
 Съылой гажа съыланкыв! 'Énekeljetekek valami vidám dalt!'

Tagadó ragozás

A felszólító módú tagadott alakok teljesen megegyeznek a múlt I. idejű tagadott alakokkal

1. szem. -----, -----	-----, -----
2. szem. эн гнж, эн пукты	эн <u>о</u> /эн гнж <u>о</u> й, эн <u>о</u> /эн пукт <u>о</u> й

Példák: Эн лок ме ордо. 'Ne gyere hozzám!'
 Эн мун сы ордо. 'Ne járj hozzám!'
 Нином эно вайой меным. 'Semmit ne hozzatok nekem!'
 Эно нуой менсьым книгасо. 'Ne vigyétek el a könyvemet!'

A вовны, лоны segédigék ragozása

A вовны ige felszólító módban nem használatos. A лоны ige szabályosan ragozódik.

Állító ragozás

1. szem. -----	ло <u>а</u> м <u>о</u> й
2. szem. ло	ло <u>о</u> й

Tagadó ragozás

1. szem. -----	-----
2. szem. эн ло	эн <u>о</u> /эн ло <u>о</u> й

Példák: Мыйон косьян, сийон и ло. 'Legyél az, aki akarsz.'
 Эн ло сомын лек мортон. 'Csak rossz ember ne legyél!'

Az igeképzés

Az igék lehetnek képzettek és képzetlenek. A képzetlen igék a töre és a -ны, -ыны főnévi igenév képzőjére bonthatók: мунны ‘megy’, вайны ‘hoz’, сетны ‘ad’, ошкыны ‘dicsér’, нетшкыны ‘kihúz’, пуктыны ‘tesz’

A képzett igék alapszava lehet ige, főnév, melléknév és hangutánzó szó.

Deverbális verbumképzők

1) -ав/-ал, -ӧдл, -сь, -лав/-лал, -лывл, -ывл — hosszabb ideig tartó állapotot vagy cselekvést, állandó cselekvést vagy többirányú cselekvést fejeznek ki.

-ав/-ал:

Нянь пачысь кыскалӧ. ‘Kiveszi a kenyeret a kemencéből.’ (кыскавны < кыскыны ‘húz’) Сулав сэни! ‘Állj meg ott!’ (сулавны < сувтны ‘megáll’) Руч котралӧ. ‘A róka fut.’ (котравны < котӧртны ‘fut’)

-ӧдл:

Подӧн ветлӧдлӧ. ‘Gyalog jár.’ (ветлӧдлыны < ветлыны ‘jár’) Понсӧ новлӧдлӧ сьӧрсьыс. ‘Magával viszi a kutyáját.’ (новлӧдлыны < новлыны ‘visel’)

-сь: ‘valamilyen tevékenységgel foglalkozni’:

Нылӧй вурсьӧ. ‘A lányom varrással foglalkozik.’ (< вурны ‘varr’)
Лыддыси лунтыр. ‘Egész nap olvastam.’ (< лыддыны ‘olvas’)
Тани вузасьӧны сӧян-юанӧн. ‘Itt élelmiszert árulnak.’ (< вузавны ‘elad’)

-лав/-лал, -лывл, -ывл: olyan cselekvéseket jelöl, melyek egymás után, szünet vagy majdnem szünet nélkül követik egymást:

Лым шыблала. ‘Navat lapátolok.’ (< шыбитны ‘dob’)
Босьтлывлӧ библиотекасыс книгаяс. ‘Néha a könyvtárból is kivesz könyvet.’ (< босьтны ‘vesz’)

2) -л, -ал/-ав, -ыл/ыв — momentán cselekvést fejez ki, melyet hamarosan egy ellentétes jellegű cselekvés kell, hogy felváltson:

Сетлан меным книгатӧ? ‘Kölcsönadod egy kicsit a könyved?’ (< сетны ‘ad’)
Петав ывлаас пальӧдчыны. ‘Menj egy kicsit ki az utcára levegőzni!’ (< петны ‘kimegy’)
Пуктыв сумкатӧ пызан вылас. ‘Tedd egy kicsit le a táskádat az asztalra!’ (< пуктыны ‘tesz’)

3) -нит, -ѳст, -ѳбт, -ѳкт, -ышт — momentán, mozzanatos cselekvést fejez ki.

-нит:

Чардби югнитіс. 'Villámlott.' (< югъявны 'felvillan')

Юрнас пыркнитіс. 'Megrázta a fejét.' (< пыркѳдны 'megráz')

-ѳст:

Мѳс бакѳстіс. 'A tehén bögött.' (< баксыны 'bög')

Равѳстіс доймѳмысла. 'Fájdalmában felkiáltott.' (< равзыны 'ordít, üvölt')

-ѳбт:

Скѳрмис да швачкѳбтіс ѳдзѳснас. 'Megharagudott, és becsapta az ajtót.' (< швачкыны 'ajtót becsap')

-ѳкт:

Гораа серѳктіс. 'Hangosan felnevetett.' (серавны 'nevet')

-ышт — kifejezhet mozzanatos, ritkán bekövetkező cselekvést:

Сійѳ мелань чеччыштіс. 'Felém ugrott.' (< чеччавны 'ugrál'),

— valamint kicsinyítő cselekvést is kifejezhet:

Вердышті сійѳс йѳлѳн. 'Megitatta egy kis tejjel.' (< вердны 'etet')

Ворсышт мянѳкѳд. 'Játssz egy kicsit velünk!' (< ворсны 'játszik')

4) -зъ (-дз), -м — kifejezi a cselekvés minőségének a megváltozását a kezdő pillanatban (inchoatív).

-зъ:

Йи вѳрзис. 'A jég megmozdult.' (< вѳрны 'mozog')

Ме повзи. 'Megijedtem.' (< повны 'fél')

-дз:

Кага бѳрддзис. 'A gyerek felsírt.' (< бѳрдны 'sír')

-м:

Меным ковмас кольччыны. 'Itt kell maradnom.' (< ковны 'kell')

5) -сь — a cselekvés befejeződését fejezi ki:

Шыд пусис. 'A leves megfőtt.' (<пуны 'fő, főz')

Книгабй лыддыссис. 'Elolvastam a könyvet.' (<лыддысьны 'olvas')

Уджбй вбчсис. 'Befejeztem a munkát.' (<вбчны 'csinál')

6) -бд — kauzatív jelentést fejez ki:

Ёртсб вайбдис гортас. 'Elvitte magukhoz a barátját.' (<вайны 'hoz')

Вурбди платтбб. 'Ruhát varrattam.' (<вурны 'varr')

7) -керны— igei eredetű másodlagos képzб, momentán igeket hoz létre, ezek úgy viselkednek, mint a többi ige:

-керны ('csinál'): Пыригам сйб сувтовкерис. 'Amikor beléptem, felugrott.'

(сувтовкерны 'egy időre megáll' <сувтны 'megáll')

Сандра пуксис да сббкыда ышловкерис. 'Szandra leült, és nagyot sóhajtott.' (ышловкерны 'felsóhajt' <ышловзбыны 'sóhajt')

Egyéb szófajhoz kapcsolódó igeképzбк

1) Főnévi és melléknévi alapszбббл:

-ась/-ясь:

Дбрбмасис, пасясис, кепысясис и петис. 'Felvette az inget, a bundát, a kesztyűt, és kiment.' (<дбрбм 'ing', пась 'bunda', кепысь 'kesztyű')

Дбрбмбй сббдасис. 'Az ingem bekoszolódt.' (сббд 'fekete')

-зб:

Нянь чорзис. 'A kenyér megkeményedett.' (чорыд 'kemény')

-ч:

Мыйла гажббмтчин? 'Miért lettél szomorú?' (гажббм 'szomorú, unott')

-ав/-ал, -яв/-ял:

Дбрбмав тайбс, а пасяв эсйбс. 'Vedd fel ezt az inget és azt a bundát!' (<дбрбм 'ing', пась 'bunda')

Ая-пия мунисны вбравны. 'Az apa a fiával elment vadászni.' (<вбр 'erdб')

Пачыс доналис. 'A kemence izzott.' (<дон 'izzб')

-бд:

Пиѳс дѳрѳмѳдї, пасьѳдї, кепьсьѳдї да ыстї гуляйтны. 'A gyerekre feladtam az inget, bundát, kesztyűt, és elküldtem sétálni.' (<дѳрѳм 'ing', пась 'bunda', кепьсь 'kesztyű') Коръяс виждїсны. 'A levelek megsárgultak.' (виждны < виж 'sárga')

-м:

Сѳйыс измис. 'Az agyag megkeményedett.' (измыны < из 'kő')
 Йѳлыс шоммис. 'A tej megsavanyosdott.' (шоммыны < шом 'savanyú')
 Кийѳ кынмис. 'A kezeim megfagytak.' (кынмыны < кын 'fagyos')
 Пуртѳй ѳсьмис. 'A kés éles lett (szó szerint: megélesedett.)' (ѳсьмыны < ѳсь 'éles')

-й:

Пасйис зэв коланатор. 'Bejelölte a legszükségesebbeket.' (пасйыны < пас 'jel')
 Зэв ѳдйѳ посйисны туйсѳ. 'Nagyon gyorsan kikövezték az utat.' (посйыны 'utat kikövez' < пос 'híd, dobogó')

2) Hangutánzó és indulatszói alapszóból:

a) elsődleges képzők:

-г: Гулюяс кургѳны. 'A galambok turbékolnak.' (кургыны 'bűg, turbékol' < кур 'hang, amit a galamb ad ki')
 -г, -з: Эн ойгы! Эн ойзы! 'Ne jajgass!' (ойгыны, ойзыны 'jajgat' < ой 'jaj!, oh!')
 Каньѳй нора нявзѳ. 'A macskám panaszosan nyávog.' (нявзыны 'nyávog' < няв 'nyávogás')
 -к: Гѳгѳр лѳнь, сѳмын часї тїчкѳ / точкѳ. 'Körben csend van, csak az óra ketyeg.' (тїчкыны/точкыны 'ketyeg' < тич/точ 'tikk-takk')

b) másodlagos, igei eredetű képzők, melyek momentán cselekvést kifejező igéket képeznek, ezek úgy viselkednek, mint a többi ige:

-видзны ('tart'): Пиньясыс жервидзѳны. 'A fogát vicsorítja.' (жервидзны 'nyitva van') Лунтыр ѳшинь водзын зымвидзѳ. 'Egész nap tétlenül ül az ablaknál.' (зымвидзны 'egyenesen áll, kiemelkedik, tétlenül ül, mozdulatlanul egy helyben van')

Сылѳн керкаыс мьльк йылын зымвидзѳ. 'A háza dombon áll.'

-кывны ('hall'): Ылісянь грымакыліс. 'A távolban döngött.' (грымакывны 'döng')

Пѳчѳ бара броткакылѳ ме вылѳ. 'A nagymamám megint morog velem.' (броткакывны 'morog, zsémbelődik')

-мунны ('megy'): Вѳрын ковмунїс кѳдзыдыс. 'Az erdőben átfagytam.' (ковмунны 'megped, ráz')

Кодкӧ орчча жырйын сьӧкыда гриммунис. 'A szomszéd szobában valaki elesett.' (гриммунны 'megbotlik, elesik')
 Сійӧ меным воча нюммунис. 'Válaszképp rám mosolygott.' (нюммуны 'mosolyog' < нюм 'mosoly')

-керны ('csinál'): Ъвла ӧдзӧс надзӧникӧн дзурккерис. 'A bejárati ajtó halkán megnyikordult.' (дзурккерны 'megnyikordul')

-вартны ('megüt'): Пасьвартис пызанас да, ставным дрӧгмуним. 'Olyan erősen ráütött az asztalra, hogy mi összerzezzentünk.' (пасьвартны 'erősen ráüt')

Az igenevek

Az igenév a mondatban lehet jelző vagy névszói állítmány. Például:

Рытсынь кӧтӧдӧм шыдӧсӧ содтыны йӧв. 'A tegnap beáztatott kásához tejet kell hozzáadni.'

Гырничӧ кисьтӧм йӧв колӧ суйны пачӧ. 'A cserépedénybe öntött tejet be kell tenni a kemencébe.'

Няньыс пӧжавтӧм на. 'A kenyér meg nincs kisütve.'

Ӧшиньыс коли сиптытӧм. 'Az ablak nyitva maradt.'

A komi nyelvben az igenévnek négy típusa van:

1) A cselekvő folyamatos melléknévi igenév az igenév által megnevezett cselekvő alany időhöz nem kapcsolódó tulajdonságát fejezi ki. Az igetöből az -ысь képzővel hozható létre. Pl.: вӧрысь локтысь челядь 'az erdőből visszatérő gyerekek', джодж шӧрын сулалысь пызан '(a szoba) közepén álló asztal'

2) A szenvedő folyamatos melléknévi igenév a beszéd idejétől független igei tulajdonságot fejez ki. Кépzӧje: -ан/-ян. Pl.: нянь вузалан лавка 'kenyérbolt', вурсян машина 'varrógép'

3) A szenvedő befejezett melléknévi igenév olyan igei tulajdonságot fejez ki, mellyel a tárgy a beszéd ideje alatt már rendelkezik. Кépzӧje: -ӧм. Pl.: талун пуӧм шыд 'a ma főzött leves', кык дӧскаысь вӧчӧм пызан 'a két deszkából készített asztal', бура пасьтасьӧм йӧз 'a jól öltözött emberek'

4) A tagadó értelmű cselekvő és szenvedő melléknévi igenév olyan igei tulajdonságot fejez ki, mellyel a tárgy még nem rendelkezik. Кépzӧje: -тӧм. Pl.: вольтӧм морт 'ember, aki nem volt', лыддытӧм книга 'az el nem olvasott könyv', вуртӧм дӧрӧм 'a meg nem varrt ing'

A komi melléknévi igenevek csakúgy, mint a magyarban is, főnevesülhetnek és melléknevesülhetnek. Ilyenkor igei vonzatukat elvesztik. Pl.:

melléknévi szerep:

вартчан бассейн 'uszoda' (вартчыны 'úszik'), олан керка 'lakóház' (овны 'lakik'), кольӧм во 'múlt év' (кольны 'otthagya'), тӧдтӧм морт 'ismeretlen ember' (тӧдны 'ismer')

főnévi szerep:

олысь 'lakó' (овны 'lakik'), шыран 'olló' (шырны 'vág'), казътылѡм 'visszaemlékezés' (казътывны 'emlékezni'), юрнуѡдѡм 'vezetés' (юрнуѡдны 'vezet, irányít) юрнуѡдысь 'vezető' (юрнуѡдны 'vezet, irányít), вузасъысь 'elárúsító, kereskedő' (вузасъны 'elad, kereskedik') артасъысь 'könyvelő' (артасъны 'számol')

Határozói igenév

A komi nyelvben a kifejezett grammatikai jelentés alapján a határozói igenévnek két típusa különböztethető meg. (A jelenségre használt határozói igenév terminus a komiban egyezményes, mivel etimologikusan, akárcsak a magyarban, az igenév igéből képzett főlővre vezethető vissza. Ugyanakkor a magyartól eltérően a komiban a határozói igenév felvehet többesszámjelet valamint birtokos személyragot.)

1) Az **-иг, -игѡн, -игкежлѡ, -игкості, -игтыр/-игтырйи, -игчѡж, -тѡдз, -тѡг** képzőkkel képzett igenevek kiegészítő cselekvést fejeznek ki, mely a főcselekvéshez képest lehet:

a) **egyidejű** (-иг, -игѡн, -игкості, -игтыр/-игтырйи, -игчѡж):

Тэрмасиг сійѡ ѡдйѡ муніс мян дорті. 'Sietvén ő gyorsan elment mellettünk.',
 Вѡрѡ пыригѡн вѡлі на югыд. 'Az erdőbe bemenvén még világos volt.',
 Менам мыссиг-пасътасигкості найѡ мунѡмаѡсь нин. 'Miközben én öltöz-
 ködtem, ők már elmentek.',
 Полігтырйи сійѡ вѡсьгіс ѡдзѡс. 'Félénken kinyitotta az ajtót.',
 Локтігчѡжным сійѡ пыр мыйкѡ висътавліс. 'Amíg mentünk, állandóan valamit mesélt.'

b) **előidejű** (-тѡдз):

Лым усътѡдз на лѡбачъяс мунісны лунвылѡ. 'Mielőtt leesett a hó, a madarak délre repültek.'

c) **utóidejű**, rámutat arra az időpontra, ameddig a fő cselekvésnek végbe kellett mennie: (-игкежлѡ):

Миян локтігкежлѡ ставыс нин вѡлі дасъ. 'Mire megérkeztünk már minden készen volt.'

d) jelölheti a kiegészítő cselekvés hiányát (-тѡг):

Сійѡ тэрмасътѡг муніс бѡрѡ да пуксис улѡс вылѡ. 'Sietség nélkül hátrament, és leült a székre.'

2) Az -игмоз, -õмõн, -мõн, -тõдз képzõs határozói igenevek egyidejûleg fejeznek ki:

- a) kiegészítõ cselekvést, mely a fõcselekvéshez viszonyítva megy végbe,
b) a fõ cselekvés tulajdonságát a cselekvés megjelenésének, mértékének, fokának és jellegének szemszõgébõl (-игмоз, -õмõн):

Пуксигмозыс õзтис би. 'Leülve felgyújtotta a lámpát.'
Быдõн повзõмõн видзõдлицны сы вылõ. 'Mindenki rémûlten nézett rá.'

A -мõн, -тõдз képzõs igenevek csak a fõcselekvés tulajdonságát fejezik ki a megjelenés fokának és jellegének szemszõgébõl. Például:

Мудзмõн уджалõма. 'Úgy tûnik, hogy kifáradásig dolgozott.'
Кузь да сьõкыд туй бõрын найõ пõтмõн сёйисны. 'A hosszú és fárasztó út után telelették magukat.'
Воõм бõрын пõтмõн узи. 'Visszatérve kialudtam magam.'
Эбõс быртõдзыс котõртõма. 'Úgy tûnik, hogy erejének kimerüléséig futott.'

A határozói igenevek ragozhatósága

Az -иг képzõs határozói igenév (másodlagos képzõkkel és anélkül) állhat egyes és többes számban. A többes szám jele mint a fõneveknél is a -яс. Pl.:

Бõрõ ветлигõн сьõрсьым пыр вõли ружйõõй. 'Amikor az erdõbe mentem, mindig nálam volt a fegyverem.'
Бõрõ ветлигъ-яс-õн сьõрсьым пыр вõли ружйõõй. 'Amikor az erdõbe mentem, nálam mindig volt fegyver.'

A határozói igenevek felvehetnek birtokos személyragokat, melyek kifejezhetnek:

a) birtoklást:

		Еgyes szám
1. személy	локтиг <u>ам</u>	amikor visszajövök, visszajöttem
2. személy	локтиг <u>ад</u>	amikor visszajössz, visszajöttél
3. személy	локтиг <u>ас</u>	amikor visszajön, visszajött

		Többes szám
1. személy	локтиг <u>аным</u>	amikor visszajövünk, visszajöttünk
2. személy	локтиг <u>аныд</u>	amikor visszajöttök, visszajöttünk
3. személy	локтиг <u>аныс</u>	amikor visszajönnek, visszajöttek

Példák:

Лыддысигам ставсѹ вунѹдла. ‘Amikor olvasok, mindenről megfeledkezem.’

Петигас нин Иван шуис некымын кыв. ‘Kifelé menet Iván mondott még néhány szót.’

Карѹ ветлігкостіным миянѹ воѹмаѹсь гѹстьяс. ‘Amíg mi a városban jártunk, úgy tűnik, hogy vendégek érkeztek hozzánk.’

b) kijelölést, mint a főneveknél a determináló szerepű birtokos személyrag:

Példák:

Сѹйтѹгыд оз узьсы. ‘Éhgyomorra nem lehet elaludni.’

Бѹрад ветлігъясад мый сѹмын оз овлы! ‘Amikor gyakran jársz az erdőbe, ki tudja mi nem történhet.’

A határozói igenevek mondattani sajátosságai

A határozói igenév kiegészítő cselekvést vagy a cselekvés jellegét fejezheti ki, az alanya megegyezik a mondat alanyával..Pl.:

Нывъяс нѹджѹника мунігмозныс заводітисны сьывны. ‘A lányok lassan menve elkezdtek énekelni.’

Бѹрря волігъясас сійѹ вѹлі жугыль. ‘Az utóbbi alkalmakkor, amikor visszatért, szomorú volt.’

A komi nyelvben a határozói igenév kifejezhet saját alannyal rendelkező kiegészítő cselekvést is. Pl.:

Шонді петігѹн дзоридз косъмис. ‘Narfelkeltek a virág elhervadt.’

Тѹв пуксигѹн нин ме аддзылі сійѹ ошсѹ. ‘Amikor már beállt a tél, láttam ezt a medvét.’

A határozói igenév kifejezheti a cselekvés jellegét is, pl. annak megjelenési foka szerint. Pl.:

Мудзмѹн уджалѹма. ‘Úgy tűnik, hogy kimerülésig dolgozott.’

A határozószó (Кадакывберд)

A határozószavak a mondatban a cselekvés körülményeit fejezik ki. Pl.:

Регыд тѹв пуксяс. ‘Hamarosan beköszönt a tél.’

Ичѹт чойѹй матын олѹ. ‘A húgom közel lakik.’

Мичаа пасьтась. ‘Szépen öltözz fel!’

Сійѹ уна тѹдѹ. ‘Sokat tud.’

Киѹй неуна кынмыштіс. ‘A kezeim egy kissé megfagytak.’

Этша на лымйыс усис. ‘Még kevés hó esett le.’

A mondatban a határozószó jelzői funkciót is betölthet. Pl.:

Отарѳ-мѳдарѳ ветлѳдлѳмсьыс мудзан. 'Az ide-oda járkálástól elfáradsz.'
Тѳнѳ ѳд лѳка олѳмсьыд йѳзыс дивитѳны. 'Azért mert gonoszul élsz, az emberek elítélnék téged.'

Уна во сѳні уджалі. 'Sok évig dolgoztam ott.'
Эг этша во сѳні уджав. 'Jónéhány évig dolgoztam ott.'

A jelzői szerepű уна 'sok', этша 'kevés' után a főnév ugyanúgy, mint a magyarban egyes számban áll.

A lexikai jelentés alapján a határozószavak a következőképpen csoportosíthatók:

1) mennyiségi-minőségi határozószók:

ѳдйѳ муніс. 'Gyorsan elment.'

Кыкысь шуис. 'Kétszer mondta.'

Уна вѳчис. 'Sokat megcsinált.'

2) körülményt kifejező határozószók:

Тѳрыт локтіс. 'Tegnap jött meg.'

Ылѳ муніс. 'Messzire elment.'

Миянкѳд тшѳтш муніс. 'Velünk ment el.'

A mennyiségi-minőségi és néhány a körülményt kifejező határozószó fokozható. Alakjaik a melléknévhez hasonlóan képzhetők.

аларфок	кѳзѳпфок	фелсѳфок
бура	бурджыка	медбура/ медся бура
лѳка	лѳкджыка	медлѳка/ медся лѳка

Példák:

Ме **ѳдйѳ** котрала. 'Gyorsan futok.'

Ыджыд вокѳй месье ѳдйѳджык котралѳ. 'A bátyám gyorsabban fut nálam.'

А ѳртным медся **ѳдйѳ** котралѳ. 'A bátyám mindenkinél gyorsabban fut.'

Школасянь ме ылын ола. 'Az iskolától messze lakom.'

Дима ылынджык олѳ. 'Dima messzebb lakik.'

А **медылын** олѳ Опонь. 'Legmesszebb Opony lakik.'

Néhány határozószónak többes száma is van, de ezeket csak ritkán használjuk. Pl.: кѳнъясын 'hol (mely helyeken)' (кѳні 'hol'), танъясын 'itt, ezeken a helyeken' (тан/тани 'itt'), кытчѳясѳ 'hová, mely helyekre' (кытчѳ 'hová'), коркѳясѳ 'néha' (коркѳ 'mikor'). Pl.:

Кытчѳясѳ удитін ветлыны? 'Hová (mely helyekre) sikerült elmenned?'

Коркѳясѳ найѳ волывлісны татчѳ. 'Néha eljöttek ide.'

A határozószók képzése

A határozószók képzése változatos. Többféle szófajból képezhetők: főnév, melléknév, számnév, névmás, hangutánzó szó.

Képzetlen határozószók

Például:

Весь олӧ. 'Henyélve él.'

Век мыйӧнкӧ ноксьӧ. 'Állandóan foglalkozik valamivel.'

Пальтоыс дзик съӧд. 'A kabátja teljesen fekete.'

Зэв ыджыд удж помалі. 'Nagyon nagy munkát fejeztem be.'

Нӧшта волы мянӧ. 'Gyere még el hozzánk.'

Вола на ті ордӧ. 'Még eljövök hozzátok.'

Сійӧ муніс нин. 'Már elment.'

Кор локтісны? 'Mikor jöttek meg?'

Кодыр сійӧ вӧлі? 'Mikor volt ez?'

Кӧні тайӧ вӧлі? 'Hol volt ez?'

Képzett határozószók

Az -a határozószóképzőn kívül a többi végződés a helyjelölő esetek vagy az instrumentális megkövesedett alakja.

-a képzős határozószók

-melléknévi alapszóból:

Бура велӧдчы! 'Jól tanulj!' (бур 'jó')

Ӓна висьӧ. 'Nagyon beteg.' (ӓна 'nagyon', ӓн 'erős')

Веськыда мун. 'Menj egyenesen!' (веськыд 'egyenes')

Кокниа мунӧ. 'Könnyedén megy.' (кокни 'könnyű')

Гырыся восьлалӧ. 'Nagyokat lép.' (гырысь 'nagy')

-igenévi alapszóból:

Куслытӧма дзирдалӧ. 'Kiolthatatlanul csillog.' (куслытӧм 'kiolthatatlan')

Мудзлытӧма тӧждысьӧ. 'Fáradhatatlanul törődik (vele).' (мудзлытӧм 'fáradhatatlan')

-õн instrumentalis ragos határozószók

-fõnévi alapszóból:

Вõтõн аддзыли. 'Álmomban láttam.' (вõт 'áлом')
Торйõн мунисны. 'Külön mentek el.' (тор/торй- 'darab')
Õдйõн висьтав. 'Gyorsan mondd!' (õд 'tempó, gyorsaság')
Подõн мунõны. 'Gyalog mennek.' (под 'láb'-régies szó)

-melléknévi alapszóból:

Важõн тайõ вõли. 'Ez régen volt.' (важ 'régi')
Сёрõн локтис. 'Késõn jött vissza.' (сёр 'késõ')

-számnévi alapszóból:

Õткõн уджалõ. 'Egyedül dolgozik.' (õти 'egy')
 Сёрнитис быдõнкõд õткõн. 'Egyenként mindenkivel beszélgetett.' (õтик 'egy')
Кыкõн вõлим. 'Ketten voltunk.' (кык 'kettõ')

-határozószói alapszóból:

Õтчыдõн оз артмы. 'Rõgtõn nem sikerül.' (õтчыд 'egyszer')
 Меным паныдõн пукалис. 'Velem szemben ült.' (паныд 'szemben')
Õтувйõн уджалим. 'Együtt dolgoztunk.' (õтыв 'együtt')
Этшаõн ми вõлим. 'Kevesen voltunk.' (этша 'kevés')
Кытõн ти вõлнныд? 'Hol voltatok?' (кыт/кыгти 'hol, milyen helyen')
Сэтõн эгõ на вõлõй. 'Ott még nem voltunk.' (сэт/сэти 'ott, azon a helyen')
Татõн ми вõлим нин. 'Itt már voltunk.' (tati 'itt, ezen a helyen')

-ын inessivus ragos határozószók

-fõnévi alapszóból:

Бõрын сулалис. 'Hátul állt.' (бõр 'hátsó rész')
Бõрын висьтала. 'Aztán megmondom.'
Водзын пукалõ. 'Elõl ül.' (водз 'elsõ rész')
Водзын тайõ ми эгõ тõдлõй. 'Korábban mi ezt nem ismertük.'
Асылын мунис. 'Reggel ment el.' (асыв 'reggel')
Лунын тайõ вõли. 'Napközben történt.' (лун 'nap')
Рытын волас. 'Este jön.' (рыт 'este')

-õ illativus ragos határozószók

-fõnévi alapszóból:

Бокõ вешйис. 'Félre állt.' (бок 'oldal')

Бөрө мунис. 'Hátra ment.'

Водзэ видзэд. 'Nézz előre!'

Вылэ кайис. 'Felemelkedett.' (выв/выл- 'felfelé')

Өдйэ лыддысыэ. 'Gyorsan olvas.' (өд 'tempó, gyorsaság')

-melléknévi alapszóból:

Мөдәрэ бергөдчис. 'Elfordult a másik oldalra.' (мөдәр 'másik oldal')

Сөмын өтарэ вермэ мунны. 'Csak egy irányba mehet.' (өтар 'kettő közül az egyik')

Өтарэ менэ вомалэ. 'Állandóan félbeszakít.'

-határozószóból:

Кытчэ ветлін? 'Hol járt?' (кыт/кытi 'hol')

Сэтчэ эн пуксы. 'Ne ülj oda!' (сэт/сэти 'ott')

Татчэ пуксы. 'Ide ülj!' (тат/тати 'itt, az')

-лань approximativus ragos határozószók

-főnévi alapszóból:

Бөрлань вешйы. 'Menj félre!' (бөр 'hátsó rész')

Водзлань неуна мунышт. 'Menj egy kicsit előrébb!' (водз 'előtt')

Вывлань юөд кайим. 'Felfelé mentünk a folyón.' (выв/выл- 'felfelé')

Увлань юөд лэччим. 'Lefelé ereszkedtünk a folyón.' (ув/ул- 'lefelé')

-ысы elativus ragos határozószók

-főnévi alapszóból:

Вылысы лэччис. 'Fentről leereszkedett.'

Улысы вайис. 'Lehozta.'

Бокысы локтис. 'Oldalról jött (azaz idegen).' (бок<orosz бок)

-számnévi alapszóból:

Кыкысы воли. 'Kétszer jöttem.' (кык 'kettő')

Мөдысы воли. 'Másodszor jöttem.' (мөд 'második')

-névmási alapszóból:

Быдлаысы позьэ адзыны. 'Mindenhonnan lehet látni.' (быд 'midegyik')

-határozószói alapszóból:

Өтчыдысь ставсѝ вѝчны. 'Rögtön mindent megcsinálni.' (өтчыд 'egyszer')

Этшаысь воylvлiс. 'Ritkán jött.' (этша 'kevés')

Кытысь позьѝ аддзывны? 'Innen lehet látni?' (кыт/кыгн 'hol')

Сэтысь локтѝ. 'Visszatér onnan.'

Татысь босыт. 'Innen vegyé!'

-сянь egressivus ragos határozószók

-melléknévi alapszóból:

Вылісянь кылѝ. 'Fentről hallatszik.' (вылі 'felső')

Пыдісянь кыскис. 'Mélyből szerezte.' (пыді 'belső, messzi')

Ылісянь тыдалѝ. 'Messziről látszik.' (ылі 'messzi')

-ѝдз terminativus ragos határozószók

-melléknévi alapszóból:

Гѝрдѝдз доналѝма. 'Izzásig hevült.' (гѝрд 'vörös')

Лѝзѝдз кынмѝма. 'Kékre fagyott.' (лѝз 'kék')

-határozószói alapszóból:

Кытчѝдз мунам? 'Meddig megyünk?'

Сэтчѝдз позьѝ мунны? 'Meddig lehet elmenni?'

Татчѝдз сѝмын позьѝ мунны? 'Csak eddig lehet elmenni?'

-ти transitivus ragos határozószók

-főnévi alapszóból:

Вывтн уна тайѝ лоѝ. 'Ez túl sok lesz.'

-névmási alapszóból:

Быдлатн ветлѝдлѝма. 'Úgy tűnik, hogy ő mindenhol járt.' (быд 'mindegyik')

-határozószói alapszóból:

Татн локтѝй. 'Menjetek (felém) ezen a helyen!'

Сэтн чышкы. 'Töröld le azt a helyet!'

Szó szerkezetekkel kifejezett határozószók

Szókapcsolatok

Лунтыр лыддыси. 'Egész nap olvastam.' (лун 'nap', тыр 'egész')
Өттшөттш шуисны. 'Egyszerre mondták.' (өти 'egy', тшөттш 'együtt')
Кигуг кучкис. 'Visszakézből megütötte.' (ки 'kéз', гуг 'túloldal')

Tövismétlés vagy ellentétes jelentésű tövek összekapcsolása

Коркө-некоркө бара воліс. 'Sok idő elteltével megint eljött.' (коркө 'valamikor')
Сійө этша-этш велөдчөма. 'Valamilyen mértékben irástudó.' (этша 'kevés')
Гүгөн-банөн пасьталө дөрөмсө. 'Felváltva hol kifordítva, hol színével veszi fel az ingét.' (гуг 'fonák')
Өтарө-мадөрө ветлөдлө. 'Ide-oda járkál.' (өтар 'kettő közül az egyik', мөдар 'másik')

Névmás és főnév összevonása

Асывбыд мыйөнкө ноксис. 'Egész reggel foglalkozott valamivel.' (асыв 'reggel', быд 'mindegyik, minden egyes'); Войбыд зэрис. 'Egész éjjel esett.' (вой 'éjszaka', быд 'mindegyik, minden egyes'); Рытивбыд сөрнитім. 'Egész este beszélgettünk.' (рыт 'este'); Талун аддзысылам. 'Ma találkozunk.' (та- a mutató névmás töve, тайө 'ez', лун 'nap'); Төрыт аддзысылім. 'Tegnap találkoztunk.' (тө- a messzire mutató névmás töve, рыт 'este')

Névmási határozószó és a сюрны ige сюрө E/3 személyű jelen idejű, кепзөвө көвөседөтт alakjának az összevonása

Корсюрө веськавлө. 'Néha rábukkannak.' (кор 'mikor'); Көнсюрө овлывлө. 'Valahol van.' (көн/көні 'hol'); Кытөнсюрө овлывлө. 'Valahol helyenként van.' (кытөн 'hol'); Кытчөсюрө ветлывлі. 'Valahová utaztam.' (кытчө 'hová')
Кытчөсюрө шыблалө паськөмсө. 'Ahová esik, oda dobja a ruháját.' Кызсюрө вөчис уджсө. 'Ahogy esett, úgy csinálta meg a munkát.' (кыз 'hogy')

Névmási határozószó és a -кө határozatlanságot kifejező partikula kapcsolata

Коркө вола. 'Valamikor megjövök.' (кор 'mikor'); Коркө татшөмыс вөвлөма нин. 'Valamikor olyan már volt.' Кызкө артмис. 'Valahogy sikerült.' (кыз 'hogy'); Кытөнкө вөлөма тайө. 'Valahol ez volt.' (кытөн 'hol'); Көнкө тайө вөлөма. 'Valahol ez volt.' (көн/көні 'hol'); Кытчөкө мунө. 'Valahova megy.' (кытчө 'hová'); Кыткө/кытікө мунөма. 'Valahol/valamilyen helyen ment.'

Főnév, melléknév és határozószó névutós kapcsolata

Асьявыв унмовси. 'Reggelfelé aludtam el.' (асья 'reggeli', выв 'felfelé');
Асьядор садьмис. 'Reggelfelé ébredt fel.' (дор 'szél, perem'); Аръядор мунис.
 'Ősz táján ment el.' (ар 'ősz'); Водзвыв тӱдны. 'Korábban tudni.' (водз 'előtt',
 выв 'felfelé'); Радпырысь вола. 'Örömmel jövök.' (рад 'örömteli', пырысь 'át,
 keresztül'); Скӱрпырысь вочавидзис. 'Mérgesen válaszolt.' (скӱр 'mérgecs');
Лӱкпырысь горӱдис. 'Dühösen kiáltott.' (лӱк 'dühös, rossz'); Мудзпырысь
 сӱрнитӱ. 'Fáradtan beszélget.' (мудз 'fáradtság'); Чӱскыдпырысь сӱйӱны. 'Jó
 étvágygal esznek.' (чӱскыд 'finom'); Ӵтпыр сӱмын вӱли сӱни. 'Csak egyszer
 voltam ott.' (ӱти 'egy'); Унакодӱ нин тӱдӱ. 'Már elég sokat tud.' (уна 'sok, кодӱ
 'hogy'); Этшакодӱ менам коли. 'Kevés maradt nálam.' (этша 'kevés')

Ábrázoló határozószók

Az ábrázoló határozószók hangutánzó szavakból képezhetők.:

Жбыр лӱбзис лӱбач. 'A madár felreppent.' (жбыр - a szárnyak hangja repülés
 közben); Грым-грам лӱччис поскӱд. 'Dübörögve ment le a lépcsőn.' (грым-грам
 - a dübörgés hangutánzó szava); Тӱп-тӱп войталӱ. 'Csöpp-csöpp csörog.' (тӱп-тӱп
 - csöpp-csöpp); Буз-баз пырис ваӱ. 'Fröcskölve bemenni a vízbe.' (буз-баз - a
 fröcskölés hangutánzó szava); Чуж-чаж косялис дӱрӱмсӱ. 'Reccsenve elszakította
 az ingét.' (чуж-чаж - az anyag hirtelen elszakadásakor hallott hang).

A névutók (Кывбӱр)

A komiban is, mint a magyarban a szintaktikai viszonyokat a mondatban az esetragok mellett a névutók is kifejezik, de morfológiai tekintében eltérnek tőlük.

Morfológiai sajátosságaikat tekintve a komi névutók két csoportra oszthatók: névszói névutók és valóságos névutók

Minden névutó főnévi eredetű. A névszói névutók a mai nyelvben is megőrizték a főnévhez való közelségüket, melyet mutat az is, hogy térbeli jelentés kifejezésekor általában esetragokat vesznek fel. Pl.:

водз 'valami vagy valaki előtt lévő hely' - керка водзын 'a ház előtt' (inessivus),
 керка водзысь 'a ház elől' (elativus), керка водзӱ 'a ház elé' (illativus), керка
 водзсянь 'a ház előtti helyről' (egressivus), керка водзӱд 'a ház előtti hely mentén'
 (transitivus), керка водзӱдз 'a ház előtti helyig' (terminativus).

A névszói névutók számjellel is elláthatók: ю дорын 'a folyó körül' - ю
 дорьясын 'a folyó körüli helyeken'.

Felvehetik a birtokos személyragokat is: воӱм бӱрад 'a megérkezésed után', воӱм
 бӱрас 'a megérkezése után', воӱм бӱраным 'a megérkezésünk után', воӱм
 бӱраныд 'a megérkezése után', воӱм бӱраныс 'a megérkezésük után'.

A tulajdonképpeni névutók már elvesztették kapcsolatukat a főnevekkel, a mai nyelvérzék már nem érzi főnévi eredetűnek. Egyetlen esetragos alakban kövesültek meg. Pl.: ёрт йылысь 'a barátról', во чѣж 'az év folyamán', вежон мысти 'egy hét múlva', пон моз 'a kutyához hasonlóan', висьѣм вѣсна 'betegség miatt'.

A névutók csoportosítása

Térbeli viszonyt kifejező névutók

1. берд -- 'mellett': пызан бердын 'az asztal mellett', пызан бердысь 'az asztal mellől', пызан бердѣ 'az asztal mellé', пызан бердсянь 'az asztal mellől', пызан бердѣд/бердти 'az asztal mellett el', пызан бердѣдз 'az asztalig'.
2. бок -- 'oldalról'; дор -- 'valaminek a széle'; дін -- 'valaminek az alapja, valami mellett': туй бокин 'az út mellett', сикт дінын 'a falu mellett', туй бокин 'az út mellett', сикт дінысь 'a falutól, a falu melletti helytől', туй бокѣ 'az út mellé, az melletti helyre', сикт дінѣ 'a faluhoz', туй боксянь 'az út melletti helytől', сикт дінсянь 'a falutól, a falu melletti helytől', туй бокѣд/бокти 'az út melletti hely mentén', сикт дінти/дінѣд 'a falu mellett', туй бокѣдз 'az melletti helyig', сикт дінѣдз 'a faluig', сикт дорѣдз 'a faluig'.
3. бѣр -- 'hátról', сай -- 'hátról': сы бѣрысь, сы бѣрся, сы бѣрсянь 'a nyomában', сы бѣрын 'utána', керка сайын 'a ház mögött', керка сайысь 'a ház mögül', керка сайѣ 'a ház mögé', керка сайсянь 'a ház mögötti helyről, a ház mögül', керка сайѣд/сайти 'a ház mögötti hely mentén', керка сайѣдз 'a ház mögötti helyig'.
4. весьт -- 'valamivel szemben, előtt, fölött': ѣшинь весьтын 'az ablakkal szembeni helyen', ѣшинь весьтысь 'az ablakkal szembeni helyről', ѣшинь весьтѣ 'az ablakkal szembeni helyre', ѣшинь весьтѣд/весьтти 'az ablakkal szembeni hely mentén', ѣшинь весьтѣдз 'az ablakkal szembeni helyig'.
5. водз -- 'előtt': керка водзын 'a ház előtt', керка водзысь 'a ház elől', керка водзѣд/водзти 'a ház előtti hely mentén', керка водзѣдз 'a ház előtti helyig'.
6. вомѣн -- 'keresztül': туй вомѣн 'keresztül az úton'.
7. выв -- 'fölött': пу вылын 'a fára', пу вылысь 'a fáról', пу вылѣ 'a fára', пу выввсянь 'a fáról', пу вывти 'a fa fölött', пу вылѣдз 'a fa csúcsáig'.
8. гѣгѣр -- 'körül': вичко гѣгѣр 'a templom körül', вичко гѣгѣрын 'a templom körüli helyen, a templom körül', вичко гѣгѣрысь 'a templom körüli helyről'.
9. кост -- 'között': пуяс костын 'a falavak között', пуяс костысь 'a falvak közötti helyről', пуяс костѣ 'a falavak közötti helyre', пуяс костѣд 'a falvak közötti helyen'.
10. кузя -- 'valami mentén': туй кузя 'az utcán', ю кузя 'a folyó mentén'.
11. орд -- '-nál/-nél': ыджыд чой ордын 'a nővérnél', ыджыд чой ордысь 'a nővér házából', ыджыд чой ордѣ 'a nővéremhez', ичѣт чой ордянь 'a húgomtól', ичѣт чой ордѣдз 'a húgom házáig'.
12. пѣвст -- 'között': йѣз пѣвстын 'az emberek között', йѣз пѣвстысь петны 'kijönni az emberek közül', йѣз пѣвстѣ пырны 'bemenni a tömegbe', йѣз пѣвстѣд мунны 'átmenni a tömegen'.
13. пыр -- 'át, keresztül': ѣшинь пыр 'az ablakon át', ѣдзѣс пыр 'az ajtón át'.

14. пытшк -- 'belseje valaminek': пач пытшкын 'a kemencében', пач пытшкысь 'a kemencéből', пач пытшкõ 'a kemencébe'.

15. ув/ул- -- 'alatt': пу улын 'a fa alatt', пу улысь 'a fa alól', пу улõ 'a fa alá', пу увсянь 'a fa alól', пу увтi 'a fa alatti helyen', пу улõдз 'a fa alatti helyig'.

Időviszonyt kifejező névutók

1. дыра -- 'körül': Час дыра виччыси. 'Egy óra körül vártam.'
2. дырйи -- 'idején': зэра поводдя дырйи 'esős időben', конгресс дырйи 'a kongresszus alatt'.
3. кезлõ -- а) 'valamilyen időtartamra': локi тõлысь кезлõ 'egy hónapra érkeztem', кык лун кезлõ сетны 'két napra adni'.
-- б) 'valamilyen időpontra': õбõд кезлõ локны 'ebédre jönni', тõв кезлõ лõсьõдчыны 'felkészülni a télre'.
4. мында -- 'körülbelül': Виччыси час мында. 'Kb. egy órát vártam.'
5. чõж -- 'valami folyamán, idején': Тõв чõж висис. 'Egész évben beteg volt.'
6. чõжõн -- 'valamilyen időtartam alatt': Гõжõм чõжõн лэптисны керка. 'Egy nyár alatt felépítették a házat.'

Időviszony kifejezésére a fenti névutókon kívül alkalmas néhány térbeli viszonyt kifejező névutó is. Az időviszonyi jelentés ilyenkor az alapszóból sugárik át.

1. бõрти, бõрын -- 'után': локтõм бõрын 'megérkeztem után', локтõм бõрти 'megérkeztem után', локтõм бõтриыс 'megérkezte után'.
2. вылõ -- '-ban/-ben': Кõймõд тõлысь вылõ петис. 'A harmadik hónapban.'
3. гõгõр -- 'körülbelül': Уджалам тõлысь гõгõр. 'Kb. egy hónapot dolgozunk.'

A cselekvés, állapot jellegét kifejező névutók

1. кезысь: уджавны дõрõм кезысь 'csak ingben dolgozni', ош вылõ мунны бедь кезысь 'csak bottal vadászni medvére'
2. кезын: Csak az ac 'saját' névmással használatos: Ac кезын сёрнитим. 'Magunk között beszélgettünk (idegen jelenléte nélkül).'
3. ног, ногõн -- 'valamihez hasonlóan, valamilyen módon': ме ног, ме ногõн 'szerintem', мõд ног, мõд ногõн 'máshogy'.
4. серти -- 'szerint, alapján': велõдчыны книгаяс серти 'a könyv alapján tanulni', бõрйины рõм серти 'szín alapján kiválasztani'.
5. сорõн -- 'együtt': Серам сорõн висьтавлис. 'Vegyesen kell.'
6. кымын -- 'körülbelül': Сәни куим морт кымын. 'Ott kb. három ember van', Сә шайт кымын колис. 'Kb. három rubel maradt.'
7. Мында -- 'körül, körülbelül': Кабыр мында зõр колис. 'Úgy egy maréknyi zab maradt.', Ведра мында вайи чõд. 'Úgy egy vödörnyi fekete áfonyát hoztam.', Тә мында чукõрти чõд. 'Ahogy te is, én is egy maréknyi fekete áfonyát szedtem.'
8. Сайõ (számnevekkel használatos) -- 'több, mint': Кызь морт сайõ вõли. 'Több, mint 20 ember volt.'

Hasonlítói névutó

дорысь -- 'valamivel összehasonlítva': Вокдй чой дорысь томджык. 'A bátyám kisebb a nővéremnél.'

A cselekvés célját kifejező névutók

1. вѵсна -- 'valami miatt, valamilyen okból': Эг волы висьѵм вѵсна. 'Betegség miatt nem jöttem.'
2. понда -- 'valami miatt, valamilyen okból': Тэ понда сѵрми. 'Miattad késtem el.'
3. могысь -- 'valamilyen célból, valami érdekében': Тѵдмасьѵм могысь ме локті. 'Megismerkedni jöttem.', Ен могысь! 'Az Isten szerelmére!'

Elvont viszonyokat kifejező névutók

1. вѵсна -- '-ról/ről': тѵждысьны челядь вѵсна 'gondoskodni a gyerekekről';
2. йылысь -- '-ról/-ről': сѵрнитны олѵм йылысь 'az életről beszélni';
3. понда -- 'ért': Майшася пи понда. 'Aggódok a fiamért.'

Megosztást, kizárást, helyettesítést kifejező névutók

1. кындзи, ѳтдор -- 'kívül, kivéve': Бать кындзи некод эз вѵв./ Батьысь кындзи некод эз вѵв. 'Az apán kívül senki nem volt.', Бѵдждѵк вокысь ѳтдор некод эз волы. 'A bátyján kívül senki nem jött el.'

Névutós kapcsolatokban a кындзи névutó előtt a főnév állhat nominativusban (бать кындзи) és elativusban (батьысь кындзи). Az ѳтдор névutó mellett a főnév csak elativusban állhat (вокысь ѳтдор).

2. пыдди, туйѵ -- 'helyett': Ёрт пыдди уджали. 'A barátom helyett dolgoztam.', Менѵ мам туйѵ пуктѵны. 'Anyja helyett anyja vagyok', Сѵйѵ менѵ морт туйѵ оз пукты. 'Ő engem nem tisztel. (Ő engem emberszámba se vesz.)'

A névutók birtokos személyragozása

A térbeli viszonyokat kifejező névszói névutók többsége, mint a magyarban is, felvehet birtokos személyragokat, valamint helyjelölő esetragokat (inessivus, elativus, illativus, egressivus, terminativus, transitivus). Ezek a ragozott alakok lesznek a személyes névmás függő esetekben álló alakjai. Ezek a személyes névmás névutós alakjainak variációi.

На водзѵдыс котѵртисны. / Водзѵдныс котѵртисны. 'Előtte elfutottak a gyerekek.'

Сы вылын мича паськѵм. / Вылас мича паскѵм. 'Szép ruha van rajta.'

Néhány névutó birtokos személyragos alakja

(выв/выл- 'fent', ув/ул- 'lent', дін 'valami mellett')

Jelölések: (+) analóg alak megléte
(-) analóg alak hiánya

Eset	Névtörök	E./1. sz.	E./2.sz.	E./3.sz.	T./1. sz.	T./2.sz.	T./3.sz
Iness.	вылын	вылам	вылад	вылас	выланым	выланыд	выланыс
	улын	+	+	+	+	+	+
	динын	+	+	+	+	+	+
Elat.	вылысь	вывсьым	вывсьыд	вывсьыс	вывсьыным	вывсьыныд	вывсьыныс
	улысь	+	+	+	+	+	+
	динысь	+	+	+	+	+	+
IIIat.	вылѡ	вылам	вылад	вылас	выланым	выланыд	выланыс
	улѡ	+	+	+	+	+	+
	динѡ	+	+	+	+	+	+
Egr.	выв- сянь	-	выв- сяньыд	выв- сяньыс	выв- сяньыным	выв- сяньыныд	выв- сяньыныс
	увсянь	-	+	+	+	+	+
	динсянь	-	+	+	+	+	+
Pros.	вылѡд	-	вылѡдыд	вылѡдыс	вылѡдным	вылѡдныд	вылѡдныс
	увѡ	-	+	+	+	+	+
	динѡд	-	+	+	+	+	+
Trans.	вывтї	-	вывтїыд	вывтїыс	вывтїыным	вывтїыныд	вывтїыныс
	увтї	-	+	+	+	+	+
	дїнтї	-	+	+	+	+	+
Term.	вылѡдз	-	выл- ѡдзыд	выл- ѡдзыс	выл- ѡдзыным	выл- ѡдзыныд	выл- ѡдзыныс
	улѡдз	-	+	+	+	+	+
	динѡдз	-	+	+	+	+	+

Mondattan

A kijelentő mondat szórendje

A komi nyelvben a szórend meglehetősen szabad. A szórendet két elv irányítja:

- 1) a komi nyelvre és más finnugor nyelvekre is jellemző, hogy a jelző megelőzi a jelzett szót.
- 2) aktuális tagolás

A mondatrészek

Az alany és az állítmány

Semleges szövegben az alany megelőzi az állítmányt.

Ёртõй отсаліс. 'A barátom segített.'

Кõмõй мича. 'A cipõm szép.'

Менам кõмõй мича. 'Az én cipõm szép.'

Értelmi kiemelés esetén a szórend megváltozhat.

Отсаліс ёртõй. 'Segített a barátom.'

Мича кõмõй. 'Szép a cipõm.'

Мича менам кõмõй. 'Szép az én cipõm.'

A jelző

A nem értelmezői szerepű jelző a magyarhoz hasonlóan a jelzett szó előtt áll. Jelzői szerepet betölthet:

- 1) alanyesetben álló főnév: Пу коръяс кельдісны. 'A fák levelei elsárgultak.'
- 2) függő esetben álló főnév: Кылõ челядълõн сьылõм. 'Hallatszik a gyerekek éneke.' Радейта кывзыны челядълысь сьылõмсõ. 'Szeretem hallgatni a gyerekek énekét.'
- 3) névutós főnév: Пызан вылын куйлõ чальчунь кузя карандаш. 'Egy kisujjni ceruza van az asztalon.'
- 4) esetragos névmás: Сьылõн нимыс Сима. 'Szimának hívják.' Сьылысь нимсõ вунõді. 'Elfelejtettem a nevét.'
- 5) mennyiséget kifejező számnév: Менам колис сõмын дас шайт. 'Csak két rubelem maradt.'
- 6) sorszámnev: Ме тани сизимõд лун нин. 'Már hetedik napja vagyok itt.'
- 7) melléknév: Пуксис кõдзыд тõв. 'Megkezdõdött a hideg tél.'
- 8) igenév: Лунвылõ лэбзьылõм лэбачьяс локтісны. 'A dél felé költözõ madarak visszatértek.' Ме нъби вурсян машина. 'Vettem egy varrógépet.'

Az értelmező jelző kijelölő funkciójánál fogva állhat a jelzett szó után is. Általában a jelzett szó előtt is áll egy jelző. Ez a jelenség leginkább szépirodalmi szövegben fordul elő.

Пуксис дженъдик вой, югыд да ыркыд. (G. Fjodorov) 'Beköszöntött a rövid éjszaka, világos és hűvös.'

И стрбитис дзонь керка, нѣль ыджыд жыръя. 'És felépített egy egész házat, négy nagy szobával.'

Néha a jelző hétköznapi szövegben is előfordul a jelzett szó után:

Лѳз плаща, ыджыд тушаа да ѳн, Егор Трофимович мунис тэрмасьтѳг. (A mai komi nyelv II.) 'Kék esőkabátban, a magas és erős Egor Trimofimovics sietség nélkül ment.'

A tárgy

A tárgy lehet:

- 1) névutós vagy névutó nélkül álló főnév: Чойѳс кора. 'Meggérem a nővéremet/húgomat.' Муна чой ордѳ. 'Megyek a nővéremhez/húgomhoz.'
- 2) névutós vagy névutó nélküli névmás: Сийѳс кора. 'Őt kérem meg.' Муна сы ордѳ. 'Hozzá megyek.'
- 3) főnévi igenév: Кора тѳнѳ меным отсавны. 'Meggérlek, hogy segíts nekem.'

A mondatban a tárgy két helyen fordulhat elő: a) az állítmány előtt vagy b) az állítmány után. Ez a sorrendiség a mondat aktuális tagolásától függ.

a) Сийѳ пыр тѳнѳ дорйѳ. 'Ő mindig téged véd.' Радейтѳны сиктсаяс чай юны, гѳстьтѳ чай чашкатѳг оз лѳдэны. (N. Korovina) 'A falusiak szeretnek teát inni, a vendéget egy csésze tea nélkül nem engedik el.'

b) Ставныс окотапырысь кывзисны сьылѳмсѳ. 'Mindenki örömmel hallgatta a dalát.'

Казьтылѳм вылѳ козыналѳм коми аньяслы чужан му вылын гижѳм небѳгьяс.

(A. Istomina) 'A komi nőknek emlékebe a szülőföldjükön írott könyveket ajándékoztak.'

Vannak olyan esetek, amikor a tárgy mindenképpen az igéből képzett szó előtt áll: 1) igéből képzett főnév, 2) határozói igenév

1) Сийѳ вѳли бур чери кыйысь. 'Ő jó halász volt.', Нянь пѳжалысьѳн талун вѳли ме.

'A pék ma én voltam.', Нянь пѳжалѳм нюжалѳс лун шѳрѳдз. 'A kenyér kisütése délig húzódott.'

2) Чери кыйгѳн найѳ некор эз сѳрнитны. 'Halászat alatt ѳk soha nem beszélgettek.', Сійѳ

тѳд былѳ усис сѳмын письмѳ гижигѳн. 'Csak a levélírás ideje alatt emlékeztem rá.'

A határozó

Határozói funkciót betölthet:

- 1) határozószó: Гораа сѳрнитны тани оз позь. 'Itt tilos hangosan beszélni.'
- 2) határozói igenév: Олигѳж колѳ велѳдчыны. 'Egy egész életen keresztül kell tanulni.' Сѳрнитигтырйи найѳ пырисны керкаѳ. 'Beszélgetve mentek be a házba.'
- 3) névutós vagy névutó nélküli főnév: Тѳлын водз пемдѳ. 'Télen korán sötétedik.' Сійѳ пуксис пызан сайѳ. 'Leült az asztalhoz.'

A mondatban az állítmányhoz viszonyítva a határozó elhelyezkedése szintén kétféle lehet:

Ѳльѳш талун гортас воис сѳрѳнджык. 'Őljős ma később jött haza.'

Талун гортас Ѳльѳш воис сѳрѳнджык. 'Ma Őljős jött később haza.'

Талун Ѳльѳш сѳрѳнджык воис гортас. 'Ma Őljős később jött haza.'

Ha a mondatban több, az állítmányhoz kapcsolódó határozó van, akkor a cselekvés módját kifejező határozó leginkább az állítmány közelében, előtte vagy utána, helyezkedik el. A legkötetlenebb az idő-, hely-, cél- és okhatározó szórendje. Pl.: Асывнас паськѳмсѳ дыр корсьѳ. 'Reggel a ruháját sokáig keresi.', Асывнас паськѳмсѳ корсьѳ дыр да ньѳжйѳ. 'Reggel a ruháját sokáig és lassan keresi.', Висьѳмысла сійѳ лѳка ветлѳдлѳ. 'A betegsége miatt rosszul jár.', Виль местаын Ѳльѳш сьѳлѳмсянь босьтчис уджѳ. Асывсянь рытѳдз мукѳдъяскѳд ѳтмоза гаражын ноксис. (V. Тогорон) 'Az új helyén Őljős lelkesen munkához látott. Reggeltől estig a többiekkel egyenlő mértékben foglalatzkodott a garázsban.'

A melléknévvel, határozószóval, igéből képzett főnévvel, melléknévi és határozói igenévvel kifejezett mondatrészekhez tartozó határozók a mondatban az alaptag elé kerülnek.

- 1) melléknévi alaptag: Пуяс сулалѳны сись кодь веськыдѳсь. 'A fák egyenesen állnak, mint a gyertyák.'
- 2) határozószói alaptag: Ме ээв ѳдйѳ пышйи. 'Gyorsan elfutottam.' Йѳзыс эз вѳв ѳна уна. 'Nem volt túl sok ember.'
- 3) igéből képzett főnévi alaptag: Сійѳ дыр на кыліс понйыслысь нора увтѳмсѳ. 'Még sokáig hallotta a kutyák panaszos vonyítását.'

- 4) melléknévi igenévi alaptag: Вөр сайысь локтӧм кымӧр тупкис шондӧсӧ. 'Az erdő felől jött felhő eltakarta a napot.'
- 5) határozói igenévi alaptag: Ӟна тэрмасигас дзикӧдз вунӧдӧма ставсӧ. 'A nagy sietségben mindent teljesen elfelejtett.'

A kérdő mondatok szórendje

A kérdő mondatban szerepelhetnek speciális kérdőszavak: névmások, határozószavak, partikula, de ezek hiányozhatnak is.

Ha a mondatban szerepel kérdőnévmás és határozószó, akkor ezek a mondat elején állnak.

- 1) névmás: Мый тайӧ? 'Mi ez?', Мый йылысь висьталан? 'Miről beszélsz?', Кодкӧд тӧдмасин? 'Kivel ismerkedtél meg?', Код ордӧ муна? 'Kihez mész?'
- 2) határozószó: Кӧни олан? 'Hol laksz?', Кытчӧ (найӧ) муноны? 'Hová mennek?', Кымын арӧс сылы? 'Hány éves?'

A kérdőpartikulás (-ӧ, ӧмӧй) vagy partikula nélküli kérdő mondatokban az a szó áll a mondat elején, amelyre a kérdés vonatkozik. A kérdőpartikulák ehhez a szóhoz kapcsolódnak.

- 1) kérdőpartikulával: Дыр-ӧ талун уджалан? 'Sokáig dolgozol ma?', Он-ӧ сет меным книгаӧ? 'Nem adod nekem a könyved?', Сійӧ ӧмӧй вӧли? 'Vajon ő ott volt?', Оз ӧмӧй тӧдны та йылысь? 'Vajon nem tudnak erről?'
- 2) kérdőpartikula nélkül: Ветлін сы ордӧ? 'Voltál nála?', Сы ордӧ ветлін? 'Nála voltál?', Тэ сы ордӧ ветлін? 'Te voltál nála?'

Az állítás kifejezése

1. Az эм 'van'эмӧсь 'vagyunk, vagytok, vannak' kijelentő módban akkor használatosak, ha egy tárgy vagy személy meglétét vagy valamilyen helyen tartózkodását akarjuk kifejezni. Például:

Менам эм книгаӧй. 'Van könyvem.'

Гортын менам эм татшӧм книгаыс. 'Otthon nekem van ilyen könyvem.'

Менам эмӧсь книгагас. 'Vannak könyveim.'

Гортын менам эмӧсь татшӧм книгагас. 'Otthon vannak ilyen könyveim.'

Ha a kijelentésben nem a tárgy vagy személy megléte, hanem a helymegjelölés a fontos, akkor az эм 'van'эмӧсь 'vagyunk, vagytok, vannak' elmaradhat. Egyes szám első és második személyben az állítmány szintén elmarad. Többes számban a helyjelölő kifejezés az -ӧсь végződést kapja.

Ме гортын. 'Otthon vagyok.'

Ми гортынӧсь. 'Otthon vagyunk.'

Тэ гортын? 'Otthon vagy?'
Сійѳ гортын. 'Otthon van.'

Ті гортынѳь? 'Otthon vagytok?'
Найѳ гортынѳь. 'Otthon vannak.'

2. Az állítást minden igeidőben az ige jelen idejű alakjával fejezzük ki. (l. ??)

3. Az állítás (és a beleegyezés is) kifejezhető a да oroszból kölcsönzött partikulával. Pl.:

-Сійѳ тэ ордын? - Ő nálad van?'
-Да, сійѳ ме ордын. - Igen, ő nálam van.'

A tagadás kifejezése

Meg kell különböztetni a teljes (a tagadó ige az állítmány előtt áll), a részleges (a tagadó ige az állítmány kivételével bármelyik mondatrész előtt állhat) és a nyomatékos tagadást.

1. Az абу 'nincs', абуѳь 'nincsenek' igék a tárgy vagy személy létének vagy valamilyen helyen való tartózkodásának a tagadásakor használatosak. Többes számban a helyjelölő kifejezés az абуѳь igéről átveszi az -ѳь végződést. Pl:

Менам чойѳй абу. 'Nincs nővérem/húgom.'
Менам чойясѳй абуѳь. 'Nincsenek nővéreim/húgom.'
Менам чойѳй абу гортын. 'A nővérem/húgom nincs otthon.'
Менам чойясѳй абу гортынѳь. 'A nővéreim/húgom nincsenek otthon.'

Az абу jelen idejű alakja összetett névszói állítmányban segédigei funkciót is betölthet. Pl.:

Ме абу ичѳт. 'Nem vagyok kicsi.'
Тэ абу ичѳт. 'Nem vagy kicsi.'
Сійѳ абу ичѳт. 'Nem kicsi.'

Ми абу ичѳтѳь. 'Nem vagyunk kicsik.'
Ті абу ичѳтѳь. 'Nem vagytok kicsik.'
Найѳ абу ичѳтѳь. 'Nem kicsik.'

2. A tagadás minden igeidőben a tagadó ige ragozott alakjaival fejezhető ki. (l. ??)

Teljes és részleges tagadásakor a tagadó ige mondatbeli helye eltér. Teljes tagadásakor a tagadó ige közvetlenül megelőzi a főigét. Részleges tagadás esetén a tagadó ige a tagadott mondatrész elé kerül. Részleges tagadásakor a tagadott mondatrész általában az igei állítmány előtt áll.

teljes tagadás

részleges tagadás

Ме ог гиж сылы. 'Nem írom meg neki.'

Ог ме сылы гиж. 'Nem írom meg neki.'

Ме ог сылы гиж. 'Én nem neki írom meg.'

Ми огõ гижõй сылы. 'Nem írjuk meg neki.'

Огõ ми сылы гижõй. 'Nem mi írjuk meg neki.'

Ми огõ сылы гижõй. 'Mi nem neki írjuk meg.'

Kérdõ mondatban az állítás és a teljes tagadás háromféleképpen fejezhetõ ki. Ezek közül a második és a harmadik lehetőség a leggyakoribb. Pl.:

1. Босьтас али оз босьт? 'Elveszi vagy nem veszi el?
2. Босьтас али оз? 'Elveszi vagy nem?
3. Босьтас оз? 'Elveszi, nem?

3. Nyomatékos tagadás kifejezésekor a tagadó ige a megfelelő számban, személyben és időben megismétlődik. Pl.:

Ог, ме ог лок. 'Nem, én nem jövök.'

Эз, сийõ эз вõв. 'Nem, õ nem volt (itt).'

Абу, сийõ абу воõма. 'Nem, úgy tûnik, õ nem érkezett meg.'

Az összetett mellérendelõ mondatok

Az összetett mellérendelõ mondatok kötõszavait a komi nyelv az oroszból kölcsönözte. A kötõszavak ugyanabban a jelentésben használatosak, mint az oroszban. Sajátságosnak tekinthetõ a kapcsolatos kötõszók (...и, ...ни, ...жõ) használata az összetett mondat végén.

Kapcsolatos kötõszók: и, да, дай 'és', ни-ни 'sem-sem', ни 'és'.

Ме звõнити сылы, и сийõ час джын мысти вõли нин ме ордын. 'Felhívtam, és fél óra múlva nálam volt.'

Ичõтик жырйын вõли жар, да вой кежлõ восьти ошинь. 'A kishobában meleg volt, és éjjelre kinyitottam az ablakot.'

Мортыдлы колõ сõйны быд лун, дай мукõдтор на уна колõ. 'Az embernek minden nap ennie kell, és még sok más is kell csinálnia.'

Ни юяс эз на кынмыны, ни муыс эз на ветвтгысь лымйõн. 'Még sem a folyók nem fagytak be, sem a földet nem fedte hó.'

Мишкаõс некытчõ эз корлыны, ни некод некутшõм ногõн сийõс эз казьтыв. (V. Juhnin) 'Miskát sehová sem hívták, és senki sem emlékezett rá.'

Ellentétes kötõszók: а 'pedig', но, да 'de'.

Меным кызь куим арõс, а сылы комын нин. 'Én 23 éves vagyok, õ pedig 30.'

Пельпомыс паськыд, но тушаыс абу ыджыд. 'A vállai szélessek, de alacsony.'

Колõ эськõ ветлыны, да кадыс абу. 'El kellene menni, de nincs rá idő.'

Választó kötõszók: либõ, али 'vagy'.

Ме верма аски тэ ордө пыравны, либб тэ ачыл пырав. 'Holnap felugorhatok hozzád, vagy te gyere fel.'

Вай ветлам кино вылб, али тэныд некор? 'Menjünk moziba, vagy nincs rá időd?'

Hozzárendelő kötőszók: да и 'sőt is', ...и 'és', ...ни 'még sem'.

Зэрмис, да и төвзысис, тыдалб. 'Eleredt az eső, sőt úgy látszik, a szél is feltámadt.'

Ог ылбды, гбтыр со менам аддзылис и. 'Nem hazudok, a feleségem is látta.',
Вөралысьяслбн став запасьяс быри, сов эз коль ни. (V. Juhnin) 'A vadászoknak elfogyott a készlete, még só sem maradt.'

Ставыс локтасны сэтчб сизим час кежлб, ме локта жб. 'Mindenkí 7-re megy oda, és én is megyek.'

Az összetett alárendelő mondatok

Az összetett alárendelő mondat mellékmondata a komi nyelvben kötőszóval, névmással vagy névmási határozószóval kapcsolódik a főmondatához. Néhány kötőszó használata a komiban sajátos. Így a különösen sok jelentésű ...да, mely beszélt nyelvi árnyalatú, és a mellékmondat végére kerül. A feltételes kö kötőszó az után a szó után áll, amelyre a logikai hangsúly esik.

A többi kötőszó, illetve névmás és névmási határozószó kötőszói használatának az elve ugyanolyan, mint a magyarban.

Időhatározói mellékmondat. A mellékmondat kötőszavai a következők: кор, кодыр, ...да 'amikor', кыдзи 'amint', кытчбдз 'amíg' мыйбн, мыйбн сбмын, муртса 'alighogy'.

Кор шондбис лэччис, ва дорб кутисны чукбртчыны том йбз. 'Amikor lement a nap, a folyónál gyülekezni kezdtek a fiatalok.'

Ме эг аддзыв, ме сэк узи, кодыр сбстбм войтыс уси. (S. Popov) 'Nem láttam, akkor aludtam, amikor az átlátszó csepp leesett.'

Тулысыс воас да, лэбачьяс ббр локтасны. 'Amikor beköszönt a tavasz, a madarak megint visszatérnek.'

Мыйбн аддзис мамсб, котбртбс сылы паныд. 'Ahogy meglátta az anyját, elé szaladt.'

Мыйбн сбмын вбськовтбм тагбс вомбн, зонкаяс чеччыштисны местаяс вывсьыныс. 'Amint átléptük a küszöböt, a fiúk mindenfelől felpattantak.'

Feltételes mellékmondat. A mellékmondat kötőszavai: кб, кор, кодыр, ...да 'ha'.

Волы рыгнас, кб сйбс кывзыштны. 'Gyere el este, ha meg akarsz őt hallgatni.'

Кытысь вежыслы таво лоны, кор гожбм чбж зэрис! 'Honnan lenne ebben az évben mag, ha egész nyáron esett az eső.'

Велалан да, быдлаын лбсьыд. 'Ha megszokod, mindenhol jó.'

Okhatározói mellékmondat. A mellékmondat kötőszavai: сы вѣсна мый, сы понда мый, ...да 'azért, mert'.

Оз висътав, сы вѣсна мый аслыс абу на ставыс гѣгѣрвоана. 'Ő nem szól semmit, mert neki még magának sem minden érthető.'

Тадзи вѣчис, сы понда мый мѣд ногыс эз вермы. 'Úgy csinálta, mert másképp nem tudta megcsinálni.'

На ордын дыр пукалі, зэв гажа вѣлі да. 'Sokáig ültem náluk, mert náluk nagyon vidám volt.'

Ёна и скѣралѣ, нинѣм оз артмы да. 'Nagyon haragszik, mert semmi sem sikerül.'

Célhatározói mellékmondat. A mellékmondat kötőszavai: мед, медым 'azért, hogy'.

Висъталіс гораа, мед ставныс кылісны. 'Hangosan mondta, hogy mindenki hallja.'

Волісны, медым сѣрнитны мекѣд. 'Azért jöttek, hogy beszéljenek velem.'

Megengedő mellékmondat. A mellékmondat kötőszavai: кѣтъ 'habár', кѣтъ эськѣ, ...да 'habár', мый кѣтъ, кыдзи кѣтъ 'akárhogy'.

Ставсѣ удитіс вѣчны, кѣтъ и этша вѣлі кадыс. 'Mindent sikerült megcsinálnia, habár kevés ideje volt.'

Мый кѣтъ эз мырсы, сылѣн талун нинѣм эз артмы. 'Akárhogy igyekezett, ma semmi sem sikerült.'

Кыдзи кѣтъ эз лѣкавны скѣр турѣбъяс, тулыслысь локтѣмсѣ паныдавы эз вермыны. (G. Fjodorov) 'Akárhogy süvítettek a hóviharok, a tavasz megérkezését nem tudták megakadályozni.'

Сійѣ дыр на видзѣдіс туй вылѣ, кѣтъ эськѣ некоді нин сѣні эз вѣв. 'Még sokáig nézte az utat, habár ott már senki sem volt.'

Эз нин окота вѣв вензыны, дыр эськѣ позис на да. 'Már nem volt értelme tovább vitatkozni, habár még sokáig lehetett volna.'

Hasonlító mellékmondat. A mellékmondat kötőszavai: быттьѣ, быттьѣкѣ (oroszból) 'mintha', кыдз/кыдзи 'mint'.

Пон сюся видзѣдіс ме вылѣ, быттьѣ кывзіс менѣ бура вежѣртысь морт. 'A kutya okos képpel nézett rám, mintha értelmes ember nézne rám.'

Нывлѣн чужѣмыс югзис, кыдзи шонді улын югдѣ ывла выв. 'A lány arca felragyogott, mint ahogy a naptól kivirul a természet.'

Helyhatározói mellékmondat. A mellékmondat névmási határozószókkal kapcsolódik a főmondathoz: кѣні/кѣн 'ahol', кытчѣ 'ahová', кытысянь/кысянь, кытысь 'ahonnan', кытчѣдз 'ameddig', кыті 'ahol, ami mentén'.

Сійѳ видзѳдїс сэтчѳ, кѳнї ѳтлаасисны веж тундра да лѳз енѳж. ‘Oda nézett, ahol összeért a zöld tundra és a kék ég.’

Кытчѳ он видзѳдлы, быдлаын сѳстѳм еджыд лым. ‘Akárhová nézel, mindenhol tiszta fehér hó.’

Ми видзѳдлїм сыланьѳ, кысянь кывсис гѳлѳс. ‘Arrafelé néztünk, ahonnan hallatszott a hang.’

Водзын, кытчѳдз синмыд судзѳ, сѳмын вѳр да вѳр. ‘Elöl, ahová csak a szem ellát, csak erdő és erdő.’

Módhatározói mellékmondat. A mellékmondat kapcsolódhat 1) kötőszóval: мый ‘hogy’, мед/медым ‘azért, hogy’, быттьѳ ‘mintha’ 2) névmási határozószóval: кыдз/кыдзи ‘ahogy’, мыйта ‘amennyi’.

1) Сэтшѳма повзи, мый нинѳм эг вермы шуны. ‘Úgy megijedtem, hogy semmit se tudtam szólni.’

Вѳч сїдзи, медым ставыслы кажитчис. ‘Csináld úgy, hogy mindenkinek tetsszen.’

Пяяс сулалїсны сїдз, быттьѳ найѳ унмовсѳѳмаѳсь. ‘A fák úgy állnak, mintha elaludtak volna.’

2) Ставсѳ вѳча сїдз, кыдз коран. ‘Mindent úgy csinálok, ahogy kéred.’

Сїйѳ босьтїс сѳмын сы мында, мыйта вермис сѳѳрсьыс нуны. ‘Csak annyiit vett, amennyit el tudott vinni magával.’

Tárgyi mellékmondat. A mellékmondat kapcsolódhat:

1) kötőszóval: мый ‘hogy’, быттьѳ ‘mintha’, мед/медым ‘azért hogy’, мыйла ‘miért’, -ѳ (partikula) ‘-e’;

2) névmással és névmási határozószóval: мый (és ragozott alakjai) ‘ami’, кодї (és ragozott alakjai) ‘aki’, кутшѳм ‘amilyen’, кѳнї/кѳн ‘ahol’, кытчѳ ‘hová’, кытысь ‘honnan’, кыдзи/кыдз ‘hogy’, кымын ‘mennyi’, кор/кодыр ‘amikor’.

Néhány példa:

1) Висьталїсны, мый аски зэрас. ‘Mondták, hogy holnap esni fog.’

Ме кывлї, быттьѳ тѳ вуджѳмыд мѳд удж вылѳ. ‘Úgy hallottam, mintha te mentél volna át másik munkahelyre.’

Кѳсья, медым та йылысь ставыс тѳдїсны. ‘Azt akarom, hogy erről mindenki tudjon.’

Гортын менсьым юалїсны, мыйла сѳрми. ‘Otthon kérdezték tőlem, hogy miért késtem el.’

Ме юалї, ылын-ѳ сїйѳ олѳ. ‘Kérdeztem, hogy messze lakik-e.’

2) Сїйѳ юалїс, мый ме лыддя. ‘Kérdezte, hogy mit olvasok.’

Вочавидзи, мый йылысь лыддя. ‘Megmondtam, hogy miről olvasok.’

Тѳда, кодї сѳнї вѳлї. ‘Tudom, hogy ki volt ott.’

Тѳ тѳдан, кодкѳд сїйѳ уджалѳ? ‘Tudod, hogy ő kivel dolgozik?’

Тѳдам, кыдзи сэтчѳ позьѳ мунны. ‘Tudjuk, hogy lehet oda eljutni.’

Казьтылїс, кытчѳ олѳм чѳжнас волывлѳма. ‘Visszaemlékezett azokra a helyekre, ahol életében járt. (Visszaemlékezett arra, hová utazott életében.)’

Юалїс, кымын часың воа гортѳ. ‘Kérdezte, hogy hányra jövök haza.’

Ме тѡда, мыйта тайѡ сулалѡ. ‘Tudom, hogy mennyibe kerül ez.’

Сійѡ тѡдѡ, кѡнѡ ме ола. ‘Tudja, hol lakom.’

Вунѡдѡ, кутшѡм талуи луныс. ‘Elfelejtettem, milyen nap van ma.’

Jelzői mellékmondat. A mellékmondat névmással és névmási határozószóval kapcsolódik a főmondathoz: кодѡ (és ragozott alakjai) ‘ki/aki’, мый (és ragozott alakjai) ‘mi/ami’, кутшѡм ‘milyen/amilyen’, кѡнѡ/кѡн ‘hol/ahol’, кытчѡ ‘hová/ahová’, кытѡ ‘hol/ahol’, кытысь, кытысянь / кысянь ‘honnan/ahonnan’, кор, кодыр ‘mikor/amikor’.

Pl.: Зонъяс, кодъясьѡс тѡ адзылѡн, менам ѡртъяс. ‘A fiatalok, akiket láttál, az én barátaim.’

Вайлы меным шырантѡ, мыйѡн вундасян. ‘Add csak ide az ollódat, amivel vágsz.’

Ми волѡм сиктѡ, кѡнѡ чужлис Куратов. ‘Abba a faluba utaztunk, ahol Kuratov született.’

Ме нѡѡби книгатѡ, кутшѡмѡс тѡ кѡсыйлѡн. ‘Megvettem azt a könyvet, amelyiket akartad.’

Тѡд вылам усис сійѡ асылыс, кор найѡ воисны миянѡ. ‘Eszembe jutott az a reggel, amikor ők hozzánk érkeztek.’

A függő beszéd kifejezése

Az egyenes beszéd háromféleképpen alakítható át függő beszéddé. Az első lehetőség: a mondat alárendelő mellékmondattá való alakítása. Az átalakítás elve megegyezik a magyaréval, azaz a megszólítás, a közbevetett szavak, az érzelmeket kifejező szavak, az indulatszavak kiesnek, a személyes és birtokos névmást valamint a ragozott ígét pedig nem a beszélővel, hanem az idézővel kell egyeztetni.

1. Семѡн юалис менсьым:”Кѡнѡ тѡ олан?”	1. Семѡн юалис менсьым, кѡнѡ ме ола.
‘Сземјон megkérdezte: Hol laksz?’	‘Szemjon megkérdezte tőlem, hogy hol lakom.’
2. (Ме) юали: “Кодѡ нѡ менѡ корсьѡ?”	2. (Ме) юали, кодѡ менѡ корсьѡ.
‘Megkérdeztem: Ki keres engem?’	‘Megkérdeztem, hogy ki keres.’
3. -Кыдзи тѡнѡ шуѡны, дѡна нылѡй? -юалис сылысь Ефим.	3. Ефим юалис нывлысь, кыдзи сійѡс шуѡны.
‘- Hogy hívnak téged, kedves leány? - kérdezte tőle Jefim.’	‘Jefim megkérdezte a lánytól, hogy hogy hívják.’

A második lehetőség: az egyenes beszéd átalakítható a мися, пѡ partikulák segítségével kötőszó nélküli összetett mondattá. Általában az egyenes beszéd változtatás nélkül megőrződik, csak a megszólítás esik ki. Ha az egyenes beszédet maga a beszélő alakítja át függő beszéddé, akkor a мися partikula használatos. Pl.:

1. (Me) юалі:”Кодкѡд тэ мунін?” ‘Megkérdeztem:Kivel mentél?’ 2. (Me) вочавидзи:”Анна, тайѡ тэ тѡдан.” ‘Azt feleltem: Anna, te ezt tudod..’ 3. (Me) шензя:”Сѣ дивѡ, кытчѡ и вошѡма?” ‘Csodálkozom: Istenem, hová tűnhetett?’	1. (Me) юалі, мися, кодкѡд тэ мунін. ‘Megkérdeztem, hogy ő kivel ment el.’ 2. (Me) вочавидзи Анналы, мися, тайѡ тэ тѡдан. ‘Azt feleltem Annának, hogy ő tudja ezt.’ 3. (Me) шензя, мися, сѣ дивѡ, кытчѡ и вошѡма. ‘Csodálkozom, hogy hová tűnhetett.’

Ha az egyenes beszédet egy harmadik személy alakítja át függő beszéddé, akkor a пѡ partikulát kell használni. Pl.:

1. Меным шуисны: “Тэ сѣрмин, дона ѣрт!” ‘Mondták: Elkéstél, kedves barátom.’ 2. Сійѡ скѡрысь шуис: “Да некод тани абу!” ‘Mérgesen mondta: Senki sincs itt!’	1. Меным шуисны, тэ, пѡ сѣрмин. ‘Mondták, hogy én elkéstem.’ 2. Сійѡ скѡрысь шуис, некод, пѡ, тани абу. ‘Mérgesen mondta, hogy senki sincs itt.’

A harmadik lehetőség — az egyenes beszéd összesűrithető egy egyszerű mondatba, egy főnévi igeneves szerkezetbe. Az első két lehetőségtől eltérően ez a módszer nem alkalmazható mindig. Ez az átalakítás akkor használható, ha az egyenes beszéd felszólítást tartalmaz, de ekkor sem mindig.

1. -Восьтѡй ѡшиньяс, -- тшѡктіс пѡльѡй. ‘Nyissátok ki az ablakot!-- parancsolta a nagyapám.’ 2. -Ставныд локтѡй кинотеатр дорѡ, --шуис миянлы Сергей. ‘Mindenki jöjjön a mozihoz! -- mondta Szergej’.	1. Пѡльѡй тшѡктіс восьтыны ѡшиньяс. ‘A nagyapám azt parancsolta, hogy nyissuk ki az ablakot.’ 2. Сергей шуис ставнымлы локны кинотеатр дорѡ. ‘Szergej mindenkinek azt parancsolta, hogy jöjjön a mozihoz.’

Szövegek

Г. Некрасова

ТӖЛЫСЬЯСЛӖН КОМИ НИМЪЯС ЯНВАРЬ / ТӖВ ШӖР

Январь тӖлысь важ комияс шулӧмаӧсь кык ногӧн. Ӧти нимыс – тӖв шӖр, сы вӧсна мый январь лоӧ тӖвся тӖлысьяс пиысь шӖръян. Откодялӧй: декабрь – январь – февраль.

Мӧд нимыс вӧлӧма кӧдзыд тӖлысь. ТӖв шӖрын пӧльтӧны кӧдзыд тӖвьяс, муыс ставнас кынмӧма, йизьӧма.

Удмуртьяс январь тӖлысь ӧнӧдз на шуӧны тӧлшпорӧн, а мансияс шуӧны тал-котиль-эптос. Быд кыв кӧ вуджӧдны, лоӧ "тӖв шӖр тӖлысь".

Szavak:

тӖв шӖр tél közepe, január

шӖръя közepső

ӧткодявны [ӧткодял-]

összehasonlít

пӧльтны fűj

йизьыны befagy, jéggé fagy

ӧнӧдз mostanáig

ФЕВРАЛЬ \ УРАСЬӖМ

Февраль тӖлысьлӧн важӧн вӧлӧма урасим (воурсим) ним. Тайӧ кывйыс миянлы ӧнӧ абу гӧгӧрвоана. Тӧдчана коми учӧнӧй профессор В.И.Лыткин чайтӧ, мый урсим кыв важӧн петкӧдлӧма лӧк поводдя, турӧб. И збыль, январь помын, февральын, Коми муын пӧльтӧны ӧсь кӧдзыд тӖвьяс, весиг овлӧны ыджыд бушковьяс. Та йылысь висьталӧ сӧдзжӧ февраль тӖлысьлӧн мӧд коми ним – чорыд тӖлысь. Позьӧ содгыны, мый урсим кыв мукӧд учӧнӧйяс йитӧны урасьны глаголкӧд и гӧгӧрвоӧдӧны сийӧс кыз куасьӧм, ур кыйӧм. Февральсӧ коми вӧралысьяс лыддӧны медбӧрря тӖлысьӧн, кор позьӧ кыйны ур.

Szavak:

тӧдчана ismert

чайтны gondol, vél

турӧб hóvihar

збыль valóban

бушков hózivatar

МАРТ \ РАКА

Март тӧлысь комияс шулӧмабсь рака тӧлысьӧн, сы вӧсна мый тайӧ тӧлысьнас вӧлі воьны сьӧд ракаяс. Мукӧд финн-угор йӧз март тӧлысь сідз жӧ нимтылӧмабсь рака тӧлысьӧн: удмуртъяслӧн – куака толзъ, хантъяслӧн – уриги тылись.

Март тӧлысьлӧн вӧлӧма и мӧд ним – кос тӧлысь. Тайӧ каднас заводитӧ сывны лым, луннас керка ветъяс вывесьня виялӧ нин войтва. Но чорыдӧсь на войся да асья кӧдзыдъясис, сы вӧсна чорзъ лым да артмӧ чарӧм. Сідзкӧ, сувтӧ кос поводдя.

Szavak:

финн-угор finnugor

хант hanti, osztják

вевт tetõ

виявны [виял-] folyik, lefolyik

войтва esõvíz

чорзъны megkeményedik

чарӧм jégkéreg

АПРЕЛЬ \ КОС МУ

Апрель тӧлысьын миян войвылын заводитӧ сывны лым. Вочасӧн шупкалӧ му, но оз на дзикӧдз косьмы, сы вӧсна тайӧ кадсӧ важӧн комияс нимтылӧмабсь косьмысь му тӧлысьӧн.

Стӧча лӧсялӧ апрельлы и мӧд коми ним – лым сылан тӧлысь.

Удмуртъяслӧн апрель тӧлысь – юж толзъ "чарӧм тӧлысь", а хантъяслӧн – нобыты новы "йи вайысь" тӧлысь.

Szavak:

вочасӧн lassanként

шупкавны [шупкал-] megszárad

косьмыны kiszárad

лӧсявны [лӧсял-] odaillik

МАЙ \ ОДА- КОРА

Май тӧлысь важся комияс шулӧмабсь ода-кораӧн. "Од" кыв паньдасылӧ емваса, улыс эжваса да удораса сӧрнисикасьясын и петкӧдлӧ тувсовъя веж петасъяс. Мыйӧн ловзъ му и ва, заводитӧ вежӧдны турун, петӧны медводдза дзоридзъяс, коръясьӧны пуяс.

Майлӧн мӧд коми ним – эж петан тӧлысь – сідзжӧ индӧ тайӧ кадся ывла выв вежсьӧмъяс ыллӧ.

Удмуртъяслӧн май – куар толзъ "кор тӧлысь".

Szavak:

эж zöld növényzet

од fiatal vetés

ода-кора május

тувсовъя tavaszi

петас hajtás

вежӧдны zöldül

удораса udorai
сёрнисикас nyelvjárás

корьяссыны levelet hajt

ИЮНЬ \ ЛӐДДЗА-НОМЪЯ

Тайӧ тӧлысьлы комияс сэтлӧмабсь лӧддза-номъя ним. Июньын медся уна тайӧ ӧвадыс.

Удмуртъяс июнь нимтылӧмабсь "лун шӧр ен" нимӧн – инвожо, финнгяслӧн июнь – кесякуу "гожся тӧлысь".

Szavak:

лӧдз [лӧддз-] bögöly
лӧддза-номъя június
ном [номй-] szűnyog

ӧвад bögöly
луншӧр dél

ИЮЛЬ \ СӐРА\СОРА¹

Июль тӧлысьлӧн вӧлӧма важӧн сӧра ним. Илля Вась лыддӧ, мый сӧра кыв йитчӧма сӧрмыны глаголкӧд. Емва сёрниын паньдасьлӧ "сӧр выы воны" кывтӧчас, кодлӧн вежӧртасыс "воны, ёнмыны, чорзыны". Июльын град йӧрын и вӧрын быдтор сӧвмӧ-воӧ, пуксьӧ турун пуктан кад.

Удмуртъяслӧн июль лӧӧ пӧсь толзӧ "жар тӧлысь".

Szavak:

сӧр érettség
йитчыны összekapcsolódik
сӧрмыны megkérík
кывтӧчас szókapcsolat

воны jön, érik
ёнмыны megerősödik, erő-
re kap
сӧвмыны megerősödik,
megérík
сора vegyes, kevert

АВГУСТ \ МОЗ

Август тӧлысь важӧн новлӧма моз ним. Тайӧ кывлӧн вежӧртасыс миянлы абу нин гӧгӧрвоана, а водзсӧ сийӧ петкӧдлӧма град выв пуктас идралӧм. Та вылӧ индӧ и августлӧн мӧд важ коми ним – чарла тӧлысь. Ӑд буретш тайӧ каднас заводитӧны вундыны нянь, идралӧны кутшӧмсьӧрӧ град выв пуктасьяс.

Удмуртъяслӧн август лӧӧ гудыри кошкон "гым мунӧм" тӧлысь.

¹ Г.Лыткин ногӧн, июль тӧлысьлӧн нимыс вӧлӧма важ коми йӧзлӧн сора. Г.Лыткин орччӧдӧ тайӧ кывсӧ сораыны ("egybekever"), сорӧн ("összekeverve") кывъяскӧд. (А.С.Сидоров "Избранные статьи по коми языку". Сыктывкар, 1992)

Szavak:

чарла sarló
новльны visel
буретш pontosan

вундыны vág, arat
кутшөмстөрö valamiféle,
valamilyen
гым mennydörgés

СЕНТЯБРЬ \ КӦЧ

Сентябрь тӧлысьлӧн важӧн вӧлӧма кӧч ним. Буретш тайӧ каднас кӧчъяс заводитӧны вежны ассыныс гожся руд пасьсӧ еджыд вылӧ, а коми вӧралысьяс петӧны кыйсьыны.

Сентябрьлӧн мӧд ним – арся тӧлысь – индӧ, мый Комиӧ локтіс ар, кодӧ вайис аскӧдыс зэр да пуж.

Удмуртъяслӧн сентябрь шусьӧ куар усен толзъь "кор усян тӧлысь".

Szavak:

вежны cserél
гожся nyági
вӧралысь vadász
кыйсьыны vadászik

педны jut, kerül, puska
elé kerül
арся őszi
пуж[пужй-] dér

ОКТАБРЬ \ ЙИРЫМ

Октябрь тӧлысьлӧн важӧн вӧлӧма йирым ним, кодӧ петкӧдлӧма кӧдзыд тӧла поводдя, йи кынмӧм. Ӧні на кӧдзыд тӧвсӧ изьватас серниын шуасны йир ӧсь тӧлӧн, а удораса сернисикасын – йирыд кӧдзыд тӧлӧн.

Октябрьлӧн мӧд коми ним – кор усян. Тайӧ каднас ӧсь кӧдзыд тӧвъяс пуяс выльысь нуӧны медбӧрря коръяс.

Эстонечьяс тайӧ тӧлысьсӧ комияс моз жӧ шуӧны лехеварисемисекуу "кор усян тӧлысь".

Szavak:

йирым október
изьватас izsmai

йир (I-Dial.) hideg, metsző szél
йирыд (Ud-Dial.) hideg, metsző
szél

НОВАБРЬ \ ВӐЛЬГЫМ

Ноябрь тӧлысь важӧн шулӧмаӧсь вӧльгымӧн, кодӧ кутлӧма "медводдза лым усьӧм" вежӧртас. Тайӧ тӧлысьнас венласьӧны шоныдыс да кӧдзыдыс, но тӧлысь шӧрланьыс пуксьӧ нин тӧвся поводдя: кызӧ ю вышын йи, му тупкыссьӧ медводдза лымйӧн. Лым усьӧм вӧлӧ зэв коланаӧн вӧралысьяслы, сы вӧсна мый лым вылысь позьӧ аддзыны зверь-пӧткалысь кок туйяс, тӧдмавны, кутшӧм зверь кытчӧ котӧртӧма. Ноябрьрӧн мӧд коми ним – лым усян тӧлысь – сӧдзжӧ тӧдчӧдӧ медся коланасӧ тайӧ тӧлысяс.

Эстонецьяслӧн ноябрь – талвекуу "тӧвся тӧлысь", а удмуртьяслӧн – шур кынман толзӧ "ю кынман, йи сувтан тӧлысь".

Szavak:

венласьны harcol, összeméri magát	зверь-пӧтка vadállat
тӧвся téli, télies	кок туй nyom
кызны megvastagodik	тӧдчӧны látszik
тупкысьны betakarózik	сувтны megáll

ДЕКАБРЬ \ ӐШЫМ

Декабрь Комиын – лымъя да кӧдзыд тӧлысь, сы вӧсна шулӧмаӧсь сийӧс важӧн ӧшым кывйӧн. Тайӧ кывйыс кутӧма пашляк вежӧртас. Ӑни на татшӧм вежӧртаснас сийӧ паньдасьлӧ удораса сернисикасын, кӧни шуасны "ӧшым кучкас" – пашляк лыйсьӧ.

Удмурत्याс ногӧн, декабрь лоӧ толсур толзӧ "рӧштво тӧлысь".

Szavak:

ӧшым csikorgó hideg, december	кучкыны megüt, megcsap
лымъя havas	рӧштво karácsony
пашляк csikorgó hideg	

Е.Игушев

ВОЙПЕЛЬ

Важысянь коми йӧз кӧдзыд тӧв нимтӧны войпельӧн.

Войпель кывйын "вой" юкӧныс гӧгӧрвоана, сийӧ пасйӧ войвыв, кысянь пӧльтӧ кӧдзыд. А мыйла мӧд слогас – "пель"?

Ӑна важӧн коми йӧз войпель пыдди шулӧмаӧсь кык торъя кыв: вой пӧль – войвывса пӧрысь дед, –Выль вося гаж вайысь пӧль, кыдзи рочӧн: Дед Мороз, удмурत्याслӧн Тӧл бабай (тӧл "тӧв", бабай "пӧль"), венгрьяслӧн – tél

ара (тél "төв", ара "пöль"). Көркө сзсыя кык кывсыы артмис öти. Коми сёрнисикасыясын тшöкыда бөрья слогын небыд согласнойкөд орччөн ö пыдди кылö э. Эжва горулын, Удораын, Изьваын сотчöм пыдди кылам сотчем, сёрöдз пыдди сёрөдз. Тадзи жö лои и вой пöль кывкөд, кор кык ашшөр кывйысы лои öти сложной войпель.

Szavak:

войпель az északi szél, az
északi szél istene
сотчöм égés, tűz
мыйла miért
пыдди helyett
тшöкыда gyakran
бөрья utolsó

важысянь régóta
горув [горул-] a
folyó alsó folyása
сёрöдз későig
ашшөр önálló
сложной összetett
кывны [кыл-] hall

A. Туркин

КЫДЗИ КОДÖС ШУÖНЫ

Шуктомов

Татшöм овсö позьö аддзыны Емва вожса Ёрöзьдйн сиктысь. А медводдзаысь паньдасьлö йöзöс пасьялан 1678 вося книгаын: "Ганка Тарасов сын Шуттомов да Васька Денисов сын Шуттомов". Овыс артмöма шудтöм прöзвищесы, кодлөн вежöртасы "несчастной, шудталантöм, коньөр морт". Сöмын согласной д (т)-ыс öткөдь т водзас вуджöма к -ö.

Szavak:

пасьявны [пасьял-] jelöl
йöзöс пасьялан книга kataszter
прöзвище ragadványnev
нечастной szerencsétlen
шудталантöм szerencsétlen

сыла zsiros
госа zsiros
нурья liszt a levesben
бөрьнджык később
подув [подул-] alap

Шылашыдов

Овыс паньдасьлö Емва вожса Пöлөвник сиктын. Сыла кывйыс кутö "госа, нурья" вежöртас. Шыд, рочөн лöб "суп, щи", шуам, азя шыд, йöла шыд, яя шыд да с. в. Кывтэчас "сыла шыд", тыдалö, ветлöма прöзвище туйö, кодöс сетлöмабсь сэтшöм мортлы, кодö радейтлöма сёйны госа, нурья шыд. Бөрьнджык тайö прöзвище подув вылас артмöма и Шылашыдов ов.

В.Торопов

ТӨДМАВ, КОДЫС?

Менам ёртлы вөралысь сетёма кёинпиёс. А сылён вёлі нин кычан. Пыри видзёдлыны. Кык кычан порог дорас сёйсны пу ворыись.

– Тёдмав, – шуё ёртёй, – кодыс тэ ног кёинпиыс?

Гёгёрбок видзёдлі кычаньяссё, но некутшём торьялём эг адзы.

– Да тэ сёймсё видзёд, тадзё найёс он торйёд, – нюммуниё ёртёй.

Копыртчи ворланьыс да казялі: ётикыс лакё сёянсё, а мёдыс чурскёдё.

Ёртёй и шуё:

– Коді чурскёдё, сыысь и кёин быдмас.

Szavak:

тёдмавны [тёдмал-] kitalál

порог küszöb

вор etetővályú

гёгёрбок mindenfelől

торьялём különbség

копыртчыны lehajol

лакны lefetyel

чурскёдны a fogak közt

szív

В.Торопов

ЮКВА

Микол Ёльёксан кодь вёр-ва радейтысь мортыд гежд. Мёдёдчас кё кыйны чери, сйёс оз кут арся шляка ни тувсов ытва, төвся турёб ни гожся пёжысь шонді. Сылён пыр дась нопйыс. Быгтьё бур мастерлён инструмент тыра ящик, сзёсь позьё адзыны быд полёс сёян-юан: консерв банкаяс, чай, сакар, шьдёс, гормёг, лаврёвёй кор. Кыйсян кёлуй пёвстын быдсяма вугырьяс, нидзувьяс, вугыр кёвьяс.

Ёльёксан во-мёд сайын ышёдіс менё ротьявны вёр-ваті. Тёлын чери кыйём мода эз вёв, а ёні шойччан лунсё ёдва виччыся. Прёст кад лоас, сёмын вугырён нокася.

Ёти асылё Ёльёксан котёрён пырис ме ордё.

– Гортын дзвиздам, а йёзыс кольём луньясё Вадыб тыысь пестерьясён новлёмаёсь весьтён-джыйён кузьта ёкышьяс.

Ёртёй пыр жё тшёктіс лёсьёдчыны туйё, медым рыт кежлас воны местаёдз. Ичётик жёч банкаысь Ёльёксан петкёдліс рис модаа чери сам: мотыль пё. Карысь мёдёдёмаёсь.

Ты дорё воим пемыднас. Йи вылё петём йылысь нинём и сёрнитны.

– Аски, – шуё Ёльёксан, – водзджык чеччам.

Узьмёдчим вёр керкаын. Ломтім кёрт бёчкаысь вёчём пач. Сйё доналис. Жырийын лон жар, кёть пёрчысь пасьтёг да пывсьы. Войсё колпёдім бура.

Асывнас чеччим водз, муртса вёлі садьмё кыаыс. Ёльёксан тшёктіс меным пусыны, а ачыс лэчис ты дорё. Сйё воис час мысти кымын.

– Писькóдалі розьяс, кóсий кыйсьыштны, но эз удайтчы, – ышловзис Òльòксан. – Мотьяльяс пыдди босьтьсьòма рис банка.

– Кы-дзи рис?! – гòгрòсмисны синьясьòй. – Ме жò сійòс юкваò кисьті.

Òльòксан òзьян синьясьòн видзòдліс ме вылò, кватитіс юква тыра пòрт, петкòдіс ывлаò да путкьяльтіс лым вылò.

– Петав, любуйтчы, – скòраліс сійò, – мотьяльяссьò пуòмыд.

Гортò лэччим òта-мòдысь торійòн: Òльòксан водзын, воськов кьксè сайын, а ме, мыжа кычи моз, бòрас. Вежон-мòд мысти ми, дерт, бурасим, бòр кутім òтлаын ветлывлыны вуграсьны, но сійò кадяньыс Òльòксан пусьò ачыс.

Szavak:

гежòд ritka	донавны [донал-] izzik, forró lesz
шляка havasesò	
ытва (tavaszi) áradás	пòрчысьны levetkòzik
пòжны tûz (nap)	пасьтòг meztelen
тыра tele	пывьсьыны fûrdik, szaunázik
сьсь onnan	кольлòдны eltòlt
быдьяма mindenféle	муртса alig
вутьр halászhorog	садьмыны ébred
нидзув[нидзул-] földigiliszta	писькòдавны [писькòдал-] fûr
ышòдны elvisz	розь lyuk
ротьявны[ротьял-] barangol	гòгрòсмыны tágra nyitja (a szemét)
мода szokás	òзйыны ég
прòст szabad	òзьян égò
ноксьыны pepecsel	кватитны megfog
котòрòн futva	пòрт kondér
дзвидзны henyél	любуйтчыны gyönyòrkòdik
пестер hátizsák nyírfakéregbòl	скòравны [скòрал-] haragszik
весьт arasz	лэччыны гортò hazatér, visszatér
èкыш sügér	
жòч pléh	воськов [воськол-] lépés
рис модаа rizsszerû	мыжа hibás
сам halcsalétek	кычи = кычан
лэптавны [лэптал-] elòhúz, kiszed	мысти után
узьмòдчыны éjszakázik	бурасьны kibékül
бòчка hordó	

И.Коданёв

ВЫЛЬ САПÒГ ДА МОЙ

Журналистыдлы тпòкыда лòб петавлыны туйò, медым адзысьлыны выль йòзкòд, тòдмасьны, кьдзи уджалòны совхозын либò леспромхозын, шахтаын да кòрт туй вылын. И став адзылòмторьяс йыльсь колò

висьтавны радио кывзсысьяслы, газет лыддысьяслы либѣ телевизор видзѣдысьяслы.

Кор ӕти татшѣм командировкаын став уджъяс лои вѣчѣма, мѣдѣдчим гортѣ. Машинаѣ пуксѣм бѣрын шофѣр чургѣдѣс водзлань коксѣ да ошйысѣм могысѣ шуыштѣс:

– Виль сапѣг ньѣби: важыс дзескѣдѣ вѣли, тайѣ дзик кок серти. Кѣтъ керзѣвѣй, а олас: оз ѣд ков ваын уявны.

Бѣвлаыс вѣли рѣмдѣ нин. Посньѣдик зѣр войтъяс сяргѣмѣн гылалисны машина вьлѣ, туй бокрын тыдалысѣ ва гурангьясын чеччалисны больяс, мыссисны пуяс и кустьяс, муяс и видзьяс.

Машина тѣрмасѣтѣг котѣртѣс пыр водзѣ и водзѣ. Зѣр то ѣдзлысѣ, то мыйкѣ дыра кѣжлѣ ланьтыштлѣс.

Недыр муныштѣм бѣрын Михайлович крута кѣжѣдѣс машинасѣ дзик туй бокас да вашнитѣс меным:

– Туй боксыс дозмѣр раскас пырис, ранитчѣма, буракѣ. Вай кутам. Эн ѣмѣй адзъыв?

Петѣм машинаысѣ: Шофѣр котѣртѣс нин туй бокрын сулалысѣ кустьяслань. Ме – сы бѣрся.

Вѣлѣмкѣ, абу дозмѣр, а мой. Сѣйѣ видзѣдлѣс мян вьлѣ гырѣмѣм сингьясѣн да мый вынсысѣ кучкалис зыр кодѣ ѣн бѣжнас муѣ. Ме сѣки первойысѣ адзѣ ловгья мойѣс, и ѣкота вѣли бурджыка видзѣдлыны сы вьлѣ.

Ачыс сѣйѣ понлань муно, бѣжыс пыльыд, кодкѣ быгтъѣ лѣсалѣма, юрыс абу ыджыд, пельясыс ичѣтѣсь, гѣныс сук.

Эг на удит прамѣйджыка лобуйтчыны сы вьлѣ, кыдзи зверь вѣрзис места вывсысѣ да мѣдѣс вуткыртны вѣрлань. Шофѣр пановтѣс сѣйѣс. И тайѣ здукас лои виччысѣтѣмтор: мой сувтѣс бѣр кокгьяс вылас, мыджсис бѣжнас, сѣсся ѣн пингьяснас кутчысис шофѣрлы керзѣвѣй сапѣг гѣленас и ѣти здукѣн сѣйѣс чашнитѣс-косялѣс сапѣг нырѣдзыс. Михайлович быгтъѣ бипур вьлѣ веськалис, чеччыштѣс бокѣ, бѣсѣтѣс кнас зѣв кыз бѣдѣ да зрыштчис зверь вьлѣ. А зверьѣд здукѣн усйысис.

– Виа ме тѣнѣ, гадѣс, виа! – горзѣс сѣйѣ.

– Эн ышмы. Мойсѣ оз позь вины: государство сѣйѣс видзѣ.

– А сылы позьѣ тадзи вѣчны? Виль сапѣг вожѣдѣс! Новлѣм пыдди шыбитны ковмас.

– Асьным мыжаѣсь: зѣс ков сѣйѣс вѣрѣдны. Колѣкѣ, мѣд ю вьлѣ пискѣдчѣ либѣ асьыс рѣдвужѣс корсѣ.

– А лѣчыд пингьясыс, морьдлѣн! Эг и тѣдлы, кыдзи сапѣгысѣ нинѣм зѣс коль.

Мойѣн косялѣм сапѣгсѣ Михайлович пѣрччис, восьтылѣс кабина ѣдзѣссѣ да шыбитѣс. Сѣсся бѣр кѣмалѣс важ сапѣгсѣ и мыйлакѣ сѣкыда ышловзис.

– Некодлы кѣтъ тайѣ лѣѣмтор йывсысѣ эн висьтав, а то серам выв лѣптасны, – шуыштѣс сѣйѣ меным, сѣсся карѣ вотѣдз ѣти кыв зѣс лѣдзлы.

Ме сѣдзи и вѣчи: ѣнѣдз виль сапѣг да мой йылысѣ некодлы эг висьтавлы, кѣтъ Михайлович уна во нин абу ловгья.

Szavak:

сапõг csizma
 мой hód
 кõрт туй vasút
 аддзылõмтор [аддзылõмторй-]
 látott dolog
 кывзысьысь hallgató
 льддзысьысь olvasó
 видзõдысь nézõ
 чургõдны kinyújt
 ошйысьõм nagyozolás
 дзескõдны szük lesz
 сяргыны pattog
 гылавны[гылал-] esik
 гуран kerek vágás, kátyú
 боль [болль-] buborék
 мыссьыны mosakszik
 куест bokor
 õддзывны [õддзыл-]
 megyorsul
 ланьтны lecsendesedik
 крута meredeken, hirtelen
 кежõдны letér
 вашнитны odaság
 дозмõр fajdkakas
 рас [раск-] erdõcske
 ранитчыны megsérül
 õмõй hát
 гырлõм véralfutásos
 мый вынсьысь teljes erõvel
 кучкавны [кучкал-] ver, üt
 зыр [зырй-] lapát
 бõж farok
 ловья elõ
 понлань мунны kutyára
 hasonlít
 шыльыд sima
 лõсавны [лõсал-] megfarag,

Соломония Пылаева

kifarag
 прамõя alaposan
 вõрзъыны mozog
 вуткыртны sammog
 пановтны megelőz
 здук pillanat
 виччысьтõмтор
 [виччысьтõмторй-] váratlan
 dolog
 мыджысьыны támaszkodik
 кутчысьны fogódzik,
 kapaszkodik
 гõлень csizmaszár
 чажнитны-косявны [-косял-]
 szétszed
 бипур tábortűz
 веськавны [веськавны-]
 talál, eltalál
 бед[бедль-] bot
 зрыштчыны útésre készül
 усйысьны eltűnik
 вины megõl
 гад féreg
 вõрõдны bánt
 рõдвуж rokon
 лэчыд éles
 мор õrdõg
 пõрчыны levesz
 восьтыны kinyit
 лõмтор [лõмторй-] történet,
 esemény
 серам выв лэптыны nevetség
 tárgyává tesz vkit
 серам nevetés
 лэдзны kienged
 õндз eddig
 мыйлакõ valamiért
 шыбитны behajt, becsuk

СЯМТÕМ КÕИН

Олiс-вылiс кõин. Нинõм вõчны оз куж: ни пõтка кыйõдны, ни чери
 кыйны. Аслас позйыс ни гозйыс абу. Пуксяс гõра бердõ да тõлысь вылõ
 омлялõ. Мукõд кõиньяс дивитõны:

– Мун кӧть либӧ лягуша кый.

– Ог куж.

– Мун грездысь чипан гусяв.

– Ог лысьт.

– Кӧть нин чери кый.

– Вӧя дай!

Мый сямтӧм кӧинлысь босьтан!

Водӧма кӧин гатш, синсӧ куньӧма, вомсӧ паськӧдӧма, виччысьб, кор кодӧ мыйӧнкӧ вердыштас. Шыбитасны льяс, сювъяс – ставсӧ кӧин ньылалӧ паськыд горшас.

– Но, – шуӧны мукӧд кӧиньяс, – мед тадз и куйлӧ. А ми мунам кыйсьыны, мый кольыштас, локтам да вердам.

Куйлӧ кӧин гатш, синсӧ тупкӧма, вомсӧ паськӧдӧма. Мунӧ сы дортӧ кӧза, сюръясыс крукабсь, шыла кодъ ёсьбсь. Аддзӧ – куйлӧ кӧин.

– Кулӧма кӧ-а?

Сюрнас ӧти бокас люкыштис... Оз вӧрззы. Мӧд бокас зургис – оз чеччы.

– Сӧ дивӧ, кулӧма и эм! Ещӧ люкышта ёнджыка. – Мыр вылӧ кайис, юрсӧ копыртис, чеччыштис кынӧм вылас кӧиныслы, сюрнас паськыд вомас веськалаис. Пинь костас кӧзаыдлӧн сюръясыс и сибдिसны.

Оз вермы нетшыштны. Кӧзаыд матӧ воис. Кык водз кокнас эськӧ морӧсас кӧиньдлы и пыксис да бӧрлань петитчӧ, но оз шедны сюръясыс. Сӧк костӧ локтисны кӧин ёртъясыс.

– Но! – шуӧны, – сямтӧм кӧиньд тай вӧлӧм пӧръясьб, мый кыйсьыны оз куж. Вывтӧ горшысла миянлысь дасьсӧ сӧйӧ... Со тай, кыйӧма кӧзабс да ньылыштны оз вермы. Сюрсяныс заводитӧма, йӧйыд. – Матыстчисны кӧиньяс, кӧзатӧ кокӧдыс кутисны нетшкыны. Ӧтарӧ ни мӧдарӧ. Ёнджыка нетшыштисны. Кӧзаыд эськӧ и мынӧ, да сюр помнас тшӧтш черлыыс кӧиньдлӧн нетшыштисис. Кӧзаыд повзбӧмысла сиктӧ пышйис, аслас картаас. Кӧзаякаыс и шензьӧ. Сӧ дивӧ! Кӧзай, буракӧ, туруннад оз и пӧтлы. Кыськӧ кӧинлысь ёсь пиньяса черлысӧ судзӧдӧма. Кырсьтӧ йирны бурджык лӧб.

А коньӧрӧс, пиньтӧм-антӧм кӧинтӧ, кӧиньясыс жӧ и пурисны: он кут пӧ пӧръясьны, дарӧвӧй вылас овны.

Szavak:

кыйӧдны üldöz
гоз [гозй-] pár
гӧра hegy
омлявны [омлял-] vonyít
лягуша béka
гусявны [гусял-] lop
лысьтны mér
вӧйны vízbe fullad
гатш hanyatt
куньны huny, behuny
куньны син behunyja szemét

паськӧдны szélesre kinyitja
сюв [сювй-] bél
ньылавны [ньылал-] lenyel
тупкыны becsuk
сюр szarv
крук kampó
шыла ár
кувны [кул-] meghal
ӧтар az egyik oldal
люкыштны döf, bök
(szarvval)

мѳдар a másik oldal
 зургъны лѳк
 сѳ дивѳ milyen furcsa
 мыр [мырй-] tuskó
 кайны felmászik
 копыртны hajol, lehajol
 кост között
 сибдыны megakad
 нетпыштны kihúz
 мат nehéz helyzet, zavar
 матѳ воны zavarba jön, nehéz
 helyzetbe kerül
 пыксыны támaszkodik
 В.Размыслов

петитчыны hátrál
 пѳрьясыны visszahúzódik
 дась kész
 мынны kiszabadul
 повсьѳм ijedség
 пышйны menekül
 карта istálló
 судѳдны megkap
 кырсь kéreg
 ан íny
 пурны harag
 дарѳвѳй ingyenes

ЭСКѳЙ КѳТЬ ЭН

Кор меным юѳртисны, мый адззылѳмаѳсь Сыктывдинскѳй районас Озѳл сиктын олысьяс, первойсѳ думыштѳ: ылѳдчѳны. Сэки жѳ окота лоис сѳрнитны йѳзыскѳд. Звѳнитѳ сиктсѳветас. Председательыс А.В.Прокушев висьталѳс, мый ачыс абу адззылѳма, но тѳдѳ, кодьяслы син улас вѳськавлѳма.

... Сиктсѳветѳ пыралѳм бѳрын муни М.С.Латкина ордѳ. Буретш сйѳ медводз казялѳма. Мѳдѳ юасыны.

– Тайѳ вѳлѳ декабрь 26 лунся асылын, – висьталѳс Мария Семѳновна, – кѳнкѳ 7 час 20 – 7 час 30 минут гѳгѳрын. Маслозаводѳ буретш воис машина ректысьны. Сувтѳс лѳбулѳ. Нина петѳс видзѳддыны, кутшѳм йѳв вайисны. Уджыс вѳлѳ уна. Тэрмасим. Ме петѳ бѳрынджык. Ъвлаас югдѳ нин вѳлѳ. Сэзь. Кодзувьяс эз нин тыдавны. Друг син улѳ усис лун югыд рѳма электрическѳй лампа модаа лѳбысь предмет. "Тасьтѳ"... Буретш сы йылысь мыйлакѳ думыштѳ. Кѳть эськѳ некор эг веритлы. Сѳрѳмѳн лыддылѳ. "Тасьтѳ" гѳгѳрас быгтѳ кодзувьяс ѳзйисны. Эз дзирдавны, а буретш ѳзйисны крест кодѳ югѳрѳн. "Тасьтыс" кайис быгтѳ йѳткасьмѳн: ѳдзѳдчылас – ньѳжмѳдлас, ѳдзѳдчылас – ньѳжмѳдлас. Оз самолѳт моз. Найѳ сикт вѳсьттыд быд лун лѳбалѳны, тѳда. Кайис быгтѳ ты дорсянныс, вѳр дѳ сайсянныс. Сэсся юрѳ воис: меным, гашкѳ, кажитчѳ да чукѳстѳ Нинаѳс.

Водзѳ висьталѳ Н.В.Лыткина:

– Кор менѳ горѳдѳс Маша, повзи. Мися, пѳжар али мый кѳнкѳ. Петѳ лѳбувсьыс да аддзи "тасьтѳсѳ". Кажитчѳ, быгтѳ Озѳл вѳсьтѳд лѳбѳ. Некутшѳм шы оз кыв, а лѳбѳ. Лунвывсянныс войвывлань. Бѳрас нинѳм оз коль. Кайигас надзмѳдлас – ѳдзѳддлас, надзмѳдлас – ѳдзѳддлас. Вылѳ кодѳ нин кыпѳдчис. Сэсся Соняѳс горѳдѳ.

С.П.Потапова:

– Кор ме петѳ, сйѳ вѳлѳ व्यлын нин. Но адззылѳ. Югыд. Но синтѳ оз ѳр. Ичѳтмис и ичѳтмис. Сэсся вошис. Татшѳмторсѳ некор на эг адзвыс.

Кывзі став тайб висьталомьяссб да думайтсьыны кутіс, мый, гашкб, и нбшта на кодкб аддзывліс. Сідзи и вблбма. Ещб куим морт сюрис. Сёрниті ставныскбд. Т.В.Лыткина декабрь 24 лунб асывнас аддзылбма бшиньбдыс.

– Кбкьямыс часыс эз на вбв, – висьталіс Татьяна Васильевна, – гортын мыйкб нокси. Чбвті синмбс ывлаас да казялі сійбс. Тблысьыс ичбтджык да югыдджык. Думайті первойсб, гашкб, планета. Вель дыр бти местаас бшалис. Ёна видзбді. Гбгрбс, быттбб тасмаа. А тасмаыс пемыдджык... Сэсса кагалыс гачсб вежи. А кор бара чбвті синмбс, нинбм нин эз вбв.

Ог тбд, мый шуны Озёлса дивб йыпысь. Ачым эг аддзыв нинбм. Но та мында йбз бга-мбдыскбд сёрнитчыны, чайта, эз жб вермыны. Дай мыйла налы пбрьясьнысб? Ставныс вертбб войтыр.

Szavak:

эскыны hisz
юбртны hírül ad
ылбдчыны hazudik
окота kedv
звбнитны csönget
сиктсбвет falutanás
председатель elnök
мбдны kezd
кбнкб valahol
маслозавод vajüzem
ректысьны kirak
лэбув [лэбул-] védőtető
тэрмасьны siet
югдыны virrad
сэзь derült, felhőtlen
тасьті csészéalj
веритны hisz
сбрбм nevetség, ostobaság
крест kereszt

югбр sugár
кайны felmegy, felszáll
йбткасьны lökődik
бддзбдчыны szökődik,
felgyorsul
нббжмбдны lelassul
самолёт repülőgép
весьтті mellette el
чукбстны hív
пбжар tűz
брны vakít
ичбтмыны csökken,
kisebbedik
дымайтсьыны vélekedik,
gondol
планета bolygó
вель aránylag
бшавны [бшал-] lebeg
тасма szij
дивб csoda
буди nyilván, talán

Д.Несанелис, В.Семёнов, М.Агапитова

ПРОФЕССОР В.П.НАЛИМОВ

1879 вося март 7 лунб Вьльгорт сиктса крестьянин Петр Налимовлбн семьян чужис пи. Нимтисны Василийбн. Тбдбмлуньяслань сылбн туйыс заводитчис земскбй школаын. Сы ббрын земство ыстис сюсь вежбра детинкабс Москваб фельдшерьяслбн школаб. Куим во мысти Василий Налимов локтис гортас да кутис уджавны фельдшербн. Москваын велбдчигас

на том морт кутіс интересуйтчыны этнографияён. Сы бõрын быттё мõд синмõн видзõдліс чужан мулõн олõм вылõ.

1903 воын Василий Налимов выльысь локтõ Москваõ. Кыдзи коми йõзлысь олан-выланногсõ бура тõдысьõс, сійõс казялісны естествознание, антропология да этнография радейтисьяслõн Московскõй обществоса секретарь В.В.Богданов, академик В.Ф.Миллер да обществоса президент академик Д.Н.Анучин. Найõ и отсалісны зырянскõй зонлы. Василий Налимов сдایتіс классическõй гимназиялõн став курса экзаменьяс да пырис велõдчыны Московскõй университетлõн физико-математическõй факультетса естественнõй отделениеõ.

Студенталігас Василий Налимов пьдїсянь тõдмасьõ европейскõй Россиялõн асыв-войвывса народьяслõн этнография да антропологияён.

В.П.Налимовлысь медводдза этнографическõй уджсõ влї йõзõдõма 1903 воын "Этнографическое обозрение" журналлõн мõд номерын. Юргижõдыс – "Некоторые черты из языческого мировоззрения зырян". Сэні висьтавьсõ коми йõзлõн олõм вылас видзõдласьяс йылысь, кодьяс сõвмисны Коми муõ христианство пырттõдз на. Сідз, В.П.Налимов казьтылõ важся антропологическõй мойдыяс, Вселеннõй вылõ важкысянь видзõдласьяс, коми йõзлõн пывсьõм йылысь. В.П.Налимов оз дивит зыряналысь язычскõй видзõдласьяссõ. Накõд сійõ йитõ и аслас народлысь культурнõй аслыспõлбслунсõ.

Тайõ жõ воас "Этнографическое обозрение" журналын йõзõдõма В.П.Налимовлысь "Мор" и "Икота у зырян" гижõдтор, коні сійõ висьталõ коми йõзлõн висьõм вылõ видзõдласьяс йылысь, висьысь кагаяслõн чужõм да найõс бурдõдõм йылысь. Тайõ гижõдторйыс кутшõмакõ тõдмõдõ комияслõн народнõй медицинаён.

Василий Петрович Налимов пыр тшõкыджыка выступайтõ статьясõн, докладьясõн. Сійõ заводитõ нимавны пыр ёнджыка.1906 воын нин нималана исследователь В.Мансика корис сійõс сотруничайтны финно-угорскõй обществолõн научнõй изданиеын. 1907 вося гожõмын да арын тайõ обществоылõн деньга вылõ тõдса финскõй этнограф Сирелиускõд В.П.Налимов ветліс нель тõлысь кежлõ Зырянскõй крайõ. Кыкõн найõ гижисны уна зырянскõй мойд, сыланкыв да мукõд фольклорнõй произведение. Торйõн ыджыд тõдчанлун влї сетõма коми йõзлõн веруйтõмлы да обычайяслы. Нудїсны антропометричскõй измеренияс. Этнографьяс волісны Эжва да Сыктыв бокса уна коми сиктõ. 1980 воын Финляндияын влї лэдõма "Большая медведица" зэв мича альбом. Сэні йõзõдõма снимок, кодõс вõчõма Сирелиускõд õтувья экспедиция дырйи.Снимок вылас английскõйõн гижõма: "Путешественниклы отсасьысьяс шуйгавывсянь веськыдвылõ: начальнõй школаса учитель Александра Григорьевна Кузиванова, поэт Алексей Александрович Чеусов, студент Василий Налимов да сылõн вок". Кузьчыпьян вылын гижõд: "Финскõй учёнõй Сирелиуслы коми ёртьясянь". Тыдалõ, кузьчыпьянсõ Сирелиуслы козыналіс А.Г.Кузиванова.

В.П.Налимов, кыдзи и сылõн мукõд современникьяс, зліс бурджыка тõдмавны Комиын мортõс дзеван обрядьяс, морт лов вылõ видзõдласьяс. Та йылысь сійõ гижліс "Загробный мир по верованиям зырян" статьяын, кодõс

сідзжэ йёздёма 1907 воын "Этнографическое обозрение"-ын. Тайё гижёдас коми этнографияын медводдзаысь зільома пыдсиянь висьтавны сы йылысь, кызди коми йёз гөгөрволісны ловья оломсё да мёдар югыдсё, кутшом йитёдыяс на костын вёліны. Куломаяссянь, кызди гижё Налимов, коми йёз вичысисны асланыс уджын отсёг. "Крестьянин кё кодзё, сійё корё куломаяслысь сетны бур урожай". "Сетой бур во" , – тадзи шыёдчигён крестьянин видзёдё сылань, кытчё дзебёма куломаясёс", – пасій В.П.Налимов.

Мёдарюгыдсаяс вылё крестьяна надейтчылісны и вёралігён да чери кыйігён. Найёс пöчитайтём вёсна выль керка векджык стрöйтлісны важ керка местаё.

В.П.Налимовлысь тайё да мукöд статьяяс лыддьом бöрын позьё чайтны, мый куломаяслысь культсё учёной гөгөрвоё оз кызди этнографическöй фактыяс, а кызди религиозно-этнической системалысь петкöдчёмьяс, кодьяс шымыртöны зыряналысь став олом-выломсё.

Полевöй корсьёмьясысь öтдор В.П.Налимов бура тöдмасис научной литератураын да уджаліс архивьясын. Сійё бура тöдс коми кыв, пыдсиянь ставсё гөгөрвоис, уджаліс кадён артасьтöг. Тайё отсаліс Налимовлы томён на пырны Россияын медся нималана этнографьяс, финно-угроведьяс лыдö.

1908 вося тöлын финно-угорскöй обществолөн корём серти В.П.Налимов муно Хельсинкиö, көні тöдмасьё финскöй этнографияён да кывійөн. Гожёмнас финскöй исследователь Тальгренкөд Налимов ветліс археологическöй экспедицияё Волга да Кама кузя, а сёсся чукöртс этнографическöй материал пермякьяслөн олом-вылом да веруйтём йылысь. Коми пермякьяслысь этнография тöдмалігён Налимов сюся видзёдіс, мыйён öткөдь налөн кывійыс коми-зырянакөд.

В.П.Налимовлөн медтöдчана научной уджыяс лыдын "К вопросу о половых отношениях у зырян", коді петіс немецкöй кыв вылын Хельсинкиын 1908 воын торья ичöтик книгаён.

Мöд онас учёной водзё уджаліс Финляндияын. Лёсьдіс экспедициясын чукöртём материальяс.Тайё ки помысь гижөм уджыс эшгіс 1910 воын. Нимыс сылөн "Материалы по этнографии зырян и пермяков". Тайё удж йывсьыс "Этнографическое обозрение" журналö аслас рецензияын профессор А.Н.Максимов гижліс: "В.П.Налимов природной зырянин, бура тöдö зырянскöй кыв да öнөдз кутö топыд йитөд зырянакөд, ставыс тайё ёна кокньöдіс сылысь уджсё. Сылөн вөлі позянлун тöдмавны йёзлөн оломысь да налөн веруйтөмысь сэтпөм гусяторьяс, кодьясёс бокөвöй мортлы оз петкөдлыны... В.П.Налимовлөн материальясыс лобны ыджыд тöдчанаторийён зырянаёс да пермякьясёс тöдмалöмын, на йылысь, торийён нин первойяс йывсьыс, литератураыс абу озыр. Зырянскöй этнографияысь öткымын торья, но зэв тöдчана вопросьяс сійё вöсь төма зэв бура да стöча".

А.Н.Максимовлысь мөвпясысё ошкисны и мукöд этнографьяс. И нинөм абу шензянаыс, мый тайё уджсыс В.П.Налимовлы сетісны великöй князь Сергей Александрович нима зэв нималана научной премия.

1912 воын В.П.Налимов нималана этнограф-исследовательён нин помаліс "антропология да география" специальность кузя Московскöй университет первой степеня дипломён. Тайё жö воас "Великая Россия"

книжной сериан, кӧнӧ редакторьясысь ӧтиӧн вӧли профессор Д.Н.Анучин, петӧс ӧчередной том, кодлысь мӧд юкӧнсӧ – "Приуралье" – гижис В.П.Налимов В.А. Пиотровскийкӧд ӧтлаын. Сэни вӧлины географической, экономической да историко-этнографической очеркьяс.

1917 воын В.П.Налимов сдایتӧ Казанской университетын магистрской экзаменьяс. Сылы сетӧны магистрантлысь ним да приватдоцентлысь удж. Но Казанын сийӧ эз вӧв дыр. 1918 воын нин лои Нижегородской университетын география да антропология кафедраса профессорӧн.

1922 воын В.П.Налимов вуджис Москваӧ. Сэсянь дас квайт во, 1938 воӧдз, кодӧ лоис сылы трагическойӧн, учӧной уджалӧс столицаса научной учреждениеясын да высшӧй учебной заведениеясын, сы лыдын мӧд номера МГУ-ын, Тимирязевской институтын, первой номера МГУ-лӧн физмат бердын география кузя научно-исследовательской институтын.

Колӧ тӧдчӧдны, мый В.П.Налимов эз энотчы коми да мукӧд финно-угорской народлӧн этнографиясысь. Кор сийӧ вӧли нин Московской университетын профессорӧн, активнӧя сотрудинчайтис экономической да краеведческой "Коми му" журналкӧд, кодӧ петӧс Усть-Сысольскын 1924 восянь.

Зыряналы кыв боксяныс медся матынӧсь удмуртъяс (вотьякъяс). 1923 воын В.П.Налимов да нималана удмуртской поэт Кузубай Герд котыртисны "Вотьякской культураӧн тӧдмасьӧм кузя общество". Куим во мысти на ӧтсӧгӧн вӧли дасьтӧма "Вотьяки" сборник, кӧнӧ висьтавсьӧ удмуртъяслӧн экономика, олӧм да духовной культура йылысь.

1927 воын В.П.Налимовӧс бӧрйисны "Чердынской край тӧдмалӧм кузя общества" почетной членӧн, а во мысти сийӧс шуисны "Грузинской культура радейтисьяслӧн обществоын" нэм кежлӧ членӧн.

Профессор В.П.Налимовлӧн активной научной да преподавательской уджис торкис 1938 воын. Сийӧс незаконной арестуйтисны да мӧдӧдисны Москваысь Сыктывкарӧ. Ми ог на стӧча тӧдӧй, кутшӧм статья серти "судитисны" учӧнойӧс, кӧнӧ, кор да кыдзи помасис сылӧн олӧмыс...

Szavak:

крестьянин paraszt
 тӧдӧмлун tudás
 земской zemsztvoi
 земство zemsztvo (helyi
 önkormányzati rendszer a cári
 Oroszországban)
 детинка kisfiú, fiúcska
 мысти után
 интересуйтчпынны érdeklődik
 вьльысь újból
 олан-вьланног életmód
 тӧдысь ismerője, szakértő-

естествознание
 természettudomány
 радейтысь kedvelő
 общество társaság
 ӧтсавны [отсал-] segít
 сдایتны levizsgázik
 отделение osztály
 студентавны [студентал-]
 diákoskodik
 пьдӧсянь alaposan
 юргижӧд (könyv)cím
 видзӧдлӧс felfogás,
 nézet
 сӧвмыны fejlődik

христианство kereszténység
 пыртны bevezet
 вселенной egyetemes
 пывсьом fürdés (a
 szaunában)
 зыряна a zürjének, a
 komik
 языческой pogány
 аслысплөслун sajátosság
 гижөдтор [гижөдторй-]
 cikk, írás
 висьом betegség
 висьысь beteg
 бурдөдөм gyógyítás
 народной népi
 выступайтны fellép
 тшөкыда gyakran
 статья dolgozat
 доклад előadás, dolgozat,
 jelentés
 нимавны [нимал-]
 hírben áll
 нималана ismert, híres
 исследователь kutató
 сотрудичайтны
 együttműködik
 научной tudományos
 издание kiadás
 произведение mű
 төдчанлун értelem
 веруйтөм hit
 обычай szokás
 измерение mérés
 öтувья közös
 снимок fénykép
 английскөйөн angolul
 путешественник utazó-
 kutató
 шуйгавывсянь balról
 веськыдвьялө jobbra
 начальной általános
 поэт költő
 кузьчышьян törülköző
 тешкодь érdekes
 вуджөдны fordít
 öшибка hiba

современник kortárs
 дзебан temetkezés
 обряд szokás
 мөдар югыд túlvilág
 йитөд kapcsolat
 кулөма halott
 урожай aratás
 пыөдчыны felhív
 дзебны eltemet
 мөдарюгыдса túlvilági
 надейтчыны remél
 пөчитайтөм tisztelet
 вежджык gyakrabban
 учөной tudós
 факт tény
 педкөдчөм jelenség
 шымыртны átfog
 полевөй terep-
 корсьөм munka,
 kutatás
 өтдор kívül
 артасьны figyel
 лыд szám
 корөм meghívás
 пермяк permják
 немецкөй német
 ки помысь kézírásos
 эштыны elkészül
 природной származású,
 igazi
 зырянин zürjén
 топыд szilárd
 кокньөдны könnyít
 поэянлун lehetőség
 гусятор [гусяторй-] titok
 төдчанатор[tөдчанаторй-]
 jelentőség
 первой elsődleges
 озыр gazdag
 өткымын néhány
 вопрос kérdés
 ошкыны jóváhagy,
 helyesel
 великөй князь
 nagyfejedelem
 премия díj
 география földrajz

специальность szakterület
 степень fokozat
 книжной könyv-
 серия sorozat
 очередной következő
 том kötet
 очерк vázlat, tanulmány
 кафедра tanszék
 столицаса fővárosi
 учреждение alapítás
 высшій учебной заведение
 főiskola
 МГУ Moszkvai Állami
 Egyetem
 физмат fizikai és
 matematikai kar
 бердын mellett

энотчыны eltér
 активной tevékenyen,
 aktívan
 краеведческой tájkatatói
 духовной szellemi
 бройны választ
 почетной член dísztag
 преподавательской
 tanári
 торксыны megszakad
 незаконной
 törvénytelenül
 арестуйтны letartóztat,
 bebörtönöz
 судитны elítél

Н.Конаков

МЫЙСЮРЪ ВОИС ОНИОДЪ

Вьль во, сыльсь медводдза лунсё уна народ льддьо медьджыд
 праздникясысь өтиён. Овлё, мый пасйоны оз өти кадё. Та вьлө индöны
 либө традицияс, либө официальной примитом календарь. Россияын вьль
 восё январь первой лунсянь Пётр Первыйлөн индбө серти кутисны
 льддьыны 1699 восянь. Сыодз вьль воис заводитчылис сентябрь первой
 лунсянь. Тайё тöльсяньыс жö вöли и коми йöзлөн – паса пу святси
 (календарь) серти. Археологияс тöдмалисны, мый ёна важөн вöлөма мөд ног.
 Вьль воис комияслөн заводитчылөма март помсянь, кор луныс да войыс
 öткюзясь.

Европаын вьль восё январь первой лунсянь льддьöмыс топыда
 йитчöма Христослы эскöмкөд. И веськалө тайё енмыслөн
 "чужöмяньыс"(декабрь 25 лун)"Крещенньöдзыс"(январь 7 лун) буретш
 шöрас. Комияс тайё кадсö нимтылисны "вежадыраөн". Тыдалө, ёна важөн
 языческой еньяслы эскигөн, тайё пöраас вöлины кутшöмкө праздникяс,
 кодьяс йитчылисны тöвся шондi вежсьöмкөд, лун югыдыслөн нюжавны
 заводитчöмкөд. Тайё гөгöрвосьылис : пемыдсö югыдөн вермөм. Мыйсюрö
 сийö ыльыс кадся праздникясыскөд йитчöм традициясыс воис öния кадöдз.

Православной вичколөн календарь серти январь 1 лун льддьысысь
 святой Василийлөн лунён, комияс шуöны сийöс Василей лунён. Роч
 православной вичко и öни арталө вояссö важ (юлианской) ног, вьль воис
 заводитчö январь 14 лунсянь (григорианской стиль серти).

Василей лунводзвывса праздниксö комияс пасйылисны
 сылпанкывьясөн, йöктöмөн, ворсöмөн. Аслысногөн пасьтасьöм йöз, медьясö
 томьяс, ветльвлисны керкаясысь керкаясö, гажöдчисны. Найöс вöли колö
 гöститöдны мыйöнкö. Öтияс гугöдöм пасясь, мöдыяс сарапанабсь. Нывбаба

улас медясё пасьтасьлісны том зоньяс. Тшөкыда чужомсё тупкылісны марляён, тюльён, чышьянён, медым эз тодны. Татшөм ногнас гажөдчылісны святки чөжыс. Тшөкыда медавлісны - "нбблісны" - та вылө кутшөмкө керка, кодсө нимтылісны ворсан керкаён.

Василей лунводзвывса войпукыс торьявліс мукөдьяссьыс. Чукөртчывлісны эз сөмын ныв-зон, но и оломаджыкьяс. Быдён, коді көсйыліс. Ворсөмыс и сьылөмыс вөлі топыда йитчөма радейтчөмкөд. Öткымын сьыланкыв бөрын гөзийөдчыс ныв-зон окасьлісны, мый мукөд войпук дырйи эз вөчпыны.

Княжпогостскөй районса Ляли да Шошка грездьясын гажөдчөмыс заводитчыліс ныв сьыланкывьяссянь. Нывьяс кык радён сувтлісны өтамөдныслы паньд да заводитлісны сьывны. Сэсся артмөдлісны кытш, шөбрас пырліс кык зон, кодьяс бөрийылісны аслыныс кык нылөс да сөйбордйөдыс босьтөмөн мыйкө дыра ветлөдлісны кытш шөбрас. Та бөрын нывьяс бара сувтлісны кытшас, а на пыдди бөрийылісны мөдьясбс. Тадзи вөчсьыліс сэтчөдз, кытчөдз став нылыс эз веськавлы кытш шөбрас. Сөмын сэки нывьяс мөдлісны сьывны йөктан сьыланкывьяс. Сьывлісны медясё медбура йөктыны да сьывны кужыс нывьяс. Сьөлөм бурмөм бөрас босьтчылісны сідз шусяна өктысян сьыланкывйө, көні нывьяс шыасьлісны кутшөмкө зон дорө, коді сэсся бөрийыліс на пиыс кыкбс да петкөдліс джодж шөбрас. Кыкнан нылыс, чышьян помьясбс босьтөмөн, ветлөдлісны керкаөдыс да сьылісны "Сад йөрын пө ныв гуляйтө". Сьыланкыв помасьөм бөрас бөрийылісны аслыныс кык выль зонмөс. Татшөм ногөн сьывлісны-ворслісны сэтчөдз, кытчөдз став том йөзыс эз веськавлыны кытшас.

Василей лунводзвывса войпукас тайө грездьясас медтөдчана ворсөмьясыс өтиөн вөлі вогөгөрся бөрийөм. Нывьяс да нывбабаясөн "Ты пусти в огород" роч йөзкостса сьвланкыв сьылігкості быд зон бөрийыліс аслыс кажитчыс нылөс. Петкөдліс джодж шөбрас, окавліс, сэсся пуксьөдліс пидзөс вылас. Татшөм нылыс во чөж лыддысьыліс бөрийөмөн. Аслысикас гөтырпубн. Мукөд коми сикт-грездас та кодь кымын ворсөмыс овліс водзджык, Михайлө лунө (ноябрь 21 лун).

Уна ворсөм комияслөн йитчөма аслысногөн пасьтасьөмкөд. Паськалөма вөлі вөлө пасьтасьөм, но ворслісны эз быдлаын өтмоза. Шуам, Троицко-Печорскөй районса Покча сиктын да Скаляп грездын Василей лун водзын войпук вылө кутшөмкө керкаө чукөртчывліс 20 зонмөдз. Быдөн сьөрсьыс вайліс 7 шөвк чышьян. Найөс көртавлісны киясас ("вөжжи"), сьыліас ("сийбс"), коскас мышладорас ("бөж"). Быд зонлөн кияс ичөтик жыннян, кодсө көрталөма сідз жө чышьянён. Тадзи пасьтасьөм том йөз пиыс бөрийылісны өти юрнуөдыс "вөлөс". Мукөдыс кыкөн-кыкөн сувталісны бөрас. Öти зон вөлі "вөв вөтлысьөн". Кор став ворсысьыс петавліс ывлаө, сийө плетьөн вөтліс "вөвьяссө" сикт кузя некымын час чөж. Ворсөмсө видзөдны чукөрмыліс уна морт, торйөн ёна кажитчыліс челядьлы. Гуляйтөм бөрын вөлө пасьтасьөм зоньяс бөр пыравлісны керкаас и заводитлісны гажөдчыны водзө. Сьывлісны-йөктывлісны нывьяскөд өтлаын.

¹ Engedj ki a kertbe"

Та дырйи ворсөмсө паньсыясыс и ызьёдлісны мукөдсө. Сысольскөй районса Куратово да Поёл сиктъясын аслысногөн пасьтасьом йёзыс шмонитігмос нөйтлісны идзасыс кыём плетьясөн найёс, кодъяс локтісны войпукны, но эз мынтысьлыны ворсан керка медаломыс. Та дырйи корлісны налысь гөснеч.

Пасьтасьылвлөны вөлі и туриё. Некемын зон босьтлісны кианыс коколока либө печкан. На вылө чөвтлісны дөра либө шебрас. "Турияс" кокавлісны өта-мөдсө, видзөдысьяссө. Та дырйи бөръясыс сералігтырйи зілісны пышйыны, дзесыны, кайлісны пөлатьё, паччөрө. Артмыліс гаж, ворсөм. Уналаын пасьтавлісны гугөдөм пась, шапка, көмавлісны киссьөм көті, гын сапөг. Чужөмсө дзеслісны саөн мавтөм дөраторйөн, тольөн, марляөн. Усть-Куломскөй районын татшөм паськөмсө шулісны "йөгра-яранөн". Пасьтасьлісны и мөд паськөмөн. Зонъяс – нылө, нывъяс – зонъясө. Ворслісны гораньөн.

Комияс важөн лөсьөдлісны праздничнөй ужын. Василей лунөдзыс Сыктыв да Эжва вожъясын вөлі пуоны порсь юр да кокъяссө. Луныс сідзи и шусьыліс – порсь юр-кок вильөдан лун. Лыддьывлісны, көть мыйкө закладө пукты, но тайө сөянсө лөсьөд.

Святки дырйи уналаын гадайтчылісны. Торйөн нин нывъяс, кодъяс медясө көсийсны төдмавны, кор петасны верөс сайө да коді найёс босьтас. Гадайтчывлісны разнөй ногөн. Шуам, Василей лунводзса рыгнас петавлісны гидө да кутавлісны, коді ки улас сюрас. Ъж кө веськаліс – верөс сайө петөмыс оз ло, меж кө – мөдарө, кынөма ыж – ныв вермас регыд нөбасыны.

Либө вөчлісны мөд ног. Кык-куим ныв лэччылісны ю вылө да пуксьывлісны йөрдан гөгөр. Кианыс сермөд. Матыстчывліс кө сэки зон да корліс сермөдсө, лыддьылісны, мый ныв локтан воас петас верөс сайө.

Гадайтчылісны и зарни чунькытшөн. Сійөс чөвтлісны ва тыра стөканө, стөкансө пуктылісны тасьтё, а тасьтисө лыа либө пөим чукөр вылө. Чунькытш вылас видзөдлісны рөмпөштан пыр, коді сулавліс орччөн. Вөлі лыддьөны, мый татшөм ногөн позьө адзывны верөспусө. Либө разьөм көсаа нывъяс лэччылісны гөбөчө. Öти киас рөмпөштан, мөдас – сартаса би. Видзөдісны рөмпөштанас сэтчөдз, кытчөдз мыш сайөдыс "оз мун" верөспуыс.

Петавлісны и куим туй вомөнасянінө выль вося войө. И кывзысьлісны. Кывлісны кө куимыс тотшкөм шы, лыддьыссьывліс, мый сыладорас, кытысь сійө кыліс, кодкө кулө локтан воас.

Пуктывлісны нывъяс томналөм ведраяс дөрө асланыс юрси сіяса сынан. Асьвнас кө тшөтш адзылісны бөкөвөй мортлысь юрси, лыддьылісны, мый регыд петасны верөс сайө. Гадайтчылісны и неуна мөд ног. Томнавлісны куим ведра, а ключөс нывъяс пуктывлісны вой кежлас асланыс юрлөс улас. Василей лунся асьвнас петавлісны ывлаө. Первой паньдасысь мортыс кө вөлі мужичөй, лыддьыссьыліс, мый матын верөс сайө петан кад.

Гадайтчывлісны комияс эз сөмын Вэль вося войө, но и святки чөжыс. Но верөс сайө петөмкөд йитчөм гадайтчөмыс медяс стөчөн лыддьыссьывліс буретш Василей лунводззавса рытын. Сы вөсна мый буретш сэки важ восө вежліс выльыс.

Szavak:

народ nép
 лыддыны számít
 праздник ünnep
 традиция hagyomány
 официальнöя hivatalosan
 примитöм megállapított,
 meghatározott
 индöд utalás
 паса jelzett
 святci-календарь
 egyháznaptár
 археолог régész
 öткузя egyformán hosszú
 топыда szorosan, szilárdan
 эскöм hit
 чужöм születés
 крещеннö keresztelés
 вежа дыр szent idő
 пöра idő
 артавны [артал-] számol
 григорианскöй Gergely-féle
 стиль stílus
 ворсöм játék
 гугöдöм kifordított
 гугöдны kifordít
 тупкыны elfed
 марля géz
 тюль tüll
 медавны [медал-] kibérel
 войпук esti szórakozás
 гозйöдчыны összepárosodik
 окасьны csókolózik
 кытш kör
 сойборд kar
 вöчсьыны törtéник
 кужны tud, képes vmire
 сьöлöм бурмöм megalégedés
 сидз шусяна úgynevezett
 öктысьны gyűjt
 йöр kerítés
 гуляйтны sétál
 вогöгöрся évi, éves
 бöйрöм választás
 окавны [окал-] csókol

аслыссикас eredeti, sajátos
 гöтырпу jegyes, leendő
 feleség
 аслысногöн sajátosan,
 sajátóságosan
 пасьтасьöм öltöztetés,
 öltözés
 öтмоза egyformán
 вöжжи gyepлö
 сиöс iga
 мышладорас hátra
 жьнняян harang
 юрнуöдысь vezető
 вöв вöтлысь lóhajtó
 вöтлыны hajт
 чукöрмыны összegyűlik
 паньсь elindító, kezdö
 ыззьöдны felizgat, felkavar
 сысольскöй szisolai
 район kerület
 шмонитны tréfál
 нöйтны út, ver
 идзас szalma
 мынтысьны elszámol
 медалöм бérlet
 гöстинеч ajándék
 тури daru
 коколюка bot
 печкан rokka
 шебраc takaró
 кокавны [кокал-] csíp,
 csipeget
 пышйыны elfut
 дзесьыны elrejtözik
 пöлать függöpolc,
 függöpricc
 паччöр kemencepadka
 киссьöм rongyos
 көти cipö
 дзесны elrejt
 са korom
 дöратор[дöраторй-]
 darab vászon

йӱгра obi-ugor népek
 (hantik és manysik)
 яран nyenyec (jurák)
 горань szembekötősi
 вильӱды rág
 заклад zálog
 уналаын sok helyen
 гадайтчыны jósol
 разнӱй különböző
 гид istálló
 кыпӱма terhes
 нӱбасьны teherbe esik
 йӱрдан lék
 сермӱд póráz, kaptár
 чунькытш gyűrű
 чӱвтлыны dob
 стӱкан pohár
 пӱим hamu

рӱмпӱштан tükör
 верӱспу leendő férj
 разьӱм szétbomlott
 сартас szilács
 вомӱнасянӱн útkereszteződés
 кывзысьны hallgatózik
 тотшкӱм kopogás
 сыладор abban az
 irányban
 кувны [кул-] meghal
 пуктыны helyez, tesz, rak
 томналӱм lefedett
 томнавны[томнал-] lefed
 ведра veder
 сӱ szál
 сынан fésű
 ключ kulcs
 юрӱс párna, vánkos

Н.Конаков

КЫДЗИ КОМИЯС ЧЕЛЯДЬСӱ ВЕЛӱДИСНЫ

Кыдзи и мукӱд войтыр, коми йӱз ассьыныс челядьнысӱ войдӱр зӱлисны ичӱтысянь сибӱдны удж бердӱ, ӱкмыс - дас арӱса челядь ваявлӱсны нин муяс выльысь нянь, петкӱдлӱсны куйӱд. Дас ӱти - дас куим арӱса зонкаяс ас кежсьыныс нин гӱрлӱсны му, а накӱд тшӱтшья нывкаяс ветльвлӱсны турун пуктыны. Дас куим - дас нӱль арӱса нывкаяс сяммылӱсны нин уджавны кысян станьяс вылын да вӱчлӱсны вылӱ доньялана дӱраяс. Дас нӱль - дас вит арӱса зонкаясӱс эз нин ӱдтортлыны вӱралан артельясын да радпырысь босьтлӱсны ас дораныс. Унаӱн тайӱ арлыднас уджалӱсны нин артельясын.

Дерт, эз видзӱдны сӱмын арлыд вылӱ, а доньявлӱсны сӱйӱс, кутшӱмджык том мортыслӱн тчасногыс, уна-ӱ вын-эбӱсыс. Эм-ӱ сылӱн сямыс, удж дӱнас пискӱслуныс да сюртчӱмыс. Нӱль - вит арӱса зонкаясӱс пуксьӱдльвлӱсны вӱв мыш вылӱ, а войвывса кӱр видзысьяс, быдтасыс кӱ сяммӱ кутны киас харей, сетлӱсны нин сылы кӱра додльӱн веськӱдлыны.

Квайт - сизим арӱса нывкаяслы тшӱктылӱсны идравны олан жырьяс, дасьтыны сӱян-юан, кольлӱсны видзны кага.

Бать-мам век зӱлисны, мед эськӱ налӱн челядьыс ичӱтысянь велалӱсны кыйсян уджӱ, эз торкны нэмьясӱн чӱжсьӱм оласног, мед эз пакӱститчыны йӱзлӱн кыйсян угодльӱсян, пыдди пуктӱсны йӱзӱс.

Том гозьялӱн кӱ чужас кага, вӱлӱ юалӱны: "Вотӱс вотысь али чукчи вайысь чужис?" Либӱ:"Вӱрӱ кайысь али пачӱ видзӱдысь?" Посни челядь йӱльысь шуалӱсны:"Квайт тӱлысья нылыс ӱд чӱрс кузя аддзӱ, а зон – ружьӱ ствол кузя".

Кор детинка сѡмын на заводитѡ сѣрнитны да гѡгѡрвоны мукѡдлысь сѣрнисѡ, бать-мам пыр и зильѡны висътавлыны вѡралѡм йылысь пѡслѡвичаяс, шусьѡгъяс, мойдъяс.

Челядьѡс баййѡдлїгѡн бать-мам съывлїсны сэтшѡм съыланкывъяс, кодъяс эськѡ тшѡтш бурѡ велѡдїсны быдтасѡ.

Важ йѡз ѣна пыдди пуктывлїсны бур вѡралысьясѡс, та вѡсна н баййѡдлан съыланкывъясын эмѡсь татшѡм кывъяс: "Баю-бай, папыд вѡрѡ мунѡма, съѡла-уръяс кыявны, кѡчьяс-ручьяс льявны". Бѡрынджык, кор быдтасыс лѡб ыджыдджык, сѣки бара аслысьяма съыланкывйѡн волтѡдлїсны сйѡс да шуавлїсны: "Мед дедыд кодъ жѡ лоан кыйысь да вайысь, ѡтпыр лыйѡмѡн пѡтка уськѡдысь!" Либѡ: "Кѡр вѡтѡдан пѡ дай кокъяснад, ур пезыгѡдан пѡ дай чунъяснад, дозмѡр лыян пѡ дай синъяснад, вѡрысь пѡ потшкѡлѡмѡн дай вайысь".

Эз ѡд весь коми челядьлы ворсанъясѡн вѡвны вѡралѡм-кыйсьѡм. А чачаяснас – ньѡввуж да ньѡв, пуысь вѡчѡм пицаль. Тѡлын челядь ворслывлїсны "синдзѡбѡн".

Ѳти челядь чукѡрлѡн юрнуѡдысьыс дзѡблывлїс кодѡскѡ лым пиѡ, кодѡскѡ идзас улѡ. Ачыс волывлїс мѡд челядь чукѡр дорѡ, кодъяслы колѡ корсьны дзѡбсьѡмаясѡс. Первойя юрнуѡдысьѡс кутїсны пась либѡ пальто пѡлаѡдыс. Дзѡбсьѡмаяс дорѡ матыстчигѡн налѡн юрнуѡдысьыс горѡдпывлїс: "Кынъ локтѡ, сан локтѡ". Татшѡм ворсѡмъясыс водзѡ вылѡ вѡралысьѡс велѡдїсны лоны сусьѡн, кужысьѡн, быдтор терпITYсьѡн.

Квайт - сизим арѡса зон челядь бѡсътчывлїсны нин асьныс кыйны вѡрса посни лѡбачъясѡс: жонъясѡс, пыстаясѡс, уркайясѡс.

Тѡлын челядь ѣна кыйпывлїсны уркайясѡс, кодъяс колля воясѡ ыджыд кельѡбъясѡн матыстчывлїсны сиктъяс дорѡ. Уркайясѡс косьтывлїсны да наысь пулывлїсны шыд. Бать-мам пыдди пуктывлїсны челядьлысь кыйсьѡмсѡ, ѡд век нин содтѡд сѣян лѡб.

Медся прѡстѡй кыйсянторнас вѡвлї "дзуг", сйѡс челядь вѡчпывлїсны асьныс. Озыр воясѡ ѡти том вѡралысь кыйлїс уркайсѡ сюрсѡдз.

Кѡкъямыс - ѡкмыс арѡса вѡралысь зонлѡн вѡлї нин аслас лямпа, сылысь пыдѡсьясѡ эз эжлыны камысѡн. Зонъяслы вурпывлїсны дукѡс, сы вылѡ вѡлї павкнитсьѡ ещѡ ѡти паськѡм, пытшкѡс зепъяс, шусьылїс лазйѡн. Сѡмын челядьлы вурѡм лазъяс эз вѡв чер новлѡдланїныс.

Гырысьджык челядь ветпывлїсны вѡравны сиктъяссянныс ылѡджык. Баддя да расъяс местаясын найѡ тѡвбыд петлясѡн кыйисны таръясѡс, сьѡдбѡжъясѡс. Ѳкмыс - дас арѡсѡн челядьѡс батыс бѡсътпывлїс нин аскѡдыс вѡрса угодъѡяс кытшовтлыны.

Коми вѡралысьяслѡн кыйсян-вѡралан угодъѡясыс вѡвлїны оланїнъяссянныс уна дас километръяс сайын. Угодъѡ шѡрас вѡралысь кыпѡдпывлїс вѡр керка да кыйѡс видзанїнъяс. Тайѡ керкасянныс ѡтарѡ-мѡдарѡ разавлїсны чѡс туйяс да лѡч туйяс, быдтаын вѡвлїны лѡсасъяс, найѡ петкѡдлїсны, кѡнѡсь вѡралысьяслѡн налькъясыс да самолѡвъясыс. Вѡралан угодъѡясын дед либѡ бать внук-пи дырйиныс ѡктавлїс налькъяс, велѡдїс, кытчѡ найѡс колѡ пуктыны, тѡдмѡдлїс зверь кок туйясѡн.

Дерт, вѡралан уджын челядьысь ыджыд ѡсѡг эз вѡвлы, но найѡ зїля вермылїсны чукѡртны пельысь розъяс да ѡшлыны найѡс колана местаясѡ,

октыны съола лэчяс. Дерт, опыта вөралысь кō казавліс, мый велōдчысьыслōн эм нин сямыс, сэк сійōс лэдзліс ѓтнассō.

Челядьōс вōравны велōдгōн быгъ колō вōлі тōдны да пыдди пуктыны прōмышляйтысьяслысь моральсō, сійō гижтōм законьяссō, кодьяс нэмъясōн чōжисны да олсны коми вōралысьяс пōвстын. Кыдзи колō асьсō кутны вōрын, мый позьō вōчны да мый оз позь. Оз ков вежавны, мукōдлы кō бурджыка мойвиас. Оз ков ошйысьны и аслад удачабн. Том вōралысьясōс велōдсны, медым найō не сōмын кыйисны, но и дōзьōритисны зверьясōс, лэбачьясōс да вōрса быдмōгьяс. Вылыс Эжваса коми вōралысь висъталіс: "Менō дедō велōдліс кыйсьыны да тшōкыца шульвліс: коланлунтōг пō эн вōрōд".

Ќкмыс - дас арōса зоньясōс батьясыс босьтльвлісны нин пицальōн вōравны. Тайō арлыднад налы сетльвлісны нин лыйсьыны пицальысь. Велōдисны, кыдзи зарад вōчны, кыдз пицальнас вōдитчыны. Арōс дас кыка зонлōн аслас нин вōвлі ичōт калибра пицаль. Татшōмторйыд коми зонкайдлы вōвлі медя ыджыд шудōн.

Вōравны велōдчōмысь ѓтдор, челядь ичōтсянь кужлісны войын кōть лунын тōдмавны, кутшōм местаынōсь найō, кодарō колō мунны, кодлōн кōни сулалō вōр керкаыс да уна мукōдтор.

Дас квайт арōса зоньяс асьныс нин ветльвлісны дыр кадея прōмысьяс вылō. Мукōддырйи прōмышляйтан артельясō сюсь вōралысьяс босьтлісны днаныс и томьясōс. Дерт, первой пōраō прōмыссō сылы эз юкльвыны ѓткодъ пайōн, а сетлісны пай джын либō нельōд пайсō. А кодыр том вōралысьылы юклісны ѓткодъ пай, сэк сылы колō вōлі мукōдсō гōститōдны-юктавны да вердны.

Szavak:

ичōтысянь gyermekkorától
вичмыны jut
зыбка hintabölcső
ѓввō "csicsibaba"
видзны кага gyereket dajkál
сибōдны odaenged
ваявны [ваял-] visz
куйōд trágya
ас кежсьыныс őnállóan
гōрны szánt
тшōтшгья egykorú
сяммыны tud, ért
vmihez, képes vmire
кысян стан szövőszék
донъявны [донъял-] értékел
ѓтдортны idegennek tart
вōралан vadász-
артель munkaközösség
тэчасног testalkat

вын erő
эбōс erő
писькōслун függeség
сюртчōм közösségi érzés
быдтас növendék
хареј rénszarvasirányító bot
веськōдлыны vezet, irányít
велавны [велал-] meg-
tanul
торкны vét
чōжсьōм felhalmozott
пакōститчыны aljas-
ságot elkövet
угодъō vadászterület
пыдди пуктыны tisztel,
becsül
чукчи fajdkakas
чōрс orsó
ружье ствол puszkacső

пёслёвича közmondás
 шусьог szólás
 байёдлыны álomba ringat
 съола fogolymadár
 лыявны [лыял-] lő (gyakran)
 лыйны lő
 бёрынджык később
 водгёдны lefektet
 дед nagyapa
 ётпыр egyszer
 уськёдны leterít
 вётгёдны üldöz
 пезьгёдны agyonlő
 весь tétlen
 ворсан játék
 ньёввуж [ньёввужй-] íj
 ньёв [ньёвй-] nyíl
 пицаль puska
 синдзеб bújócска
 пиё -ba, -be
 пёла paszomány
 кынь sarki róka
 сан rozsomák torkosborz
 водзё вылё a jövőre
 терпитны elvisel
 босьтчыны nekilát
 жонь pirók
 пыста cinege
 уркай keresztesőrű pinty
 коль [коль-] toboz
 кельёб kis csapat
 содтёд adalék, ráadás
 прёстёй egyszerű
 кыйсянтор [кыйсянторй-]
     vadászsorszám
 дзуг [дзугй-] csapda
 лямпа vadászí
 пыдёс talp
 эжны borít, bevon
 камыс бёрдараб rénlábról
 дукёс hosszú köppený
 павкнитны rávet, rádob

зеп [зепт-] zseb
 лаз vadászkabát
 чер balta
 новлёдланін tartály
 бадь[баддь-] fűzfa
 съёдбёж hermelin
 кыгшовтны megkerül
 кыйдёс видзанін tároló
 кыйдёс zsákmány, préda
 разавны [разал-]
     szétszóródik
 чёс [чёск-] csapda
 лэч [лэчк-] hurok
 лёсac bevágás, rovás
 нальк [налькй-] csapda
 самолóв csapdafajta
 пельсы berkenye
 роз fűrt
 ёшлыны felakaszt
 колана fontos
 октыны hurkot állít
 опыг kísérlet
 промышляйтны vadászik
 закон törvény
 мойвины sikerül
 опийсыны dicsekszik
 удача siker
 дёзьёритны kémél
 вёрёдны zavar
 коланлун szükség
 зарад töltés
 вёдитчыны felhasznál
 калибр kaliber
 татшёмтор [татшёмторй-]
     ílyesmi
 кодарё milyen oldalra
 мукёдтор [мукёдторй-]
     más valami
 промыс ipar
 юкны oszt
 пай osztalék, rész
 юктавны [юктал-] itat

И.Куратов

Ме философ этшаника,
 Мьын сотчö енлön кень.
 Унаторйись донаджыка
 Пукта тэнö, мича энъ.

***

Мый ти бара вензяд, видчад,
 Морта-мортлы пига мыгчад?
 "Роч мед лоас комиысь"...
 Мый ти корсянныд и кысь?
 Мед нö коркö лоас коми
 Роч кöть яран, кöть суоми,
 Кöть и коми водзö ло ми, –
 Мывкыджык да озырджык
 Лоам мед, кöть этшаник.

Szavak:

пига füge
 кысь honnan
 мыччыны mutat, odanyújt
 мывкыд okos

КОЗЙÖ, КОЗЙÖ

(Йöзкостса сьыланкыв)

Козйö, козийö, мый сулалан?
 Ме öд тэнö пöрöда.
 Ме öд тэнö пöрöда да
 пескö керала.

Пескö керала да
 Пачö ломта.

Кыз öгырö уськöда да
 Сё блин пöжала.

Вöсни öгырö уськöда да
 Сё печенча пöжала.

Szavak:

пөрбдны feldönt
 керавны [керал-] aprít, vág
 õгыр izzó szén

блин palacsinta
 печенча sültkrumpli

КӖЧ ЙӖКТӖ, ЙӖКТӖ

(ЙӖзкостса сьыланкьв)

КӖч йӖктӖ, йӖктӖ
 Мича табья кокнас,
 Вый тупьль юрнас,
 Шабдӗ кудель бӖжнас.

КӖч йӖктӖ, йӖктӖ
 Мича табья кокнас,
 СьӖд сэтӖр синнас,
 Ёсь йыла пиньнас.

КӖчильӖй, йӖктышт.
 ЧойильӖй, йӖктышт.
 ГӖгӖр бокнад бергӖдчы,
 КодӖс колӖ – тойыштлы.

Szavak:

табья кока x-lábú
 тупьль gombolyag
 шабдӗ len
 кудель kóc

кӖчиль nyuszi
 чойиль nõvérke
 бергӖдчыны megfordul
 тойыштны meglök

ДЫШ ПИ

(ЙӖзкостса сьыланкьв)

– ПиӖй, пиӖй, чеччы, чеччы!
 – Чечча, но ог мыссьы.

– ПиӖй, пиӖй, мыссьы, мыссьы!
 – Мысся, но ог пасьтась.

– Пибй, пибй, пасьтась, пасьтась!

– Пасьтася, но ог кѳмась.

– Пибй, пибй, кѳмась, кѳмась!

– Кѳмася, но ог уджав.

– Пибй, пибй, уджав, уджав!

– Уджавнысѳ ме ог куж.

Марьямоль

Кывъясъс Г. Юшквлѳн. Съыланногыс В. Мастеничалѳн

Визув юѳ петѳ ёль,

Петѳ ёль.

Быдмѳ сѳтѳн марьямоль,

Марьямоль.

Сикѳтш вылѳ куим-нѳль,

Куим-нѳль

Колѳ дзоридз марьямоль,

Марьямоль.

Муса зонмѳй, энлы коль,

Энлы коль,

Кыкѳн корсям марьямоль,

Марьямоль.

Локта гортѳ гиль да голь,

Гиль да голь.

Вая сѳбрысь марьямоль,

Марьямоль.

Сѳмын унасѳ ог доль,

Ме ог доль,

Коджод воті марьямоль,
Марьямоль

Új szavak

марьямоль	vad bazsarózsa
ёль	erdei patak
гиль да голь	(hangutánzó) kopp-kopp
дольны	fecseg
вотны	szed
эны коль = эн коль	

Komi-magyar szótár

---- a ----

- a és, de
абрикос kajszibarack
абу nem, nincs
август augusztus
автономнӧй autonóm
авъя szerény
аддзывны [аддзыл-] lát
аддзылӧмтор [аддзылӧмторй-]
 a látott dolog
аддзыны lát, meglát
аддзысьлыны találkozik, viszontlát
аддзысьлытӧдз viszontlátásra
аддзысьны viszontlát
ай hím, apa
айлов férfi
активнӧя tevékenyen, aktívan
али vagy
алӧй rózsaszínű
ан íny
ань nő, asszony **бур** ≈ jó
 asszony
анькытш borsó
апрель április
ар ősz
аргыш rénkaraván
арестуйтны bebörtönöz
арйыны az őszt eltölti
арлыда koros
арӧс kor, életkor, év
арӧса éves
арся őszi
артавны [артал-] számol
- артасыны** számol, kiszámít,
 alkudozik
артель munkaközösség
артмыны keletkezik, támad,
 sikerül
археолог régész
ас maga, saját: ≈ **кежысь**
 önállóan ≈ **керка** saját ház
 ≈ **кыӧм** maga kötötte
аски holnap
аскиӧдз holnapig
аскомысь holnapután
аслыснога eredeti, sajátos,
 sajátoságos
аслысногӧн sajátosan, sajátoságosan
аслысныра önfejű, furcsa
аслыспӧлӧс sajátos
аслыспӧлӧслун sajátosság
аслысруа furcsa, önfejű
аслыссыкас eredeti, sajátos
аслыссяма eredeti, különcködő
асныра önfejű, makacs, furcsa
асруа furcsa, önfejű
асшӧр önálló
асья reggeli: ≈ **кыа** hajnalpír;
 ≈ **сӧйӧм** reggeli
асыв [асыл-] reggel
асыввыв [асыввыл-] kelet
асывнас reggel (hat.)
асылӧдз reggelig
аттьӧ köszönöm
ачыд te magad
ачыс ő maga
ачым én magam

---- б ----

баб nagyanya
бадь [баддь-] fűzfa
байөдлыны álomba ringat
баксыны béget
баля kisbárány
бан arc, orca
банийөм pirosposzgás
бара ismét, újra
бать apa
бед [беддь-] bot
бергөдчыны megfordul
бердын mellett
бечева kötél
би tűz, fény
биару gáz
биаруа gáz-
бипур tábortűz
бисер gyöngy
блед sápadt, színtelen
блин palacsinta
блюд [блюдй-] tál
бобув [бобул-] pillangó
бок oldal
боковөй idegen
боль [болль-] buborék
борд szárny
босьтны vesz
босьтчыны nekilát
босьтыштны csipeget
бөж farok, hátsó rész
бөрдзыны sírni kezd
бөрдны sír
бөр vissza, ismét
бөрйөм választás
бөрйыны választ
бөрья utolsó
бөрьявыв [бөрьявыл-] végül utószó

бөчка hordó
буди nyilván, talán
букыш mogorva, barátságtalan
бур jó: ≈ сьөлөма jószívű
бура jól
буракө bizonyára
бурань/бур ань jó asszony
бурасьны kibékül
бурдны felgyógyul, meggyógyul
бурдөдны meggyógyít, kigyógyít
бурдөдөм gyógyítás
буретш pontosan, éppen
бурлак legény
бус por
бушков hóvihar
быдлаө mindenhova
быдлаын mindenütt
быдмөг növény
быдмыны terem, nő, felnőtt
быдөн mindenki, valamennyi,
     összes, még, még...is
быдсяма mindenféle
быдтас növendék
быдтор minden
быдтыны nevel
быравны [бырал-] eltűnik
быртөм-воштөм örök
быттьөкө mintha

---- в ----

ва víz: **войт** ≈ esővíz
вабергач örvény
важ régi
важөн régen, régóta
важысянь régóta
вайны hoz
вайөдны hoz, felsorol
ваннөй fürdőszoba

вареннӧ dzsem, lekvár
вариант változat
варов beszédés
васӧд nedves, nyers
вашкӧдны sűg
вашнитны odasűg
ваявны [ваял-] víz
вевт tető
вевттьысьны lefed
ведра veder
вежI zöld, sárga, világos
вежII irigység: ≈ **періс**
 megirigyel
вежавны [вежал-] irigykedik,
 irigyel
вежалун vasárnap
вежань keresztanya
вежны cserél
вежон hét
вежӧдны zöldűl
вежӧра értelmes
вежӧртас jelentés
вежӧртӧм értelmetlen
вежсьӧм változás
вежсьыны változik
век mindig, állandóan, örökké:
 ≈ **жӧ** mégis
векни szűk, keskeny
векньыд(ик) szűk, keskeny
велавны [велал-] megtanul
велӧдны tanít
велӧдчыны tanul
велӧдчысь tanuló
велӧдысь tanár
вель meglehetősen, aránylag
вемӧс agy
венгерскӧй magyar
вензьыны vitatkozik
венласьны harcol, összeméri magát

вердны etet, enni ad
веритны hisz
вермыны -hat, -het, tud, képes
 (vmit csinálni)
верӧс férj: ≈ **сайӧ петӧ**
 férjhez megy; ≈ **сайын**
 férjnél van
верӧспу leendő férj
верстьӧ felnőtt
веруйтӧм hit
весаvны [весаl-] tisztít
весиг sőt, (tagadó mondatban)
 még ... sem
весь tétlen
веськаvны [веськаl-] kiegye-
 nesedik, jut, kerül, eltalál
веськӧдлыны vezet, irányít
веськыд egyenes, jobb
веськыда egyenesen
веськыдвылӧ jobbra
весьлун munkanap
весьт arasz
весьттI valami mellett el
весьшӧрӧ hiába
ветлыны jár
видз [виддз-] rét
видзаасьны köszön
видзны tart, őriz, vigyáz
видзӧдлас pillantás, felfogás, nézet
видзӧдлыны néz, megnéz
видзӧдны néz, figyel
видзӧдысь néző
видзчысьысь óvatos
видлыны lát, megkóstol, próbál
виж sárga
вижӧдны megsárgul, elsárgul
визув gyors, sebes
вильӧдны rág
вильскӧбтыны elcsúszik

ВИЛЬШАСЬНЫ csintalankodik,
 pajkoskodik
ВИЛЬЫШ pajkos, csintalan
ВИНА pálinka
ВИНОГРАД szőlő
ВИНЫ megöl
ВИР vér
ВИСЬМЫНЫ megbetegszik,
 megfájdul, fájni kezd
ВИСЬНЫ fáj, betegeskedik
ВИСЬӨМ betegség
ВИСЬТ elbeszélés
ВИСЬТАВНЫ[**ВИСЬТАЛ-**] mond,
 elbeszél
ВИСЬЫСЬ beteg
ВИТ öt
ВИТӨДЛУН péntek
ВИЧ apai név
ВИЧКО templom
ВИЧМЫНЫ jut
ВИЧЧЫСЬНЫ vár(akozik)
ВИЧЧЫСЬТӨГ váratlanul
ВИЧЧЫСЬТӨМТОР [**ВИЧЧЫСЬТӨМ-**
ТОРЙ-] váratlan dolog
ВИШНЯ meggy
ВИЯВНЫ[**ВИЯЛ-**] folyik, lefolyik
ВО év: **КОЛЬӨМ** ≈ tavaly; **ЛОКТАН** ≈
 jövőre; **МӨД** ≈ jövőre
ВОГӨГӨРСЯ évi, éves-
ВОДЗ korán; előtt: ≈ **АМ** előttem,
 ≈ **АД** előtted, ≈ **АС** előtté
ВОДЗӨ elé, előre, tovább: **ДА СІДЗ** ≈ és
 így tovább, s a többi
ВОДЗӨС tartozás
ВОДТӨДНЫ lefektet
ВОЖ mellékfolyó, folyómedence
ВОЙ éjszaka
ВОЙВЫВ [**ВОЙВЫЛ-**] észak

ВОЙВЫВСЯ északi
ВОЙДӨРЛУН tegnapelőtt
ВОЙНАС éjjel
ВОЙПЕЛЬ az északi szél, az északi
 szél istene
ВОЙПУК esti szórakozás
ВОЙТ csepp
ВОЙТВА esővíz
ВОЙТЫР nép, emberek
ВОК fivér: **ЫДЖЫДДЖЫК** ≈ báty,
ИЧӨТДЖЫК ≈ öcs
ВОЛЫВЛЫНЫ jár, gyakran jön
ВОЛЫНЫ jár
ВОЛЬПАСЬ ágy, fekvőhely, alvóhely
ВОМ száj: **Ю** ≈ torkolat
ВОМӨН át
ВОМӨНАСЯНИН útkereszteződés
ВОНЫ jön, érik
ВОПРОС kérdés
ВОР etetővályú
ВОРСАН játék
ВОРСНЫ játszik
ВОРСӨМ játék
ВОСТЫМ északi fény
ВОСЬКОВ [**ВОСЬКОЛ-**] lépés
ВОСЬТЫНЫ kinyit
ВОТОРНИК kedd
ВОТЧЫНЫ bogyót szed
ВОЧА szembe: ≈ **СУЛАВНЫ**
 szemben áll, ≈ **ВОК**
 unokatestvér,
 unokafivér, ≈ **ЧОЙ**
 unokatestvér,
 unokanővér
ВОЧАВИДЗНЫ válaszol
ВОЧАСӨН lassanként
ВОШНЫ elvesz
ВОШТЫНЫ elhagy, elveszít

воштысьны eltűnik, elbújik
вөв [вөл-] ló
вөвны [вөл-] van, létezik
вөдитчыны felhasznál
вөжжи gyeplő
вөйны vízbe fullad
вөлөмкө mint ahogy bizonyosodott
вөльгым november
вөнь öv
вөр erdő
вөр-ва természet
вөралан vadász-
вөралысь vadász
вөрзыны mozog
вөрөдны bánt
вөскресенньö vasárnap
вөсна 1. сы
вөсни vékony, karcsú
вөсньыд karcsú, vékony
вөсньыдик karcsú, kissé karcsú
вөт alvás, álom
вөтлыны hajt
вөтөдны üldöz
вөчны csinál, tesz
вөчсьыны történik
вөччыны szépen felöltözik
вселенной egyetemes
вуграсьны horgászik
вугыр halászhorog
вугырмунны elszunnyad,
 elszenderedik
вуджны átkel
вуджөдны fordít
вузавны [вузал-] elad
вузасьны kereskedik
вузасьөм kereskedelem
вундыны vág, arat
вунны feledésbe merül, elfelejtődik
вунөдны elfelejt

вурны varrt
вуткыртны cammog
выв [выл-] felület, felszín
вый vaj
выльлөв [выльлөл-] aludttej
вылын -on, -en, -ön
вылыс felső
выль új
выльлун hétfő
выльтор [выльторй-] újdonság
выльысь újból
вын erő: **мый** ≈ **сьыс** teljes erővel
выступайтны fellép
вышивайтны hímez, kivarr
выя vajas

---- Г ----

гад féreg
гадайтчыны jósol
гаж vidámság
гажа vidám, szép
гажмыны felvidul
гажөдчыны mulat, szórakozik
гажтөм szomorú
гаравны[гарал-] megemlít,
 említést tesz
гаравсьыны említésre kerül
гатш hanyatt
гач nadrág
гашкө talán
гежөд ritka, gyér
географическөй földrajzi
география földrajz
гид istálló
гижны ír
гижөдтор [гижөдторй-] cikk, írás
глагол ige
гожйыны a nyarat eltölti

гождом nyár
 гожся nyári
 гоз [гозй-] pár
 гождчыны összepárosodik
 гозья házaspár
 гораа hangosan
 горань szembekötödsi
 гормөг bors
 горөдны felkiált
 горт ház, otthon
 горув[горул-] a folyó alsó folyása
 горш mohó
 госа zsiros
 господин úr
 гөбөч pince
 гөгөр көрөскөрүл, көрүлбелүл
 гөгөрбок mindenfelől
 гөгөрвоана érthető
 гөгөртны megkerül, körülhajózik
 гөгөрвосьыны értelmeződik
 гөгрөс kerek
 гөгрөсмыны тагра nyitja (szemét)
 гөлень csizmaszár
 гөлөс hang
 гөль (a) szegény
 гөн toll, szőr
 гөп [гөпт-] pocsolya
 гөра hegy
 гөрба púpos, görbe
 гөрд piros, vörös
 гөрдөдны pirul, piroslik, vöröslik,
 érik
 гөрны szánt
 гөстинеч ajándék
 гөститны vendégségben lenni
 гөсть vendég
 гөтөвитны főz, elkészít
 гөтрасьны megnősül
 гөтыр feleség

гөтыра нөс
 гөтырпу leendő feleség
 град veteményes ágy: ≈ **выв**
 пунктас зөлдсэг ≈ **йөр**
 veteményeskert, konyhakert
 грезд falu
 груша körte
 гу verem, pince, barlang
 гугөдны kifordít
 гудравны [гудрал-] kever
 гудыр zavaros
 гуляйтны sétál
 гуран kerékvágás, kátyú
 гусьявны [гусьял-] lop
 гусятор [гусяторй-] titok
 гыджгыны turbékol
 гылавны [гылал-] esik
 гым mennydörgés
 гын nemez: ≈ сапөг nemezcsizma
 гырдумөм véraláfutásos
 гырнич fazék
 гырысь nagy

---- д ----

да igen, és, mikor, amikor, de,
 hanem: да сідз водзө/ да с.
 в. és így tovább
 дадь [даддь-] szánkó
 дадюв[дадюл-] rénszarvasfogat
 дай és, is, bizonyára
 дарөвөй ingyenes
 дас tíz: ≈кык tizenkettő
 дась kész
 дед nagyapa
 декабрь december
 дерт természetesen
 детинка kisfiú, fiúcska
 джадж [джаджй-] polc

джек hokedli
 дженьыд rövid
 джодж padló: ≈ дөра futószőnyeg
 джуджыд magas, mély
 джыдж partifecske
 джын [джынь-] fél
 дзебан temetkezés
 дзебны elrejt, eltemet
 дзебсьыны elrejtőzik
 дзескөдны szűk lesz
 дзескыд szűk
 дзык pontosan, egészen, teljesen
 дзим-дзурк tiszta, rendes
 дзирдавны [дзирдал-] fénylik
 дзоля apró
 дзоляник kicsike
 дзось egész
 дзосьвидзалун egészség
 дзор ősz, fehér, őszhajú
 дзоридз virág
 дзоридзавны [дзоридзал-] virágzik
 дзуг [дзугй-] csapda
 дзугыль szomorú
 диван dívány
 дивө csoda: сө ≈ milyen furcsa
 ді sziget
 дізвидзны henyél
 дін тő
 дін -menti: ≈ ө -hoz, -hez, -
     höz, mellé: ≈ ын -nál, -nél,
     mellett: ≈ ысь -tól,
     -től, mellől
 додь [додль-] szán
 дозмөр fajdkakas
 дой fájdalom
 дойдны megüt, megsért
 доймыны fáj, megüti
 доклад előadás, dolgozat, jelentés

долөдны felvidít
 дольыд jókedvű
 домавны [домал-] megköt
 дон izzó
 дона drága, kedves
 донавны [донал-] izzik, forró lesz
 донъявны [донъял-] értékel
 донъясьны alkudozik
 дор széle, irány: сыла ≈ abban
     az irányban
 дөзмыны neheztel, haragszik,
     megharagszik, untat
 дөзьөритны kímél, óv
 дөра vászon: джодж ≈ futószőnyeg
 дөратор [дөраторй-] darab vászon
 дөрөм ing
 дрөгмунны összeressen
 друг I barát
 друг II hirtelen
 дуб sötlan
 дук illat
 дукөс hosszú köpeny
 дум gondolat
 думайтсьыны vélekedik, gondol
 думыштны gondolkodik
 духовка sütő
 дыр sokáig, hosszú ideig
 дыра sokáig дыра: мый ≈
     meddig: сы ≈ olyan sokáig
 дырйи kor, folyamán
 дыш lusta
 дэбыд langyos

---- e ----

еджыд fehér
 ен isten
 енэж ég (fn), égbolt
 естествознание természettudomány

ещё még

---- ё ----

ёкыш sügér

ён erőс

ёна nagyon, igen

ёнмыны megerősödik, erőre kap

ёрны vakít

ёрт barát

ёсь hegyes, hegyes bot, éles

---- ж ----

жаль sajnos

жар forró

жаритөм sült: ≈ яй sült hús

жеб gyenge

жонь pirók

жө I pedig, azonban; hiszen

жө II éppen, ugyan

жөч lemez, pléh

жугыль szomorú

журнал folyóirat

жыннан harang

жыр [жырй-] szoba

---- з ----

заводитны kezd

заводитлыны kezd

завтракайтны reggelizik

заклад zálog

закон törvény

зарад töltés

зарни arány, arany-

збой vad

збоя bátran

збыль valóban

зверь-пөтка vadállat

звөнитны csönget

здук pillanat

земскөй zemsztvoi-

земство zemsztvo (helyi

önkormányzati rendszer a cári

Oroszországban)

зеп [зепт-] zseb

зильгыны csilingel

зильмунны eltörik

зіль dolgos, szorgalmas

зільны igyekszik

зон [зонй-] legény, ifjú

зонка fiú, legény

зөр zab: ≈шыдөс zab: ≈

шыдөса рок zablása

зу kefe

зургыны lök

зыбка hintabölcső

зык zaj, ricsaj, szitkozódás

зыр [зырй-] lapát

зыряна a zürjének, a komik

зырянин zürjén

зэв nagyon

зэр eső

зэрны: зэрө esik az eső

---- и ----

ид [идй-] árpa

идзас szalma

идравны [идрал-] betakarít, learat

из [изй-] kő: ≈ шом köszén

издание kiadás

измерение mérés

изъватас izsmai

индалысь vezető

индөд utalás

индыны megmutat, rámutat

интересуйтчыны érdeklődik
 иранскöй iráni
 исерга fülbevaló
 исласьны síel, szánkózik
 исследователь kutató
 исыштны megszagol
 ичмонь menyecske, meny
 ичöт(ик) kicsi, alacsony
 ичöтдыр gyermekkor
 ичöтмыны csökken, kisebbedik
 ичöт(ы)сянь gyermekkorától
 июль július
 июнь június

---- й ----

йи jég
 йизыны befagy, jéggé fagy
 йинёнъ jégcsap
 йир (dial.) metsző szél
 йирьд (dial.) metsző szél
 йирым október
 йитöд kapcsolat
 йитöс kötöszó
 йитчыны összekapcsolódik
 йöв [йöл-] tej: пöжöм ≈
 forralt tej: уль ≈ nem forralt
 tej
 йöгра obi-ugor népek (hantik
 és manysik)
 йöз emberek, nép: ≈ысь
 öтдортчысь emberkerölö:
 важ ≈ a régiek
 йöзкостса népi, emberek közötti
 йöй buta
 йöйтавны[йöйтал-] butaságot
 csinál
 йöктыны táncol
 йöр kerítés: град ≈ konyhakert

йöра: ай ≈ jávorszarvas; энъ ≈
 jávorszarvas-tehén
 йöрдан lék
 йöткасьны lökődik
 йыв [йыл-] csúcs, felső vég
 йылысь -ról/-ről

---- к ----

кага gyermek: видзны ≈
 gyereket dajkál
 кад idő
 кадакыв иге
 кадакывберд határozószó
 кажитчыны tetszik
 казътывны [казътыл-] emlékszik
 казътывсьыны felelevenedik
 elötte, említésre kerül
 казявны [казял-] észrevesz
 кайлыны az árral szemben úszik v.
 megy
 кайны felmegy, felmászik, felszáll
 калибр kaliber
 камыс bördarab rénlábról
 кань: ай ≈ kandúr энъ ≈ macska
 каньпи macskakölyök
 капуста káposzta
 кар város
 карта istálló
 картина kép
 картофель burgonya, krumpli
 картофеля krumplis -
 катша szarka
 кафедра tanszék
 качайтчыны hintázik
 каюк fedett csónak
 квайт hat
 кватитны megfog

кежлӧ -га, -ге: недыр ≈ rövid
 időre
 кеждны letér
 кельдыны hervad
 кельӧб kis csapat
 кельыд halvány, sápadt
 кеныI szikra
 кеныII föl (tejnek a föle)
 кепысь kesztyű
 керавны [керал-] aprít, vág
 керка: ас ≈ saját ház, пу ≈ faház
 ки kéz: ≈ помысь kézírásos
 киасьны kezet ad
 кизь gomb
 кизьӧр híg, vizes
 кильчӧ lépcsőtornác
 кинь szikra: би ≈ szikrácska
 кирпичной téгла-
 киссьӧм rongyos
 кисьмыны (meg)érik, (be)érik
 кисьтны önt
 китшкыны károg, cserreg
 клуб klub
 ключ kulcs
 клянича üvegszilánk
 книга könyv
 книжной könyv-
 кобув tető, betakarás, fedél
 ковӧр szőnyeg
 ковмыны kell
 ковны kell
 кодарӧ milyen irányba
 кодзув [кодзул-] csillag
 кодзувкоткар hangyaboly
 кодӧ/код ki, aki, amely
 кодыр mikor, ha
 кодь mint
 коз [козй-] lucfenyő

козин ajándék
 козьнавны [козьнал-] ajándékoz
 коймӧд-кӧ harmadszor
 койт dörgés, a dörgés helye
 кок láb: ≈ пыдӧс talp, ≈ туй
 nyom, табья ≈ а х-лábú
 кокавны [кокал-] csíp, csipeget
 кокни könnyű: ≈ вӧрас
 mozgékony, eleven,
 кокниа könnyen
 кокньӧдны könnyít
 кокныыд könnyű
 коколюка bot
 колана fontos, szükséges,
 nélkülözhetetlen
 коланлун szükség
 колбас kolbász
 колльӧдны eltölt
 коль [коль-] toboz
 кольк tojás
 кольквиз тоjássárgа
 кольны hagy
 кольчыны marad
 комната szoba
 концерт hangverseny, koncert
 коньӧр szegény
 копей kávé
 копыр meghajlás, üdvöзlet
 копыртны hajol, lehajol
 копыртчыны lehajol
 кор I. mikor
 кор [корй-] II. falevél
 корассьыны levelet hajt
 кореянка koreai nő
 коркӧ valamikor
 корны kér, kérlel
 корӧм meghívás
 корсьны keres

корсьом munka, kutatás
корсюрө valamikor, néha, időnként
кос I sovány, száraz; ≈ му április
кос II [коск-] derék, csípő
косіник kissé sovány
косньод sovány
кост között
косьмыны kiszárad
косьтыны szárít
котөрөн futva
котөртны fut
котыртлыны összejön
кө ha
көбыла kanca
көдж folyókanyar
көдздөдны hűvösödik
көдзны vet
көдзөм bevetett
көдзыд hideg
көза: ай ≈ bakkecske, энь ≈ kecske
көзапи kecskegida
көин: ай ≈ farkas, энь ≈
 нөстényfarkas
көинпи farkaskölyök
көкьямыс nyolc: ≈ тырас
 nyolc éves lesz
көлач zsemle, kalács
көлөб kerek cipőcska
көлуй tárgyak, holmi
көм cipő
көні/көн hol
көнкө valahol
көнсюрө valahol, helyenként
көр: ай ≈ szarvas, rénszarvas, энь ≈
 szarvastehén, rénszarvastehén
көрпи szarvasborjú
көрт vas: ≈ туй vasút
көса hajfonat, copf

көсийны akar
көсийсыны megígér
көті cipő
көтөдны beáztat
көтөдөм beáztatott
көть jöllehet, bár, habár
көч I nyúl: ≈ иль nyuszi: ≈ гөн
 nyúlbőr
көч II szeptember
краеведческой tájkatatói
краска festék
крепыд erős
креслө fotel
крест kereszt
крестьянин paraszt
крещенньө keresztelés
крөвать ágy
крук kampó
крута meredeken, hirtelen
кувны [кул-] meghal
кудель kóc
кужны tud, ért
кузь hosszú
кузьмөс hosszúkás, ovális
кузьчышьян törölköző
кузя -ra, -re, alkalmából
куим három
куимысь háromszor
куйлыны fekszik
куйөд trágya
кук borjú
кукань borjú
кулөма halott
культурной kulturális
куньны huny, behuny: ≈ син
 behunyja a szemét
купеч kereskedő
курög tyúk: ≈ яй csirkehús

курыд keserű
кусны kialszik
куст bokor
кутны tart, fog, hozzáfog,
 kezd: ≈ **лача** remél,
 reménykedik
кутчысьны fogódzik, kapaszkodik
кутшөм milyen
кутшөмкө valamilyen
кутшөмсюрө valamiféle, valamilyen
кухня konyha
кучкавны[**кучкал-**] ver, üt
кучкыны megüt, megcsap
куш üres, puszta, kopasz
кушман retek
кушмыны csupasszá válik
кыа pír: **асья** ≈ hajnalpír;
кыв [**кывй-**] nyelv, szó
кывберд melléknév
кывбөр névutók
кывзыны hallgat
кывзысьны hallgatózik
кывзысьысыI engedelmes
кывзысьысыII hallgató
кывлыны hall
кывны [**кыл-**] hall
кывтэчас szó szerkezet,
 szókapcsolat
кывшөр módosítószó, segédzó
кызI [**кыздз-**] nyírfa
кызII hogy, hogyan, ahogy,
 ahogyan
кызди I. кыздиII
кыз kövér, vastag
кызиник kövérkés, kissé kövér
кызны megvastagodik
кыйдөс zsákmány, préda: ≈
видзанин tárcló
кыйодны figyel, kikutat, felkutat

кыйсьыны vadászik, halászik
кыйсянтор [**кыйсянторй-**]
 vadászszerszám
кык két, kettő: **даc** ≈ tizenkettő
кыкнан mindkettő, mind a kettő
кыкысь kétszer
кымөс homlok
кымын hány, mennyi, körülbelül
кымынөд hány, hányadik
кын fagyos
кынмыны megfázik
кынөм has
кынөма terhes
кыны fon, köt, szó: **кысян**
стан szövőszék
кынь sarki róka, kékróka
кыпөдчыны felbukkan, felemelkedik
кыпыдмыны felvidul, felemelkedik
кырсь kéreg
кыскыны húz
кыссьыны tart, elhúzódik
кысь honnan
кыськө valahonnan
кытчө hová
кытш kör
кытшовтны megkerül
кытысь honnan
кытыськө valahonnan
кычан fiatal kutya, kutyakölyök

---- Л ----

лабич pad
лабутной komoly, méltóságteljes
лавка bolt
лаз vadászkabát
лакны lefetyel
ланьтны elhallgat, elcsendesedik,
 lecsendesedik

лапыд vizes
 лача remény(ség): ≈ кутны
 remél, reménykedik
 лента szalag
 леччыны lemeгы
 лёк rossz, gonosz, kegyetlen: ≈
 сьёлёма rossz szívű
 лёка rosszul
 либõ vagy
 лов [лол-] lélegzet, lélek,
 szellem, élet, élőlény: ≈ шы
 lélegzet
 ловзьодны feléleszt
 ловзьыны feléled
 ловзьысь feléledõ
 ловъя élő, eleven
 локны [локт-] jön
 локтõм érkezés
 ломзьыны ég
 ломтыны befût
 лоны lesz, történik
 лоõмтор [лоõмторй-] történet,
 esemény
 лõгасьны megharagszik
 лõдз [лõддз-] bögõly: лõддза-
 номъя június
 лõдны megrak
 лõз кék
 лõнь csendes
 лõсавны [лõсал-] megfarag, kifarag
 лõсас bevágás, rovás
 лõсьодны készít
 лõсьодчыны nekilát
 лõсьодыштны egy kicsit elrendez
 лõсьыд helyes, jó
 лõсявны [лõсял-] odailik
 лук hagyma
 лун nap (idõ): ыджыд лун húsvét

лунвыв [лунвыл-] dél
 лунйыны a napot eltõlti
 луннас nappal
 лунся nappali: ≈ сөйõм ebéd
 лунтыр egész nap
 луншõр dél
 лы csont
 лыа homok: ≈ сорõн homokkal
 лыд szám
 лыдакыв számnév
 лыддьодлыны felsorol
 лыддьыны olvas, számít, számol
 лыддьысьны olvas
 лыддьысьысь olvasó
 лыжи sí
 лыйны lõ
 лым [лымй-] hó: ≈ сюръя jégcsap
 лымъя havas
 лымъявны [лымъял-]:
 лымъялõ esik a hó
 лысьтны mer
 лышкыд bőkezű
 лыявны [лыял-] lõ (gyakran)
 льõм [льõмй-] zelnice
 лэбач madár
 лэбзьылõм repülés
 лэбзьыны felrepül
 лэбны repül
 лэбув [лэбул-] védõtetõ
 лэдзны megenged, kienged
 лэптавны [лэптал-] felemel,
 elõhúz, kised
 лэч [лэчк-] hurok
 лэчыны lemeгы: ≈ гортõ
 hazatér, visszatér
 лэчыд éles
 любуйтчыны gyönyörködik
 люкыштны дõф, бõк (szarvval)

лочки kedvezően, jól, rendben,
 figyelmesen
лягуша béka
лядьвей csipő
ляз [лязй-] kiszél, (liszttel készült)
 savanykás gyümölcspép
лямна vadászsi
ляпкыд(ик) alacsony
ляс lapos

--- м ---

ма méz
мавтны beken
май május
майшасьны izgul, nyugtalankodik
майышмунны ideges lenni
манси manysi, vogul
мам anya
марля géz
март március
маслозавод vajüzem
маг nehéz helyzet, zavar: ≈**о** **воны**
 zavarba jön, nehéz helyzetbe kerül
матыс közel
матыстчыны közeledik
ме én
мегыр ív, körív
медI hadd (felszólító mód)
медII hogy, azért hogy
медавны [медал-] kibérel
медалом bérlet
медбөрья utolsó
медводдзаысь először
медводдза első
медводз először, legelőször, elsőnek
медтыкõ bárcsak
медым hogy, azért hogy
меж juh

межни bárány
мезонин félemelet a tető alatt
мели kedves, finom, gyengéd,
 barátságos
места hely
ми mi
мисьтõм csúnya
мича szép
мичаджыка kényelmesen
мичлун szépség
миянкодъ mint nálunk
мог dolog, kérés
мода szokás
модаа valamihez hasonló
моз I. augusztus
моз II. mint: **важ моз** mint régen
мой hód
мойвины sikerül
мойд mese
мойдны mesél
мойдчõм mese, mesélés
мойдчыны mesél
мокасыт ördög
мольыд sima, lesimított
монь meny
морковь sárgarépa
морõс mell
морт ember
мõвп gondolat, eszme
мõвпавны [мõвпал-] gondol
мõд második, másik
мõд-кõ másodsor, másrészt
мõдар a másik oldal: ≈ **югыд**
 túlvilág
мõдлапõв [мõдлапõл-] túloldali
мõдлун kedd
мõдны kezd
мõдõдны küld
мõдõдчыны elindul, felkerekedik

мөдъсь másodszor
мөс [мөск-] tehén: ≈ **яй** marhahús
му föld, ország: **кос** ≈
 április: **чужан** ≈ szülőföld
му-ва világ, természet
мугөм barna, sötétbarna
мудер ravasz
мудера ravaszul
мудз fáradtság
мужик férfi, férj
мужичөй férfi
музыкальнөй zenei
мукөд más
мукөддырйи valamikor, néha,
 időnként
мукөдтор [мукөдторй-] más
 valami
мунны megy: **понлань** ≈
 kutyára hasonlít
муртса alig
муса kedves
мусукасьны szeret, szerelmes
мывкыд okos
мывкыда meggondolt
мывкыдтөм meggondolatlan
мыгөр testalkat
мыдж tartó
мыджсьыны támaszkodik
мыж hiba, bűn
мыжа hibás, bűnös
мый mi
мыйкө valami
мыйла miért
мыйлакө valamiért
мыйсюрө valami
мыйта menyői, anyyi
мыльк [мылькй-] domb, halom
мынны kiszabadul

мынтысьны elszámol
мыр [мырй-] tuskó
мырпом mocsári áfonya, mocsári
 bogyó
мыссьыны mosakodik
мыссяннн mosdóhely
мысти után
мыськыны mos
мыччыны mutat, odanyújt, nyújt
мыш [мышк-] hát, udvar mögötti
 rész

---- Н ----

на I. még
на II: **накөд** velük, **натөд**
 nélkүлүк, **на ордө** hozzájuk,
на костын közöttük
надейтчыны remél
надзөн lassan, lassacskán
надзөникөн lassan, lassacskán
нажөтка kereset, fizetés
нажөткатор [нажөткаторй-]
 kevés fizetés
нальк [налькй-] csapda
народ nép
народнөй népi
научнөй tudományos
национальнөй nemzeti
начальнөй általános
небөг könyv
небыд lágy, puha: ≈ **сьөлөма**
 lágyszivű
небыдик puha
невеста menyasszony
невестапу leendő menyasszony
недыр nem sokáig, nem hosszan: ≈
кежлө rövid időre
незаконнөй törvénytelenül

некодарö egyik irányba sem
некор soha
некымын néhány
некымынысь néhányszor
немецкöй német
немтор semmi
нерны ingerel, bosszant, utánoz
несчастнöй szerencsétlen
нетшкыны kihúz
неуна nem sok
неыджыд nem nagy, nem magas
нэль négy
нэльöдлун csütörtök
нидзув [нидзул-] földgiliszta
ним név
нимавны[нимал-] hírben áll
нималана ismert, híres
нимвежтас névmás
нимкодясьны örvend, örül
нимтыны hív, nevez
нин már
нинöм semmi
нитш [нитшк-] moha
но de
новлöдланін tartály
новлöдлыны hord, visel
новлыны visel
ног- : **ме** ≈**өн** szerintem; **тэ**
 ≈**өн** szerinted; **сы** ≈**өн**
 szerinte
ноксьыны pepecsel
нолö nocsak
ном [номй-] szúnyog: **лöддза-**
номгья június
ноп [нопй-] háti tarisznya
нор bánatos
ноябрь november
нö hát, vajon
нöбасьны teherbe esik

нöйтны üt, ver
нök [нökй-] tejföl
нöшта még
нук unoka
нуöдлыны elvisz
нурья liszt a levesben
нурьясьны kicsit enni
нучка unoka(leány)
ныв [ныл-] leány
нывбаба nő, asszony
нывьёрт barátnő
ныр ort
нырщик vezető, kísérö
нöбны vásárol
нöбöм vásárlás
нöв [нöвй-] nyíl
нöввуж [нöввужй-] íj
нöжмöдны lelassít
нöжмыд lassú, piszmogó
нöжмыда lassan, lassacskán
ныылавны [ныылал-] lenyel
нэм évszázad
нюм mosoly
нюмгьявны [нюмгьял-] mosolyog
нянь kenyér
няньшом tészta
нярзгыны elhervad

---- 0 ----

обряд szokás
общество társaság
обычай szokás
ов családnév
овлыны él, létezik
овмöс udvar, gazdaság
овны [ол-] él

ог, он, оз да с. в. (a tagadó ige jelen ideje): én nem ..., te nem ..., ő nem ...

огурцы uborka

од fiatal vetés

ода-кора május

оз I [озй-] szamóca

оз II I. ор

озыр gazdag

окавны [окал-] csókol

окасьны csókolózik

окота kedv

окотапырысь szívesen

окотитны kíván

округ körzet

октыны hurkot állít

октябрь október

олан-выланног életmód

оланін lakóhely

олөм élet

олөм-вылөм élet

олөма éltes

олысь lakó

олыштны kis ideig él: **чөв** ≈ hallgatni

омлявны [омлял-] vonyít

омөль rossz, csúnya, sovány

он I. ор

опыт kísérlet

ордлы borda

ордын -nál/-nél, mellett

орчча szomszédos

орччөн egymás mellett, mellette; -nál, -nél

отделение osztály

отсавны [отсал-] segít

отсөг segítség

официальнөя hivatalosan

очерк tanulmány

ош [ошк-]: ай ≈ medve, **энь** ≈ nösténymedve

ошпи medvebocs

ошйысьны dicsekszik

ошйысьөм nagyozolás

ошкөм dicséret

ошкыны dicsér, jóváhagy, helyesel

---- ö ----

-ö -e, vajon

өблик külső, külalak

өбөдайтны ebédel

өвад bögöly

өгыр izzó szén

өд I hát, hiszen

өд II gyorsaság, sebesség

өддзөдчыны elmenekül, felgyorsul

өддзывны [өддзыл-] meggyorsul

өдзөс ajtó

өдйө gyorsan, fűgэн

өзйыны ég, fellobban

өзьян égő

өкмыс kilenc

өктыны összegyűjt, gyűjt

өктысьны gyűjt

өмидз málna

өмөй hát

өни most

өнөдз eddig

өта-мөдлы egymásnak

өтар az egyik oldal

өтарө-мөдарө ide-oda, erre-arra

өтдор kívül, idegen

өтдортны idegennek tart

өтдортчыны félreáll, kitér,

idegenkedik: **йөзысь** ≈

emberkerülő

өти-кө először, egyrészt

оти/өтик egy
өтитор [өтиторй-] egy valami
өткажитчыны lemond, visszalép
өткаён egyedül
өткодь egyforma, azonos, hasonló
өткодьявны [өткодьял-] összehasonlít
өткузя egyformán hosszú
өткымын néhány
өтлаөдны egyesít
өтлаын/өтилаын együtt
өтмоза ugyanúgy, egyformán
өтмында egyenlően, egyformán
өтнам egyedül: ≈ én egyedül,
өтнад te egyedül, **өтнас** ő
 egyedül stb.
өтпыр egyszer
өттшөтш együtt
өтувья közös
өтчыд egyszer
өчередной következő
өчки szemüveg
өш [өшк-] bika
өшавны [өшал-] lebeg
өшибка hiba
өшинь ablak
өшкамөшка szivárvány
өшлыны felakaszt, felrak
өшөдны felakaszt
өшпи tinó
өшым csikorgó hideg, december

---- п ----

павкнитны rávet, átdob
пагыр megsavanyodott
пажнайтны ebédel
пажын ebéd
пай osztalék, rész
пакөститчыны aljasságot elkövet

пальто kabát
памятник (nyelv)emlék
пановтны megelőz
панольной panel-
паныдасьлыны találkozik,
 előfordul
паныдасьны találkozik
панысь elindító, kezdő
пань kanál
пар [парй-] ajak
парк park
парма erdő (magaslaton), tajga
пас jel, tulajdonjegy
паса jelzett
пасйыны jelöl
пасьявны [пасьял-] jelöl: йөзөс
пасьялан книга kataszter
пась bunda
паськөдны szélesre kinyitja
паськыд széles
пасьөдны vkit bundába öltöztet
пасьтасьны felöltözik
пасьтасьөм öltöztetés, öltözés
пасьтөг meztelen
пасьтөдны felöltöztet
патера lakás
пач tűzhely
паччөр kemencepadka
пашкыр göndör, göndörhajú
пашляк csikorgó hideg
пев [пөй-] hüvelykujj, nagyujj
пезьгөдны agyonlő
пекнича péntek
пельсь berkenye
пель fül
пельк fűrge
пелькөдны takarít
пельмень pelmeny (komi
 nemzeti étel)

пельöс sarok
 пельпом váll
 пемöс állat: вöрса ≈ vadállat
     гортса ≈ háziállat
 пемыд sötét
 первой első
 первойысь először
 перйыны kihúz: из шом ≈ kihúz,
     бányászик
 пермяк permják
 персик öszibarack
 пес [песк-] tűzifa
 пеславны[песлал-] mos
 пестер hátizsák nyírfakéregből
 петавны [петал-] kimegy, megjelenik
 петас hajtás
 петитчыны hátrál
 петкөдлыны megmutat
 петкөдчөм jelenség
 петкөдчыны mutatkozik
 петны kimegy, kijön, előjön
 петук kakas
 печенча sültkrumpli
 печкан rokka
 печкыны fon
 пи fiú: ≈ян fiúk; állatok
     көлыке: кань-пиян
     көзапиян
 пига füge
 пидзöс térd
 пими csizma rénszarvasbörből
 пимиöдны vkinek csizmát felhúz
 пинь fog
 пинявны [пинял-] szid
 пинясьны veszekszik
 пиö -ba, -be: ва ≈ vízbe
 пирög pirog
 писькөдавны [писькөдал-] fúr

писькөдчыны előrehatol
 писькөс ügyes, fürge
 писькөслун fürgeség
 пиук fiúcska
 пищаль puska
 пиын -ban, -ben
 пиысь közül, -ból, -ből
 плавкөс lapos
 планета bolygó
 платтьö ruha
 плеш [плешк-] homlok
 плита tűzhely, megijed
 повзьөм ijedtség
 повны [пол-] fél
 поводдя időjárás
 повтөм bator
 подув [подул-] alap
 поз [позй-] fészek
 поэны (csak az egyes szám
     3.sz.alak használatos): поэьö
     lehet, lehetséges, szabad
     оз поэь nem lehet
 поэянлун lehetőség
 полевöй terep-
 польсь gyáva, félős
 поляк lengyel
 пом vég
 помасьыны befejeződik
 помидор paradicsom
 помлун szombat
 помнитны emlékszik
 помтög végtelenül, szakadatlanul
 помтөм végtelen
 пон [понй-]: ай ≈ kutya, энь ≈
     szuka, нөстénykutya
 пондыны kezd
 понпи kutyakölyök
 понятие fogalom
 порог küszöb

порсь: ай ≈ disznó, энъ ≈ emse
порсьпи malac
пос [поск-] hid
посводз pitvar
посни kis, kicsi, apró
поэт költő
пö -mondja-
пөв [пөвй-] deszka
пөвст között: йöз ≈ын az
                   emberek között, йöз ≈ысь
петны kijön az emberek
                   közül, йöз ≈ö пырны
                   bemenni a tömegbe
пөжар tűz
пөжас pékárú, sütnivaló
пөжасьны süt-főz
пөжны tűз (nap)
пөжөм forralt
пөим hamu
пөла paszomány
пөлать függőpolc, függőpriccs
пөлезнөй hasznos
пөлөс ferde
пөль nagyapa, öreg, öregember
пөльтны fűj
пөлявны [пөлял-] fűj
пөра idő
пөраөн valamikor, néha, időnként
пөрнөй idős
пөрөдны feldönt
пөрт kondér
пөрччыны levesz
пөрччысьны levetkőzik
пөръявны [пөръял-] becsap,
                   megcsal
пөръясьны becsap, hazudik
пөрысь öreg, vén
пөслөвича közmondás

пөсь forró
пөт jóllakott
пөтка erdei madár: ≈ йй erdei
                   madár húsa
пөтны jóllakik
пөтөса laktató
пөч nagymama, nagymama,
                   öregasszony
пөчитайтөм tisztelet
пөшти majdnem
пражитны süt
пражитөм sült: ≈ йй sült hús
праздник ünnep
прамөй becsületes
прамөя alaposan, jól
председатель elnök
премия díj
преподавательскөй tanári
примитөм megállapított,
                   meghatározott
природнөй származású
произведение mű
промыс ipar
промышленнөй ipari
прөзвище ragadványnév
прөст szabad
прөстөй egyszerű
прөстөя egyszerűen
пу fa: ≈ керка faház
пув [пувй-] vörös áfonya
пуж [пужй-] dér
пукавны [пукал-] ül
пукалыштны kicsit üldögél
пуксьыны leül, beköszönt, beáll
пуктыны helyez, tesz, rak:
                   пыдди ≈ tisztel, becsül
пуны fő, főz
пүөм főtt: ≈ йй főtt hús

пурны harap
 путешественник utazó-kutató
 пывсьѳм fűrdés (a szaunában)
 пывсьыны fűrdik, szaunázik
 пывсян fűrdő, fűrdőházик:
     вѳдитны ≈ befűti a fűrdőt
 пыдди helyett: ≈ пуктыны
     tisztel, becsűl ≈ пуктана
     tisztelt
 пыдїсянь alaposan
 пыдѳс talp
 пыж csónak
 пызан asztal
 пызь liszt
 пыксьыны támaszkodik
 пыр mindig
 пыравны [пырал-] bemegy,
     betér, bejön
 пыранін bejárat
 пыркмунны összerезzen
 пырны bemegy, bejön
 пыртны bevezet
 пыртѳд bevezetés
 пыста cinege
 пытшкѳс belseje
 пышйыны menekűl, elfut

---- p ----

радейтана kedvenc
 радейтны szeret
 радейтысь kedvelő
 радпырысь örömmel, szívesen
 разавны [разал-] szétszóródик
 разнѳй különböző
 разьѳм szétbomlott
 район kerűlet
 ракаI varjú
 ракаII március

рам csendes, szelїd, nyugodt
 рамлун szelїdség
 ранитчыны megsérűl
 рас [раск-] erdѳcske
 рач tepsi
 регыд hamar, hamarosan, rövidesen
 ректысьыны kirak
 республика köztársaság
 рис rizs
 рисуйтны rajzol
 роз [розй-] fűrt
 розь lyuk
 рок kása: идья ≈ árpakása:
     нѳкья ≈ tejfőlős kása: писа
     ≈ ízes rizskása
 роман regény
 ропкысьѳм beesett
 ротьявны [ротьял-] barangol
 роч orosz
 рочѳн oroszul
 рѳдвуж rokon, rokonság
 рѳм szín
 рѳмдыны sötétedik
 рѳмпѳштан tükѳr
 рѳмыд sötét
 рѳштво karácsony
 руд szѳke
 рудов szűrkés
 ружье puska: ≈ ствол puskacső
 рузум rongy
 руч róka
 рысь [рыськ-] tűró
 рыся tűρός
 рыт est: рытья сѳйѳм vacsora
 рытйысьыны az estet eltöltи
 рытыввыв [рытыввыл-] nyugat
 рытнас este
 рытын esté

---- с ----

са korom
сaдьмыны felébred, ébred
сай vmi mögötti hely: **сайö**
 mögé **сайын** mögött
сайысь mögül
сакар cukor
сам halcsalétek
самолёт repülőgép
самолов csapdafajta (önműködő)
сан rozsomák, torkosborz
сапöг csizma: **гын** ≈ nemezcsizma
сарапан szarafán
саридз tenger
сартас gyújtós
сатин szatén
святси-календарь egyházi naptár
сдайтны levizsgázik
семья család
сентябрь szeptember
сер minta, rajz
сера sokszínű, tarka
серавны[серал-] nevet
серам nevetés: ≈ **выв**
лэптыны nevenség tárgyává
 tesz vkit
середа szerda
серия sorozat
сермөд póráz, kaptár
серөктыны nevetni kezd
серпасавны [серпасал-] rajzol
серти szerint, után
сетны ad
сетчыны enged, odaadja
 magát: **кывйö сетчысь**
 engedékeny, simulékony

сё száz: ≈ **дивö** milyen furcsa
 ≈ **зёлöта** aranyos ≈
мокасьтö az ördögbe
сёй agyag: ≈ **из** téгла
сёйны eszik
сёр késő, későn
сёркни répa
сёрмыны késik
сёрмыштны kicsit késik
сёрни beszéd
сёрниа beszédes
сёрникузя mondat
сёрнисикас nyelvjárás
сёрнитчыны megállapodik,
 megbeszél valamit
сёрнитыштны kicsit beszélget
сёрнитны beszél
сёрөдз későig
сёрөн későn
сёян-юан étel-ital
сибдыны megakad
сибöдны odaenged
сибыд barátságos, szívélyes
сизим hét
сикас fajta
сикöтш nyakék
сикт falu
сиктсöвет falutanács
син [синм-] szem: ≈ **лыс**
[лыск-] szempilla
синдзёб bújócска
синкым szemöldök
сины kíván
сиöс iga
сирöта árva
сись gyertya
ситец karton
си szál

сідз/сідзи így, úgy: ≈ **шусяна**
 úgynevezett **да** ≈ **водзё** (да
 с. в.) és így tovább, s a többi
сідз-тадз így-úgy
сідзкё tehát, következésképpen
сійё ő
сійён azért
сись korhadt
склад raktár
скөр haragos
скөравны [скөрал-] haragszik
скрипка hegedű
скуп fukar
слаб gyenge
слива szilva
сложной összetett
смел bátor, merész
снимок fénykép
со íme, lám, hiszen
сов [сол-] só
современник kortárs
сода szóda
содтөд pótlék, adalék, ráadás
содтыны rátölt, hozzátesz
сойборд kar
сола sós, besózott
сора I vegyes, kevert
сора II július
сотны ég
сотрудничайтны együttműködik
сотчём égés, tűz
сотчыны lángol, ég
совет tanács
сөвмыны megerősödik, megérik,
 fejlődik
сөдз átlátszó
сөмын csak, csupán
сөр érettség
сөрмыны megérik

сөрөм nevetség, ostobaság
сөстөм tiszta
сөтана ördög
специальность szakterület
став egész
ставыс minden
стада nyáj
станция megálló
статья dolgozat
стен fal
степень fokozat
стиль stílus
столица főváros
столицаса fővárosi
стөкан pohár
стөч pontos
стөча pontosan
строитны épít
студентавны [студентал-]
 diákoskodik
субөта szombat
сувтны megáll
сувтөдны felszerel
судзөдны megkap
судитны elítél
судта emelet
сук sűrű
сулавны [сулал-] áll
сунис cérna, fonal
сур sör
сус cédrus
сы ő (szókapcsolatokban) : ≈
вөсна azért ≈ **вөсна мый**, ≈
понда мый mert ≈ **динө**
 őhöz ≈ **дыра** olyan
 sokáig, **сыкөд** vele, **сытөд**
 nélküle
сывны [сыл-] olvad

сыла zsiros
сынавы [сынал-] fésül
сынан fésű
сынöd levegő
сыр [сырй-] bojt
сыольскöй sziszolai -
сьод fekete, sötét
сьодбөж hermelin
сьодов feketés
сьокыд nehéz
сьола fogolymadár
сьолөм szív: ≈ бурмөм
     megalégedés ≈ **вылө воны**
     tetszik
сьолөма szívü: бур ≈ jószívü
     лөк ≈ rossz-szívü **небыд** ≈
     lágyszívü **чорыд** ≈
     keményszívü **ыджыд** ≈
     nagyszívü
сьолөмтөм szívtelen
сьорысь veled: ≈ нуа elviszem
     veled
сьывны [сьыл-] énekel
сьывсьөм istentisztelet
сьылі nyak
сэзь derült, felhőtlen
сэнi ott
ээсся aztán
сэсь onnan
этөн ott
этөр ribizli
этчө oda
этшөм ilyen, olyan
этысь onnan
сюв [сювй-] bél
сюйны bedug, betesz
сюмавы [сюмал-]: кынөм сюмалө
     éhesnek lenni

сюр szarv
сюрс ezer
сюртчөм közösségi érzés
сюсь okos, eszes
сявкйыны szétszóródik
сям értelem, kedély, jellem
сяма -szerű
сяммыны tud, ért vmihez, képes
     vmire
сяргыны pattog

---- Т ----

таво az idén
тадз/тадзи így
тай csak, hát
тайө ez
талан jósors
талун ma
талунья mai
тани itt
тап nyírfajd (kakas)
тас keresztfa, faretesz az ajtón
тасма szíj
тасьтi csészealj
татчө ide
татысь innen
татшөмтор [татшөмторй-]
     ilyesmi
телевизор tévé
терпитны elvisel
тешкодь különös, tréfás, furcsa,
     érdekes
тильган csengő
тиньгыны csilingel
тi ti, ön, maga
тойыштны meglök
тола hótörlesz
томI fiatal

томII kötet
томмыны fiatalodik, megfiatalodik
томнавны [томнал-] befed
томналөм befedett
топыд szoros, szilárd, fukar,
 fösvény, számító
топыда szorosan, szilárdan
торйөн külön
торкны vét, megszeg
торксыны megszakad
торья külön
торьякыв szó (nyelv.)
торьялөм különbség
тотшкөм kopogás
тош [тошк-] szakáll
тошка szakállas
төвI [төл-] tél: ≈ шөр tél közepe,
 január
төвII [төл-] szél
төвйыны a telet eltölti, áttelel
төвныр szellőkés, vihar
төвся téli, télies
төдлытөг váratlanul
төдмавны [төдмал-] megtud,
 megismer, kitalál
төдмасьны megismerkedik
төдмөдны bemutat
төдны ismer
төдөмлун tudás
төдса ismerős
төдтөм ismeretlen
төдчана ismert
төдчанатор [төдчанаторй-]
 jelentőség
төдчанлун jelentés, jelentőség,
 fontosság
төдчыны látszik
төдысь ismerő, szakértő
төждысьны aggódik

төждысьысь gondos
төла szeles
төлка okos
төлктөм buta
төлысь hónap
төрыт tegnap
традиция hagyomány
троньөбтыны megszólal
труба cső
тувсов tavaszi
тувсовья tavaszi
тувчыны lép, rálép
туг [тугй-] bojt
туй út: көрт ≈ vasút
тулыс tavasz
тундра tundra
туны árad
тупкыны elfed, befed, becsuk
тупкысьны betakarózik
туплясьны hömpölyög
тупыль gombolyag
турдөм megdermedt,
 meggémberedett
тури daru
турипув [турипувй-] áfonya
турөб hóvihar
турун fű: ≈ пуктыны szénát
 kaszál
турунвиж zöld
туфли cipő
туша termet
тушаа termetű
туявны [туял-] tanulmányoz
тшак gomba
тшап büszke
тшапа büszkén
тшөг kövér
тшөгөм elhízott
тшөктыны parancsol, kér

тшөкыд sűrű
 тшөкыда gyakran
 тшөтш is, szintén
 тшөтшъя egykorú
 тшыг éhes
 тшыкөм romlott
 тшыксьөм romlott
 тшыксьытөм romlatlan
 тшын füst
 ты tó
 тыдавны [тыдал-] látszik
 тыдовтчыны előbukkan
 тыра tele
 тырмас elég
 тырны megtelik
 тысяча ezer
 тыöt néni
 тэ te
 тэрмасьны siet
 тэрыб fürge, gyors
 тэрыба gyorsan, fűргэн
 тэчасног testalkat
 тюль tüll
 тьявгыны csahol

---- у ----

уборной véce, illemhely
 увI vminek az alja, alsó része
 увII [увй-] ág, gally
 увтны ugat
 увтысь uगतó
 увдор lenti
 угоддьö haszon, vadászterület
 удал merész, vakmerő
 удача siker
 удж munka
 уджавны [уджал-] dolgozik
 уджач munkaszerető

удзодны megkárosít, megrövidít
 удитны sikerül
 удмурт udmurt, votják
 удораса udorai
 ужнайтны vacsorázik
 узьмөдчыны éjszakázik
 узьны alszik
 улича utca
 улөс szék
 улыс alsó
 уль nyers
 ульөн nyersen
 ун [унм-] álom
 уна sok
 уналаын sok helyen
 унатор [унаторй-] sokféle,
 sok minden
 унаысь sokszor
 урI mókus
 урII kopejka
 урпи mókuskölyök
 урасьөм február
 уркай keresztcsörű pinty
 урожай aratás
 ус [уск-] bajusz
 усйысьны eltűnik
 уськөдны leterít
 усьны elesik
 учёнöй tudós
 училище tanintézet, iskola
 учитель tanár
 учительница tanárnő
 учреждение alapítás
 уявны [уял-] úszik

---- ф ----

факт tény
 февраль február

финн-угор finnugor
фруктыяс gyümölcs
француз francia (férfi)

---- х ----

хант hanti, osztják
харей rénszarvasirányító bot
холодильник hűtőszekrény
христианство kereszténység
художник művész

---- ц ----

центр központ

---- ч ----

чажнитны-косявны [-косял-]
 szétszed
чай tea
чайтны gondol, vél
чалльось ágas-bogas
чаль kisujj
чальчунь kisujj
чангьль pisze
чань csikó
чардак padlás
чардби villám
чарла sarló
чаром jégkéreg
часI azonnal
часII óra
чача játék
челядьдырся gyermekkori
челядьпиян gyerekek
чер balta
черешня cseresznye
чери hal

черинянь tésztában sült hal
 (tészta hallal töltve)

четверг csütörtök

чеччавны [чеччал-] ugrál

чеччыны felkel

чипан csirke: ≈ **яй** csirkehús

чипанпи csibe, csirke

чожд (anyai)nagybácsi

чой: **ыджыдджык** ≈ hűg;

ичотджык ≈ nővér; ≈ **иль**
 nővérke

чолөм szervusz, üdvözet

чолөмавны [чолөмал-] üdvözöl,
 gratulál, köszönt

чом [чомй-] sátor

чорзъыны megkeményedik

чорыд kemény, szilárd: ≈ **сьөлөма**
 keményszívű

чөв csendben: ≈ **олыштны**
 hallgatni

чөвтлыны dob

чөвтны dob: **син** ≈ rátekint

чөд [чөдй-] fekete áfonya

чөдья fekete áfonya-

чөжсьөм felhalmozott

чөла hangtalanul

чөрс orsó

чөс [чөск-] csapda

чөскыд finom

чөскыдтөм nem finom

чөсмасьны nyalakodik

чөсмөдны vmi finommal
 megkínál, vendégül lát

чуваш csuvas

чувствуйтны érez

чудь csúd

чужны születik: **чужан му**
 szülőföld

чужөмI arc, ábrázat
чужөмII születés
чужөмбан arc, orca
чуймөдны meglep
чукөр csoport: **кыв** ≈ nyelvcsoport
чукөрмыны összegyűlik
чукөртны gyűjt
чукөстны hív
чукчи fajdkakas
чукыра ráncos, barázdált
чулки harisnya
чунь ujj: **водз** ≈ mutatóujj
     шөр ≈ középső ujj **нимтөм**
     ≈ gyűrűsujj **чаль** ≈ kisujj
чунькытш gyűrű
чурвидзысь kidudorodó, elálló
чургөдчөм kidudorodó, elálló
чурскөдны a fogak közt szív
чышкыны letöröl
чышъян kendő

---- ш ----

шабді len
шайт rubel
шань elég, jó, jól van
шаньга lepény
шапка sapka
шарп sál
шебрас takaró
шедны jut, kerül, puska elé kerül
шензьөдана különös
шензьыны csodálkozik
шеп [шепт-] kalász
шер jégeső: ≈ **мунө**, ≈ **усьө** jégeső
     esik
шкап szekrény
школа iskola
шляка havaseső

шмонитны tréfál
шняга nagy halászcsonak
шняпвидзны mozdulatlanul áll
шог bánat, szomorúság, gyász,
     szomorú, borús
шогсьыны szomorkodik
шойччыны pihen
шом szén: **из** ≈ kőszén
шома keserű
шомйөв [шомйөл-] aludttej
шонді nap (égitest)
шондібан naparcocska
шондөдны melegszik, felmelegedik
шондыны melegít
шонтыны melegít, befűt
шоныд meleg
шоныда melegen
шор patak
шөвк selyem
шөр közép, közepe
шөрин központ
шөркоддьөм közepes
шөрлун szerda
шөрыштны szeletel
шөрья középső
шуда boldog
шудлун boldogság
шудталантөм szerencsétlen
шудтөм boldogtalan
шуйга bal
шуйгавывсянь balról
шум lárma
шуны mond, hív
шупкавны [шупкал-] megszárad
шусьөг szólás
шусьыны nevez, hív
шутөвтны rohan
шы hangzó
шыбитны dob, hajít

шыбитчана jellegzetes: **синмө**
 ≈ szembetűnő
шыблавны [шыблал-] hámoz
шyd leves: **азя** ≈ keserű
 árpaleves **йөла** ≈ tejesleves
тшака ≈ gombaleves **яя** ≈
 húsleves
шydөс dara
шыла ár
шымьыд lesimított, sima
шымьыртны átfog
шыөдчыны megszólal, felel, felhív
шыпас betű

---- ы ---

ывла kinn, kifelé
ыджыд nagy, magas: ≈ **сьөлөма**
 nagyszívű
ыж bárány, birka, nőstény juh
ызьөдны felizgat, felkavar
ыли messzi, távoli
ылөг hamis
ылөдз messzire
ылөдчыны hazudik
ылөдчысь hazug
ылөсалөм körülbelüli
ылыс messze
ыркыд hús, hűvös
ыркавны [ыркал-] hűvösödik
ыстыны küld
ырөш kvász
ытва áradás
ытшкыны kaszál
ышловзыны fellélegzik
ышловкерны fellélegzik
ышмыны rakoncátlankodik,
 csintalankodik

ышмысь rakoncátlan, csintalan,
 pajkos
ышөдны lelkesít, ösztönöz

---- э ----

эбөс erő
эг, эн, эз да с. в. (a tagadó
 ige múlt ideje) : én nem ..., te
 nem ..., ő nem ...
эж zöldnövényzet
эжны borít, bevon
эз I. эг
экзамен vizsga
элясьны panaszkodik
эм van
эмакыв főnév
эмакывберд melléknév
эн I. эг
эндыны elhanyagol
эновтчыны eltér
энь nőstény, anya
эньлов nő, asszony
эрыштчыны ütésre készül
эсийө az amott
эскөм hit
эскыны hisz
эсти ott
эськө I/ эськөн (partikula a
 feltételes mód képzésére)
эськө II: көть ≈ habár, bár, jöllehet
этати itt
этша kevés
этшаника kevés
эштөдны befejez
эштыны elkészül

---- ю ----

ю folyó: ≈ вом torkolat
 юавны [юал-] kérdez
 юантор [юанторй-] ital
 юасьны kérdezősködik
 юбка szoknya
 югдыны virrad
 югзыныны kivilágosodik, felderül
 югнитны felvillan
 югөр sugár
 югьявны [югьял-] csillog, villog,
 fénylik
 югьд fény, világosság, fényes,
 világos: мөдар ≈ túlvilág
 юква halászlé
 юкны megoszt
 юкөн negyed
 юктавны [юктал-] itat
 юмов édes
 юөртны hírül ad
 юр fej
 юргижөд (könyv)cím
 юркар főváros
 юрлөс párna, vánkos
 юрнуөдысь vezető
 юрси haj
 юсь hattyú

---- я ----

яблөк alma
 яг fenyves
 яеснича tojárántotta
 языческой погány
 яй hús: жаритөм ≈ sült hús
 курөг ≈ csirkehús мөс ≈
 marhahús пражитөм ≈ sült

hús пуөм ≈ főtt hús чипан
 ≈ csirkehús
 январь január
 яндысьны szégyenkezik
 яндысьтөм szemtelen
 яндысьысь félénk
 яран nyenyec (jurák)
 ярманга vásár
 ярмарка vásár
 ярскөб pontos, világos
 ясьд világos
 яя húsos

Magyar-komi szótár

---- a, á ----

ablak öшинь
ábrázat чужом
ad сетны
adalék содтöd
áfonya турипув [турипувй-] :
fekete ≈ чöd [чөдй-]; **fekete**
 ≈ чөдья ; **mocsári** ≈
 мырпом ; **vörös** ≈ пув
 [пувй-]
ágas-bogas чалльöсь
aggódik төждысьны
ágy крöвать, вольпась
agyag сөй
agyonló пезыгöдны
ahogy кызд
ahogyan кызд
ajak пар [парй-]
ajándék гöстинеч
ajándékoz козьнавны
 [козьнал-]
ajtó öдзöс
akar көсйыны
aki кодй/код
aktívan активнöя
alacsony ичöt, ляпкыд
alap подув [подул-]
alapítás учреждение
alaposan пыдисянь, прамöя
alig муртса
alkalmából кузя

alkudozik артасьны,
 доньясьны
áll сулавны [сулал-]
állandóan век
állat пемöс : **háziállat** гортса
 пемöс ; **vadállat** вöрса
 пемöс
állít пуктыны
alma яблök
álmom вöt
alsó улыс
alszik узыны
általános начальнöй
aludtfej шомйöв [шомйöл-],
 выльльöв [выльльöл-]
alvás вöt
alvóhely вольпась
amikor да
anya мам, энь
anyadisznó энь порсь
annyi мыйта
apa бать, ай
apai név вич
április кос му, апрель
aprít керавны [керал-]
apró дзöля, ичöt, посни
ár шыла
árad туны
áradás ытва
arany зарни
arany- зарни
aránylag вель
aranyos сө зölöта

arc чужом, бан, чужомбан

árpa ид

árpakása идья рок

árva сирота

asszony нывбаба, ань,

эньлов; jó ≈ бур

ань/бурань

asztal пызан

átdob павкнитны

átfog шымыртны

átkel вуджны

átlátszó сөдз

áttelel төвйыны

augusztus моз, август

az. ≈ **amott** эсийö : ≈ **idén**

таво

azért мед, медым, сийон, сы

вöсна

azonban жö

azonnal час

azonos öткодь

aztán сэсса

---- b ----

bajusz ус [уск-]

bakkecske ай кöза

bal шуйга

balról шуйгавывсянь

balta чер

bánat шог

bánatos нор

bánt вөрöдны

bányászik из-шом перйыны

bár кöть, кöть эськö

barangol ротьявны [ротьял-]

bárány ыж, межпи

barát өрт

barátnö нывьөрт

barátságos мелі, сибыд

barátságatlan букыш

barázdált чуқыра

bárcsak медтыкö

barlang гу

barna мугöм

bátor смел

bátran збоа

bátyja: valakinek a ≈

ыджыдджык вок

beáll пуксьыны

beáztat кöтöдны

beáztatott кöтöдöм

bebizonyosodott вöлöмкö

bebörtönöz арестуйтны

becsap пөрьявны [пөрьял-],

пөрьясьны

becsül пыдди пуктыны

becsületes прамöй

bedug суйны

beérik кисьмыны

beesett ропкысьöм

befagy йизыны

befed вевттьысьны,

тупкыны; томнавны

[томнал-]

befedett томналöм

befejez эштöдны

befejeződik помас ьыны

befűt ломтыны, шонтыны

béget баксыны

behuny куньны

bejárat пырані

bejön пыравны [пырал-]

béka лягуша

beken мавтны

békés рам

beköszönt пуксьыны

bél сюв [суй-]

belseje пытшкӧс
bemegy пыравны [пырал-]
bemutat тӧдмӧдны
berkenye пелысь
bérlet медалӧм
besimított шылыыд, мольыд
besózott сола
beszéd сёрни
beszédes варов, сёрниа
beszél сёрнитны
beszélget сёрнитыштны
betakarás кобув [кобул-]
betakarít идравны [идрал-]
betakarózik тупкысьны
beteg висьысь : ≈ **lenni**
 висьмыны
betegeskedik висьны
betegség висьӧм
betér пыравны [пырал-]
betesz суйны
betű шыпас
bevágás лӧсас
bevetett кӧдзӧм
bevezet пыртны
bevezetés пыртӧд
bevon эжны
bika ӧш [ӧшк-]
birka ыж
bizonyára буракӧ, дай
bogyó: mocsári ≈ мырпом
bojt сыр [сырй-], туг [тугй-]
bokor куст
boldog шуда
boldogság шуд, шудлун
boldogtalan шудтӧм
bolt лавка
bolygó планета
borda ордлы
borít эжны

borjú кукань, кук
bors гормӧг
borsó анькытш
borús шог
bosszant нерны
bot бед [беддь-], коколюка
bögöly лӧдз [лӧддз-], ӧвад
bök люкыштны
bőkezű лышкыд
buborék боль [болль-]
bújócska синдзев
bunda пась
burgonya картофель
buta йӧй, тӧлктӧм : ≈ **ságot**
csinál йӧйтавны [йӧйтал-]
bűn мыж
bűnös мыжа
büszke тшап
büszkén тшапа

---- с, cs ----

cédrus сус
cérna сунис
cikk гижӧдтор [гижӧдторй-]
cím: könyv ≈ юргижӧд
cinege пыста
cipócska: kerek ≈ кӧлӧб
cipő кӧм, кӧти, туфли
copf кӧса
csahol тьявгыны
csak сӧмын, тай
család семья
családnév ов
csapat: kis ≈ кельӧб
csapda дзуг [дзугй-], нальк
 [налькй-], чӧс [чӧск-]
csendben чӧв
csendes лӧнь, рам

csengő тильган
csepp войт
cserél вежны
cseresznye черешня
cserreg китшкыны
csészealj тасьти
csibe чипанпи
csirke чипанпи
csikó чань
csilingel тиньгыны,
 зильгыны
csillag кодзув [кодзул-]
csillog югявны [югьял-]
csinál вочны
csintalan вильыш
csintalankodik вильшасьны,
 ышмыны
csíp кокавны [кокал-]
csipeget босьтыштны,
 кокавны [кокал-]
csípő лядьвей
csirke чипан
csirkehús курөг яй, чипан яй
csizma сапөг : ≈
rénszarvasbőrből пими ;
vkinek ≈ **felhúz** пимиодны
csizmaszár гөлень
csoda дивө
csodálkozik шензьины
csókol окавны [окал-]
csókolózik окасьны
csónak пыж
csont лы
csoport чукөр
cső труба
csökken ичөтмыны
csönget звөнитны
csúcs йыв [йыл-]
csúnya мисьтөм

csupán сөмын
csütörtök нельөдлун, четверг
cukor сакар

---- d ----

dara шьдөс
daru тури
de а, но
december өшым, декабрь
dél лунвыв [лунвыл-],
 луншөр
dér пуж [пужй-]
derék кос [коск-]
derült сэзь
deszka пөв [пөвй-]
diákoskodik студентавны
 [студентал-]
dicsekszik ошйысьны
dicsér ошкыны
dicséret ошкөм
díj премия
disznó порсь, ай порсь
dívány диван
dob чөвтны, чөвтлыны,
 шыбитны
dolgos зіль
dolgozat статья, доклад
dolgozik уджавны [уджал-]
dolog мог
domb мыльк [мылькй-]
döf люкыштны
dörgés койт : а ≈ helye койт
drága дона
dzsem варенньө

---- e, é ----

ebéd пажын, лунся сөйөм

ebédel пажнайтны,
 öböдайтны
ébred садьмыны
eddig öнöдз
édes юмов
ég öзйыны, сотны, сотчыны,
 ломзъыны
ég(bolt) енэж
égés сотчöм
egész дзонь
egészen дзик
egészség дзоньвидзалунь
égő öзъян
egy öти/öтик
egyedül öткаөн : **én** ≈
 öтнам; **te** ≈ öтнад
egyenes веськыд
egyenesen веськыда
egyenlően öтмында
egyесít öтлаöдны
egyetemes вселеннöй
egyforma öткодь
egyformán öтмында, öтмоза : ≈
hosszú öткуза
egykorú тшöтшъя
egy másnak öта-мöдлы
egy részt öти-кö
egyszer öтчыд, öтпыр
egyszerű прöстöй
egyszerűen прöстöя
együtt öтлаын/öтилаын,
 öттшöтш
együttműködik
 сотрудничайтны
éhes тшыг : ≈ **nek lenni**
 кымөн сямалö
éjjel войнас
éjszaka вой
éjszakázik узьмöдчыны

él овны [ол-], овлыны: **kis**
ideig ≈ олыштны
elad вузавны [вузал-]
elálló чурвидзысь,
 чургöдчöм
elbeszél висьтавны [висьтал-]
elbeszélés висьт
elbújik воштысьны
elcsendesedik ланьтны
elcsúszik вильскöбтыны
elé водзö
elég шань
elég тырмас
éles лэчыд, ёсь
elesik усьны
élet олöм, олöм-вылöм, лов
 [лол-]
életkor арöс
életmód олан-выланног
eleven кокни вöрас
elfed тупкыны
elfelejt вунöдны
elfelejtődik вунны
elfut пышйыны
elhallgat ланьтны
elhanyagol эндыны
elhervad нярзъыны
elhízott тшöгöм
elhúzódik кыссьыны
elindító панысь
elindul мöдöдчыны
elítél судитны
elkészít гöтöвитны
elkészül эштыны
elmenekül öддзöдчыны
elnök председатель
előre водзö
elő ловъя
előadás доклад

előbukkan	тыдовтчыны	emlékezik	казьтывны
előfordul	паныдасьлыны		[казьтал-]
előhúz	лэптавны [лэптал-]	emlékszik	помнитны
előjön	петны	említést	гаравны [гарал-]
élőlény	лов [лол-]	emse	энь порсь
előre	водзö	én	ме
előreható	писькөдчыны	énekel	сьывны [сьыв-]
először	медводз, медводдзаысь, первойысь; öти-кö	enged	сетчыны
előtt	водзас	engedékeny	кывйö сетчысь
elrak	идравны [идрал-]	engedelmes	кывзысьысь
elrejt	дзэбны	enni	≈ ad вердны
elrejtőzik	дзэбсьыны	éppen	буретш; жö
elrendez	лöсьöдыштны	épít	строитны
elsárgul	вижöдны	érdekes	тешкодь
első	медводдза, первой	érdeklődik	интересуйтчыны
elsőnek	медводз	erdő	парма
elszámol	мынтысьны	erdő	вөр, парма: erdei madár
elszenderedik	вугырмунны		пöтка, пöтка яй
elszunnyad	вугырмунны	erdőske	рас [раск-]
eltalál	веськавны [веськал-]	eredeti	аслысьяма, аслыссикас
eltemet	дзэбны	érez	чувствуйтны
eltér	эновтчыны	érik	воны
éltes	олöма	érkezés	локтöм
eltölt	кольöдны	erő	вын : teljes ≈vel мый вынсьыс; эбöс
eltörik	зильмунны	erős	ён, крепид
eltűnik	быравны [бырал-], воштысьны, усйысьны	ért	кужны
elvész	вошны	értékel	донъявны [донъял-]
elvisel	терпитны	értelém	сям
elvisz	нуöдлыны	értelmes	вежöра
ember	морт	értelmetlen	вежöртöм
emberek	йöз, войтыр	értelmeződik	гöгöрвосьыны
emberkerülő	йöзысь öдортчысь	érthető	гöгöрвоана
emelet	судта	és	да, дай, а : ≈ így tovább (és a többi) да сідз водзö (да с. в.)
emlék	памятник	esemény	лоöмтор [лоöмторй-]
		esik	гылавны [гылал-]

eső зэр
esővíz войтва
est рыт : **az** ≈ **et eltölti**
 рытйысьны
este рытын, рытнас
észak войвыв [войвыл-]
északi войвывса
eszés сюсь, төлка
eszik сёйны: **enni ad**
 вердны; **kicsit enni**
 нурьясьны
észrevesz казавны [казял-]
étel-ital сёян-юан
etet вердны
etetővályú вор
év. во, арөс
éves арөса, вогөгөрся
évi вогөгөрся
évszázad нэм
ez тайө
ezer сюрс, тысяча

---- f ----

fa пу
fagyos кын
faház пу керка
fáj доймыны, висьны : ≈ **ni**
kezd висьмыны
fájdalom дой
fajdkakas дозмөр, чукчи
fajta сикас
fal стен
falevél кор[корй-]
falu сикт, грезд
falutanács сиктсөвет
fáradtság мудз
farkas ай коин
farkaskölyök коинпи

farok бөж
fazék гырнич
február урасьом, февраль
fecske: parti ≈ джидж
fehér еджыд, дзор
fej юр
fejlődik сөвмыны
fekete сьөд
feketés сьөдов
fekszik куйлыны
fekvőhely вольпась
fél I повны [пол-]
fél II джын [джынй-]
felakaszt өшөдны, өшлыны
felbukkan кыпөдчыны
felderül югзьыны
feldönt пөрөдны
felébred садьмыны
felel шыөдчыны
feléled ловзьыны
feléledő ловзьысь
feléleszt ловзьөдны
felemel лэптавыны [лэптал-]
felemelkedik кыпыдмыны,
 кыпөдчыны
félénk яндысьысь
feleség гөтыр: **leendő** ≈
 гөтырпу
felfogás видзөдлас
felgyógyul бурдны
felgyorsul өддзөдчыны
felhalmozott чөжсьөм
felhasznál вөдитчыны
felhív шыөдчыны
felhőtlen сэзь
felizgat ызьзөдны
felkavar ызьзөдны
felkel чеччыны
felkerekedik мөдөдчыны

felkiált	городны	петö; ≈ nél van	верöс сайын; мужик
felkutat	кыйодны	férfi	мужичей, мужик, айлов
fellélegzik	ышловзъыны, ышловкерны	festék	краска
fellép	выступайтны	fésű	сынан
fellobban	өзйыны	fésül	сынавны [сынал-]
felmászik	кайны	fészek	поз [позй-]
felmegy	кайны	fiatal	том
felmelegedik	шондөдны	fiatalodik	томмыны
felnö	быдмыны	figyel	кыйодны, видзөдны
felnőtt	верстьö felöltözik пасьтасьны : szépen ≈ вөччыштны	figyelmesen	бура, лючки
felöltöztet	пасьтөдны	finom	чөскыд, мелі
félős	полысь	fiú	зонка
felrak	өшлыны	fiú	пи
félreáll	өтдортчыны	fiúcska	пиук, детинка
felrepül	лэбзъыны	fizetés	нажөтка: kevés ≈ нажөткатор [нажөткаторй-]
felsorol	лыддьөдлыны	fog (fn)	пинь
felső	вылыс	fog	кутны
felszál	кайны	fogalom	понятие
felszerel	сувтөдны	fogószik	кутчысьны
felszín	выв [выл-]	fogoly madár	сьола
feltételes:	≈ mód	fokozat	степень
felület	выв [выл-]	folyamán	дырйи
felvidít	долөдны	folyik	виявны [виял-]
felvidul	гажмыны, кыпыдмыны	folyó	ю: а ≈ alsó folyása
felvillan	югнитны		горув [горул-]
fény	югыд, би : északi ≈ востым	folyóirat	журнал
fényes	югыд	folyókanyar	көдж
fénykép	снимок	folyómedence	вож
fénylik	дзирдавны [дзирдал-]	fon	кыны, печкыны
fenyves	яг	fonal	сунис
ferde	пөлөс	fontos	колана
féreg	гад	fontosság	төдчанлун
férj	верöс: leendő ≈ верöспу; ≈ hez megy	fordít	вуджөдны
	верöс сайö	forralt	пөжөм
		forró	пөсь, жар
		fotel	креслө
		fő	пуны

föl кень
föld му
földrajz география
földrajzi географическõй
fõnév эмакыв
fõsvény топыд
fõtt пуõм
fõváros столица, юркар
fõvárosi столицаса, юркар
fõz пуны, пусьыны, гõtõвитны:
     süt~ пõжасьны
francia (férfi) француз
fúj пõльтны, пõлявны [пõлял-]
fukar скуп, топыд
fúr писькõдавны [писькõдал-]
furcsa аслысныра, аслысруа,
     асруа: **milyen** ~ сё дивõ
fut котõртны
futószõnyeg джодж дõра
futva котõрõн
fú турун: **szénát kaszál**
     турун пуктыны
füge пига
függõpõlc пõлать
függõpriccs пõлать
fül пель
fülbevaló исерга
fürdés (a szaunában) пывсьõм
fürdik пывсьыны
fürdõ пывсян: **befúti a fürdõt**
     вõдитны пывсян
fürdõházikó пывсян
fürdõszoba ваннõй
fürge тэрыб, пельк, писькõс
fürgén збоя
fürgén õдйõ, тэрыба
fürgeség писькõслун
fürt роз [розй-]
füst тшын

fűz (fa) бадь [баддь-]

fűzfa бадь [баддь-]

---- g, gy ----

gáz биару
gáz- биаруа
gazdag озыр
gazdaság овмõс
géz марля
giliszta: földi ~ нидзув [нидзул-]
gomb кизь
gomba тшак
gombaleves тшака шыд
gombolyag тупыль
gondol мõвпавны [мõвпал-],
     чайтны, думайтны,
     думайтсьыны
gondolat мõвп
gondolkozik думыштны
gondos тõждысьысь
göndör пашкыр
göndörhajú пашкыр
görbe гõрба
gratulál чолõмавны
     [чолõмал-]
gyakran тшõкыда
gyász шог
gyáva полысь
gyenge жеб, слаб
gyengéd мелй
gyeplõ вõжжи
gyér гежõд
gyerekek челядьпиян
gyerekkori челядьдырся
gyermek кага : **gyereket**
     dajkál видзны кага
gyermekkor ичõtдыр
gyermekkorától ичõt(ы)сянь

gyermekkori челядьдырся
gyertya сись
gyógyítás бурдодом
gyors тэрыб, визув
gyorsan одйө, тэрыба
gyorsaság од
gyöngy бисер
gyönyörködik любуйтчыны
gyújtós сартас
gyűjt октыны, октысьны,
 чукортны
gyümölcs фруктыяс
gyűrű чунькытш

---- h ----

ha кө, кор, кодыр
habár көть, көть эськө
hadd (felszlító mód) мед
hagy кольны, ледзны
hagyma лук
hagyomány традиция
haj юрси
hajfonat көса
hajít шыбитны
hajnalpír асья кыа
hajol копыртны
hajt вөтлыны
hajtás петас
hal чери: **kenyérbe süített** ≈
 черинянь
halászhorog вугыр
halászik кыйсьыны
halászlé юкба
halcsalétek сам
halkenyér черинянь
hall кывны [кыл-], кывлыны
hallgat кывзыны
hallgató кывзысьысь

hallgatózik кывзысьны
halom мыльк [мылькй-]
halott кулөма
halvány кельыд
hamar регыд
hamarosan регыд
hamis ылөг
hámoz шыблавны [шыблал-]
hamu пөим
hang гөлөс
hangosan гораа
hangtalanul чөла
hangzó шы
hangyaboly кодзувкоткар
hanti хант
hány кымын
hányadik кымынөд
hanyatt гатш
haragos скөр
haragszik дөзмыны,
 скөравны [скөрал-]
harang жынняя
harap пурны
harcol венласьны
harisnya чулки
harmadszor коймөд-кө
három куим
háromszor куимысь
has кынөм
hasonló өткодь: **vmihez**
 ≈ модаа
hasznos пөлезной
haszon угодыө
hat квайт
határozószó кадакывберд
hát I мыш [мышк-]: ≈**ra**
 мышладорас
hát II нө, од, өмөй, тай

hátizsák: ≈ nyírfakéregből
 пестер
hátrál петитчыны
hattyú юсь
havas лымъя
havaseső шляка
ház горт: **fa** ≈ пу керка; **saját**
 ≈ ас керка
házaspár гозъя
hazatér лэччыны гортö
hazudik ылöдчыны, пöрьясьны
hazug ылöдчысь
hegedű скрипка
hegy гöра
hegyes ёсь, лэчюд: ≈ **bot** ёсь
 бедь
hely места
helyenként кöнсюрö
helyes лöсьюд
helyesel ошкыны
helyett пыдди
helyez пуктыны
henyél дízвидзны
hermelin сьöдбöж
hervad кельдыны
hét I сизим
hét II вежон
hétfő выльлун
hiába весьшöрö
hiba öшибка, мыж
hibás мыжа
híd пос [поск-]
hideg кöдзюд: **csikorgó** ≈
 öшым, пашляк
híg кизьöр
hím ай
hímez вышивайтны
hintabölcső зыбка **hintázik**
 качайтчыны

hír: ≈ **ben áll** имавны
 [нимал-]; ≈ **ül ad** юöртны
híres нималана
hirtelen друг, крута
hisz веритны, эскыны
hiszen öд; со; жö
hit веруйтöм, эскöм
hív шуны, шусьыны,
 нимтыны, чукöстны
hivatalosan официальнойö
hó лым [лымй-]: **esik a** ≈
 лымъялö
hód мой
hogy I кыдз/кыдзи
hogy II мед, медым
hogyan кыдз/кыдзи
hokedli джек
hol кöни/кöн
holmi кöлуй
holnap аски
holnapig аскиöдз
holnapután аскомысь
homlok плеш [плешк-], ымöс
homok лыа
hónap тöлысь
honnan кытысь/кысь
hord новлöдлыны
hordó бöчка
hosszú кузь
hosszúkás кузьмöс
hótorlasz тола
hová кытчö
hóvihar турöб, бушков
hoz вайны, вайöдны
hozzáfog кутны
hozzátesz содтыны
hömpölyög туплясьны
húg ичötджык чой

huny куньны
hurok лэч [лэчк-]
hús яй: **főtt** ≈ пуом яй; **sült** ≈ жаритом яй; **sült** ≈ житом яй
húsleves шыд
húsos яя
húsvét Ыджыд Лун
húz кыскыны
hús ыркыд
hűtőszekrény холодильник
hüvelykujj пев [певй-]
hűvös ыркыд
hűvösödik ыркавны [ыркал-],
 көдздөдны

---- i, í ----

ide татчө
idegen боковой, өтдор : **nek tart** өтдортны
idegenkedik өтдортчыны
ideges: ≈ **lenni** майышмунны
idejére кежлө
idén таво
ide-oda отарө-мөдарө
idő кад, пөра : **rövid** ≈ **re** недыр кежлө
időjárás поводдя
időnként корсюрө,
 мукөддырйи, пөраөн
idős пөрнөй
ifjú зон [зонй-]
iga сиөс
ige кадакыв
igen I да
igen II на
igy сідз/сідзи, тадз/тадзи
igy-úgy сідз-тадз
igyekszik зильны

ij ньөввуж [ньөввужй-]
ijedtség повзьом
illat дук
illemhely уборной
ilyen сэтшөм
ilyesmi татшөмтор [татшөм торй-]
íme со
ing дөрөм
ingerel нерны
ingyenes дарөвой
innen татысь
íny ан
ipar промыс
ipari промышленной
ír гижны
irány бок, дор: **abban az** ≈ **ban** сыладор; **milyen** ≈ **ba** кода-рө; **egyik** ≈ **ba sem** некодарө
irányít веськөддыны
írás гижөдтор [гижөдторй-]
irigyel вежавны [вежал-]
irigykedik вежавны [вежал-]
irigység веж
is дай, тшөтш
iskola училище
iskola школа
ismer төдны
ismeretlen төдтөм
ismerő төдысь
ismerős төдса
ismert нималана, төдчана
ismét бара, бөр
istálló гид, карта
isten ен
istentisztelet съывсьөм
ital юантор [юанторй-]
itat юктавны [юктал-]

itt тани, этати : folyómedence вож	jósol гадайтчыны
ív мегыр	jósors талан
izgul майшасьны	jószívű бур сьолёма
izsmai изьватас	jóváhagy ошкыны
izzik донавны [донал-]	jön локны [ЛОКТ-], воны, воливлыны
izzó дон	jövőre мөд во, локтан во
---- j ----	juh меж: nóstény ≈ ыж juhkölyök межпи
január төв шөр, январь	július сора, июль
jár ветлыны, воливлыны	június лөддза-номья, июнь
játék чача, ворсөм, ворсан	jut веськавны [веськал-], вичмыны, шедны
játszik ворсны	---- k ----
jávorszarvas йөра: ≈- tehén энь йөра	kabát пальто
jég йи	kajszibarack абрикос
jégsap йинень, лым сюръя	kakas петук
jégeső шер: ≈ esik шер мунө, шер усьө	kalács кöлач
jégekéreg чарөм	kalász шеп [шепт-]
jel пас	kaliber калибр
jelenség петкөдчөм	kampó крук
jelentés вежөртас, төдчанлун; доклад	kanál пань
jelentőség төдчанатор [төдчанаторй-], төдчанлун	kanca көбыла
jellegzetes шыбитчана	kandúr ай кань
jellem сям	kapaszkodik кутчысьны
jelöl пасйыны, пасьявны [пасьял-]	kapcsolat йитөд
jelzett паса	káposzta капуста
jó бур, лөсьыд, шань	kaptár сермөд
jobb веськыд	kar сойборд
jobbra веськыдвылө	karácsony рөштво
jókedvű долыд	karcsú вöсни
jól бура, прамөя : ≈ van шань, лючки	károg китшкыны
jóllakik пөтны	karton ситец
jóllakott пөт	kása рок : tejfölös ≈ нөкья рок
jöllehet көть, көть эськө	kaszál ытшкыны
	kátyú гуран
	kávè копей

kecske энъ кōза	kereszténység христианство
kecskegida кōзапи	keresztfa тас
kedd мōдлун, воторник	kerítés йōр
kedély сям	kérlel корны
kedv окота	kerül шедны, веськавны [веськал-]
kedvelő радейтысь	kerület район
kedvenc- радейтана	keserű шома; курыд
kedves мелі, муса, дона	késik сērмыны; kicsit ≈ сērмыштны
kedvezően лючки	keskeny векни/векньыд
kefe зу	késő сēr
kegyetlen лēк	később бōрынджык
kék лōз	későig сērōдз
kelet асыввыв [асыввыл-]	későn сēr, сērōн
keletkezik артмыны	kész дась
kell ковны, ковмыны	készít лōсьōдны
kemencepadka паччōр	kesztyű кепысь
kemény чорыд	két кык
keményszívű чорыд сьōлōма	kétszer кыкысь
kendő чышъян	kettő кык
kényelmesen мичаджыка	kever гудравны [гудрал-]
kenyér нянь	kevert сора
kép картина	kevés неуна, этша, этшаника
képes вермыны	kéz ки
kér корны, тшōктыны	kezd кутны, заводитны, заводитлыны, мōдны, пондыны
kérdés вопрос	kezdő панысь
kérdez юавны [юал-]	kézírásos ки помысь
kérdezősködik юасьны	ki I коді/код
kéreg кырсь	kiadás издание
kerek gōгрōс	kialszik кусны
kerékvágás гуран	kibékül бурасьны
keres корсьны	kibérel медавны [медал-]
kérés мог	kicsi ичōт, дзоля, посни
kereset нажōтка	kicsike дзоляник
kereskedelem вузасьōм	kidudorodó чургōдчōм
kereskedik вузасьны	kigyógyít бурдōдны
kereskedő купеч	
kereszt крест	
keresztanya вежань	
keresztelés крещенньō	

kiegyenesedik веськавны
 [веськал-]
kienged лэдзны
kifarag лөсавны [лөсал-]
kifelé ывлаө
kifordít гугөдны
kihúz нетшкыны, нетшыштны;
 перйыны
kijön петны
kikutat кыйөдны
kilenc өкмыс
kimegy петны
kímél дөзёоритны
kinn ывла
kinyit восьтыны
kinyújt чургөдны
kirak ректысьны
kis ичөт, дзоя, посни
kisbárány баля
kisebbedik ичөтмыны
kísérlés опыт
kísérő нырщик
kisfiú детинка
kisujj чаль, чальчунь
kiszabadul мынны
kiszámít артасьны
kiszárad косьмыны
kiszéd лэптавны [лэптал-]
kitalál төдмавны [төдмал-]
kitér өтдортчыны
kíván окотитны, сины
kivarr вышивайтны
kivezet петкөдны
kivilágosodik югзыны
kivisz петкөдны
klub клуб
kóc кудель
kolbász колбас
komi коми, зырянин

komoly лабутнөй
kondér пөрт
konyha кухня
konyhakert град йөр
kopasz куш (юра)
kopejka ур
kopogás тотшкөм
kor арөс; дырйи
korán водз
korhadt сись
korom са
koros арлыда
kortárs современник
kő из [изй-]
költő поэт
könnyen кокниа
könnyít кокнөдны
könnyű кокни/кокнөд
könyv книга, небөг
könyv- книжнөй
kör кытш
körív мегыр
köröskörül гөгөр
körte груша
körülbelül кымын, гөгөр
körülbelüli ылөсалөм
körülhajóz гөгөртны
körzet округ
köszén из шом
köszön видзаасьны
köszönöm аттьө
köszönt чолөмавны
 [чолөмал-]
köt кыны
kötet том
kötőszó йитөс
kötött: maga ≈ ас кыөм
kövér кыз, кызіник, тшөг
kövérkés кызіник

következő очередной
közel матыс
közeledik матыстчыны
közép шөр
közepre шөр
közepes шөркоддьом
középső шөрья
közmondás пöслöвича
közös öтувья
között пöвст: *emberek* ≈ йöз
 пöвстын
központ центр, шöрин
köztársaság республика
krumpli(s) картопель
krumplis картопеля
kulcs ключ
kulturális культурной
kutatás корсьом
kutató исследователь
kutya пон [понй-]: *fiatal* ≈ кычан
kutyakölyök кычан, понпи
külalak öблик
küld мөдöдны, ыстыны
külön торья, торйөн
különböző разной
különbség торьялөм
kölncködő аслысяма
különös тешкодь, ензьöдана
külső öблик
küszöb порог
kvász ырöш

— 1 —

láb кок
lágú небыд
lágyszívű небыд сьölöма
lakás патера
lakó олысь

lakóhely оланін
laktató пötöса
lám со
lángol сотчыны
langyos дэбыд
lapát зыр [зырй-]
lapos ляс, плавкöс
lárma шум
lassacskán надзөн,
 надзөнникөн, ньöжмыда
lassan надзөн, надзөнникөн,
 ньöжмыда
lassanként вочасөн
lassú ньöжмыд
lát аддзыны, аддзывны
 [аддзыл-]: ≈ *ott dolog* аддзы-
 лөмтор [аддзылөмторй-]
látszik тöдчыны, тыдавны
 [тыдал-]
leány ныв [ныл-]
leányunoka внучка
learat идравны [идрал-]
lebeg öшавны [öшал-]
lecsendesedik ланьтны
leejt уськөдны
lefektet водтöдны
lefetyel лакны
lefolyik виявны [виял-]
legelőszőr медводз
legény зон [зонй-], зонка
lehajol копыртны, копыртчыны
lehet позьны: *nem* ≈ оз позь
lehetőség позьянлун
lehetséges позьö
lehull усьны
lék йöрдан
lekvár варенньö
lelassít ньöжмөдны
lélegzet лов [лөл-], лов шы

lélek лов [лол-]
lelkesít ышөдны
lemegy леччыны
lemez жөч
lemond өткажитчыны
len шабди
lengyel поляк
lenti уддор
lenyel ньылавны [ньылал-]
lépcsőtornác кильчө
lepény шаньга
lép тувчыны
lépés воськов [воськол-]
lesz лоны
letér кежөдны
leterít уськөдны
létezik вөвны [вөл-], овлыны
letöröl чышкыны
leül пуксьыны
level: ≈ **et hajt** корассыны
leves шыд
levesz пөрччыны
levetkőzik пөрччысьны
levizsgázik сдайтны
liszt пызь
ló вөв [вөл-]
lor гусявны [гусял-]
lő лыйны : ≈ **gyakran**
 лыявны [лыял-]
lök зургыны
lökődik йоткасьны
lusta дыш
lustálkodik дыш босьтис
lyuk розь

---- m ----

ma талун
macska кань

macskakölyök каньпи
madár лэбач: **erdei** ≈
 пөтка, пөтка яй
maga ас, **ti: én** ≈ **т** ачым, **te**
 ≈ **d** ачыл
magas ыджыд, джуджыд
magyar венгерскөй
mai талунья
majdnem пөшти
május ода-кора, май
malac порсьпи
málna өмидз
manysi манси
már нин
marad кольччыны
március рака, март
marhahús мөс яй
más мукөд: ≈ **valami**
 мукөдтор [мукөдторй-]
másik мөд
második мөд
másodszor мөдысь, мөд-кө
másrészt мөд-кө
meddig мый дыра
medve ош [ошк-]
medvebocs ошпи
még на, нөшта, ещө: ≈ (...is)
 быдөн; ≈ ... **sem** весиг
megakad сибдыны
megáll сувтны
megállapított примитөм
megállapodik сёрнитчыны
megálló станция
megbetegszik висьмыны
megcsal пөрьявны [пөрьял-]
megcsap кучкыны
megdermedt турдөм
meggyógyít бурдөдны

meggyógyul бурдны
megelégedés сьолөм бурмөм
megelőz пановтны
megemlít гаравны [гарал-]
megenged лэдзны
megérik сөвмыны, кисьмыны
megerősödik ёнмыны, сөвмыны
megfájdul висьмыны
megfarag лөсавны [лөсал-]
megfázik кынмыштны
megfiatalodik томмыны
megfog кватитны
megfordul бергөдчыны
meggémberedett турдөм
meggondolatlan мывкыдтөм
meggondolt мывкыда
meghajlás копыр
meghal кувны [кул-]
megharagszik дөзмыны,
 лөгасьны, скөравны, лөг
 кутны
meghatározott примитөм
meghívás корөм
megígér көсийьсыны
megijed повзыны
megint бара
megirigyel веж петис
mégis век жө
megismer төдмавны [төдмал-]
megismerkedik төдмасьны
megjelenik петавны [петал-]
megjön воны
megkap судзөдны
megkárosít удзөдны
megkeményedik чорзьины
megkerül гөгөртны
megkóstol видлыны
megköt домавны [домал-]
meglát аддзыны

meglehetősen вель
meglep чуймөдны
meglök тойыштны
megmutat индыны, петкөд-
 лыны
megnéz видзөдлыны
megnősül гөтрасьны
megoszt юкны
megöl вины
megrak лөдны
megrövidít удзөдны
megsárgul вижөдны
megsavanyodott пагыр
megsért дойдны
megsérül ранитчыны
megszagol исыштны
megszakad торксьыны
megszárad шупкавны
 [шупкал-]
megszeg торкны
megszólal троньөбтыны,
 шыөдчыны
megtanul велавны [велал-]
megtelik тырны
megtud төдмавны [төдмал-]
megüt дойдны, кучкыны
megvastagodik кызны
megy мунны
meggy вишня
meggyorsul өддзывны
 [өддзыл-]
meleg шоныд
melegen шоныда
melegít шонтыны
melegszi шондөдны
mell морөс
mellékfolyó вож
melléknév кывберд, эмакыв-
 берд

nagyon зев, ёна
nagyszívű ыджыд сьёлёма
nagyujj пев [певй-]
nagyzolás ошйысьом
nap I (égitest) шонді
nap II (idő) лун: а ≈ot eltölt
 лунйыны
naparcoska шондібан
nappal луннас
nedves васод
négy нель
néha корсюрө, мукөддырйи,
 пөраөн
nehány некымын, откымын
nehányszor некымынысь
nehéz сьөкыд
neheztel дөзмыны
nekilát босьтчыны, лөсьөдчыны
nélkülözhetetlen колана
nem абу
német немецкөй
nemez гын
nemezcsizma гын сапөг
néni тьот
nép войтыр, йөз, народ
népi йөзкостса, народнөй
név ним
nevel быдтыны
nevet серавны [серал-]: ≈
kezd серөктыны
nevetés серам
nevetség сөрөм
nevez шусьыны, нимтыны
névmás нимвежтас
névutók кывбөр
néz видзөдны, видзөдлыны
nézet видзөдлас
néző видзөдысь
nincs абу

nocsak нолө
november вольгым, ноябрь
nő I нывбаба, ань, эньлов
nő II быдмыны
nős гөтыра
nőstény энь
nősténykutyá энь пон [понй-]
növendék быдтас
növény быдмөг
nővér ыджыд чой: ≈ке чойиль
nyáj стада
nyak сьылі
nyakék сикөтш
nyalakodik чөсмасьны
nyár гожөм: а ≈at eltölt
 гожйыны
nyári гожея
nyelv кыв [кывй-]
nyelvcsoport кыв чукөр
nyelvjárás сёрнисикас
nyenyec (jurák) яран
nyers васод
nyersen ульөн
nyíl ньөв [ньөвй-]
nyilván буди
nyírfá кыз [кыздз-]
nyírfajd (kakas) тар
nyolc көкьямыс
nyom кок туй
nyugat рытыввыв
 [рытыввыл-]
nyugodt рам
nyugtalankodik майшасьны
nyújt мыччыны
nyúl көч
nyuszi көчпи, көчиль

---- o, ó ----

oda сэтчө
 odaad сетчыны
 odailik лөсявны [лөсял-]
 odanyújt мыччыны
 odasúg вашнитны
 okos суюсь, төлка, мывкыд
 október йирым, октябрь
 oldal бок: a másik ≈ мөдар;
 az egyik ≈ отар
 olvad сывны [сыл-]
 olvas лыддыны, лыддысьны
 olvasó лыддысьысы
 olyan сэтшөм
 onnan сэсь
 óra час
 orca бан, чужомбан
 orosz роч
 oroszul рочон
 orr ныр
 orsó чөрс
 ország му
 osztalék пай
 ostobaság сөрөм
 osztály отделение
 ott сәни/сән, сәтөн, эсти
 otthon горт
 óv дөзьөритны
 ovális кузьмөс

---- ö, ő ----

ő сийө, ő (szókapcsolatokban)
 сы: őhözзá сы динө; őnála
 сы ордын
 öcs ичөтджык вок
 öltözés пасьтасьөм
 öltöztet: vkit bundába пасьөдны

öltöztetés пасьтасьөм
 ön ti
 önálló асшөр
 önállóan ас кежсьыныс
 önfejú аслысныра, аслысруа,
 асныра, асруа
 önt кисьтны
 ördög сөтана, мокасьт: az ≈ be
 сө мокасьтө
 öreg пөрысь, пөль
 öregasszony пөч
 öregember пөль
 őriz видзны
 örök быртөм-воштөм
 örökké век
 örül нимкодясьны, радлыны
 örvend нимкодясьны
 örvény вабергач
 összegyújt өктыны, чукөртны
 összegyúlik чукөрмыны
 összehasonlít өткодявны
 [өткодял-]
 összejön котыртлыны
 összekapcsolódik йитчыны
 összepárosodik гозйөдчыны
 összerezzen дрөгмунны,
 пыркмунны
 összes быдөн
 összetett сложной
 ősz I ар: az ≈ t eltölt арйыны
 ősz II дзор
 őshajú дзор
 ősi арся
 őszibarack персик
 ösztönöz ышөдны
 öt вит
 öv вөнь

---- p ----

pad лабич
padlás чардак
padló джодж
pajkos вильыш
pajkoskodik вильшасыны
palacsinta блин
pálinka вина
panaszkodik элясьны
panel- панольной
pár гоз [гозй-]
paradicsom помидор
parancsol тшөктыны
paraszt крестьянин
park парк
párna юрлөс
paszomány пөла
patak шор
pattog сяргыны
pedig жө
pékáru пөжас
péntek витөдлун, пекнича
pepecsel ноксыны
permják пермяк
pihen шойчыны
pillanat здук
pillangó бобув [бобул-]
pillantás видзөдлас
pince гу, гөбөч
pír кыа
pirog пирөг
pirók жонь
piros гөрд
piroslik гөрдөдны
pirospozsgás банйөм
pirul гөрдөдны
pisze чангыль
piszmogó ньөжмыд

pitvar посводз
pléh жөч
pocsolya гөп [гөпт-]
pogány языческой
pohár стөкан
polc джадж [джаджй-]
pontos ярскөб
pontosan буретш, стөча;
     дзик
por бус
póráz сермөд
pótlék содтөд
préda кыйдөс
puha небыд/небыдик
púpos гөрба
puska ружье, пицаль
puskacsó ружье ствол
puszta куш

---- r ----

rág вильөдны
ragadványnev прөзвище
rajz сер
rajzol серпасавны
     [серпасал-], рисуитны
rakoncátlankodik ышмыны
raktár склад
rálép тувчыны
rátölt содтыны
ravasz мудер
ravaszul мудера
rávet павкнитны
régen важөн
regény роман
régész археоглог
reggel асыв [асыл-]
reggeli асья, асья сөйөм
reggelig асылөдз

reggelizik завтракайтны
régi важ
régóta важысянь
remél кутны лача,
 надейтчыны
remény(ség) лача
reménykedik кутны лача
rendben лючки
répa сёркни
repül лэбны
repülőgép самолёт, лэбалан
rét видз [виддз-]
reték кушман
ribizli сэтөр
riz рис
róka руч
rokon рөдвуж
rokonság рөдвуж
romlik тшыксьыны
rongyos киссьөм
rossz омоль, лёк
rosszul лёка
rózsaszínű алөй
rövid дженьыд
rubel шайт
ruha плвттьө, паськөм

---- s ----

saját ас
sajátos аслыспөлөс
sajátosan аслысногөн
sajátosság аслыспөлөслун
sajátságos аслыснога
sajátságosan аслысногөн
sajnos жаль
sál шарп
sápadt блед
sapka шапка

sárga веж, виж
sárgarépa морковь
sarló чарла
sarok пельöс
sátor чом [чомй-]
sebes визув
sebesség öд
segédszó кывшөр
segít отсавны [отсал-]
segítség отсөг
selyem шөвк
semmi нинөм, немтор
sétál гуляйтны
sí лыжи
síel исласьны
siet тэрмасны
siker удача
sikerül артмыны, удитны,
 мойвины
sima шыльыд
simulékony кывйö сетчысь
sír бөрдны, ≈ni kezd
 бөрддзыны
só сов [сол-]
soha некор
sok уна: ≈ **helyen** уналаын; ≈
minden унатор [унаторй-]
sokáig дыр: **nem** ≈ недыр;
 дыра: **olyan** ≈ сы дыра
sokszínű сера
sokszor унаысь
sorozat серия
sós сола
sótlan дуб
sovány кос, косньöд,
 косіник, омоль
sör сур
sőt весиг

sötét съод, пемыд, рөмыд
sötétbarna мугөм
sötétedik рөмдыны
stílus стиль
súg вашкөдны
sugár югөр
süger ёкыш
sült жаритөм, пражитөм
sültkrumpli печенча
sűrű сук, тшөкыд
süt пөжны, пражитны : ≈
főz пөжасьны
sütnivaló пөжас
sütő духовка
szabad I поэжны
szabad II прөст
száj вом
szakadatlanul помтөг
szakáll тош [тошк-]
szakállas тошка
szakértő төдысь
szakterület специальность
szál сi
szalag лента
szalma идзас
szám лыд
számít лыддыны
számító топыд
számnév лыдакыв
szamóca оз [озй-]
számol артавны [артал-],
 артасьны
szán додь [доддь-]
szánkó дадь [даддь-]
szánkózik исласьны
szánt гөрны
szarafán сарапан
száraz кос
szárít косьтыны

szarka катша
származású природной
szárny борд
szarv сюр
szarvas ай көр
szarvasborjú көрпи
szarvastehén энь көр
szatén сатин
szaunázik пывсьыны
száz сё
szed: bogyót ≈ вотчыны
szegény голь
szégyenkezik яндысьны
szék улос
szekrény шкаф
szél төв [тол-]: **északi** ≈
 войвыв төв
széle дор
szeletel шөрыштны
szeles төла: ≈ **nap** төла лун
széles паськыд: ≈ **re kinyítja**
 паськөдны
szelíd рам
szelídség рамлун
szellem лов[лол-]
széllökés төвныр
szem син [синм-]
szembe воча
szembekötősdí горань
szembetűnő синмө шыбит-
 чана
szemöldök синкым
szempilla син лыс [лыск-]
szemtelen яндысьтөм
szemüveg очки
szén шом: **izzó** ≈ öгыр
szenvtelen яндысьтөм
szép мича, гажа

szépség мичлун
szeptember кӧч, сентябрь
szerda шӧрлун, среда
szerencsétlen несчастӧй
szerény авъя
szetet радейтны, мусукасьны
szerint серти: ≈em ме ногӧн
szétbomlott разьӧм
szétszed чажнитны-косявны [-
 косял-]
szétszóródik разавны [разал-],
 сьвкйыны
szid пинявны [пинял-]
sziget ді
szíj тасма
szikra I кень
szikra II кинь
szikrácska би кинь
szilárd топыд, чорыд
szilárdan топыда
szilva слива
szín рӧм
színtelen блед
szintén тшӧтш
sziszolai сысольскӧй
szitkozódás зык
szív сьӧлӧм
szívrávy ӧшкамӧшка
szívélyes сибыд
szíves сьӧлӧма
szívesen радпырысь, око-
 тапырысь
szívtelen сьӧлӧмтӧм
szívű сьӧлӧма
szó кыв [кывй-]: торъякыв;
módosító ≈ кывшӧр
szoba жыр [жырй-], комната

szóda сода
szokás обычай, мода, обряд
szoknya юбка
szólás шусьӧг
szombat помлун, субӧта
szomorkodik шогсьыны
szomorú гажтӧм, жугыль,
 дзугыль, шог
szomorúság шог
szomszédos орчча
szórakozik гажӧдчыны
szorgalmas зіль
szoros топыд
szorosan топыда
szó szerkezet кывтэчас
szó кыны
szőke руд
szőlő виноград
szőnyeg ковӧр
szőr гӧн
szövőszék кысян стан
szuka энъ пон [понй-]
szúnyog ном [номй-]
szűk векни/векньыд, дзескыд:
 ≈ lesz дзескӧдны
szükség коланлун
szükséges колана
születés чужӧм
születik чужны
szülőföld чужан му
szürkés рудов
 ---- t ----
tábortűz бипур
tajga парма
tájkutatói краеведческӧй

talál веськавны [веськал-]
találkozik аддзысьлыны,
 паныдасьны, паныдасьлыны
talán гашкө, буди
talp пыдөс, кок пыдөс
támad артмыны
támaszkodik мыджсьыны,
 пыксьыны
tanács совет
tanár велөдысь, учитель
tanári преподавательскöй
tanárnö велөдысь, учительница
táncol йөктыны
tanintézet училище
tanít велөдны
tanszék кафедра
tanul велөдчыны
tanulmányoz туявны [туял-]
tanuló велөдчысь
tárgyak көлуй
tarisznya ноп [нопй-]
tarka сера
tároló кыйдөс видзанін
társaság общество
tart кутны, видзны; кыссьыны
tartály новлөдланін
tartó мыдж
tartozás водзөс
tanulmány очерк
tavaly кольөм во
tavas тулыс
tavaszi тувсов
távoli ылі
te тэ
tea чай
tégla сөй из
tegnap төрыт
tegnapelőtt войдөрлун
tehát сідзкө

tehén мөс [мөск-]
tej йөв [йөл-]: **forralt** ≈
 пөжөм йөв
tejesleves йөла шыд
tejföl нөк [нөкй-]
tél төв [төл-]: **a ≈ et eltölt**
 төвйыны; ≈ **közepe** төв шөр;
egész ≈ (en) төвбыд
tele тыра
téli төвся
télies төвся
teljesen дзик
temetkezés дзедан
templom вичко
tenger саридз
tény факт
tepsi рач
térd пидзөс
terem быдмыны
terep- полевöй
terhes кынөма: **teherbe esik**
 нөбасьны
természet вөр-ва, му-ва
természetesen дерт
természettudomány естествоз-
 нание
termet өблик
termet туша
termetű тушаа
testalkat тэчасног, мыгөр
tesz вөчны, пуктыны;
 гаравны [гарал-]
tészta няньшом
tétlen весь
tető вефт, кобув
tetszik кажитчыны, сьөлөм
 вылө воны
tévé телевизор
tevékenyen активнөя

ti ти
tinó ошпи
tiszta сөстөм, дзим-дзурк
tisztel пыдди пуктыны
tisztelet почитайтөм
tisztít весавны[весал-]
titok гусятор [гусяторй-]
tíz дас
tizenkettő дас кык
tó ты
tojás кольк
tojásrántotta яеснича
tojássárga кольквиж
toll гөн
torkolat ю вом
torkosborz сан
tovább водзö
tő дин
töltés зарад
történet лоөмтор[лоөмторй-]
történi лоны
törülködő кузьчышъян
törvény закон
törvénytelenül незаконнöя
trágya куйöд
tréfál шмонитны
tréfás тешкодъ
tud вермыны, кужны, сяммыны
tudás төдöмлун
tudományos научнöй
tudós учёнöй
tulajdonjegy пас
túloldali мөдлапöв [мөдлапöл-]
túlvilág мөдар югыд
tundra тундра
turbékol гыджгыны
túró рысь [рыськ-]
túrós рыся
tuskó мыр [мырй-]

tükör рөмпöштан
tüll тюль
tűz би, пöжар, сотчөм
tűz (nap) пöжны
tűzhely плита, пач
tűzifa пес [песк-]
tyúk курöг

 ---- u, ú ----
uborka огурцы
udvar овмöс
ugat увтны
ugató увтысь
ugrál чеччавны [чеччал-]
ügy сидз
ugyan жö
ügynevezett сидз шусяна
új выль
újból выльысь
újdonosság выльтор [выльторй-]
ujj чунь
újra бара
unoka нук; ≈ lány нучка ≈ fivér,
 ≈ testvér воча вок; ≈ nővér
 воча чой
untat дөзмыны
úr господин
úszik уявны [уял-]
út туй
utalás индöд
után мысти, серти
utánoz нерны
utazó-kutató путешественник
utca улича
útkeresztveződés вомöнасянин
utolsó медбөръя

 ---- ü ----

üdvözet чолөм, копыр
üdvözöl чолөмавны [чолөмал-]
ügyes писькөс
ül пукавны [пукал-]: **kis ideig**
 ≈ пукалыштны
üldögél пукалыштны
üldöz вөтөдны
ünneп праздник
üres куш
út нөйтны, кучкавны [кучкал-]
üvegszilánk клянича

---- v ----

vacsora рытья сөйөм
vacsorázik ужнайтны
vad збой
vadállat зверь-пөтка
vadász вөралысь
vadász- вөралан
vadászik кыйсьыны
vadászsi лампа
vadászszerszám кыйсянтор
 [кыйсянторй-]
vadászterület угоддьо
vág вундыны, керавны [керал-]
vagy али, либө
vaj вый
vajas выя
vajon -ө, нө
vajüzem маслозавод
vakít ёрны
vakmerő удал
valahol көнкө, көнсюрө
valahonnan кытыськө/кыськө
valamennyi быдөн
valami мыйкө, мыйсюрө
valamiért мыйлакө
valamiféle кутшөмсюрө

valamikor коркө, корсюрө,
 мукөддырйи, пөраөн
valamilyen кутшөмкө,
 кутшөмсюрө
válaszol вочавидзны
választ бөрйыны
választás бөрйөм
váll пельпом
valóban збыль
változás вежсьөм
változik вежсьыны
változás вежсьөм
van эм, вөвны [вөл-]
vánkos юрлөс
vár виччысьны
várazdik виччысьны
váratlanul виччысьтөг,
 төдлытөг
varjú рака
város кар
varr вурны
vas көрт
vásár ярмарка, ярманга
vásárlás ньөбөм
vasárnap вежалун,
 вөскресенньо
vásárol ньөбны
vastag кыз
vasút көрт туй
vászon дөра
vécé уборной
veder ведра
védőtető лэбув [лэбул-]
vég пом
vegyes сора
végtelen помтөм
végtelenül помтөг
végül бөрьявыв [бөрьявыл-]
vékony вөсни

vél чайтны
vélekedik думайтсыыны
velő вем
vén пöрысь
vendég гөсть
vendégség: ~ben lenni гөститны
ver нөйтны, кучкавны [кучкал-]
vér вир
véraláfutásos гырдемөм
verem гу
vesz босьтны
veszekszik пинясьны
vét торкны
vet көдзны
veteményes: ~ ágy град
veteményeskert град йөр
vetés: fiatal ~ од
vezet веськөдлыны, вайны,
 вайөдны, нуөдны
vezető юрнуөдысь, индалысь,
 нырщик
vidám гажа
vidámság гаж
vígkedélyű гажа
vigyáz видзны
vihar төвныр
világ му-ва
világos ясыд, ярскөд
világosság югыд
villám чардби
villog югъявны [югъявл-]
virág дзоридз
virágzik дзоридзавны [дзо-
 ридзал-]
virrad югдыны
visel новлөдлыны
visz вайны, нуны, нуөдны
vissza бөр
visszahúzódik пөрьясьны

visszalép өткажитчыны
visszatér лэччыны гортө
visz ваявны [ваял-]
viszontlát аддзысьны,
 аддзысьлыны
viszontlátásra аддзысьлытөдз
vitatkozik вензьыны
víz ва: ~be fullad вöйны
vizes васөд
vizsga экзамен
vonýt омлявны [омлял-]
vörös гөрд
vöröslük гөрдөдны
 ---- x ----
x-lábú табъя кока
 ---- z ----
zab зөр, зөр шыдөс
zabkása зөр шыдөса рок
zaj зык
zálog заклад
zavar(fn) мат: ~ba jön матө воны
zavar вөрөдны
zavaros гудыр
zelnycice льөм [льөмй-]
zenei музыкальнөй
zöld веж, турунвиж
zöldnövényzet эж
zöldség град выв пуктас
zöldül вежөдны
zsákmány кыйдөс
zseb зеп [зепт-]
zsemle көлач
zsíros гөса, сыла
zürjén коми, зыряннин

T a r t a l o m

Előszó

Alapozó leckék

1. Alapozó lecke		5
	A komi hangok és betűk.	5
	A magánhangzó fonémák rendszere.	
	Képzésük, kiejtésük.	
	A helyhatározó esetragok.	
	Udvariassági kifejezések.	
2. Alapozó lecke		11
	A komi nyelv mássalhangzó-fonémáinak rendszere.	11
	Sajátos komi mássalhangzófonémák.	11
	A j hang.	13
	A mássalhangzók lágyságának jelölése.	13
	Udvariassági kifejezések.	15
3. Alapozó lecke		16
	Néhány szabályszerűség a magánhangzók terén.	16
	Regresszív asszimiláció:	16
	1, zöngésülés,	16
	2, zöngétlenedés,	16
	3, affrikálódás,	16
	4, alveolarizáció.	17
	A б/п váltakozás.	17
	ӱ,к,м,т betoldás.	18
	Udvariassági kifejezések.	20

Törzsanyag

1. lecke		21
	Az ige: jelen ideje.	
	Akkuzatívusz és Adesszívusz.	
	A birtokos névmások.	
	Párbeszéd: Ismerkedés.	
2. lecke		29
	Az ige: jövő idő.	

- A főnév többes száma.
 A melléknév többes számú állítmányként.
 A tőszámnév.
 Szövegek: életkor, család.
- 3. lecke** 34
- Az ige: múlt idő.
 A felszólító mód.
 A tárgyeset.
 Az egyenes beszéd függővé alakítása.
 Szöveg E. Kozlova nyomán: Mesemondás.
- 4. lecke** 40
- Szóalkotás: melléknévképzés.
 A melléknév fokozása.
 Párbeszéd: Az ember külseje.
- 5. lecke** 43
- Az -a képzős melléknevek. A -төм fosztóképző.
 Párbeszéd: Diákoththonban.
- 6. lecke** 48
- Állítás és tagadás.
 Teljes és részleges tagadás.
 A számnév (a mennyiség pontos és körülbelüli kifejezése).
 A névutók.
 Szövegek: Találkozás.
 Párizs Sziktivkarban.
- 7. lecke** 54
- Az alárendelt összetett mondatok.
 A névutók.
 Névutós szerkezetből alakított melléknevek.
 Szöveg: Sziktivkar, Kudimkar és többiek.
- 8. lecke** 59
- Igeképzés: az -аць, -од, -й képző.
 A kötőszók.
 Egyenes beszéd átalakítása függő beszéddé.
 Párbeszéd a térről. Sz. Kulikov: A medve (vers).
- 9. lecke** 65
- Igeképzés: az -од, -ав/-яв, -т képző.
 A határozók képzése.
 Szóalkotás (szóösszetétel).

Szöveg: G. Turjev. A tavasz fuvallata.

A. Misarina két verse.

10. lecke 71

Igeképzés: a -ьшт, -ал/-ав, -лы, -ывлы képzők.

Alárendelt összetett mondat (és kötőszóval).

Szöveg a vendéglátásról.

G. Juskov verse: A kandúr és a halárus.

11. lecke 76

Igenévképzés: a -öm, -төм, -ысь, -ан képzőkkel.

A felszólító mód.

Szövegek a komi konyháról (élelmiszerek, ételek).

12. lecke 82

Főnévképzés: az -öm, -тор, -лун képzővel.

Az бaть-мaм típusú szóösszetételek.

Sajátos szókapcsolatok.

Szöveg G. Fjodorov nyomán.

V. I. Litkon: Boldog új évet (vers).

13. lecke 87

Határozói igenevek -Ug, -төдз, -төз képzővel.

A határozottság jelölése birtokos személyjellel.

Szöveg: Ki korán kel, aranyat mégsem lel.

14. lecke 90

Az igenem. A határozószó.

Szöveg: G. Fjodorov nyomán (A ház, A gazdaság).

15. lecke 94

A birtokos személyjeles főnévi igenév.

A határozói igenév -uz, -өмөн, -төдз, -төр képzővel.

Szöveg G. Fjodorov nyomán (A ház, A gazdaság).

16. lecke 98

Igeképzés a -видзны, -керны, -мунны képzőbokkal.

Az alárendelt összetett mondatok.

Szöveg G. Fjodorov nyomán Kuratovról.

I. A. Kuratov két verse.

Nyelvtan

A főnév

1. A számkategória 105

2. Az esetkategória 105

3. Az esetek jelentése	106
4. A birtokos személyragozás	111
5. Szóalkotási módok a főneveknél	113
A melléknév	
1. A melléknév fokozása	116
2. A tulajdonságot jelölő melléknevek képzése	116
3. A vonatkozó melléknevek képzése	117
A számnév	
1. A tőszámnevek	119
2. A sorszámnevek	121
A névmás	
1. A személyes névmások	123
2. A visszaható névmások	124
3. A kérdő és vonatkozó névmások	127
Az ige	
1. A főnévi igenév	130
2. Az igeragozás	131
Jelen idő	132
Jövő idő	133
Múlt idő I (szemtanúsági múlt)	134
Múlt idő II (nem szemtanúsági múlt)	136
Felszólító mód	138
3. Az igeképzés	139
4. Az igenevek	143
5. Határozói igenév	144
A határozószó	
1. A határozószók képzése	148
A névutók	
1. A névutók csoportosítása	154
2. A névutók birtokos személyragozása	156
A mondattan	
1. A kijelentő mondatok szórendje	158

2. A mondatrészek	158
3. A kérdő mondatok szórendje	161
4. Az állítás kifejezése	161
5. A tagadás kifejezése	162
6. Az összetett mellérendelő mondatok	163
7. Az összetett alárendelő mondatok	164
8. függő beszéd kifejezése	167

Szövegek

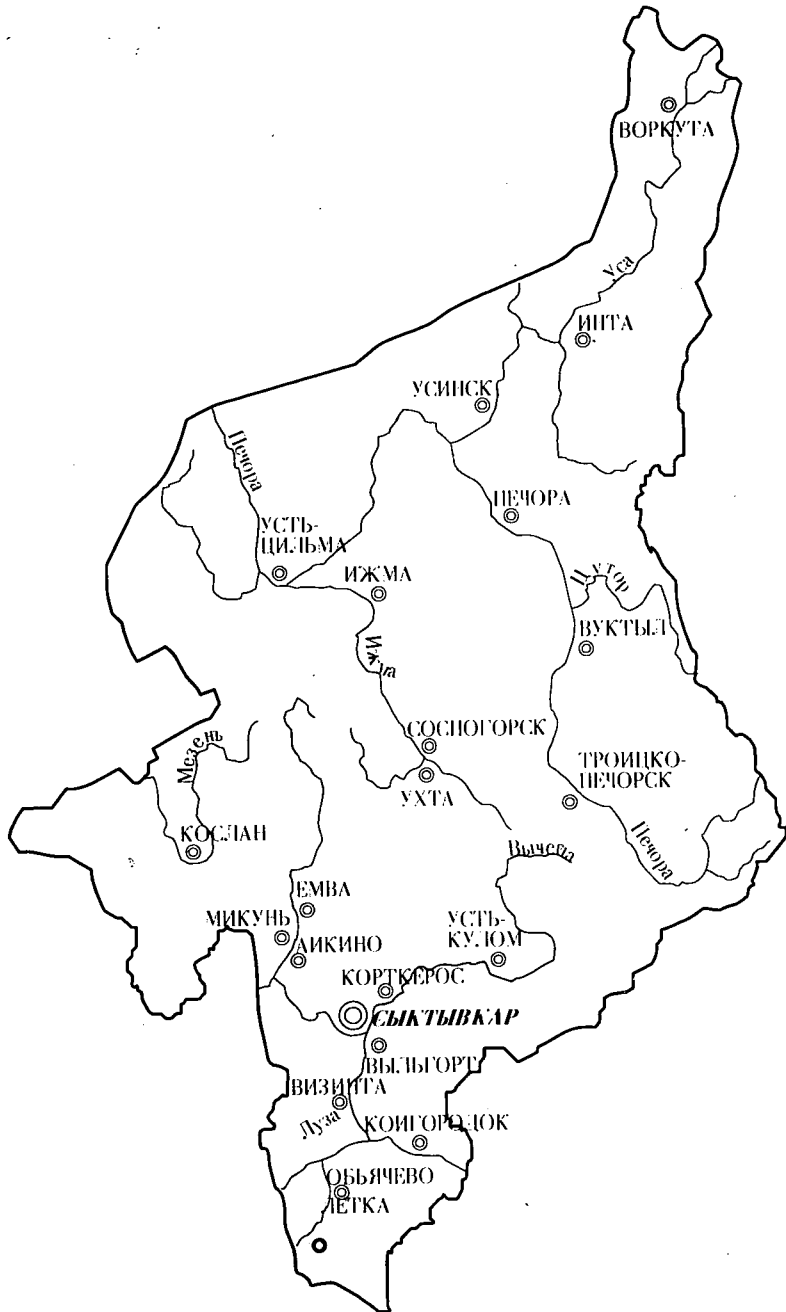
Тщысьяслцн коми нимъяс. Г.Некрасова	169
Войпель. Е.Игушев	173
Кыдзи кодц шуцы. А.Туркин	174
Тцдмав, кодыс? В.Торопов	175
Юква В.Торопов	175
Выль сапцг да мой. И.Коданёв	176
Сямтцм кцин. С. Пылаева	178
Эскцй кцть эн. В.Размыслов	180
Профессор В.П.Налимов. Д.Несанелис, В.Семёнов, М.Агапитова	181
Мыйсюрц воис цнццз. Н.Конаков	186
Кыдзи комияс челядьсц велцдсны. Н.Конаков	190
"Ме философ этшаника..." И.Куратов	194
"Мый ті бара вензяд, видчад..." И.Куратов	194
Козйц, козйц. Йцзкостса сьыланкыв	195
Кцч йцктц, йцктц. Йцзкостса сьыланкыв	195
Дыш пи. Йцзкостса сьыланкыв	

Melléklet

Komi-magyar szótár	199
Magyar-komi szótár	229

B 161748

studia uralo-altaica *supplementa*

József Attila Tudományegyetem, Szeged

1. K. Palló Margit: *Régi török eredetű igéink*. 1982.
2. "Dvinán innen. Dvinán túl". Jubileumi tanulmányok. 1986.
3. Sipőcz Katalin: *A vogul nyelv színevei*. 1994.
4. Gulya János: *A mondatszerkezetek rendszere a vahi osztjákbun*. 1994.
5. Forgács Tamás: *A valenciaelmélet nyelvtörténeti alkalmazásának elméleti és gyakorlati kérdései*. 1996.
6. Csepregi Márta: *Szuruguti osztják chrestomathia*. 1998.
7. Manova, Nagyeczda: *Komi-zürjén nyelvkönyv*. 1998.

ISSN 0237-8574
ISBN 963 482 329 7